

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Σ. ΣΤΑΜΑΤΗ

002  
ΚΛΣ  
ΣΤ2Β  
1353

# Γεωγραφία

ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ε' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΤ'

89

ΣΧΒ

Στοιχεία μας (Ενώσεις. 2.)

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Ε/Γ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΔΩΡΕΑ  
ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ



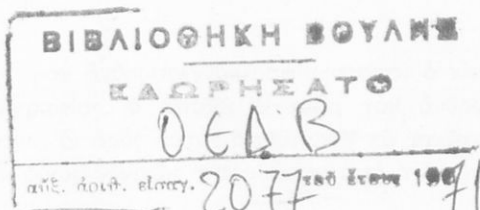


ΣΤ' 89

ΣΧΒ

*Σταμάτης (Εδύγγ. 1. Σ.)*

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Σ. ΣΤΑΜΑΤΗ



# ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ε' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΑΣ



21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ



ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ  
ΑΘΗΝΑΙ 1971

002  
ΕΠΣ  
ΣΤΘΒ  
1353

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΥΡΩΣΥΝΕΡΓΕΙΑ

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΕΥΡΩΣΥΝΕΡΓΕΙΑ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΗ

ΣΔΑΔΣ



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΥΡΩΣΥΝΕΡΓΕΙΑ

## ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Με τὸν ὄρον ἀνθρωπογεωγραφία νοεῖται ὁ κλάδος ἐκεῖνος τῆς Γενικῆς Γεωγραφίας, ὁ ὁποῖος ἐξετάζει τὸν ἄνθρωπον ἐν σχέσει πρὸς τὴν γῆν. Ὁ ὄρος αὐτὸς διευτυπώθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἔτος 1842, ἔγινεν ὁμως γενικῶς παραδεκτὸς ὑπὸ τῶν γεωγράφων κατὰ τὸ 1882.

Αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῆς ἀνθρωπογεωγραφίας ἀνάγονται ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ φυσιογνώστου G. Foebler - Hauke εἰς τὸν Ἑκαταῖον, τὸν Ἡρόδοτον καὶ τὸν Στράβωνα. Μεγάλην ἄνθησιν ἔλαβεν ἡ ἀνθρωπογεωγραφία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων, περὶ τὸ 1500. Μετὰ τὴν πρόοδον τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν καὶ τὴν παράλληλον ἀνάπτυξιν τῆς Τεχνικῆς, ἡ ἀνθρωπογεωγραφία ὑπέστη μεγάλην ἐξέλιξιν χωρὶς ὁμως ὅλοι οἱ γεωγράφοι νὰ ἔχουν καταλήξει εἰς συμφωνίαν ἐπὶ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐπιστήμης αὐτῆς. Οἱ περισσότεροι ἐκ τούτων ὑποδιαίρουσιν τὴν Γενικὴν Γεωγραφίαν ὡς ἐξῆς:

### ΓΕΝΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

- Α'. Φυσικὴ Γεωγραφία:** Γεωμορφολογία - Κλιματολογία - Ὑδρογεωγραφία.
- Β'. Βιογεωγραφία:** Φυτογεωγραφία - Ζωογεωγραφία - Φυσικὴ Ἀνθρωπογεωγραφία
- Γ'. Ἀνθρωπογεωγραφία:** α. Γεωγραφία τῶν πληθυσμῶν  
β. Γεωγραφία τῶν οἰκισμῶν  
γ. Κοινωνικὴ Γεωγραφία  
δ. Γεωγραφία τῶν Ἔθνεσιν  
ε. Πολιτικὴ Γεωγραφία
- Οἰκονομικὴ Γεωγραφία** { στ. Γεωργικὴ Γεωγραφία  
ζ. Βιομηχανικὴ Γεωγραφία  
η. Γεωγραφία Συγκοινωνιῶν καὶ Ἐμπορίου

Πολλοὶ ἐρευνῆται ὀνομάζουσι τὴν Ἀνθρωπογεωγραφίαν καὶ Γεωγραφίαν τοῦ πολιτισμοῦ.

## Α'. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

### 1. Ὁ προϊστορικός ἄνθρωπος καὶ ἡ ζωὴ του

Ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος βεβαιοῦται διὰ γραπτῶν μνημείων καὶ ἄλλων ἀρχαιολογικῶν εὐρημάτων, ὀνομάζεται ἱστορικὴ ἐποχὴ. Ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς καὶ ἐντεῦθεν ὁ ἄνθρωπος ὀνομάζεται ἱστορικὸς ἄνθρωπος. Ἡ ἐποχὴ ἀπὸ τῆς ἐμφάνισεως τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς ὀνομάζεται προϊστορικὴ ἐποχὴ, ὁ δὲ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὀνομάζεται προϊστορικός ἄνθρωπος. Ἡ ἱστορικὴ ἐποχὴ δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ δι' ὅλους τοὺς λαοὺς.

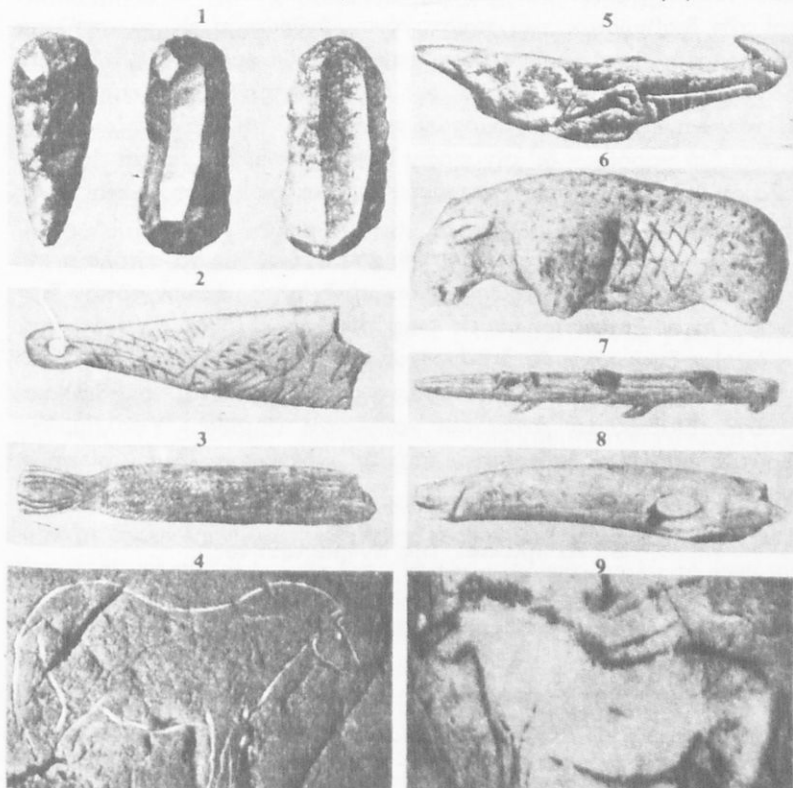
Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐναρξίς τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τοποθετεῖται, μετὰ τὴν εὕρεσιν τῶν ἀρχαίων τῶν διαφόρων μυκηναϊκῶν ἀνακτόρων καὶ τὴν ἀποκρυπτογράφησιν τῆς μυκηναϊκῆς γραφῆς, περὶ τὸ 1400 π.Χ.

Διὰ τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ἡ ἐναρξίς τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς ἀνάγεται εἰς τὴν τρίτην περίπου χιλιετηρίδα π.Χ. Εἶναι εὐνόητον ὅτι τὰ ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Βοιωτίας ( Ὁρχομενοῦ καὶ Χαιρωνείας ) εὐρήματα εἶναι δυνατὸν νὰ μεταθέσουν τὴν ἐναρξιν τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τῆς Ἑλλάδος χιλιάδας τινὰς ἔτη πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τῆς Μεσοποταμίας καὶ τῆς Αἰγύπτου.

Ὁ προϊστορικός ἄνθρωπος διῆγε βίον ὁμοιον πρὸς τὸν βίον τῶν ζώων. Τὸ σῶμα του ἐκαλύπτετο ὑπὸ τριχῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τὸ φυσικὸν αὐτοῦ ἔνδυμα. Ἡ τροφή του συνίστατο ἐκ καρπῶν καὶ φύλλων. Μόνιμον κατοικίαν οὗτος δὲν εἶχε. Κοινὴν ζωὴν διῆγον μόνον τὰ μέλη μιᾶς οἰκογενείας ἢ καὶ τὰ μέλη συγγενικῶν οἰκογενειῶν. Κατὰ τὴν ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς του, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς του, ὁ προϊστορικός ἄνθρωπος διέτρεχε μεγάλους κινδύνους ἐκ μέρους τῶν σαρκοφάγων ζώων καὶ τῶν δηλητηριωδῶν ἔρπετων. Ὅπλα πρὸς ἀμυναν κατὰ τῶν κινδύνων τούτων διέθετε τοὺς ὀδόντας του, τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του καὶ κλάδους δένδρων καὶ λίθους.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλους κινδύνους διέτρεχεν ὁ ἄνθρωπος, ἐκ τῶν στοιχείων τῆς φύσεως ( βροχῶν, χιόνων, καυμάτων, ψύχους ), ἐναντίον

τῶν ὁποίων ἡμύνετο ποικιλοτρόπως. Ἡ συνεννόησις μεταξύ τῶν πρωτογόνων ἀνθρώπων εἶναι ἀγνωστον πῶς ἐγίνετο. Ὑποτίθεται ὅτι αὕτη ἐγίνετο διὰ νευμάτων καὶ κραυγῶν ἐφ' ὅσον ἡ γλῶσσα ἐβράδυνε πολὺν νὰ ἐπινοηθῆ καὶ ἀναπτυχθῆ. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἐγκατεστάθη εἰς διάφορα σπήλαια, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιοῦν ὡς μόνιμον αὐτοῦ κατοικίαν ἢ κατεσκεύαζεν ἐπὶ πασσάλων καλύβας εἰς τὰς ὄχθας ποταμῶν ἢ λιμνῶν ἢ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης, διὰ τῶν ὁποίων ἐπροστατεύετο κατὰ τῶν διαφόρων ζώων



1. Πυρόλιθοι. 2. Ὅστέινον ἐνώτιον. 3. Ὅστέινος ἰχθύς. 4. Χάραξις ἵππου εἰς τείχωμα σπηλαίου. 5. Ἀκονιτήρ εἰς σχῆμα πτηνοῦ. Δι' αὐτοῦ ἐβαλλον οἱ κυνηγοὶ μικρὰ ἀκόντια. 6. Λέων ἐξ ἐλεφαντοστοῦ. 7. Αἰχμὴ ἰχθυοκέντρου ἐκ κέρατος ἐλάφου (καμάκι). 8. Τμῆμα σκῆπτρου ἐκ κέρατος ἐλάφου. 9. Πρωτόγονος ζωγραφία ἵππου εἰς τείχωμα σπηλαίου.

καὶ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν. Ἐκτὸς τῶν σπηλαίων καὶ τῶν παρὰ τὰς παραλίας καλυβῶν, εἶχε μόνιμον κατοικίαν ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἐντὸς ὀπῶν (εἰς τρώγλας), τὰς ὁποίας οὗτος διήνοιγε διὰ ξύλων καὶ λίθων εἰς πλαγίᾳς λόφων.

Οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἔζων εἰς τρώγλας ὠνομάσθησαν τρωγλοδῦται. Ἡ διαβίωσις ἀνθρώπων εἰς τὰ σπήλαια καὶ τὰς τρώγλας χαρακτηρίζεται ὡς ἀφετηρία τῆς δημιουργίας τῶν πρώτων οἰκισμῶν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν πρώτων στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ. Περὶ τῆς διαβίωσως τοῦ πρωτογόνου ἀνθρώπου εἰς τὰ σπήλαια πληροφορούμεθα ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων διαφόρων ἐρευνῶν ὑπὸ ἐιδικῶν σπηλαιολόγων. Κατὰ τὰς ἐρεῦνας ταύτας παρατηρήθησαν ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τοιχωμάτων σπηλαίων ἀπεικονίσεις ζώων γενόμεναι διὰ χαράξεως δι' αἰχμηρῶν λίθων. Αὗται ἀνάγονται εἰς πολὺ παλαιὰν ἐποχὴν, ἣ ὁποία τοποθετεῖται δεκάδας ἢ ἑκατοντάδας τινὰς χιλιάδων ἔτων π.Χ.

Ἐν ᾧ πολλοὶ πρωτόγονοι ἄνθρωποι ἔζων εἰς τὰ σπήλαια καὶ τὰς τρώγλας, ἄλλοι ἐκ τούτων ἔζων μὴ ἔχοντες μόνιμον τόπον διαμονῆς. Οὗτοι διενυκτέρευον εἰς διαφόρους κοιλοτήτας τοῦ ἐδάφους, τὰς ὁποίας ἀνεύρισκον ἐν ᾧ διέτρεχον μεγάλας ἀποστάσεις πρὸς ἀναζήτησιν τῆς τροφῆς των. Ἡ τοιαύτη ζωὴ ὀνομάζεται νομαδικὴ καὶ οἱ οὕτω διαβιοῦντες ἄνθρωποι καλοῦνται νομάδες. Ὑπολείμματα τοιούτων νομάδων θεωροῦνται ὑπὸ ἐνίων ἀνθρωπολόγων οἱ σημερινοὶ Ἀθίγγανοι.

## 2. Αἱ ἡλικίαι τῆς ἀνθρωπότητος

Τὰ πολιτιστικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπου κατεκτήθησαν μὲ κόπους καὶ ἰδρώτα. Πρὸς εὐκολωτέραν σπουδὴν ἡ ἐπιστήμη ἔχει διαχωρίσει εἰς ἐποχὰς τὰ χρονικὰ διαστήματα ἐντὸς τῶν ὁποίων συνετελέσθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν ταῦτα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐργαλείων καὶ τῶν ὄπλων, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποίησεν ὁ ἄνθρωπος. Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι ἡ ἔκτασις τῶν χρονικῶν αὐτῶν διαστημάτων δὲν δύναται νὰ καθορισθῇ ἐπακριβῶς, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπάρχουν τὰ πρὸς τοῦτο γραπτὰ στοιχεῖα ἢ ἐπαρκῆ ἀρχαιολογικὰ τεκμήρια. Αἱ ἐποχαὶ εἰς τὰς ὁποίας διαχωρίζεται ὁ χρόνος κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ἐδημιούργησε τὸν πολιτισμὸν, ὀνομάζονται ἡλικίαι τῆς ἀνθρωπότητος. Τοιαῦτα εἶναι :

**Ἡ ἐποχὴ τοῦ λίθου.** Ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος διὰ ν' ἀμύνηται κατὰ τῶν ζώων, τὰ ὅποια κατεσπάρασσον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐπενόησε καὶ κατεσκεύασεν ἀπλᾶ ὄπλα ἐκ ξύλων καὶ λίθων. Τὸν λίθον ἐχρησιμοποίησεν ὁ ἄνθρωπος καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν λιθίνων ἐργαλείων. Ἡ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος χρησιμοποιοῖ τὸν λίθον ὡς ὄπλον καὶ ἐργαλεῖον, ὀνομάζεται λιθικὴ ἐποχὴ. Τὰ πρῶτα λίθινα ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα ἦσαν ἀτελῆ. Ἡ λιθικὴ ἐποχὴ διαχωρίζεται εἰς τρεῖς ὑποδιαιρέσεις: εἰς τὴν παλαιολιθικὴν, εἰς τὴν μεσολιθικὴν καὶ εἰς τὴν νεολιθικὴν.

**Ἡ παλαιολιθικὴ ἐποχὴ.** Ἡ παλαιολιθικὴ ἐποχὴ ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο τμήματα: εἰς τὴν κατωτέραν παλαιολιθικὴν καὶ εἰς τὴν ἀνωτέραν ἢ νεωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν. Ἡ ἔναρξις τῆς κατωτέρας παλαιολιθικῆς ἐποχῆς τοποθετεῖται μερικὰς ἑκατοντάδας χιλιάδων ἢ δεκάδας χιλιάδων ἐτῶν π.Χ. Τὰ εἶδη τοῦ ἀνθρώπου τῆς μακροτατῆς αὐτῆς περιόδου, ἀναλόγως τῶν γνωρισμάτων, ἰδίως τοῦ κρανίου, ὀνομάζονται: ἀρχάνθρωποι, παλαιάνθρωποι, νεάνθρωποι. Κατὰ τὴν κατωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν ἐδημιουργήθησαν αἱ βάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ. Ὑποστηρίζεται ὅτι περὶ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ἀνεκαλύφθη ὁ πυρόλιθος ( τσακμακόπετρα ) καὶ ἡ πυρὰ.

Τὴν τροφήν ἐπρομηθεύετο ὁ ἄνθρωπος ἐκ συλλογῆς καρπῶν καὶ φύλλων καὶ ἐκ τοῦ κυνηγίου.

Εἰς τὴν ἀνωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν τοποθετεῖται ὁ σοφὸς καλούμενος ἄνθρωπος ( homo sapiens ). Ἡ τεχνικὴ τοῦ πυρολίθου ἔχει φθάσει εἰς μεγάλο σημεῖον τελειότητος. Νέα ἐργαλεῖα κατασκευάζονται ἐξ ὀστέων, ξύλων, λίθων καὶ κεράτων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἐπενοήθη τὸ τόξον καὶ τὰ βέλη καὶ διηκολύνθη πολὺ τὸ κυνήγιον. Μερικοὶ ὑποδιαιροῦν τὴν ἀνωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν εἰς διαφόρους βαθμίδας, ὡς τὴν Ὠρινάκιον, τὴν Σολουτραίαν καὶ τὴν Μαγδαληναίαν ( ἐκ γαλλικῶν τοπωνυμίων ).

Τὰ χρονικὰ διαστήματα, εἰς τὰ ὅποια κατανέμεται ἓν γένει ἡ παλαιολιθικὴ ἐποχὴ καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ ζῶα τῶν χρόνων τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς:

Πλειστόκαινος γεωλογικὴ περίοδος, μέχρι περίπου τῆς ἐποχῆς τῆς ἐνάρξεως τῶν παγετῶνων: 1.000.000 - 500.000 π.Χ.

Ἐμφάνισις τοῦ ῥινοκέρωτος τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ

ἐλέφαντος τῶν νοτίων χωρῶν

540.000

Ἐμφάνισις τοῦ ἐλέφαντος τῶν στεπιπῶν	420.000	π.Χ.
Ἐμφάνισις τῶν Μασμοῦθ (ἐλέφας Primigenius)	240.000	»
Ἐμφάνισις τοῦ ἐλέφαντος τῶν δασῶν	180.000	»
Ἐμφάνισις τῆς ἄρκτου τῶν σπηλαίων	120.000	»

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 120.000 μέχρι τοῦ 12.000 π.Χ. τοποθετεῖται ἡ ἄνωτέρα ἢ νεωτέρα παλαιολιθικὴ ἐποχὴ (homo sapiens). Ὁ ἄνθρωπος ζῆ ἤδη εἰς οἰκισμοὺς καὶ ἔχει ἀρχίσει νὰ καλλιεργῇ τὴν γῆν. Περί τὸ 25.000 π.Χ. θεωρεῖται ὅτι ἔγινεν ἡ ἐξημέρωσις τῶν κατοικιδίων ζώων, τοῦ κυνός, τοῦ ἵππου καὶ τοῦ ὄνου.

**Ἡ μεσολιθικὴ ἐποχὴ.** Ἡ ἔναρξις τῆς ἐποχῆς ταύτης τοποθετεῖται περὶ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς τῶν παγετῶνων (περὶ τὸ 12.000 π.Χ.). Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου συνεχίζεται ὅπως καὶ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἄνωτέρας παλαιολιθικῆς ἐποχῆς. Τὰ ἐργαλεῖα ἐκ λίθου, ὀστῶν καὶ κεράτων τελειοποιοῦνται ὡς ἐπίσης καὶ τὸ τόξον ὡς ὄπλον. Ἡ ἀπεικόνισις ζώων εἰς τὰ τειχώματα σπηλαίων, ἡ ὁποία ἤρχισε κατὰ τὴν ἄνωτέραν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν, συνεχίζεται, τελειοποιουμένη κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ κατὰ τὴν μεσολιθικὴν ἐποχὴν. Οἱ νεκροὶ θάπτονται πλησίον τῶν οἰκισμῶν εἰς νεκροταφεῖα, ἐν ᾧ τοῦτο δὲν συνέβαινε κατὰ τὴν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν. Πολλοὶ ἐπιστήμονες δὲν θεωροῦν τὴν μεσολιθικὴν ἐποχὴν ὡς ἰδιαιτέραν ἡλικίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ ὡς συνέχειαν καὶ προέκτασιν τῆς ἄνωτέρας παλαιολιθικῆς ἐποχῆς.

**Ἡ νεολιθικὴ ἐποχὴ.** Κατὰ ταύτην συνεχίζεται καὶ ἀναπτύσσεται ὁ τρόπος διαβίωσης τοῦ ἀνθρώπου εἰς οἰκισμοὺς. Ἐπίσης ἀναπτύσσεται ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν φυτῶν καὶ τῶν καρποφόρων δένδρων. Αἱ πρῶται μετακινήσεις πληθυσμῶν πρὸς εὐρεσίαν καλυτέρων τόπων καλλιέργειας θεωρεῖται ὅτι ἤρχισαν κατὰ τὴν νεολιθικὴν περίοδον. Αἱ ἐκ ξύλου κατασκευαζόμεναι οἰκίαι χωρίζονται εἰς διάφορα διαμερίσματα. Ἡ κεραμευτικὴ τέχνη εἶναι παντοῦ ἀνεπτυγμένη.

Τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἔχει ἤδη ἀρχίσει. Τὰ μνημεῖα τῆς Χαιρωνείας καὶ τῆς Κορίνθου γέμουν εὐρημάτων τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς τὰ ὁποῖα τοποθετοῦνται περὶ τὰ 6 - 3 χιλ. ἔτη π.Χ. Θεωρεῖται ὁμως πιθανὸν ὅτι τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ 1958 τῆς Ἀργίσης (Ὀμηρικῆς πόλεως παρὰ τὴν Λάρισαν) θὰ μεταβάλουν τὰ χρονικὰ ὅρια τῆς μεσολιθικῆς καὶ νεολιθικῆς ἐποχῆς καὶ



θά μεταθέσουν τὴν ἔναρξιν ἐκάστης τῶν ἐποχῶν τούτων ἀκόμη παλαιότερον.

### Ἡ ἐποχὴ τῶν μετάλλων

Ἡ ἐποχὴ τοῦ ὀρειχάλκου. Ἡ ἀνακάλυψις τῆς πυρᾶς θεωρεῖται ἡ μεγαλύτερα κατάκτησις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Διότι ἡ χρησιμοποίησις τῆς πυρᾶς μετέβαλε τὰς πρὸ τῆς ἀνακάλυψεως αὐτῆς συνθήκας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ μεταβολὴ αὕτη δὲν ἔγινεν ἀπὸ τῆς μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην, ἀλλὰ παρῆλθε μέγα χρονικὸν διάστημα διὰ τὴν ἀναπτύξιν ὁ ἀνθρώπος τὰς μεθόδους χρησιμοποίησεως τῆς πυρᾶς εἰς τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του. Ἡ ἐπιπόνησις τοῦ τροχοῦ ἀποτελεῖ ἐπίσης σπουδαῖον σταθμὸν εἰς τὰς κατακτήσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Πότε ἔγινεν αὕτη, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῇ.

Ἡ ἐπιτεύξις διὰ τῆς πυρᾶς πολὺ μεγάλης θερμοκρασίας ἀποτελεῖ ἐν συνεχείᾳ νέαν κατάκτησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀποτέλεσμα τοῦ ἐπιτεύγματος τούτου εἶναι ἡ λήψις καθαρῶν μετάλλων ἐκ τῶν ὀρυκτῶν εἰς τὰ ὁποῖα ταῦτα εὐρίσκονται. Τὰ πρῶτα ληφθέντα μέταλλα ἦσαν ὁ κασσίτερος ( σημεῖον τήξεως  $232^{\circ}\text{C}$  ) καὶ ὁ μόλυβδος ( σ.τ.  $327^{\circ}\text{C}$  ), ἐν ᾧ ἡ κατασκευὴ τῆς ὑάλου καὶ ἡ ἐξαγωγή τῶν δυστήκτων μετάλλων ἐπετεύχθη βραδύτερον.

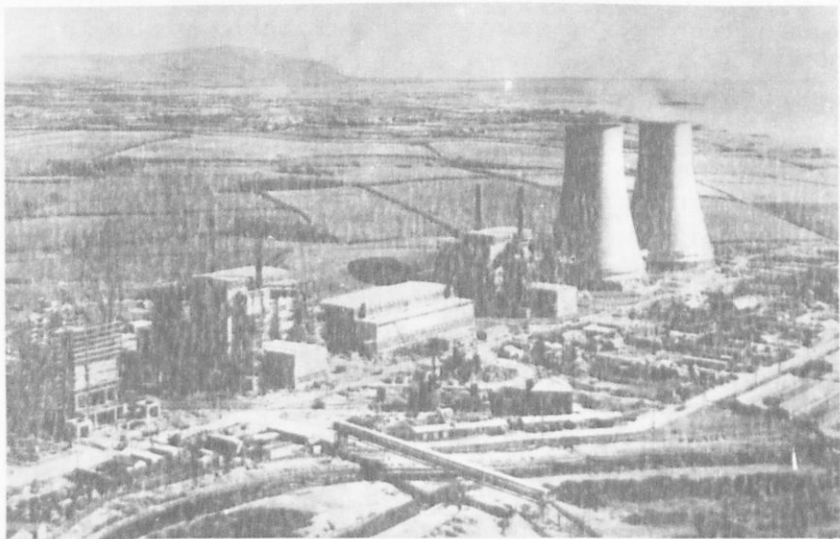
Ἀκόμη βραδύτερον ἐπετεύχθη ἡ κατασκευὴ κραμάτων ἐκ τῶν μετάλλων τούτων, τὰ ὁποῖα παρουσίασαν καλυτέρας ιδιότητες, ἰδίως σκληρότητος καὶ ἀντοχῆς, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ιδιότητες τῶν μετάλλων ἐκ τῶν ὁποίων ἀπετελέσθησαν τὰ κράματα. Περὶ τὴν τετάρτην χιλιετηρίδα π.Χ. κατασκευάσθησαν λίαν ἀνθεκτικὰ ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα ἐξ ὀρειχάλκου ( μπρούντζου ), ὁ ὁποῖος ἦτο κράμα κασσιτέρου καὶ χαλκοῦ. Ὀλίγον βραδύτερον ἐπετεύχθη ἡ κατασκευὴ ἐργαλείων καὶ ὀπλων ἐξ ὀρειχάλκου, ὁ ὁποῖος ἦτο κράμα χαλκοῦ καὶ ψευδαργύρου.

Τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ ὄπλα ἐκ τοῦ ὀρειχάλκου τούτου ἦσαν ἀνθεκτικώτερα καὶ σκληρότερα τῶν κατασκευαζομένων ἐκ τοῦ προηγουμένου εἶδους ὀρειχάλκου. Εἰς τὴν Κύπρον καὶ τὴν Μεσοποταμίαν χώραν ἡ κατεργασία τῶν μετάλλων καὶ κραμάτων γίνεται κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν γίνεται καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἡ

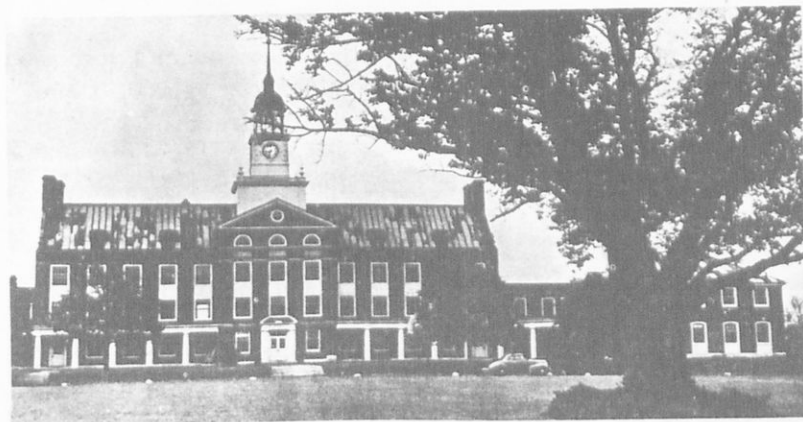
κατασκευή λέμβων και ἡ διὰ τούτων ἐπικοινωνία διὰ θαλάσσης τῶν παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χωρῶν καὶ νήσων ἔχει ἤδη ἀρχίσει. Δὲν εἶναι δυνατὸν ὁμως νὰ τοποθετηθῆ χρονικῶς μὲ ἀκρίβειαν ἡ ἐναρξίς τῆς θαλασσίας ἐπικοινωνίας. Θεωρεῖται πιθανὸν ὅτι αὕτη ἤρχισε πολὺ πρὸ τῆς πέμπτης χιλιετηρίδος π.Χ.

Εἰς τὴν βόρειον Εὐρώπην καὶ τὰς παρ' αὐτὴν νήσους ( Ἀγγλίαν ) οἱ ἄνθρωποι ἔζων κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μετάλλων ( ἅτινα ἐπεξεργάζοντο οἱ κάτοικοι τῶν περὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν χωρῶν ) ὡς τραγλοδῦται. Ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν κατασκευάζονται καὶ χρησιμοποιοῦνται ἐργαλεῖα καὶ ὄπλα ἐξ ὀρειχάλκου ὀνομάζεται ἐποχὴ τοῦ ὀρειχάλκου. Ἡ διάρκειά ταύτης ὑπολογίζεται εἰς ὀλίγας χιλιάδας ἔτη, περίπου ἀπὸ τοῦ 4000 - 1500 π.Χ.

**Ἡ ἐποχὴ τοῦ σιδήρου καὶ ἡ ἀτομικὴ ἐποχὴ.** Διὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ σιδήρου ( σ.τ. 1535<sup>ο</sup> C ) ὡς ὄπλου κατὰ τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον ( 1194 - 1184 π.Χ. ) ἔχομεν γραπτὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὁμήρου ( Ἰλιάδ. Δ. 123 ). Θεωρεῖται πολὺ πιθανὸν ὅτι κατὰ τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν ( 1300 π.Χ. περίπου ) οἱ Ἕλληνες ἐχρησιμοποίησαν ὄπλα ἐκ σιδήρου. Τὰ ἐκ σιδήρου ὄπλα καὶ ἐργαλεῖα



Πυρηνικὸς ἀντιδραστήρ πρὸς παροχὴν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἐν Κάλντερ Χώλλ τῆς Ἀγγλίας (1958)



Ίδρυμα προκεχωρημένων σπουδῶν τοῦ Princeton Ἑνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς (ΗΠΑ)

εἶναι ἀνθεκτικώτερα καὶ σκληρότερα τῶν ἐξ ὀρειχάλκου. Ἐχρηιάσθη πολὺς χρόνος διὰ νὰ παραληφθοῦν τὰ ἐκλεκτὰ παράγωγα τοῦ σιδήρου, ὡς εἶναι τὰ διάφορα εἶδη χάλυβος, ἐκ τοῦ ὁποίου κατασκευάζονται πολὺτιμα ἐργαλεῖα καὶ ἀνθεκτικὰ ὄπλα.

Ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ἐπικρατοῦν μέταλλον εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἐργαλείων καὶ τῶν ὄπλων εἶναι ὁ σίδηρος, ὀνομάζεται ἐποχὴ τοῦ σιδήρου. Αὕτη τοποθετεῖται χρονικῶς ἀπὸ τοῦ 1400 π.Χ. περίπου μέχρι τοῦ 1945, ὅτε ἐρρίφθη ἡ πρώτη ἀτομικὴ βόμβα. Ἀπὸ τοῦ 1945 ἀρχίζει ἡ ἀτομικὴ ἐποχὴ καὶ ἡ ἐποχὴ τῶν πυραύλων καὶ τεχνητῶν δορυφόρων, τὴν ὁποίαν διανύομεν. Ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια χρησιμοποιεῖται ἰδίᾳ διὰ τὴν παραγωγὴν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος καὶ ἐν γένει δι' εἰρηνικοὺς σκοποὺς.

### 3. Ἡ Γεωγραφικὴ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς

Ἡ ἀνθρωπολογία παραδέχεται ὅτι οἱ πρῶτοι ἀνθρωποὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἐνεφανίσθησαν εἰς περιοχὰς κειμένας εἰς τὰς περὶ τοὺς τροπικοὺς κύκλους χώρας, ὅπου αἱ συνθηκαὶ ἀναπτύξεως καὶ διαβιώσεως τούτων εἶναι εὐνοϊκώτεροι τῶν συνθηκῶν τῶν χωρῶν τῶν λοιπῶν γεωγραφικῶν πλατῶν. Ἐπὶ πλεόν παραδέχεται ὅτι οἱ ἀρχικῶς ἐπὶ

τῆς γῆς ἐμφανισθέντες ἄνθρωποι ἀνῆκον εἰς μίαν φυλὴν ( μονοφυλία τῶν ἀνθρώπων ), ἡ ὁποία μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος θεωρεῖται σπουδαῖος βιολογικὸς παράγων, διεσπᾶσθη εἰς τὰς διαφόρους ἀνθρωπίνης φυλάς.

Περὶ τοῦ ἀπωτάτου χρόνου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἤρχισεν ἡ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῆ τι μετ' ἀκριβείας.

Διὰ τὴν λευκὴν φυλὴν αἱ ἔρευναι τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας καταλήγουν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι αὕτη ἐνεφανίσθη τὸ πρῶτον εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ἐκεῖθεν διεσπάρη εἰς τὴν λοιπὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην. Πότε ἀκριβῶς ἔγινε τοῦτο, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῆ. Ἐμπόδια εἰς τὴν ἀρχικὴν ἐξάπλωσιν τῶν ἀνθρώπων παρέσχον αἱ θάλασσαί, οἱ μεγάλοι ποταμοὶ καὶ αἱ μεγάλαι καὶ ἀπότομοι ὄροσει-  
ραί.

Ἡ τάσις πρὸς ἐξάπλωσιν τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς ὠφείλετο εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ περιοχῆς τινος καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς εὐρέσεως τῶν ἀναγκαίων μέσων πρὸς διατροφήν τούτου. Ἡ ἀνάγκη αὕτη ὠδήγησε βραδύτερον εἰς τὰς κατὰ καιροὺς μεταναστεύσεις τῶν λαῶν, εἰς τὴν ἴδρυσιν ἀποικιῶν καὶ εἰς διαφόρους πολέμους.

Μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ χώρου διασπορᾶς τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς εἶχεν ἡ μεταβολὴ τοῦ κλίματος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν παγετώνων. Ὑπολογίζεται ὅτι κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀπηλλάγη ἐκ τῶν πάγων ἐπιφάνεια γῆς χρησιμοποιοῦ-  
θεῖσα δι' ἐποικισμόν κατέχουσα ἕκτασιν 26 ἑκατ. τετρ. χιλιομ. Ἡ Βόρειος Εὐρώπη καὶ μέρος τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἤρχισε νὰ γίνηται κατοικήσιμος μετὰ τὴν τῆξιν τῶν πάγων ( περὶ τὸ 15000 - 12000 π.Χ. ). Ἡ πλησίον πρὸς τοὺς πολικοὺς κύκλους περιοχὴ κατῳικήθη τὸ πρῶτον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τρεχούσης χιλιετηρίδος ( Νότιος Γροιλανδία, Σπιτσβέργη ).

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν κατῳκοῦντο μόνον αἱ Κανάριοι νῆσοι, αἱ ὁποῖαι ἀπέχουν τῆς ἀφρικανικῆς ἡπείρου μόνον 150 χιλιόμετρα. Θεωρεῖται βέβαιον ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν νήσων αὐτῶν δὲν εἶναι αὐτόχθονες, ἀλλὰ προέρχονται ἐκ τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ ἀρχικὴ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς φαίνεται ὅτι ἔγινε κατὰ διευθύνσεις παραλλήλους πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Μετὰ τὴν τῆξιν τῶν παγετώνων τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου ἔγινε βραδέως ὁ ἐ-

ποικισμός τῶν βορείων περιοχῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας. Ὁ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον ἀποικισμὸς ἀνεπτύχθη κυρίως, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐχρησιμοποιήθη ὁ ἀτμὸς διὰ τὴν κίνησιν τῶν πλοίων.

Ἡ θαλασσία συγκοινωνιακὴ ζώνη τῆς γῆς ἐκτείνεται σήμερον πρὸς βορρᾶν μὲν μέχρι 70°, πρὸς νότον δὲ μέχρι 50° περίπου. Τὸ σύνολον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς (ξηρὰ καὶ θάλασσα) τὸ ὅποιον σήμερον χρησιμοποιεῖται διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, ὑπολογίζεται εἰς 425 ἑκατομ. τετρ. χιλιάμ., ἤτοι 5/6 τῆς ὅλικῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Εἰς τὰ βόρεια κράσπεδα τῆς οἰκουμένης γῆς (Γροιλανδία) δὲν ὑπάρχουν μόνιμοι καὶ σταθεροὶ οἰκισμοὶ ἕνεκα τοῦ μεγάλου ψύχους. Οἱ ἐκεῖ κατοικοῦντες Ἑσκιμῶι καὶ Λάπωνες κατὰ μὲν τὸ θερος ἀνέρχονται βορειότερον, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα κατέρχονται νοτιώτερον.

Αἱ ὀρεινὰ περιοχαὶ καὶ αἱ περιοχαὶ τῆς γῆς ὅπου ὑπῆρχον ἔλη καὶ δάση, κατῳκίσθησαν πολὺ βραδύτερον τῶν πεδινῶν περιοχῶν καὶ ἰδίως ἐκείνων, αἱ ὅποια διερρέοντο ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν. Περιοχαί, αἱ ὅποια ἀπεκόπησαν, ἕνεκα γεωλογικῶν μεταβολῶν, τῆς ἐπικοινωνίας πρὸς τὰς πολιτισμένας περιοχάς, ὅπως ἡ Αὐστραλία καὶ ἡ Ἀμερική, ἠκολούθησαν ἴδιον δρόμον ἀναπτύξεως. Αἱ εὐνοϊκώτεροι θερμοκρασίαι διαβιώσεως τοῦ φυτικῆ καὶ ζωϊκοῦ κόσμου ἐν γένει εἶναι αἱ ἐπικρατοῦσαι εἰς τὰς τροπικὰς χώρας. Διὰ τὸν ἄνθρωπον, εἰδικώτερον, ἡ καταλληλοτέρα θερμοκρασία διαβιώσεως εἶναι ἡ θερμοκρασία τῆς ἀκραίας περιοχῆς τῆς τροπικῆς ζώνης καὶ ἡ τῶν εὐκράτων ζωνῶν. Αἱ παραποτάμια καὶ παραθαλάσσια πεδινὰ ἐκτάσεις, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν κατάλληλον θερμοκρασίαν, προσφέρονται περισσότερον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ φυτικῆ καὶ ζωϊκοῦ κόσμου.

Ἐὰν παρακολουθήσωμεν τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ Κίνα, αἱ Ἰνδία, ἡ Περσία (Ἰράν) καὶ αἱ περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χῶραι εἶναι αἱ ἀρχαῖαι κοιτίδες τῆς ἀνθρωπότητος. Σήμερον ὁμως, ὅποτε τὰ τεχνικὰ μέσα εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένα, ὁ ἄνθρωπος κατώρθωσε νὰ δημιουργήσῃ ἀνεκτὰς συνθήκας διαβιώσεως καὶ εἰς μέρη τῆς γῆς ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι λίαν χαμηλὴ ἢ λίαν ὑψηλὴ.

Οὕτω, παρατηρεῖται διαρκὴς αὐξήσις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀ-



Καλύβαι ἐπὶ πασσάλων εἰς ὄχθην ποταμοῦ τῶν Ἰνδιῶν

λάσκα, εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς γνωστὸν ἐπικρατεῖ δριμύτατον ψῦχος, καὶ τῆς Σιβηρίας.

#### 4. Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ φύσις

**Ἐπίδρασις τῆς φύσεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου.** Τὰ στοιχεῖα τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα ἐπιδροῦν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι τὸ ἔδαφος, τὰ ὕδατα, τὸ κλίμα, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα.

**Τὸ ἔδαφος.** Ἡ μορφολογία τοῦ ἐδάφους ἀσκει μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ καλλιέργειαι γενικῶς ἐξαρτῶνται καὶ ἐπηρεάζονται πολὺ ἐκ τοῦ πεδινοῦ ἢ ὄρεινου ἐδάφους. Ἀπασχολήσεις συναφεῖς πρὸς τὴν ἐξόρυξιν μεταλλευμάτων δημιουργοῦν ἰδιαιτέρας συνθήκας διαβιώσεως αὐτοῦ. Καὶ ἡ διάπλασις τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου ὑπόκειται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς μορφῆς τοῦ ἐδάφους. Τοῦτο ὁμως δὲν εἶναι ἀπόλυτον, διότι εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος ὑπαισέρχονται καὶ ἄλλοι παράγοντες, ὅπως εἶναι ἡ ἀγωγή, ἡ κληρονομικότης κ.τ.λ.

**Τὰ ὕδατα.** Ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ζῆ πλησίον ποταμῶν, λιμνῶν ἢ τῆς θαλάσσης, διαμορφοῦται εἰς προσωπικότητα παρουσιάζουσαν πολλὰς ψυχολογικὰς διαφορὰς ἐν σχέσει πρὸς τὸν διαβιοῦντα εἰς τὰ ὄρεινά ἢ πεδινὰ ἐδάφη. Ταξιδεύων διὰ θαλάσσης πρὸς κάλυψιν τῶν

βιωτικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν ὁ ἄνθρωπος γίνεται ῥιψοκίνδυνος, ἀποφασιστικός, πολὺ δραστήριος καὶ ἐπινοητικός. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ ὀφείλει πολλὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς ναυσιπλοΐας.

Καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἀκόμη αἱ μεγαλύτεραι πόλεις εἶχον κτισθῆ πλησίον ποταμῶν ἢ παραθαλασσίων περιοχῶν. Ἀναφέρονται ἐκ τούτων τὰς παρὰ τὸν ποταμὸν Νεῖλον πόλεις τῆς Αἰγύπτου Σὺνῆν, Θήβας, Μέμφιδα, Ἡλιούπολιν καὶ τὰς παρὰ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγρητα ποταμὸν πόλεις τῆς Μεσοποταμίας Οὐρ, Οὐρούκ, Νιππούρ, Βαβυλῶνα, Νινευί. Πλησίον τῆς θαλάσσης ἐκτίσθησαν αἱ Ἀθῆναι, ἡ Ῥώμη, ἡ Καρχηδῶν, τὸ Βυζάντιον, ἡ Σιδῶν, ἡ Τύρος, ἡ Σμύρνη, ἡ Ἀλεξάνδρεια. Ἄλλὰ καὶ σήμερον παρατηροῦμεν ὅτι αἱ περισσότεραι ἐκ τῶν μεγαλύτερων πόλεων τοῦ κόσμου εἶναι ἐκτισμέναι εἰς παραποταμίας ἢ παραθαλασσίας περιοχάς. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ διαβίωσις μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων εἶναι συνδεδεμένη πρὸς τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν, τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν λιμνῶν.

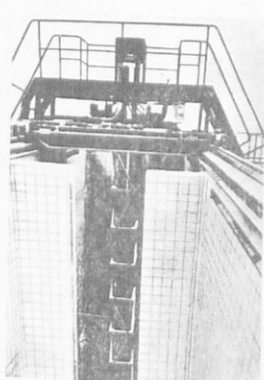
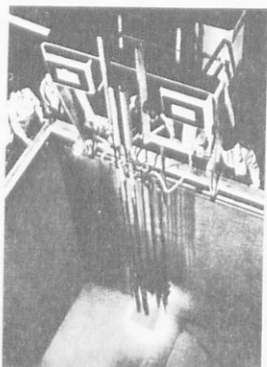
Ἡ θάλασσα παρέχει ἄφθονον καὶ εὐθνήν τροφήν καὶ διευκολύνει τὴν πυκνὴν ἐπικοινωνίαν.

**Τὸ κλίμα.** Τοῦτο ἀσκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὴν διαβίωσιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀναλόγως τοῦ κλίματος ῥυθμίζεται ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ αὐτοῦ. Ὁ τρόπος τῆς κατοικίας, τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς τροφῆς τοῦ ἀνθρώπου ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τῶν κλιματολογικῶν ὄρων ὑπὸ τοὺς ὁποίους οὗτος διαβιοῖ. Πολὺ διάφορος εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων τῆς τροπικῆς ζώνης συγκρινομένη πρὸς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων τῆς εὐκράτου καὶ τῆς πολικῆς ζώνης.

**Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα.** Ταῦτα ἐπιδροῦν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, διότι ἐξ αὐτῶν λαμβάνει τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὴν ζυλείαν διὰ τὴν στέγην καὶ ἄλλας ἀνάγκας αὐτοῦ.

### **Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς φύσεως**

Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ ὠδήγησε τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐπιφέρῃ μεταβολὰς εἰς μερικὰ ἐκ τῶν φυσικῶν στοιχείων ὑπὸ τὰ ὁποῖα οὗτος διαβιοῖ. Ἡ ἀποξήρασις ἐλωδῶν ἐκτάσεων, ἡ κατασκευὴ γεφυρῶν, σηράγγων, ὕδατοφρακτῶν, διωρύχων καὶ ἄλλων μεγάλων ἔργων, καταδεικνύουν τὴν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποῖαν ἀσκεῖ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ περιβάλλον τῆς διαβιώσεως αὐτοῦ. Ὅλα τὰ ἔργα αὐτὰ διευκολύνουν τὰς συνθήκας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἰθαγενῆ



Πυρηνικός αντίδραστήρ εν Μονάχῳ τῆς Γερμανίας

φυτὰ ὠρισμένων περιοχῶν τῆς γῆς μετεφύτευσεν εἰς ἄλλας περιοχὰς καὶ οὕτω, τὸ μὲν ἠΰξησε τὴν δυνατότητα διατροφῆς μεγάλου ἀριθμοῦ ἀνθρώπων, τὸ δὲ ἐνίσχυσε τὴν γενικὴν οἰκονομικὴν κίνησιν (σίτος, ὄσπρια, γεώμηλα, καπνός, καφέα). Χρησιμοποιεῖ ὁ ἄνθρωπος μηχανικὰ μέσα διὰ τὰς καλλιεργείας καὶ λιπάσματα καὶ ἐκλεκτοὺς σπόρους. Εἰσέδυσεν εἰς βάθος ἐντὸς τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, ὁπότεν λαμβάνει τὰ μεταλλεύματα, τὸν ἄνθρακα καὶ τὸ πετρέλαιον, ἀπαραίτητα μέσα τῆς συγχρόνου διαβιώσεως. Διηρεύνησε τὰς πολικὰς περιοχὰς καὶ ἐγκατέστησεν ἐκεῖ σταθμοὺς μετεωρολογικοὺς πρὸς σπουδὴν τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν. Ἐπιχειρεῖ ἔργα ἀρδεύσεως εἰς ἔρημικὰς περιοχὰς τῆς γῆς ἵνα καταστήσῃ ταύτας ὠφελίμους δι' αὐτόν. Ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἐνεργειῶν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καταφανὴς ἡ ἐπίδρασις αὐτοῦ ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν ὠρισμένων γεωγραφικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἐπιδρῶν εἰς τὴν ζωὴν του.

## 5. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γῆς

Ἡ κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θανάτων καὶ ἐκ τῆς μεταναστεύσεως (εἰσοικήσαιως καὶ ἐξοικήσεως). Φυσικὴ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ νοεῖται τὸ πλεόνασμα τούτου, ἀφοῦ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γεννήσεων ἀφαιρεθῆ ὁ ἀριθμὸς τῶν θανάτων. Εἰς τὰς πολιτισμένας χώρας διενεργεῖται καθ' ὠρισμένα χρονικὰ διαστήματα (συνήθως ἀνά δεκαετίαν) ἀπογραφή



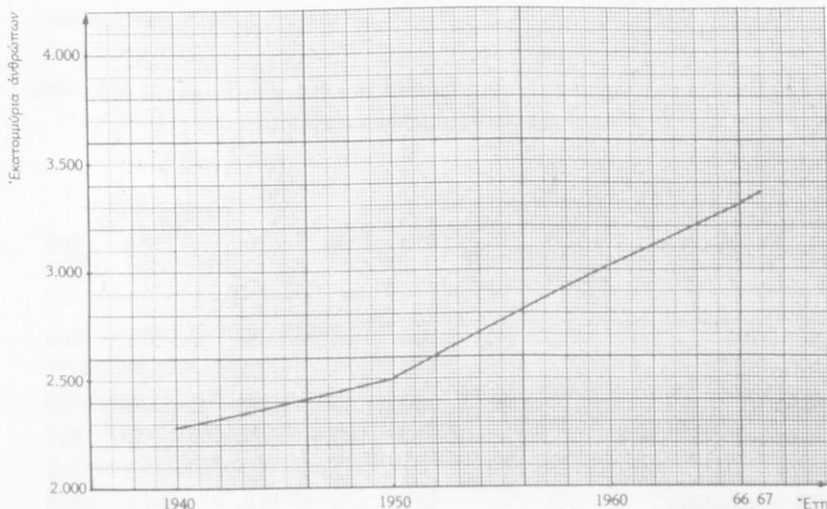
του πληθυσμού και παρακολουθείται συστηματικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν γεννήσεων καὶ τῶν θανάτων. Ἡ ἀπογραφή τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὰς χώρας ταύτας ἤρχισε κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος.

Εἰς παλαιότεραν ἐποχὴν τὰ στοιχεῖα διὰ τὴν κίνησιν τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας ἐστηρίζοντο εἰς ὑπολογισμοὺς τῶν διοικητικῶν καὶ ἐφοριακῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν ὑπαλλήλων ἐπὶ τῆς στρατολογίας. Εἶναι εὐνόητον, ὅτι τοιοῦτοι ὑπολογισμοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρέχουν ἀκρίβειαν.

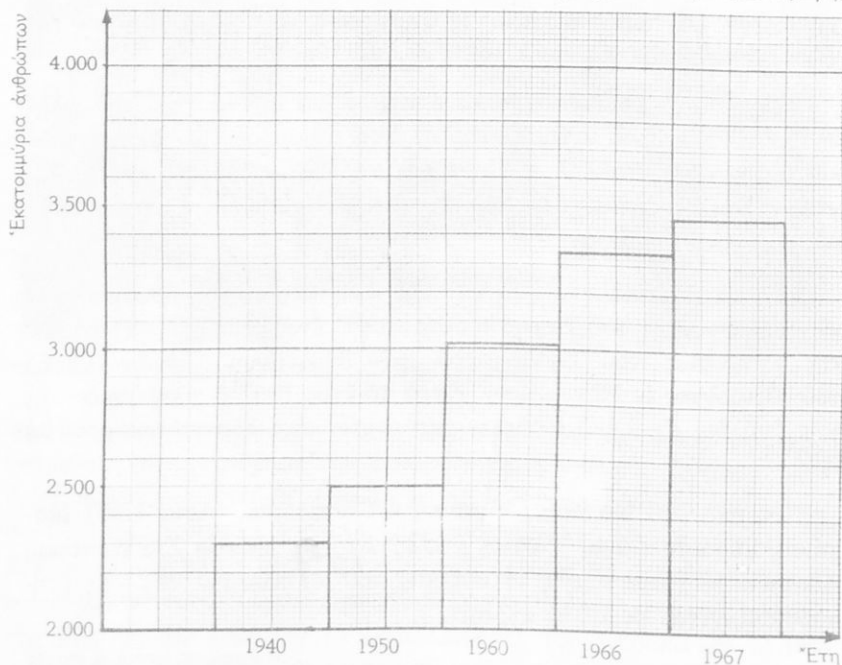
Τὰ στατιστικὰ στοιχεῖα ἐπὶ τῆς κινήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς συλλέγονται καὶ δημοσιεύονται κατ' ἔτος ὑπὸ τῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Ὄργανισμοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν (ΟΗΕ) τοῦ ἐδρεύοντος ἐν Νέα Ὑόρκη. Κατὰ τὸ ἔτος 1967 ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἀνῆλθεν εἰς 3.420 ἑκατομμύρια ψυχῶν εἶχε δὲ κατ' ἡπιέρους ὡς ἑξῆς :

Ἀφρικὴ 328 ἑκατομμ., Ἀμερικὴ 479 ἑκατομμ., Ἀσία 1.907 ἑκατομμ., Εὐρώπη ( ἄνευ Ῥωσίας ) 452 ἑκατομμ., Ῥωσία 236 ἑκατομμ., Ὠκεανία 18,1 ἑκατομμ. ( Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἐτησίως ἀνέρχεται εἰς 1,9% περίπου ).

Ἡ ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς



‘Η εξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς



‘Η εξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1650 μέχρι τοῦ 1900, κατ’ ἡπείρους εἰς ἑκατομμύρια

Περιοχαί	1650	1750	1800	1850	1900
Εὐρώπη	100	140	187	266	401
‘Ασία	330	479	602	749	937
‘Αφρική	80	85	90	96	120
‘Αμερική (B + N)	10	12,4	24,6	59	144
Αὐστραλία -‘Ωκεανία	2	2	2,5	3	6
Γῆ ἐν συνόλῳ	545	728	906	1171	1608

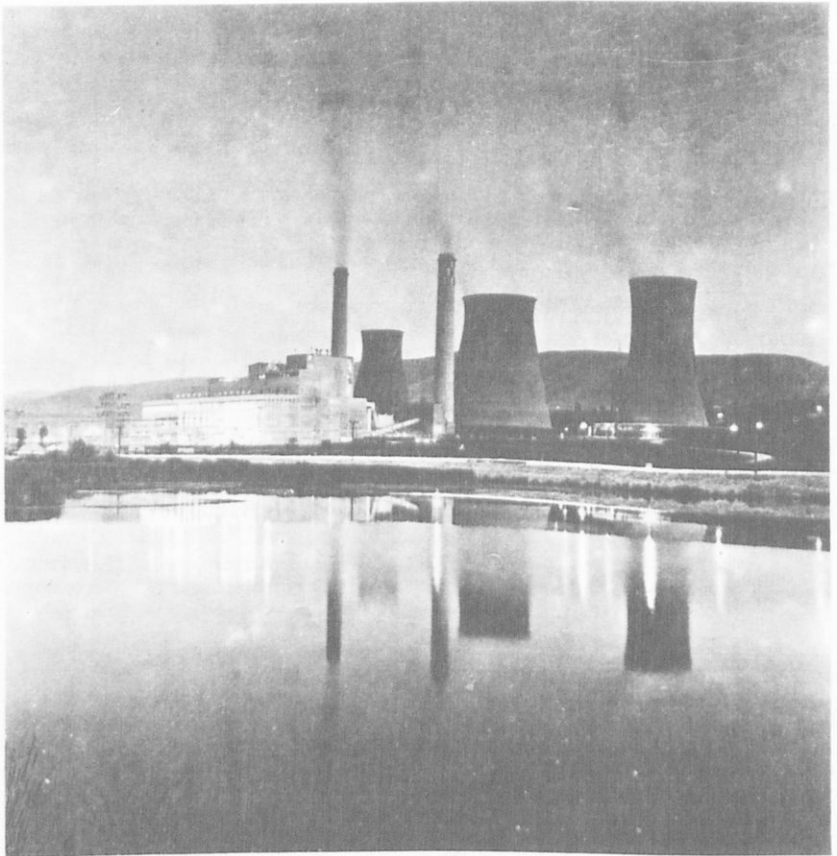
**Ἡ ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς εἰς ἑκατομμύρια  
(Στατιστικὴ ἐπετηρὶς ΟΗΕ 1967)**

*Ε τ η	1940	1950	1960	1966	1967
Σύνολον πληθυσμοῦ	2295	2517	3005	3355	3420
Ἀφρικὴ	191	222	278	320	328
Ἀμερικὴ	274	329	412	468	479
Ἀσία (ἄνευ Ῥωσίας)	1244	1381	1660	1867	1907
Εὐρώπη	380	392	425	449	452
Ὠκεανία	11,1	12,7	15,8	17,8	18,1
Ῥωσία	165	180	214	233	236

**Ἡ κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς (ΟΗΕ 1967)**

	Αὐξησις % 1960-67	Γεννήσεις % 1960-1967	Θάνατοι % 1960-67	Κατοικουμένη ἐπιφάνεια εἰς χιλιάδας χμ <sup>2</sup>	Πυκνότης (κάτοικοι ἀνά χμ <sup>2</sup> )
Σύνολον	1,9	34	15	135.774	25
Ἀφρικὴ	2,4	46	22	30.313	11
Ἀμερικὴ	2,2	31	10	42.089	11
Ἀσία (ἄνευ Ῥωσ.)	2	38	18	27.530	69
Εὐρώπη	0,9	19	10	4.929	92
Ὠκεανία	2	26	11	8.511	2
Ῥωσία	1,4	21	7	22.402	11

Ἡ ἔτησις αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, ὑπολογίζεται εἰς 1,9%. Μετὰ πάροδον 50 ἐτῶν, μὲ ἔτησιαν αὐξησιν 2% καὶ σταθερὸν πληθυσμὸν ἐκάστου τῶν προσεχῶν 50 ἐτῶν ἐκ 3500 ἑκατομμυρίων ψυχῶν, ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς θὰ ἔχη φθάσει (περὶ τὸ ἔτος 2010) εἰς 6 δισεκατομμ. περίπου. Κατόπιν τούτου τίθεται τὸ ἐρώτημα, ἂν οἱ πόροι τῆς γῆς ἐπαρκοῦν διὰ τὴν διατροφὴν 6 δισεκατ. ἀνθρώπων. Ἐπὶ τούτου ἄλλοι μὲν εἶναι αἰσιόδοξοι, ἄλλοι δὲ ἀπαισιόδοξοι. Ἐλπίζεται ὅμως ὅτι θὰ ληφθοῦν κατάλληλα μέτρα ὑπὸ τῶν διαφόρων Κρατῶν διὰ νὰ περιορισθῇ ὁ ὑπερπληθυσμὸς τῆς γῆς.



Ἀτμοηλεκτρικὸς σταθμὸς Πτολεμαΐδος (ΔΕΗ)

## 6. Δημογραφικὰ φαινόμενα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς Μετακινήσεις τοῦ πληθυσμοῦ

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, τῶν μεγάλων γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων ἔγιναν μεταναστεύσεις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὰς ἀνακαλυφθείσας νέας χώρας. Ἡ κίνησις τῶν πλοίων δι' ἀτμοῦ συνέβαλε πολὺ εἰς τὴν αὐξησιν τῆς μεταναστεύσεως, ἡ ὁποία ἐπετάθη ἀκόμη περισσότερον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν μεγάλων διώξεων τῶν πολιτῶν ἐν Εὐρώπῃ διὰ λόγους θρησκευτικoύς. Ὅτε αἱ Ἠνωμένοι

Πολιτεία της 'Αμερικής απέκτησαν την άνεξαρτησίαν των (1776), έλαβον πολλά νομοθετικά μέτρα διευκολύνοντα τήν εις αὐτάς μετανάστευσιν, ιδίως ἐξ Εὐρώπης. Παρόμοια μέτρα έλαβον καί τὰ Κράτη τῆς Νοτίου 'Αμερικής, όταν ταῦτα απέκτησαν τήν άνεξαρτησίαν των.

Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα μετηνάστευσαν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν 'Αμερικὴν πλέον τῶν 50 ἑκατομμ. ἀνθρώπων. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ὁμως τοῦ 20οῦ αἰῶνος ἡ μετανάστευσις διὰ τὰς διαφόρους χώρας ὑπόκειται εἰς περιορισμούς. Οἱ περιορισμοὶ οὗτοι ἐλήφθησαν κυρίως διὰ νὰ ἐξασφαλισθῆ ἔργασία εἰς τοὺς ἐντοπίους. Εἰς ἀρκετὰς ὁμως περιπτώσεις οἱ περιορισμοὶ ὀφείλονται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐνδιαφερομένων Κρατῶν - Μητροπόλεων, ὡς εἶναι ἡ 'Αγγλία, ὅπως μὴ διαταραχθῆ ὁ ἔθνογραφικὸς χαρακτῆρ τῶν νέων χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε ἦσαν ἀγγλικαὶ ἀποικίαι καὶ ἤδη συνδέονται κατ' ἄλλον τινὰ τρόπον πρὸς τὴν 'Αγγλίαν. Οὕτω, π.χ., διὰ τὸν Καναδᾶν, τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὴν Νότιον 'Αφρικὴν οἱ ἐτησίως μεταναστεύοντες πρέπει νὰ εἶναι κατὰ τὰ 4/5 περίπου Ἄγγλοι καὶ κατὰ τὸ 1/5 ἐξ ἄλλων χωρῶν.

Εἰς πολλὰς χώρας ἔχουν ψηφισθῆ νόμοι καθορίζοντες τὸν ἐτησίως ἐπιτρεπόμενον ἀριθμὸν μεταναστῶν καὶ τοὺς ὅρους ὑπὸ τοὺς ὁποῖους δύναται νὰ γίνῃ μετανάστευσις. Διὰ τῆς μεταναστεύσεως ἐδόθη ἔργασία εἰς τὸν πλεονάζοντα πληθυσμὸν τοῦ παλαιοῦ Κόσμου καὶ διηυρύνθησαν αἱ δυνατότητες τῆς παγκοσμίου οἰκονομικῆς καὶ πνευματικῆς δραστηριότητος. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους οἱ ἐντόπιοι ἐργάται τῶν βιομηχανικῶν Κρατῶν τῆς Εὐρώπης δὲν ἐπαρκοῦν πρὸς ἐπ'άνδρωσιν τῶν ἐργοστασίων καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εἰς τὰ Κράτη αὐτὰ ( Γερμανία - Γαλλία κ.τ.λ. ) εἶναι περιζήτητοι οἱ ἐργάται ἐξ ἄλλων χωρῶν ( Βαλκανικῶν χωρῶν, Τουρκίας, Ἰσπανίας κ.τ.λ.).

## 7. Συγκέντρωσις τῶν ἀνθρώπων εἰς πόλεις

### Αἷτια καὶ συνέπεια τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἀνθρώπων

Ἡ συγκέντρωσις τῶν Κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν καὶ Ὁργανισμῶν, ὡς καὶ τῶν Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν εἰς τὰς διαφόρους πόλεις μιᾶς Ἐπικρατείας ἐπιδρᾷ εἰς τὴν οἰκονομικὴν κίνησιν, καὶ τὴν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ πολλῶν πόλεων καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς φυσιογνωμίας

αὐτῶν. Τὰ τεχνικὰ μέσα καλλιιεργείας τοῦ ἐδάφους, θερισμοῦ καὶ ἀλωνισμοῦ, ἀφήρεσαν τὴν ἐργασίαν ἀπὸ πολλοὺς ἐργάτας ἀγροτικῶν περιφερειῶν, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ παρέμειναν ἄνευ ἐργασίας συνεκεντρώθησαν εἰς τὰ βιομηχανικὰ κέντρα πρὸς ἀνεύρεσιν ἐργασίας.

Πολλοὶ μικραὶ βιομηχανίαι τῶν ἐπαρχιῶν ἀνέστειλαν τὴν λειτουργίαν των, λόγῳ τῆς κατὰ μεγάλας μάζας εὐθηνῆς παραγωγῆς τῶν μεγαλυτέρων συναφῶν ἐργοστασίων τῶν πόλεων, εἰς τὰ ὅποια ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργαζομένων αὐξάνει συνεχῶς, ἐφ' ὅσον βεβαίως ἡ μεγάλη κατανάλωσις τῶν παραγομένων βιομηχανικῶν εἰδῶν ἀπαιτεῖ αὐξησιν τῶν ἐργατικῶν χειρῶν τῶν ἐργοστασίων. Ὁ κάτοικος τοῦ χωρίου ἢ μικρᾶς κωμοπόλεως, ἐὰν δὲν εἶναι ἰδιοκτῆτης γαιῶν, ἔστω καὶ ὀλίγων στρεμμάτων, προτιμᾷ νὰ ἐργάζεται εἰς ἐργοστάσιον μιᾶς πόλεως ὡς ἐργάτης, παρὰ νὰ εἶναι ἐργάτης εἰς ἀγροτικὰς ἐργασίας ξένης ἰδιοκτησίας.

Ἡ ἐργατικὴ ζωὴ τῶν μεγάλων πόλεων, ὅπου συνήθως εἶναι συγκεντρωμένα τὰ μεγάλα ἐργοστάσια, παρουσιάζει τὰ ἐξῆς πλεονεκτήματα ἔναντι τῆς ἐργατικῆς ἀγροτικῆς ζωῆς :

α) Ὑπάρχει σχεδὸν σταθερὸν ἐργατικὸν εἰσόδημα καὶ τὸ ἡμερομισθιον εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μεγαλύτερον τοῦ ἀγροτικοῦ ἡμερομισθίου. β) Ἡ κοινωνικὴ καὶ ὑγιεινὴ πρόνοια ἀσκεῖται εὐκολώτερον εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ἢ τὰ χωρία (Νοσοκομεῖα κ.τ.λ.). γ) Αἱ οἰκονομικαὶ δυνατότητες ἰδρύσεως οἰκογενείας καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων τοῦ ἐργάτου εἶναι πολὺ μεγαλύτεροι εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. δ) Ἡ ψυχαγωγία (θεάματα παντὸς εἶδους κ.τ.λ.) εἶναι μεγαλυτέρα εἰς τὰς πόλεις ἢ τὰ χωρία καὶ ἡ ἐν γένει διαβίωσις τοῦ ἐργάτου εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἀνετωτέρα τῆς διαβίωσεως τοῦ ἀγρότου.

Ὁ τεχνικὸς πολιτισμὸς ἐκδηλοῦται κατὰ πρῶτον εἰς τὰς πόλεις, πολὺ δὲ βραδύτερον καὶ εἰς μικρότερον βαθμὸν ἐκδηλοῦται εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς κωμοπόλεις. Τὰ μειονεκτήματα τὰ ὅποια παρουσιάζει ἡ ἐργατικὴ ζωὴ τῶν πόλεων εἶναι τὰ ἐξῆς :

α) Πιθανότης στερήσεως τῆς ἐργασίας λόγῳ οἰκονομικῆς κρίσεως τοῦ ἐργοδότου ἢ γενικωτέρας τοιαύτης. β) Ἡ ζωὴ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις εἶναι ἀκριβωτέρα τῆς ζωῆς εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς κωμοπόλεις, καὶ κατὰ συνέπειαν πολλοὶ ἐργάται διαβιοῦν ὑπὸ ὄρους ἀνθυγιεινοῦς, τόσον ἀπὸ ἐπόψεως κατοικίας, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐπόψεως τροφῆς καὶ ἐνδυμασίας. γ) Γενικῶς ἡ ζωὴ τῶν ἐργατῶν εἰς τὰς με-

γάλας πόλεις ἀπὸ ἐπόψεως ὑγιεινῆς ὕστερῃ τῆς ζωῆς τοῦ ἀγρότου.

Διὰ τοῦτο οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς ἡσυχούς καὶ ἀποδοτικὰς γεωργικὰς ἀπασχολήσεις των ἐγκαθιστάμενοι ἄνευ σοβαροῦ καὶ ἀποχρῶντος λόγου εἰς τὰς μεγαλοπόλεις ὡς ἐργάται, ὅπου αἱ συνθηκαὶ διαβιώσεως εἶναι δυσκολώτεραι καὶ ἀνθυγιεινότεραι τῶν συνθηκῶν τῆς ὑπαίθρου. Καὶ ἐὰν τοῦτο ἰσχύη γενικῶς διὰ τοὺς ἀγροτικούς πληθυσμούς ἄλλων χωρῶν πολὺ περισσότερον ἰσχύει διὰ τοὺς ἑλληνικούς ἀγροτικούς πληθυσμούς, οἱ ὅποιοι δὲν πρέπει νὰ συνωθῶνται εἰς τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα, καθ' ὅσον τὸ Κράτος ἐν τῇ μερίμνῃ του ὅπως καταστήσῃ ἀνευτέραν καὶ εὐκολωτέραν τὴν ζωὴν εἰς τὴν ὑπαίθρον, λαμβάνει πάντα τὰ δυνατὰ προστατευτικὰ μέτρα, κυριώτερα τῶν ὁποίων εἶναι καὶ τὰ ἑξῆς: Ἡ συνταξιοδότησις, ἡ παροχὴ δωρεὰν ἱατροφαρμακευτικῆς περιθάλψεως, ἡ ἐπιχορήγησις τῶν ἀγροτικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων, ὁ ἠλεκτροφωτισμὸς καὶ ἡ συγκοινωνιακὴ σύνδεσις καὶ τῶν πλέον δυσπροσίτων καὶ ἀπομακρυσμένων συνοικισμῶν καὶ ἄλλα.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι μόνον οἱ ἐργάται, οἱ ὅποιοι συγκεντρώνονται εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Εἰς πλείστας περιπτώσεις οἱ παντὸς εἶδους βιοτέχνηαι ἐγκαταλείπουν τὰ χωρία ἢ τὰς κωμοπόλεις καὶ συγκεντρῶνται εἰς τὰς πρωτεύουσας τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τῶν νομῶν ἢ εἰς τὰς μεγάλας ἐν γένει πόλεις.

Ἡ γεωγραφικὴ θέσις μιᾶς πόλεως ἐπιδρᾷ εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς. Αἱ ἡμίσειαι περίπου τῶν μεγαλοπόλεων τῆς γῆς εἶναι ἐκτισμέναι παρὰ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ποταμούς. Ἡ πολιτικὴ σημασίαι τῆς πόλεως ἐπιδρᾷ ἐπίσης εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς. Τὸ ἐν τρίτον τῶν μεγαλοπόλεων τῆς γῆς εἶναι πρωτεύουσαι Κρατῶν.

Ἡ πρωτεύουσα ἐνὸς Κράτους εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Ἄνωτάτου Ἀρχοντος, τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ Νομοθετικοῦ Σώματος, τῶν Ἄνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων καὶ Δικαστηρίων, ὡς καὶ τῶν πάσης φύσεως ὀργανισμῶν πολιτιστικῆς ἐκδηλώσεως καὶ κοινωνικῆς προνοίας. Ἐνεκεν τῶν ἰδιοτήτων τὰς ὁποίας ἔχει ἡ πρωτεύουσα ἐνὸς Κράτους, προκαλεῖται πρὸς αὐτὴν μεγάλη συγκέντρωσις ἀνθρώπων.

Ἡ συγκέντρωσις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ἔχει ἐπιπλεονεκτήματα εἰς τινὰς περιπτώσεις καὶ ἐξ ἐιδικῶν λόγων. Οὕτω, οἱ

μετανάσται τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας μεταβαίνουντες ἐκεῖ, προετίμων νὰ ἐγκαθίστανται συνήθως εἰς τὰ παραθαλάσσια μέρη, παρὰ νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὸ ἐσώτερικόν τῶν χωρῶν τούτων. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου πολλαὶ μεγάλαι πόλεις τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας κεῖνται εἰς παραθαλάσσια μέρη.

**Σημείωσις.** Ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἐτησίας ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐνὸς Κράτους γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τύπου:

$$r = \left( \sqrt[t]{\frac{P_1}{P_0}} - 1 \right) \times 100$$

ὅπου  $r$  = ἡ ἐτησία αὐξήσις %,

$t$  = ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν μεταξύ δύο καταγραφῶν τοῦ πληθυσμοῦ,

$P_1$  = ὁ ἀριθμὸς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς τελευταίας ( δευτέρας ) καταγραφῆς,

$P_0$  = ὁ ἀριθμὸς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πρώτης καταγραφῆς.

Διὰ τὰς καταγραφὰς π.χ. 1963 καὶ 1967 εἶναι  $t = 4$  καὶ διὰ τὰς καταγραφὰς 1960 καὶ 1967 εἶναι  $t = 7$  (Στατ. Ἐπετηρὶς ΟΗΕ 1967).

### Αἱ πυκνότερον κατοικημένοι χῶραι τῆς γῆς

Χῶραι	Κάτοικοι /χμ <sup>2</sup>	Χῶραι	Κάτοικοι /χμ <sup>2</sup>
Ὀλλανδία	375	Ἑλβετία	147
Βέλγιον	314	Δανία	112
Νότιος Κορέα	302	Τσεχοσλοβακία	112
Βόρειος Κορέα	105	Ἰαπωνία	270
Δυτ. Γερμανία	233	Λίβανος	242
Ἀνατ. Γερμανία	148	Κεϋλάνη	179
Ἀγγλία	147	Ἐθν. Κίνα (Φορμόζα)	365
Ἰταλία	174	Πόρτο - Ρίκο	303
Λουξεμβούργον	130	Φιλιππῖναι	116
Ἰνδία	156	Πακιστὰν	113



### Μερικά Ευρωπαϊκά Κράτη έχοντα πυκνότητα κάτω του 100

Χῶραι	Κάτοικοι/χμ <sup>2</sup>	Χῶραι	Κάτοικοι/χμ <sup>2</sup>
Ἑλλάς	66	Ἰρλανδία	41
Ἀλβανία	68	Γιουγκοσλαβία	78
Ἰσπανία	64	Ῥουμανία	81
Βουλγαρία	75		

### Ἄραιῶς κατοικημένοι χῶραι

Χῶραι	κάτοικοι/χμ <sup>2</sup>	Χῶραι	Κάτοικοι/χμ <sup>2</sup>
<b>Ἄφρική</b>			
Ἡνωμ. Ἀραβ. Δημοκρ.	31	Νότ. Ἀφρικ. Ἐνωσις	15
Λιβύη	1	Μαρόκον	32
Ἀλγέριον	5	Σομαλία	4
Σουδάν	6	Τυνησία	28
Αἰθιοπία	19	Κογκό Δημοκρ.	7
Κογκό Brazzaville	3		

### Ἄμερική

Καναδᾶς	2	Χιλή	12
Βολιβία	3	Κολομβία	17
Βραζιλία	10	Οὐραγουάη	15
Ἀργεντινή	8	Μεξικόν	23
Περού	10	Ἡν. Πολιτεία	21
Βενεζουέλα	10		

### Ἦκεανία

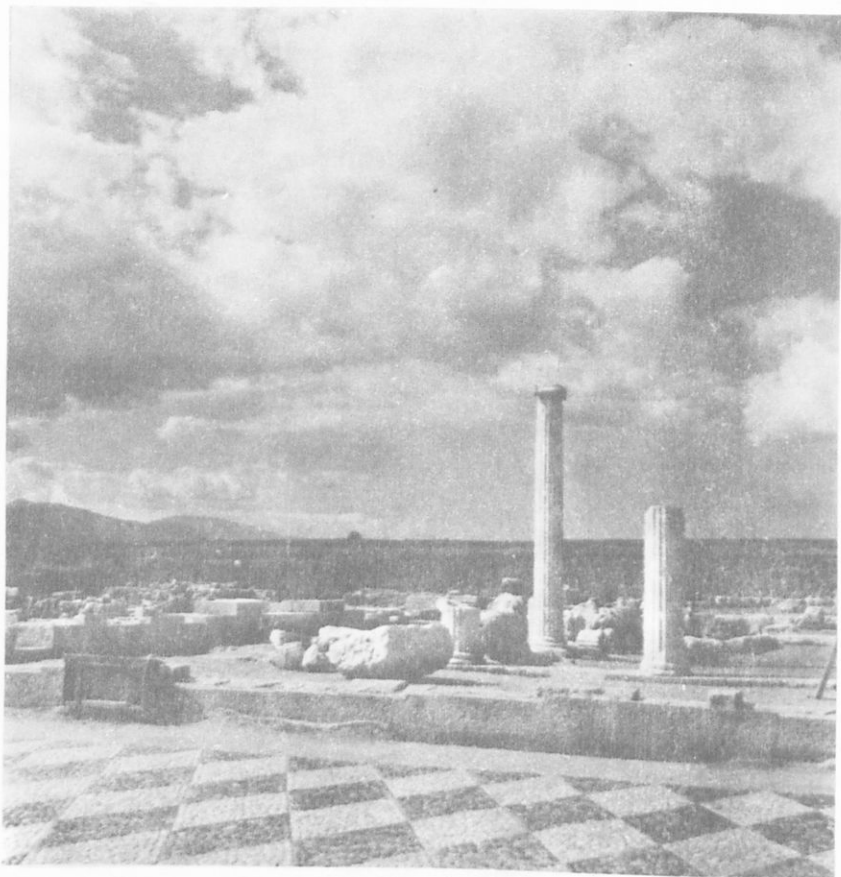
Αὐστραλία	2
Νέα Ζηλανδία	10

### Εὐρώπη

Ῥωσία ( + Σιβηρία )	10
Σουηδία	17
Νορβηγία	12

## 8. Ζῶναι τῆς γῆς μὲ μικρὰν καὶ μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ

Ἡ μικροτέρα πυκνότης πληθυσμοῦ παρατηρεῖται εἰς τὰς πολι-  
κὰς περιοχὰς καὶ τὰς περιοχὰς τῶν ἐρήμων. Εἰς ταύτας ὑπάρχουν  
ἐκτάσεις τελείως κεναὶ ἀνθρώπων. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῶν



Σχ. 7. Πέλλα. Ἡ πατρὶς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου

χωρῶν τούτων εἶναι γενικῶς μικροτέρα τοῦ 0,5 κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰς τροπικὰς χώρας ὑπάρχουν περιοχαὶ ὅπου ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μικρά. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ πυκνὰ δάση, εἰς τὸ ὑγρὸν κλίμα καὶ εἰς τὴν μεγάλην θερμοκρασίαν, ἢ ὅποια ἐπικρατεῖ ἐκεῖ. Περιοχαὶ μέσων γεωγραφικῶν πλατῶν εὐρισκόμεναι πλησίον τῶν θαλασσῶν, ἔχουν κατὰ κανόνα πυκνότητα πληθυσμοῦ μεγαλυτέραν ἐκείνης, τὴν ὅποιαν ἔχουν περιοχαὶ εὐρισκόμεναι μακρὰν τῶν θαλασσῶν. Παράδειγμα τοιαύτης κατανομῆς

τῆς πυκνότητος ἀποτελεῖ ἡ Ἰσπανία. Αἱ παραλιακαὶ περιοχαὶ αὐτῆς εἶναι πυκνότερον κατῳκημένοι τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν.

Ἡπειρωτικαὶ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλὰς βροχὰς ἐτησίως παρουσιάζουν μεγαλύτεραν πυκνότητα πληθυσμοῦ ἐν σχέσει πρὸς ἡπειρωτικὰς περιοχὰς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ὀλίγας βροχὰς. Δυνατότητες ὑδρεύσεως περιοχῆς τινος δημιουργοῦν καταλλήλους συνθήκας ἐποικισμοῦ καὶ διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων, ὅπως, π.χ. τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νείλου ποταμοῦ. Ὑπάρχουν ἐδῶ περιοχαὶ, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πυκνότητα 1000 κατρίκων κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον.

Πυκνῶς κατῳκημένοι γεωγρ. χῶροι ἀπαντοῦν εἰς τὰς ἀσιατικὰς περιοχὰς τῶν μουσῶνων ὅπου, ὡς γνωστόν, διαβιοῖ τὸ ἡμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς (Κίνα - Ἰνδία). Νῆσοι εὐρισκόμενοι εἰς τὰς θερμὰς θαλάσσας ἔχουν ἐπίσης μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ, ὅπως, π.χ., ἡ Ἰάβα, Ἀϊτή, Ἰαμαϊκὴ (ὑπὲρ τοὺς 200 κατοίκους κατὰ τετραγ. χιλιόμετρον).

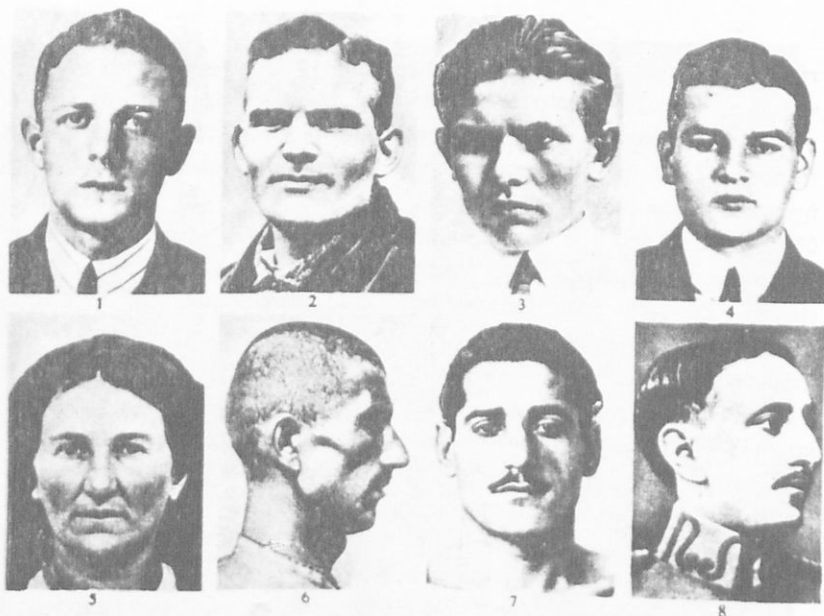
Βιομηχανικαὶ περιοχαὶ τῶν μέσων γεωγραφικῶν πλατῶν παρουσιάζουν μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ. Τοιαῦται ἀπαντοῦν εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Εὐρώπην, εἰς τὴν ἀνατολικὴν περιοχὴν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Γενικῶς, αἱ βιομηχανικαὶ χῶραι εἶναι πυκνότερον κατῳκημένοι ἢ αἱ γεωργικαὶ χῶραι. Εἶναι ὅμως δυνατόν, εἰς εὐφόρους γεωργικὰς περιοχὰς νὰ ὑπάρχη μεγάλη πυκνότης πληθυσμοῦ, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται εἰς τὴν Κίναν, τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Αἴγυπτον. Τὸ βιωτικὸν ὅμως ἐπίπεδον τῶν λαῶν τούτων εἶναι χαμηλόν.

## 9. Φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων

### Ἡ σημασία τῆς σπουδῆς τῶν φυλῶν διὰ τὴν γεωγραφίαν

Ὑπὸ τὸ ὄνομα φυλὴ νοοῦμεν, ὡς γνωστόν, ἄθροισμα ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὰ αὐτὰ σωματικά, βιολογικά, ψυχολογικά ἢ κοινωνικὰ γνωρίσματα, τὰ ὁποῖα εἶναι κληρονομήσιμα.

Ἡ σπουδὴ τῶν φυλῶν ὡς κλάδου τῆς ἀνθρωπολογίας περιλαμβάνεται εἰς τὰς ἐρεῦνας τῆς βιολογίας. Κατὰ τὴν σπουδὴν ὅμως τῆς γεωγραφίας ἐνδείκνυται ὅπως γνωρίσῃ κανεῖς, ἐκτὸς τῶν γεωγραφικῶν στοιχείων τῶν ξένων χωρῶν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι



Αί φυλαί τῶν ἀνθρώπων. 1) Βορειοευρωπαῖος, 2) Κεντρικῆς Γερμανίας, 3) Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, 4) Περιοχῆς Ἄλπεων, 5) Μαυροβούνιος (Δινάρειος), 6) Ἀρμενίδης, 7) Ἕλλην, 8) Ἰσπανός

κατοικοῦν τὰς χώρας ταύτας καὶ λάβη ἰδέαν περὶ τῶν ἐξωτερικῶν γνωρισμάτων τῶν ἀνθρώπων τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν χωρῶν.

Εἰς τὴν γεωγραφίαν ἀκόμη περιλαμβάνεται ἡ γνῶσις τῆς κατανομῆς τῶν διαφόρων φυλῶν εἰς ὁλόκληρον τὴν γῆν, διότι αἱ ἀνθρώπιναι φυλαὶ συμβάλλουν διὰ τῶν ἐπιτευγμάτων αὐτῶν εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς γεωγραφικῆς μορφῆς μιᾶς χώρας. Μὲ τὰ προβλήματα τῶν φυλῶν ἐν γένει συνδέονται τὰ προβλήματα τῶν κατὰ φυλὰς πολιτιστικῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλα εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα τῆς λευκῆς φυλῆς κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἄλλα εἶναι τὰ ἐπιτεύγματα, εἰς τὸ αὐτὸ πεδίου τῆς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, τῆς κιτρίνης φυλῆς. Ἐδῶ ὅμως πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψει, ὅτι, τοῦλάχιστον κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ἀμιγεῖς ἀνθρώπιναι φυλαὶ δὲν ὑπάρχουν.

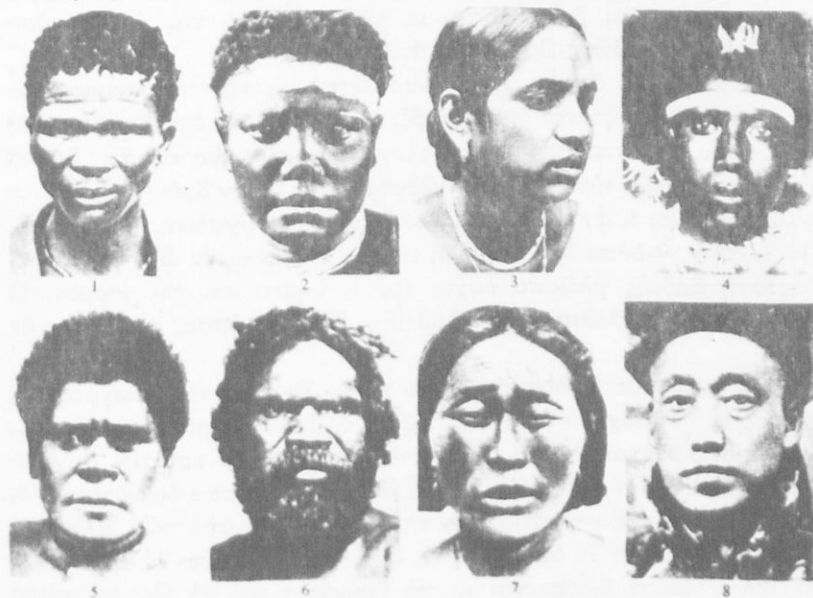
Εἰς ὅλους σχεδὸν τοὺς λαοὺς τῆς γῆς παρατηροῦνται σήμερον διάφοροι φυλετικαὶ ἀποχρώσεις προερχόμεναι ἐξ ἐπιμιξίας. Ὅθεν τὰ συμπεράσματα περὶ τῶν πολιτιστικῶν ἐπιτευγμάτων μιᾶς φυ-

λῆς πρέπει νὰ μὴ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει μονομερῶς καὶ νὰ μὴ ἀποδίδωνται ἀποκλειστικῶς εἰς φυλετικὰς ἰδιότητας.

**Ἡ διάκρισις τῶν φυλῶν.** Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος διέκρινον τρεῖς κατηγορίας φυλῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χρώματος τοῦ δέρματος: 1) τὴν λευκὴν, 2) τὴν κιτρίνην, καὶ 3) τὴν μέλαιναν (μαύρην). Οἱ εἰς τὰς φυλάς ταύτας ἀνήκοντες ἄνθρωποι ὀνομάζονται Εὐρωπῖδαι, Μογγολίδαι καὶ Νεγρίδαι ἀντιστοίχως. Ἡ ἐρυθρὰ φυλὴ θεωρεῖται ὑποδιαίρεσις τῆς κιτρίνης. Ὁ καθορισμὸς τῶν ἀποχρώσεων τῶν οὕτω πως διακρινομένων φυλῶν συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας. Ὅπωςδήποτε ὅμως ἢ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ χρώματος διαίρεσις τῶν ἀνθρώπων εἰς φυλάς παρεῖχε σημαντικὰ τεκμήρια δι' ἓνα κατατοπιστικὸν προσανατολισμὸν.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς κατὰ φυλάς :

**1. Λευκὴ φυλὴ:** Περίπου 1.500 ἑκατομμύρια. Εἰς ταύτην περιλαμβάνονται: οἱ λευκοὶ τῆς Εὐρώπης, τῆς δυτικῆς Ἀσίας καὶ Ἰν-



Αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων. 1) Βουσμάνος, 2) Νεγρίδης, 3) Μελανίδης (Σεεγάλης), 4) Νεομελανίδης, 5) Παλαιομελανίδης, 6) Αὐστραλίδης, 7) Τουγκίδης, (Σιβηρίας), 8) Βορειοσινίδης (Βορείου Κίνας)

διών, τῆς βορείου καὶ νοτίου Ἀφρικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς βορείου καὶ νοτίου Ἀμερικῆς.

**2. Κιτρίνη φυλή :** Περίπου 1.200 ἑκατομμ. Εἰς ταύτην ἀνήκουν οἱ Κινέζοι, οἱ Ἰάπωνες, οἱ Βιρμανοί, οἱ Μαλαῖοι, οἱ κάτοικοι τῆς Πολυνησίας, οἱ Μογγόλοι.

**3. Μαύρη φυλή :** Περίπου 300 ἑκατομμ.

**Ἡ ἐρυθρὰ φυλή,** ἡ ὁποία θεωρεῖται ὑποδιαίρεσις τῆς κιτρίνης, περιλαμβάνει 6 περίπου ἑκατομμύρια ἀνθρώπων.

## 10. Κυριώτεροι γλῶσσαι τῶν λαῶν τῆς γῆς

Ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ μέσον τὸ ὁποῖον διευκολύνει τὸν ἄνθρωπον νὰ ζῆ βίον κοινοβιακόν. Ὁ προφορικὸς λόγος ἰδίως χαρακτηρίζει τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὴν αὐτὴν Πατρίδα. Μεγάλοι γεωγραφικοὶ χῶροι διακρίνονται ἐκ τῆς γλῶσσης, τὴν ὁποῖαν ὀμιλοῦν οἱ κατοικοῦντες εἰς αὐτοὺς ἄνθρωποι.

Γλῶσσαι, αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν παγκόσμιον συνεννόησιν, ὀνομάζονται διεθνεῖς γλῶσσαι. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀνακαλύψεων, ὅτε ἀνεπτύχθησαν πολὺ αἱ συγκοινωναὶ καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον μερικαὶ εὐρωπαϊκαὶ γλῶσσαι κατέστησαν διεθνεῖς. Τοιαῦται γλῶσσαι εἶναι ἡ ἀγγλική, ἡ ἰσπανικὴ, ἡ πορτογαλική, ἡ γαλλικὴ, ἡ ῥωσικὴ γλῶσσα ἔχει διαδοθῆ εἰς τὴν Σιβηρίαν, ἐν ᾧ ἡ γερμανικὴ κατέστη διεθνὴς γλῶσσα λόγῳ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης. Ἡ γλωσσολογία διακρίνει 2800 γλώσσας εἰς ὅλην τὴν γῆν.

Αἱ γλῶσσαι ὀμιλοῦνται ὡς μητρικαὶ εἰς κλειστὰς γεωγραφικὰς περιοχάς. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ περιοχαὶ ὅπου, παρὰ τὰς μητρικὰς, χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν διοίκησιν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν καὶ ἄλλαι γλῶσσαι. Ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα ὀμιλεῖται ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας, εἰς τὴν Κύπρον καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν εὐρισκομένων ἐν διασπορᾷ εἰς ὅλας τὰς ἡπείρους. Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ γλῶσσα διδάσκεται εἰς τὰ Γυμνάσια καὶ τὰ Πανεπιστήμια τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰ κλασσικὰ Γυμνάσια τῶν πολιτισμένων λαῶν τῆς γῆς καὶ εἰς τὰς Φιλοσοφικὰς Σχολὰς ὅλων τῶν Πανεπιστημίων τοῦ κόσμου.

**Αί περισσότερον όμιλούμεναι γλώσσαι εις έκατομμύρια**

Γλώσσαι	έκατομμ.	Γλώσσαι	έκατομμ.
Άγγλική	270	Ίσπανική	142
Άραβική	80	Κινεζικαί	720
Γαλλική	70	Ούκρανική	45
Γερμανική	120	Πορτογαλική	80
Ίαπωνική	99	Ύρωσική	160
Ίνδικαί	500	Έλληνική	12
Ίνδονησιακαί	110		

## Β'. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

### 1. Ἡ ἔννοια τοῦ Πολιτισμοῦ

Ἰπὸ τὸν ὄρον πολιτισμὸς νοεῖται τὸ σύνολον τῶν ἐνεργειῶν διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος, τὸ μὲν λαμβάνει ἐκ τῆς φύσεως ἀγαθὰ διὰ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, τὸ δὲ καλλιεργεῖ τὰς ἐμφύτους εἰς αὐτὸν πνευματικὰς δυνάμεις. Κατὰ ταῦτα διακρίνομεν δύο εἶδη πολιτισμοῦ: Τὸν ὑλικὸν ἢ τεχνικὸν καὶ τὸν πνευματικὸν πολιτισμὸν.

Ὁ ὑλικὸς πολιτισμὸς περιλαμβάνει τὰς ἐνεργείας ἐκείνας διὰ τῶν ὁποίων ὑποτάσσομεν τὴν φύσιν καὶ θέτομεν αὐτὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μας. Τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα συνιστοῦν τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει ἐνὸς λαοῦ, ἀνταποκρίνονται εἰς ἀξιολογικὰς ῥοπὰς τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἶναι οὕτω πῶς συνδεδεμένα μετὰς τῶν, ὥστε ν' ἀποτελοῦν ὀργανικὴν τινα ἐνότητα.

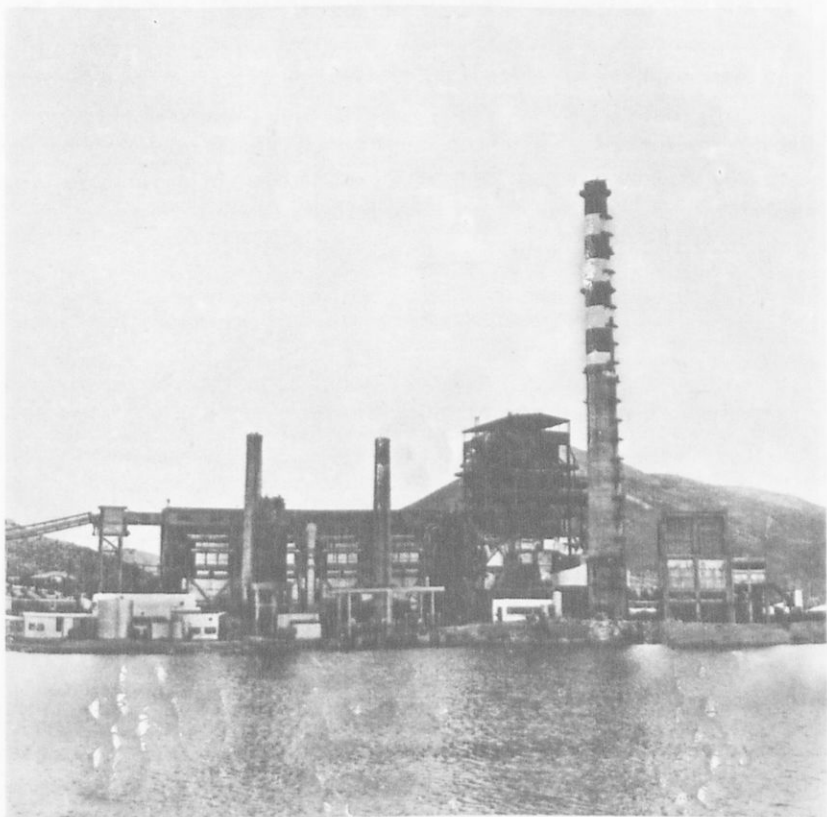
Αἱ τάσεις τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀξιολόγησιν τῶν στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ δὲν εἶναι αἱ αὐταὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Τούναντίον, αὐταὶ εἶναι ἰδιαιτέρας δι' ἕκαστον ἄνθρωπον καὶ πολὺ περισσότερον ἰδιαιτέρας δι' ἕκαστον λαόν. Τὴν καλλιτεχνικὴν ἀξίαν, ἐπὶ παραδείγματι, ἐνὸς γλυπτοῦ ἀντικειμένου ἢ μιᾶς μουσικῆς μελωδίας δὲν τὴν ἀντιλαμβάνονται οἱ ἄνθρωποι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἐπίσης ἄλλην ἀντίληψιν περὶ ἐνὸς καλλιτεχνικοῦ διημιουργήματος ἔχει ὁ Αἰγύπτιος καὶ ἄλλην ὁ Ἕλληνας. Τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἡ **θρησκεία**, ἡ **ἐπιστήμη** ἢ **τέχνη**, ἡ **οἰκονομία** ἢ **κοινωνία** καὶ ἡ **πολιτεία**.

### 2. Βαθμοὶ τοῦ πολιτισμοῦ διαφόρων συγχρόνων λαῶν

Ἡ τελειοποίησις τῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος ὑποτάσσει τὴν φύσιν καὶ θέτει αὐτὴν εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν βιωτικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν καὶ ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἐπιτευγμάτων τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν καθ' ἡμέραν αὐτοῦ βίον συνιστοῦν τὴν πολιτισμένην ζωὴν.

Εἶναι εὐνόητον ὅτι ὑπάρχουν διάφοροι βαθμίδες τῆς ζωῆς ταύτης, ὄχι μόνον μετὰς διαφόρων λαῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰς τῶν πόλεων ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Κράτους. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν αὐτὴν πόλιν





Άτμοηλεκτρικός σταθμός Άλιβερίου (ΔΕΗ)

καί εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον παρατηροῦνται διακρίσεις τῆς ζωῆς αὐτῆς, διότι ἡ διαβίωσις τῶν κατοίκων ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων ἐκάστης οἰκογενείας.

Ἡ συνδρομὴ τοῦ εὐνοουμένου καὶ προωδευμένου Κράτους πρὸς τοὺς πολίτας του ( νοσοκομεία, σχολεῖα καὶ λοιπὰ πολιτιστικὰ ἱδρύματα ) εἶναι σημαντικὴ. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς πολιτισμένης ζωῆς διακρίνομεν τοὺς λαοὺς εἰς τρεῖς κατηγορίας : 1) Τοὺς εὕρισκομένους εἰς τὴν κατωτέραν βαθμίδα, 2) τοὺς εὕρισκομένους εἰς τὴν μέσην βαθμίδα καὶ 3) Τοὺς εὕρισκομένους εἰς τὴν ἀνωτέραν βαθμίδα.

Εἰς τὴν ἀνωτέραν βαθμίδα εὐρίσκονται οἱ λαοί, οἱ ὅποιοι ἔχουν τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν. Οὗτοι κατοικοῦν εἰς τὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀμερικὴν, τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Νότιον Ἀφρικὴν καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἀσίας. Ἡ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους, ἡ βιομηχανία, ἡ συγκοινωνία, τὸ ἐμπόριον, ἡ θεραπεία τῶν ἐπιστημῶν, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν καὶ ὅλα ἐν γένει αἱ ἐκδηλώσεις αἱ συνιστῶσαι τὴν πολιτισμένην ζωὴν γίνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης.

### 3. Ἀρχαῖαι κοιτίδες τοῦ πολιτισμοῦ

Αἱ χῶραι εἰς τὰς ὁποίας ἀνεπτύχθη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὁ πολιτισμὸς, εἶναι ἡ Μεσοποταμία, ἡ Αἴγυπτος, ἡ Κίνα, αἱ Ἰνδίαί καὶ ἡ Ἑλλάς.

**Ἡ Μεσοποταμία.** Ἐκ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν τῆς Μεσοποταμίας συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι κατὰ τὸ τέλος τῆς τετάρτης χιλιετηρίδος π.Χ. (περὶ τὸ 3200 π.Χ.) εἶχεν ἀναπτυχθῆ ἐκεῖ σπουδαῖος πολιτισμὸς (οἰκίαί, ναοί, διώρυχες, κεραμευτικὴ τέχνη, χρωματισμένα ψηφιδωτὰ μὲ γεωμετρικὰ σχεδιάσματα, γραφὴ δι' εἰκόνων).

Ὁ πολιτισμὸς οὗτος ἀποδίδεται εἰς τὸν λαὸν τῶν Σουμερίων, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο σημιτικῆς καταγωγῆς. Περὶ τὸ 2000 π.Χ. οἱ Σημίται Βαβυλώνιοι κατέλυσαν τὸ Κράτος τῶν Σουμερίων, παρέλαβον ὁμως παρ' αὐτῶν πλεῖστα πολιτιστικὰ στοιχεῖα. Ὑπὸ τὴν Δυναστείαν ἰδίως τοῦ Χαμουραμπὶ (περίπου 1704 - 1662 π.Χ.) οἱ Βαβυλώνιοι ἐπετέλεσαν μεγάλας προόδους εἰς ὅλα τὰ πεδία τοῦ πολιτισμοῦ.

Πρὸ δεκαετηρίδων τινῶν εὐρέθησαν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐνεπίγραφοι πινακίδες, εἰς τὰς ὁποίας ἔχουν χαραχθῆ διὰ σφηνοειδοῦς γραφῆς νόμοι, συμβόλαια, μαθηματικαὶ προτάσεις. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν προτάσεων τούτων ὠδήγησε πολλοὺς εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ Βαβυλώνιοι ἐγνώριζον, μεταξὺ ἄλλων μαθηματικῶν, καὶ τὸ Πυθαγόρειον θεώρημα καὶ ὅτι συνεπῶς οἱ Ἕλληνες ἐδιδάχθησαν αὐτὸ παρὰ τῶν Βαβυλωνίων.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πραγματικότητα, διότι πλεῖστοι ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐνεπιγράφων πινακίδων προέρχονται ἐξ ἀρχαιοκαπηλείας καὶ κατὰ συνέπειαν εἶναι ἀδύνατον



Ἡ ἀρχαία αἰγυπτιακή γραφή.

Ἀνωτέρω εἰκονίζεται μέρος τῆς ἐπιγραφῆς, ἧτις ἀνευρέθη ἐν Αἴγυπτῳ κατὰ τὸ ἔτος 1799 ὑπὸ Γάλλου ἀρχαιολόγου. Τὸ αὐτὸ κείμενον ἔχει γραφῆν εἰς τρεῖς γλώσσας: εἰς τὴν ἐπίσημον καθαρῆν αἰγυπτιακὴν (ἄνω), εἰς τὴν δημοτικὴν αἰγυπτιακὴν τοῦ ἀπαιδευτοῦ ὄχλου (μέσον) καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Τὸ ἑλληνικὸν κείμενον ἔχει ὡς ἐξῆς:

νέου καὶ παραλλοβόντος τὴν βασιλείαν παρὰ τοῦ παν...  
 ἀντιπάλων ὑπερτέρου τοῦ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων ἔπα...  
 τῶν τε ἄνω καὶ τῶν κάτω χωρῶν ἐκγόνου θεῶν φιλοπατόρων  
 ...ημένου ὑπὸ τοῦ Φθᾶ ἔτους ἐνάτου ἐφ' ἱερέως Ἀέτου τοῦ Ἀέτου  
 Εὐχαρίστου, ἀθλοφόρου Βερενίκης εὐεργέτιδος Πύρρας τῆς φι...  
 μηνὸς Ξανδικοῦ τετραδίου, Αἰγυπτίων δὲ Μεχειρ ὀκτωκαιδίου...  
 ...ραι καὶ ἱερογραμματεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἱερεῖς πάντες οἱ ἀπαντήσαι...  
 Πτολεμαίου αἰωνόβιου ἡγαπημένου ὑπὸ τοῦ Φθᾶ θεοῦ Ἐπιφανοῦς...  
 Πτολεμαίου αἰωνόβιου ἡγαπημένου ὑπὸ τοῦ Φθᾶ, θεοῦ Ἐπιφανοῦς, Ἐθα...  
 ὄντας καὶ τοὺς ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν τασσομένους ἀπαντας ὑπάρα...  
 ...μένος ἀνατέθεικεν εἰς τὰ ἱερά ἀργυρικὰς τε καὶ σιτικὰς προσο...

νά καθορισθῆ ὁ τόπος τῆς προελεύσεώς των καὶ τὸ ἀρχαιολογικὸν στρώμα ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξήχθησαν καὶ ἐπομένως ὁ χρόνος τῆς γραφῆς των. Θεωρεῖται βέβαιον, ὅτι αἱ μαθηματικαὶ αὗται γνώσεις τῶν Βαβυλωνίων κατεγράφησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, εἶναι δηλ. αὗται γνώσεις ἑλληνικῆς προελεύσεως.

Τὰ ἀστρονομικὰ ἐπιτεύγματα τῶν Σουμερίων καὶ τῶν μεταγενεστέρων τούτων Βαβυλωνίων θεωροῦνται σημαντικά. Ἡ διαίρεσις τοῦ κύκλου εἰς 360 μοίρας καὶ τοῦ ἡμερονυκτίου εἰς 24 ὥρας εἶναι ἐπινοήσεις τῶν Βαβυλωνίων. Ἡ χρησιμοποίησις παρ' ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου τοῦ ἀριθμοῦ 12 εἰς τὰ ὥρολόγια προέρχεται ἐπίσης ἐκ τῶν Βαβυλωνίων. Ἐκ τῶν εὐρεθέντων ἐρείπιων τῶν ἀνακτόρων τῆς Βαβυλώνος φαίνεται, ὅτι καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ( 1700 π.Χ. ) ἦτο πολὺ ἀνεπτυγμένη.

**Ἡ Αἴγυπτος.** Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔχομεν ἀρχαιότατα δειγμάτων πολιτισμοῦ διάφορα κτερίσματα ἐκ τῶν εὐρεθέντων τάφων τῶν Φαραώ, τὰς Πυραμίδας καὶ ἐρείπια ἀνακτόρων ἀναγομένων εἰς τὴν τρίτην χιλιετηρίδα π.Χ. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὁ μέγας βαθμὸς



Ἡ ἀρχαιότερα γέφυρα τοῦ κόσμου ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Χαυάν - Χό τῆς Κίνας κτισθεῖσα περὶ τὸ 600 μ.Χ. καὶ εὐρισκομένη ἀκόμη ἐν λειτουργίᾳ

πολιτισμοῦ τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου καί ἐκ τῶν ἔργων τέχνης, ἰδίως τῆς γλυπτικῆς, ἡ συγγένεια τοῦ πολιτισμοῦ τούτου πρὸς τὸν βαβυλωνιακὸν πολιτισμόν.

Πρὸ δεκάδων τινῶν ἐτῶν ἀνεκαλύφθη εἰς τὴν Αἴγυπτον πάπυρος περιέχων ἀριθμητικὰς καὶ γεωμετρικὰς προτάσεις, γραφείσας ὑπὸ τοῦ μαθηματικοῦ Ἄμες (Ahmes) περὶ τὸ 1700 π.Χ. Ὁ πάπυρος αὐτὸς φυλάσσεται εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον τοῦ Λονδίνου καὶ φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγοράσαντος αὐτὸν Ἄγγλου Ῥήντ (Rhind). Κατὰ τὴν ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγράφη ὁ παλαιὸς αὐτὸς αἰγυπτιακὸς πάπυρος ἠκμαζεν ἡ Τίρυνς (εἰς τὴν Ἀργολικὴν πεδιάδα), τῆς ὁποίας τὰ ἀνάκτορα μαρτυροῦν τὴν ὑπαρξιν μεγάλου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Αἱ εἰς τὸν πάπυρον τοῦ Ῥήντ περιεχόμεναι μαθηματικαὶ προτάσεις εἶναι ἐμπειρικῆς μορφῆς, ὡς καὶ αἱ μαθηματικαὶ προτάσεις αἱ περιεχόμεναι εἰς τὰς εὐρεθείσας ἐν Μεσοποταμίᾳ ἐνεπιγράφους πινακίδας τῶν Βαβυλωνίων. Οἱ Αἰγύπτιοι εἶχον δύο γραφάς: τὴν ἱερογλυφικὴν, ἡ ὁποία ἐχρησιμοποιεῖτο εἰς τὴν ἐπίσημον καθαρῆν γλῶσσαν, καὶ τὴν κοινὴν διὰ τὴν καθομιλουμένην γλῶσσαν τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀπαιδευτῶν Αἰγυπτίων.

Ἐπὶ μακρὸν χρόνον αἱ αἰγυπτιακαὶ ἐπιγραφαὶ παρέμενον ἀνερμήνευτοι. Κατὰ τὸ 1799, ὅτε ὁ Ναπολέων Βοναπάρτης ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς Αἰγύπτου, εὐρέθη ὑπὸ Γάλλου ἀρχαιολόγου, ὁ ὁποῖος συνώδευεν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐκστρατεῖαν ἐκείνην, ἐνεπίγραφος πλάξ περιέχουσα τὰς αὐτὰς γραμμὰς κειμένου εἰς τρεῖς γλώσσας: 1) εἰς τὴν καθαρῆν αἰγυπτιακὴν γλῶσσαν, 2) εἰς τὴν δημοτικὴν αἰγυπτιακὴν τοῦ ἀπαιδευτοῦ ὄχλου καὶ 3) εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Παρὰ ταῦτα μόλις κατὰ τὸ 1822 κατωρθώθη ἡ ἀνάγνωσις τῶν δύο τούτων εἰδῶν αἰγυπτιακῆς γραφῆς καὶ αὕτη ὄχι πλήρως.

**Αἱ Ἰνδίαί.** Ὡς ἀρχαιότερον ἐκ τῶν διασωθέντων χειρογράφων ἐν γένει θεωρεῖται τὸ περιέχον τὰς Ἰνδικὰς Βέδας. (Ἡ λέξις Βέδαί εἶναι σανσκριτικὴ καὶ σημαίνει γνώσεις). Αἱ Ἰνδικαὶ Βέδαί εἶναι βιβλία θρησκευτικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ περιεχομένου. Θεωρεῖται ὅτι ἐγράφησαν περὶ τὸ 2000 - 1500 π.Χ. Ἡ γλῶσσα εἰς τὴν ὁποίαν ἔχουν γραφῆ αἱ Βέδαί εἶναι ἡ σανσκριτικὴ. Εἰς τοὺς Ἰνδοὺς ὀφείλεται ἡ ἐπινόησις τῶν συμβόλων διὰ τῶν ὁποίων παρίστανται οἱ ἀριθμοί, τὰ ὁποῖα διὰ τῶν Ἀράβων μετεδόθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ ὄνο-

μάζονται άραβικοί άριθμοί. (Τό σύμβολον δια τόν μηδέν (0) έπενοήθη ύπό του Πτολεμαίου ).

**Η Κίνα.** Καί ό πολιτισμός τής Κίνας θεωρείται έξ ίσου παλαιός όπως καί ό τής Μεσοποταμίας, τής Αιγύπτου καί τής Έλλάδος. Πολλούς αιώνας π.Χ. οί Κινέζοι έγνώριζον γραφήν, τής όποίας τά γράμματα ήσαν σύμβολα ζώων, φυτών, κ.τ.λ. καί είχον τήν έννοιαν λέξεων. Τήν γραφήν ταύτην διατηροῦν οὔτοι μέχρι σήμερα. Οί Κινέζοι, φαίνεται, ότι έγνώριζον τήν πυξίδα καί τήν πυρίτιδα κατά τούς πρώτους αιώνας π.Χ.

**Η Έλλάς.** Τά στοιχεΐα του πρώτου Έλληνικού πολιτισμού συναγομεν εκ των άρχαιολογικών εύρημάτων του Όρχομενου ( 6000 περίπου π.Χ. ), τής παλαιάς Κορίνθου καί τής Χαιρωνείας ( 4000 - 3000 π.Χ. ), τής Τίρυνθος ( 1700 π.Χ. ), τής Κρήτης, των Μυκηνών καί τής Πύλου ( 1600 - 1200 π.Χ. ).

Τά έπη του Όμήρου, τά όποία είναι τό ύψιστον καί άνυπέμβλητον ποιητικόν δημιούργημα του άνθρωπίνου πνεύματος, συνηγοροῦν ύπερ τής έπόψεως ότι κατά τήν Όμηρικήν έποχήν, ή όποία ύπολογίζεται περι τό 1000 - 900 π.Χ. ό έλληνικός πολιτισμός εύρίσκετο εις πολύ ύψηλόν έπίπεδον.

Τό άφθαστον κάλλος τής άρχαίας ελληνικής γλώσσης, ή άπαράμιλλος τελειότης των δημιουργημάτων τής ελληνικής τέχνης, ή θεμελίωσις τής λογικής ως έπιστήμης, ή δημιουργία καί ανάπτυξις των μαθηματικών καί των έπιστημών έν γενεί, ή δημιουργία καί ή ανάπτυξις του θεάτρου καί του άθλητισμού, τελείως άγνωστων εις άλλους πολιτισμένους λαούς τής άρχαιότητος, ή ξεαρσις τής ανθρωπίνης άξίας, ή δημιουργία καί ή ανάπτυξις τής κορωνίδος των έπιστημών — τής φιλοσοφίας — είναι τά έπιτεύγματα του ελληνικού πολιτισμού, όμοια των όποιων εις ούδένα άλλον πολιτισμόν άνευρίσκονται.

Ό γεωγραφικός χώρος εις τον όποιον άνεπτύχθη ό πολιτισμός αυτός είναι ό έντός των σημερινών όρίων τής Έλλάδος, ή Ίλλυρία μετά τής λοιπής Μακεδονίας - Θράκης, ή βόρειος, δυτική καί νότιος Μικρά Άσία, ή Κύπρος, ή Σικελία καί ή κάτω Ίταλία, ( Μεγάλη Έλλάς ), τά παράλια τής Κυρηναϊκής. Κατά τήν έποχήν του Μεγάλου Άλεξάνδρου καί των διαδόχων αυτού, ως καί κατά τήν έποχήν του Βυζαντίου, ό ελληνικός πολιτιστικός χώρος ήτο πολύ εύρύτερος.



Ὁ Ἡνίοχος τῶν Δελφῶν



Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἦσαν : αἱ Ἀθῆναι, ἡ Κνωσός, αἱ Μυκῆναι, ἡ Πύλος, ἡ Σπάρτη, αἱ Θῆβαι, τὸ Ἄργος, ἡ Κόρινθος, ἡ Μίλητος, ἡ Πριήνη, ἡ Ἀλεξάνδρεια, ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ Λευκωσία.

#### 4. Στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ

**Ἡ θρησκεία.** Ἡ γένεσις τῶν θρησκευτῶν ὀφείλεται εἰς τὸ θρησκευτικὸν ἔνστικτον, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον ἀπολιτίστους λαοὺς. Ἡ ἀνθρωπίνη θρησκευτικότης, ἀγομένη ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τοῦ φόβου πρὸς ὑπερτέραν τοῦ ἀνθρώπου δύναμιν, ἡσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσῃ τὰ συναισθήματα ταῦτα διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς λατρείας. Ἐὰν ἐξετάσωμεν τὴν ἱστορικὴν διαδρομὴν τοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ θρησκεία ἤσκησε σπουδαιοτάτην ἐπίδρασιν εἰς τὴν διαμόρφωσιν αὐτοῦ. Αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις τῶν διαφόρων λαῶν ἐκφράζονται διαφοροτρόπως. Οἱ ναοὶ τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Ἑλλήνων π.χ. εἶναι ἐντελῶς διάφοροι.

Οἱ Αἰγύπτιοι ἐκφράζουν τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπερτάτης Δυνάμεως διὰ τοῦ ὄγκου ἐνὸς οἰκοδομήματος ( πυραμίδος ), ἐν ᾧ οἱ Ἕλληνες ἐκφράζουν τοῦτο διὰ τοῦ σχήματος καὶ τῆς συμμετρίας τῶν διαστάσεων τοῦ ναοῦ, τῆς τοποθεσίας τούτου, διὰ τῆς ἀπόψεως αὐτοῦ ἀπὸ τινος ἀποστάσεως καὶ διὰ τῆς λεπτότητος καὶ τῆς ἀφθάστου καλλιτεχνίας τῶν ἐπὶ τοῦ ναοῦ συμβολικῶν παραστάσεων, ὅπου αὗται ὑπάρχουν. (Παρθενῶν, ναὸς Ὀλυμπίου Διὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ κ.τ.λ.).

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία, χωρὶς νὰ παραλείπη τὴν καλλιτεχνικὴν ἐκδήλωσιν τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας τοῦ θεοῦ ( ναὸς Ἁγίας Σοφίας, Ἁγίου Πέτρου, ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ὑμνογραφία κ.τ.λ. ), ἔχει συγκεντρώσει τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι μεγάλη. Αἱ ἐπιστῆμαι καὶ τὰ γράμματα προήχθησαν πολὺ λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τὴν ὁποῖαν ἤσκησεν ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

#### 5. Κυριώτεραι θρησκείαι ἐπὶ τῆς γῆς

**Αἱ θρησκείαι.** Αἱ θρησκείαι διακρίνονται εἰς τρία κυρίως εἶδη :



Εἰς τὸν μονοθεϊσμόν, τὸν πολυθεϊσμόν, καὶ τὸν ἀνιμισμόν. Εἰς τὸν μονοθεϊσμόν ἀνήκουν ὁ Χριστιανισμός, ὁ Ἰουδαϊσμός καὶ ὁ Μωαμεθανισμός. Αἱ ἀνωτέρω θρησκείαι παραδέχονται τὴν ὕπαρξιν ἑνὸς καὶ μόνου Θεοῦ. Οἱ χριστιανοὶ κατοικοῦν εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν κυρίως. Εἰς ὅλας ὅμως τὰς ἡπείρους τῆς γῆς ὑπάρχουν χριστιανοὶ προερχόμενοι εἴτε ἐκ λευκῶν ἀποίκων εἴτε ἐξ ἰθαγενῶν προσηλυτισθέντων εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν ἀνήκουν οἱ Ἑβραῖοι τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραὴλ καὶ οἱ Ἑβραῖοι οἱ διεσκορπισμένοι εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Εἰς τὸν Μωαμεθανισμόν ἀνήκουν οἱ Ἀραβες, οἱ Τοῦρκοι, πολλοὶ κάτοικοι τοῦ Πακιστάν καὶ ἄλλοι.

**Ὁ πολυθεϊσμός** δέχεται τὴν ὕπαρξιν πολλῶν θεοτήτων. Εἰς τοῦτον ὑπάγονται ὁ Βραχμανισμός (ὀνομάζεται καὶ Ἰνδοϊσμός), ὁ ὁποῖος ἐπικρατεῖ εἰς τὰς Ἰνδίας, ὁ Κομφουκισμός, ὁ Βουδδισμός, ὁ Σιντοϊσμός καὶ ὁ Ταοϊσμός, οἱ ὁποῖοι ἐπικρατοῦν εἰς τὸ Θιβέτ, τὴν Κίναν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Μογγολίαν, τὴν Ἰνδοκίναν καὶ μερικὰς νήσους τῆς Ἰνδουήσιας.

**Ὁ ἀνιμισμός** (= ψυχισμός) δέχεται ὅτι πᾶν ὄργανικόν ἢ ἀνόργανον ὄν ἔχει ψυχὴν. Εἰς τὸν ἀνιμισμόν ἀνήκουν οἱ ὀλιγώτερον προηγμένοι λαοὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς, τῆς Κεντρικῆς καὶ Βορείου Ἀσίας καὶ πολλοὶ μαῦροι. Ἡ γεωγραφικὴ κατανομὴ τῶν θρησκευμάτων ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ παρατιθεμένου πίνακος.

#### Ἡ Γεωγραφικὴ κατανομὴ τῶν θρησκευμάτων (1966) εἰς ἑκατομύρια

Εἶδη	Εὐρώπη	Ἀσία	Ἀφρική	Βόρ. Ἀμερ.	Νότ. Ἀμερ.	Ἵνδουσία	Σύνολον
Διαμαρτυρόμενοι	114	8	7	70	3	3	198
Καθολικοὶ	233	32	19	94	117	9	504
Ὁρθόδοξοι	255	8	6	3	—	—	242
Χριστιανοὶ	572	48	32	167	120	12	951
Βουδδισταὶ		150	—				150
Ἑβραῖοι	3	2	—	5			10
Ἰνδοῖσταὶ		320	—				320
Κομφουκιανοὶ		300	—				300
Μωαμεθανοὶ		320	89	—			409
Πρωτόγονοι		44	76	—	3		123
Σιντοῖσταὶ		30	—				30
Ταοῖσταὶ		50	—				50
Ἄλλων Θρησκευμ.	37	250	23	74	6	3	393

## 6. Ἡ ἐπιστήμη

Ἐκτὸς τοῦ φαινομένου 1) τῆς γεννήσεως, 2) τῆς ζωῆς καὶ 3) τοῦ θανάτου, οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἕμενον ἑκστατικοὶ πρὸ τοῦ περιβάλλοντος αὐτοὺς κόσμου καὶ τῶν ἐντυπωσιακῶν φυσικῶν φαινομένων, ὅπως εἶναι αἱ ἀστραπαί, αἱ βρονταί, οἱ κερανοὶ, αἱ βροχαί, αἱ χιόνες κ.τ.λ. Ἡ σελήνη μὲ τὰς φάσεις αὐτῆς, ὁ ἥλιος μὲ τὸ ἄπλετον φῶς καὶ τὴν ζωογόνον αὐτοῦ δύναμιν ὁ ἕναστρος οὐρανὸς ἐν γένει καὶ τὰ παντοῖα φυσικὰ φαινόμενα ἐπὶ τῆς γῆς δὲν προεκάλεσαν μόνον τὸν φόβον καὶ τὴν ἑκστασιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ διήγειρον τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ πρὸς ἑρμηνείαν ὅλων τούτων καὶ ἀντίληψιν τοῦ νοήματος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου.

Αἱ ἐκ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης φωτειναὶ ἀκτῖνες ἐδημιούργησαν εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα τὴν ἔννοιαν τῆς εὐθείας γραμμῆς, ἐν ᾧ τὸ σχῆμα τῶν ἀστρων τούτων παρέσχε τὴν ἔννοιαν τοῦ κύκλου. Οὕτω τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς γεωμετρίας ἐδόθησαν εἰς τὸν ἄνθρωπον εὐθύς ὡς ἐνεφανίσθη οὗτος εἰς τὸν κόσμον. Οἱ δάκτυλοι τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ὕπαρξις ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ζώων ἔδοσαν παραλλήλως πρὸς τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς γεωμετρίας, τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς ἀριθμήσεως.

Ἡ καλλιέργεια τῶν κλάδων τούτων τοῦ ἐπιστητοῦ εἶναι συνάρτησις τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ ἑνὸς λαοῦ. Οἱ Κινέζοι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Σουμέριοι, οἱ Βαβυλώνιοι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπετέλεσαν μεγάλας προόδους εἰς τὴν ἀριθμητικὴν, τὴν γεωμετρίαν καὶ τὴν μηχανικὴν. Ἡ κατασκευὴ ναῶν, ἀνακτόρων, φρουρίων, ὑδραγωγείων, πλοίων κ.τ.λ. ἀπαιτεῖ γνώσεις, τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι ἀνέπτυξαν εἰς διάστημα πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν.

Ἡ ἀριθμητικὴ καὶ ἡ γεωμετρία τῶν ἀνωτέρω πολιτισμένων λαῶν ἦσαν ἐπιτεύγματα προελθόντα ἐκ τῆς ἐμπειρίας. Ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι εἰσέδυσαν βαθύτερον εἰς τὴν μαθηματικὴν ἔρευναν, ἦσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Ἡ μεγάλη ἐπιπόνησις τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦτο ἡ ἀνακάλυψις τῆς ἀποδείξεως εἰς τὰ μαθηματικά. Τοῦτο ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀξιοθαύμαστος, ἀνυπερβλήτος καὶ ἀφθαστος.

Ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἀποκλειστικὸν δημιούργημα τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος. Τὰ βάρθρα ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται εἶναι δύο:

Ἡ λογικὴ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τὰ Στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδου. Ὅτι ἡ ἐπιστήμη τῶν μαθηματικῶν ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὡς στοιχεῖον ἀνωτέρου πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, πληροφοροῦμεθα καὶ ἐκ τῶν παραδόσεων. Κατὰ μίαν ἐκ τούτων, ὁ Πλάτων ἔλεγεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀεὶ γεωμετερεῖ. (Πλούταρχος, Συμποσ. Προβλ. VIII, 2).

Κατ' ἄλλην παράδοσιν, ἀναγεγραμμένην ὑπὸ τοῦ Κικέρωνος (De republica I, 17, 29) ὁ Πλάτων, ἐπιχειρῶν διὰ θαλάσσης μακρινὸν ταξίδιον, ἀπεβιβάσθη εἰς μικρὰν καὶ ἄγνωστον νῆσον πλησίον τῆς ὁποίας ἐξώκειλε τὸ μεταφέρον αὐτὸν πλοῖον. Οἱ σύντροφοι αὐτοῦ ἀνησύχησαν πολὺ διὰ τὴν ζωὴν των, διότι ἐνόμιζον ὅτι εὐρέθησαν εἰς χώραν βαρβάρων καὶ ἀπολιτίστων ἀνθρώπων. Ὁ Πλάτων, ἀνακαλύψας γεωμετρικὰ σχήματα χαραγμένα ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας, καθησύχασε τοὺς συντρόφους του εἰπών, ὅτι δὲν διατρέχουν κίνδυνον, διότι τὰ ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας γεωμετρικὰ σχήματα ἀποτελοῦν τεκμήριον ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς νήσου εἶναι πολιτισμένοι ἄνθρωποι (δηλ. Ἕλληνες).

Ὁ μεταγενέστερος τοῦ Κικέρωνος Ῥωμαῖος συγγραφεὺς Βιτρούβιος ἀποδίδει τοὺς λόγους τούτους εἰς τὸν Ἀρίστιππον (6,11).

Ἡ ἐπιστήμη συνδέεται στενῶτα πρὸς τὴν θρησκείαν. Ἄνευ θρησκείας ἡ χρηστότης τῶν ἠθῶν εἶναι ἀδύνατος, τὰ δὲ χρηστὰ ἦθη εἶναι ὁ πρῶτος παράγων τῆς ἀκμῆς τῶν λαῶν καὶ ἐπομένως τῆς συνεχοῦς ἀναπτύξεως τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει.

## 7. Ἡ Τέχνη

Λέγοντες τέχνην ἐννοοῦμεν τὴν ἰκανότητα ἐκείνην τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῆς ὁποίας οὗτος, μέσῳ ποικίλων δημιουργημάτων του, ἐκφράζει τὸ ἰδεῶδες τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὠραίου. Ἡ τέχνη διὰ τῶν καλλιτεχνικῶν μορφῶν τὰς ὁποίας δημιουργεῖ, ἤτοι διὰ λέξεων, ἤχων, κινήσεων, χρωμάτων, σχημάτων, κ.τ.λ., διεγείρει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τὸ καλαισθητικὸν συναίσθημα καὶ ἀποβαίνει μέσον πρὸς δημιουργίαν συγκινήσεως ἐπὶ τῶν ἀκροατῶν, θεατῶν ἢ ἀναγνωστῶν.

Ἡ τέχνη προσπαθεῖ νὰ μιμηθῇ τὴν φύσιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν βεβαίως πάντοτε ὑπολείπεται. Ἐκφράζεται ὁμως διὰ τῆς τέχνης ὁ ἑσωτερικὸς κόσμος τοῦ καλλιτέχνου, τοῦ ὁποίου ἡ προσωπικὴ σφρα-

γής και ἡ ἀτομικότης εἶναι ἐκδηλα εἰς πᾶν δημιούργημα του. Ἡ μελέτη τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἐξέλιξις τῆς τέχνης συμβαδίζει πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ ὁποῖου αὕτη ἀποτελεῖ στοιχεῖον.

Ἡ ἀξία τῆς τέχνης ἐγκείται εἰς τὸ ὅτι τὸ ὑπ' αὐτῆς προκαλούμενον ψυχολογικὸν φαινόμενον ἐμπνέει, ἐλευθερώνει, ἀνακουφίζει καὶ ἐξυσοῖ τὸν καθημερινὸν βίον. Τὰ δημιουργήματα τῆς τέχνης τῶν διαφόρων λαῶν, συγκρινόμενα μεταξύ των, παρέχουν εἰκόνα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν λαῶν τούτων. Τὰ γλυπτὰ τῶν Βαβυλωνίων, τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μινωϊκῆς ἐποχῆς (περίπου 1500 π.Χ.) παρουσιάζουν ὁμοιότητας ἀρκετάς, ὥστε νὰ δικαιολογητα



Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν. Εἰς τὸ βάθος δεξιὰ ὁ Λυκαβηττὸς

τὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ πολιτισμοὶ τῶν λαῶν αὐτῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχον ὑποστῆ ἄμοιβαίαν ἐπίδρασιν.

Τὰ γλυπτὰ ὁμῶς τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 2ου αἰῶνος π.Χ., ἀποτελοῦν ἰδιότυπον δημιουργημὰ τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, ὁμοιον τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει παρουσιασθῆ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ καὶ διὰ τὴν διαμόρφωσιν τῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων, διὰ τὴν ποίησιν, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὴν μουσικὴν, τὴν ζωγραφικὴν κ.τ.λ. Εἶναι λοιπὸν ἡ τέχνη σπουδαῖον στοιχεῖον τοῦ πολιτισμοῦ ἑνὸς λαοῦ.

Κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν, ὅτε ὁ ῥυθμὸς τῆς ζωῆς, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων, κατέστη ταχύς, ἡ τέχνη τείνει νὰ καταστῆ διεθνῆς, ἀφοῦ καὶ ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς παρουσιάζει διεθνή χαρακτῆρα.

### 8. Ἡ Οἰκονομία

Λέγοντες οἰκονομίαν ἐννοοῦμεν τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν κατανάλωσιν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν. Τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀγαθὰ λαμβάνονται ἐκ τοῦ φυτικοῦ, τοῦ ζωϊκοῦ καὶ τοῦ ὀρυκτοῦ βασιλείου. Ἡ αὐξησης τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας δημιουργεῖ τὴν ἀνάγκην νὰ ἐξευρεθῶν εἰς ἐπαρκῆ ποσότητα τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν ζωὴν ἀγαθὰ. Ἡ προσπάθεια πρὸς τοῦτο ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς ἐπινοήσεις παντὸς εἶδους καὶ εἰς παρορμήσεις πρὸς καλυτέρευσιν τῶν γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν μεθόδων παραγωγῆς.

Ἡ ἀνάγκη τῆς μεταφορᾶς καὶ διαθέσεως τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν ἐπιβάλλει τὴν τελειοποίησιν τῶν μέσων μεταφορᾶς καὶ ὀδηγεῖ εἰς σπουδαίας, συναφεῖς πρὸς τὰς μεταφοράς, ἀνακαλύψεις. Ὅθεν ἡ οἰκονομία ἀποτελεῖ σπουδαῖον στοιχεῖον τοῦ πολιτισμοῦ ἑνὸς λαοῦ.

### 9. Ἡ Πολιτεία ( Τὸ Κράτος)

Ἡ καθ' ὁμάδας διαβίωσις ζῶων τοῦ αὐτοῦ εἶδους εἶναι φαινόμενον φυσικὸν ἀπαντῶν εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ζώων. Ὁ ἄνθρωπος κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς ἐζη νομαδικῶς, ὁμοῦ ὁμῶς μετ' ἄλλους ἀνθρώπους ἀνήκοντας εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν. Σὺν τῷ χρόνῳ ἀνεπτύχθη πολιτιστικῶς καὶ ἐξέλεξε μόνιμον τόπον διαμονῆς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀφορμώμενος ἀνεύρισκε τὰ

πρὸς τὸ ζῆν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν διαβιούντων εἰς τὸν αὐτὸν οἰκισμὸν ἀνθρώπων ηὐξάνετο. Ὁ ἄνθρωπος δι' ὀμαλήν καὶ ἀνεκτὴν ζωὴν κατὰ τὴν συμβίωσιν μετ' ἄλλων ἀνθρώπων εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀκολουθήσῃ ὠρισμένους κανόνας συμπεριφορᾶς, οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν ἀποκτηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ πείραν εἶχον ἀποδειχθῆ ὡφέλιμοι.

Ἡ καθιέρωσις θεσμῶν διαβιώσεως εἰς ἓνα οἰκισμὸν ἔγινε διὰ τῆς συνηθείας. Οὕτω προέκυψαν τὰ ἔθιμα καὶ αἱ παραδόσεις τῶν λαῶν. Ἡ διαβίωσις τοῦ ἀνθρώπου ὡς κοινωνικοῦ παράγοντος δὲν γίνεται μόνον ἐπὶ τῇ βάσει γραπτῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἔθιμων καὶ τῶν παραδόσεων, τὰ ὅποια εἶναι ἐρριζωμένα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ εἶναι πολλακίς ἰσχυρότερα τῶν γραπτῶν νόμων. Τὸ ἔθιμον π.χ., τῶν ἐπισκέψεων κατὰ τὰς ὀνομαστικὰς ἑορτὰς δὲν ἐπιβάλλεται ὑπὸ νόμου τινός.

Τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμα καὶ αἱ παραδόσεις τῶν λαῶν εἶναι διάφορα. Ταῦτα ἔχουν προέλθει ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς ζωῆς. Οἱ κανόνες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς ἀναπτύσσονται καὶ βελτιοῦνται ἀναλόγως τῆς ἐξελίξεως τοῦ πολιτισμοῦ. Ἀποτελεῖ δὲ ἡ διαμόρφωσις τῶν ὄρων τῆς κοινωνικῆς διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων στοιχεῖον τοῦ πολιτισμοῦ των.

Διὰ νὰ δημιουργηθοῦν τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν λαῶν παρήλθε πολὺς χρόνος. Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐβράδυναν ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα, ὅσον εὐλαβῶς καὶ ἄν τηρῶνται, δὲν εἶναι ἄρκετὰ ὅπως ἐξασφαλίσουν τὴν ὀμαλήν κοινωνικὴν διαβίωσιν αὐτῶν. Διότι ὑπάρχουν καὶ ἐξαιρέσεις, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι, μέλη τῆς αὐτῆς κοινωνίας, δὲν σέβονται τὰ δικαιώματα τῶν συνανθρώπων αὐτῶν. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀποτελοῦν τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθροὺς τῆς κοινωνικῆς διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπιφέρουν διαταραχὴν τῆς ὀμαλῆς λειτουργίας τῶν θεσμῶν, οἱ ὅποιοι ἐκ συνηθείας ἔχουν καθιερωθῆ.

Ἐξ ἄλλου ὁμως ἀνέκαθεν δὲν ἦτο σπάνιον τὸ φαινόμενον, κατὰ τὸ ὅποῖον ἄνθρωποι οἰκισμοῦ τινος ἐπεβουλεύοντο τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἀγαθὰ τῶν ἀνθρώπων γειτονικοῦ πρὸς αὐτοὺς οἰκισμοῦ. Ἐνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων προέκυψε ἡ ἀνάγκη τῆς ἰδρύσεως τῆς Πολιτείας ( τοῦ Κράτους ).

Ἐπὶ τὸ ὄνομα τοῦτο νοεῖται ἡ συνισταμένη τῆς θελήσεως καὶ τῆς δυνάμεως τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἔχουν κοινὴν καταγωγὴν καὶ κοινὰ ἰδανικά, πρὸς τὸν σκοπὸν ὅπως ἐξασφαλισθῆ εἰς τὰς μέλη

τῆς Πολιτείας ὁ κατὰ τὸ δυνατόν καλύτερος τρόπος ζωῆς. Εἰς τὸν τρόπον τῆς συγκροτήσεως καὶ διαρθρώσεως τῆς Πολιτείας ἀντικατοπτρίζεται καὶ ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ ἑνὸς λαοῦ.

Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς κοινωνικῆς διαβιώσεως τῶν ἀνθρώπων, ὅτε τὸ κύρος τῆς Πολιτείας ἐξετείνεται ἐπὶ τῶν μελῶν ἑνὸς οἰκισμοῦ μόνον, ἡ ἐκλογή τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Κράτους ἐγένετο εἴτε διὰ κοινῆς συμφωνίας τῶν ἀρχηγῶν τῶν εἰς τὸν οἰκισμὸν διαβιουσῶν οἰκογενειῶν, εἴτε διὰ βιαίας ἐπιβολῆς ἀτόμου τινός. Μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ τὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ τὸ ζήτημα τῆς συγκροτήσεως τῆς Πολιτείας ἐγένετο πολύπλοκον.

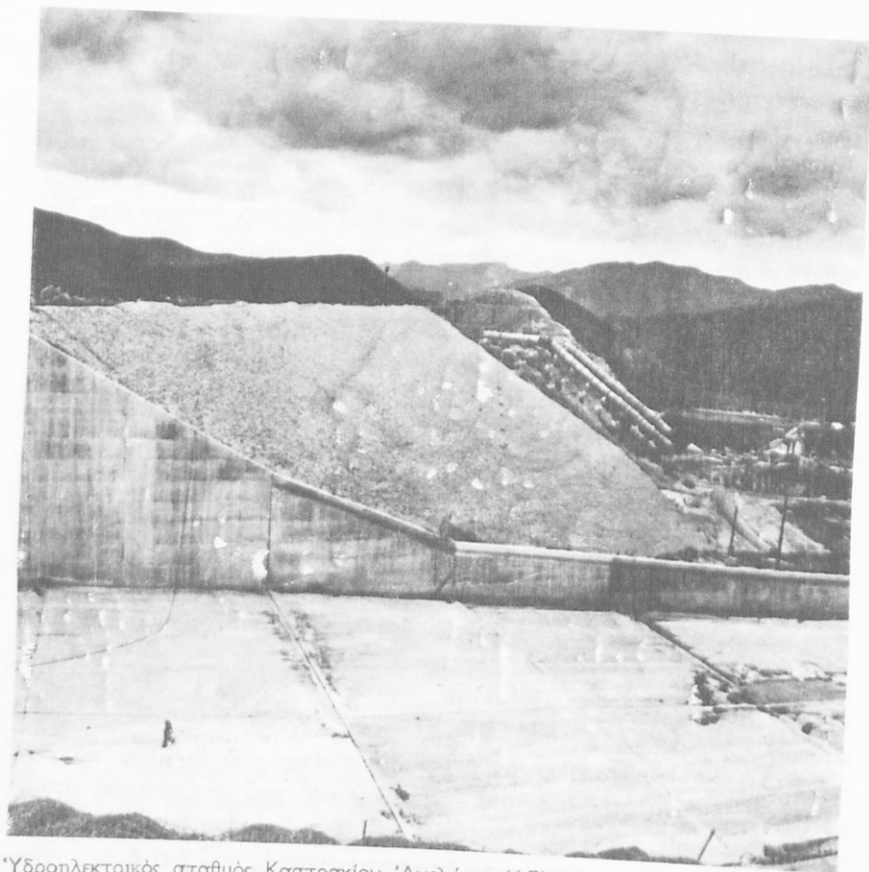
Εἰς τὴν ἀρχαίαν Αἴγυπτον ὁ ἀνώτατος Ἄρχων τῆς Πολιτείας ἦτο συγχρόνως περιβεβλημένος καὶ μὲ τὸ ἀνώτατον θρησκευτικὸν ἀξίωμα. Τοῦτο συνέβαινε καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας Πολιτείας τῆς ἀρχαιότητος. Καλῶς λειτουργοῦσα Πολιτεία ὀνομάζεται εὐνομουμένη. Εἰς αὐτὴν ἔχουν θεσπισθῆ νόμοι, οἱ ὅποιοι ἀπορρέουν ἐκ τοῦ δικαίου. Ὁ καλὸς τρόπος τῆς συγκροτήσεως τῆς Πολιτείας καὶ τῆς ψηφίσεως τῶν νόμων, ἡ χρηστὴ διοίκησις καὶ ἡ μετ' εὐλαβείας τήρησις τῶν νόμων ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἶναι ἐκ τῶν θεμελιωδῶν στοιχείων, τὰ ὅποια σνιστοῦν τὸν πολιτισμὸν ἑνὸς λαοῦ.

## 10. Σύγχρονα κέντρα πνευματικοῦ πολιτισμοῦ

Ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς, ὅστις καλεῖται καὶ δυτικὸς πολιτισμὸς, θεωρεῖται συνέχεια τοῦ ῥωμαϊκοῦ καὶ τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, στηρίζεται ὅμως καὶ οὗτος ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπιμαρτυρεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ ἐν γένει σκέψις τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἐκδηλουμένη εἰς τὰς ἐφημερίδας, τὰ ῥαδιοφῶνα, τὰ βιβλία καὶ εἰς τὴν διδασκαλίαν, εἰς τὰ παντὸς εἶδους ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, βασίζεται ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους.

Εἰς ὅλα τὰ Πανεπιστήμια τοῦ κόσμου καὶ εἰς πολλὰ Γυμνάσια (μὴ ἐξαιρουμένων τῶν τῆς Κίνας, τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Ἰαπωνίας καὶ Ἀφρικῆς) διδάσκονται εἰς τὸ πρωτότυπον τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων. Ὑπέστη ὅμως ὁ σύγχρονος δυτικὸς πολιτισμὸς βαθυτάτην τὴν ἐπίδρασιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, τῆς ὁποίας ἡ ἠθικὴ διδασκαλία ἀποτελεῖ γνῶρισμα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ.





\*Υδροηλεκτρικός σταθμός Καστρακίου 'Αχελώου (ΔΕΗ)

Οί μεγαλύτεροι έπιστήμονες και καλλιτέχναι, οί συμβαλόντες εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συγχρόνου δυτικοῦ πολιτισμοῦ, ὑπῆρξαν εὐλαβεῖς χριστιανοὶ καὶ ἄνθρωποι βαθύτατα πιστεύοντες εἰς τὸν Θεόν.

Τὰ ἰδρύματα τῶν ἐπιστημονικῶν ἔρευνῶν εἰς τὰ ὁποῖα ἀποδίδεται μεγίστη σημασία ὑπὸ τῶν διαφόρων Κρατῶν, λειτουργοῦν εἴτε ὡς ἀνεξάρτητοι κρατικοὶ ὀργανισμοί, εἴτε ὡς παραρτήματα ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων ( 'Ακαδημιῶν, Πανεπιστημίων κ.τ.λ.) Εἰς τὰ ἰδρύματα ταῦτα γίνονται ἔρευναι διὰ τὴν χρησιμοποίησιν δι' εἰρηνικοὺς σκοποὺς τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας, διὰ τὴν τελειοποίησιν τῶν ἀεροπλάνων, τῶν πυραύλων καὶ τὴν ἐκτόξευσιν τεχνητῶν δο-



ρυφόρων τῆς γῆς ἢ διαστημοπλοίων, διὰ τὴν καταπολέμησιν τοῦ καρκίνου καὶ ἄλλων ἀσθενειῶν, διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν βιολογικῶν νόμων, διὰ τὴν ὑγιεινὴν τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν κ.τ.λ.

Τὰ σημερινὰ κέντρα τοῦ πολιτισμοῦ ἀπαντοῦν εἰς τὴν Αὐστρίαν, Γερμανίαν, Σκανδιναυικὰς χώρας, Ὀλλανδίαν, Βέλγιον, Γαλίαν, Ἑλβετίαν, Ἰταλίαν, Ἀγγλίαν, τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν (Ἡνωμένης Πολιτείας καὶ Καναδῶν), τὴν Ἰαπωνίαν, Ῥωσίαν, Οὐγγαρίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν, Φινλανδίαν.

Μεγάλα οἰκονομικὰ μέσα τίθενται εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἐπιστημόνων ὑφ' ὄλων σχεδὸν τῶν πολιτισμένων λαῶν διὰ τὰς ἐρεῦνας εἰς ὅλα τὰ πεδία τοῦ ἐπιστητοῦ. Ἐλπίζεται δὲ ὅτι ἡ εὐγενὴς ἀμιλλα, ἡ ὁποία ἔχει ἀναπτυχθῆ μεταξύ τῶν ἐπιστημόνων τῶν διαφόρων Κρατῶν, θά φέρῃ πλουσίους καρποὺς πρὸς ὄφελος ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐν Ἑλλάδι ἰδρύθη κατὰ τὸ 1958 τὸ Βασιλικὸν Ἰδρυμα Ἐρευνῶν, τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δράσεώς του. Εἰς τὸ Ἰδρυμα τοῦτο ἐλπίζεται νὰ γίνῃ σπουδὴ, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ ὄλων τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα συνδέονται ἀμεσῶτα πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

### Πόλεις ἔχουσαι πληθυσμὸν ἄνω τῶν 2 ἑκατομμ. κατοίκων (ΟΗΕ 1967)

Ἀφρικὴ : Κάιρον 4.219.853

Ἀμερικὴ

Ἅγιος Φραγκίσκος	2.958.000	Πόλις Μεξικὸν	3.353.033
Βοστώνη	3.201.000	Σάν Λουίς	2.284.000
Λὸς Ἀντζελες	6.789.000	Σικάγον	6.732.000
Νέα Ὑόρκη	11.410.000	Φιλαδέλφεια	4.690.000
Ντηγρόιτ	4.060.000	Μόντρεαλ	2.436.817
Κλήβελαντ	2.004.000	Τορόντο	2.158.496
Μπουένος Ἀϊρες	7.000.000	Μπιογκότα	2.066.131
Γκουαναβαρά (Ῥ. Ἰα.)	4.031.000	Σάν Πάολο	5.383.000
Σαντιάγο	2.313.720		

Ἀσία (Κίνας τελευτ. στατιστική 1957)

Πεκίνον	4.010.000	Δελχί	2.874.454
Βουχάν	2.146.000	Καλκούτα	4.764.979
Τιεντσίν	3.220.000	Βομβάη	4.902.651
Τσουνκίγκ	2.121.000	Ἰζάκα	3.133.000
Σενιάγκ (Μουϊκδεν)	2.411.000	Τεχεράνη	2.695.283
Καρατσί	2.721.000	Τόκιον	11.005.000

Εὐρώπη

Ἀνατ. Βερολῖνον	1.073.647	Κων/πολις	2.052.368
Δυτ. Βερολῖνον	2.130.577	Μαδρίτη	2.599.330
Μπίρμιγχαμ	2.437.060	Λουδῖνον	7.913.600
Μάντσεστερ	2.453.450	Παρίσιοι	7.369.387
Μόσχα	6.507.000	Λένιγκραντ	3.706.000

Ὠκεανία

Μελβούρνη	2.108.499	Σύδνεϋ	2.444.735
-----------	-----------	--------	-----------

ΟΗΕ 1967

Προσδοκωμένη ζωῆ

Δηλαδή ἀριθμὸς ἐτῶν, τὰ ὁποῖα τὸ πρόσωπον τῆς ἀναγραφομένης ἡλικίας ὑπολογίζεται νὰ ζήσει ἀκόμη κατὰ μέσον ὄρον. (Ὁ μέσος ὄρος ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, μὲ τὴν διαρκῆ βελτίωσιν τῶν ὑγιεινομικῶν ὄρων διαβιώσεως αὐξάνεται διαρκῶς. Ὁ μέσος ὄρος ζωῆς τῶν Ἑλλήνων π.χ. κατὰ τὸ 1940 ἦτο 39 ἔτη, ἐν ᾧ σήμερον (1969) εἶναι ὑπὲρ τὰ 50 ἔτη. Ἐστω Ἑλλήν ἡλικίας 20 ἐτῶν. Ἐὰν ἡ πρόβλεψις περὶ τοῦ ὑπολοίπου χρόνου τῆς ζωῆς του ἐγένετο τῷ 1920 θὰ ἔζη οὗτος, κατ' αὐτήν, ἀκόμη 40 ἔτη. Ἐὰν ἡ πρόβλεψις ἐγένετο κατὰ τὰ ἔτη 1926 - 1930 θὰ ἔζη οὗτος ἀκόμη 44 ἔτη. Ἐὰν ἡ πρόβλεψις ἐγένετο κατὰ τὸ 1940 θὰ ἔζη οὗτος ἀκόμη 46 ἔτη. Ἐὰν ἡ πρόβλεψις ἐγένετο κατὰ τὰ ἔτη 1955 - 1959 θὰ ἔζη οὗτος ἀκόμη 48 ἔτη. Ἐὰν ἡ πρόβλεψις ἐγένετο κατὰ τὰ ἔτη 1960 - 1962 θὰ ἔζη οὗτος ἀκόμη 53 ἔτη. Ἡ σύνταξις τοῦ πίνακος ἐγίνε ἐπὶ τῆ βάσει ὀρισμένου μαθηματικοῦ τύπου. Ἡ προσδοκωμένη ζωῆ ἐνδιαφέρει ἀμέσως τὰς ἀσφαλιστικὰς ἐταιρείας, αἱ ὁποῖαι ρυθμίζουν ἀναλόγως τὴν καταβολὴν τῶν ἀσφαλίστρων).

Ε Λ Λ Α Σ

Γένος Έτος Ήλικία εις έτη (εις στρογγύλους αριθμούς)

0 1 2 3 4 5 10 15 20 25 30

\*Αρρενες

1920	43	47	50	51	51	51	47	43	40	37	34
1926 - 30	45	53	54	55	55	55	52	48	44	40	36
1940	53	59	60	60	59	59	55	51	46	43	39
1955 - 59	66	70	69	68	68	67	62	57	48	48	43
1960 - 62	67	71	70	69	68	67	63	58	53	48	44

Ήλικία εις έτη (εις στρογγύλους αριθμούς)

35 40 45 50 55 60 65 70 75 80 85

\*Αρρενες

1920	30	27	23	20	16	13	10	8	6	4	3
1926 - 30	33	29	25	22	18	15	12	9	7	5	4
1940	35	31	27	23	19	16	13	10	8	6	4
1955 - 59	38	34	29	25	21	17	13	10	8	6	4
1960 - 62	39	34	30	25	21	17	14	10	8	6	4

Ήλικία εις έτη (εις στρογγύλους αριθμούς)

0 1 2 3 4 5 10 15 20 25 30

Θήλεις

1920	47	51	54	55	56	55	52	48	44	41	38
1926 - 30	48	55	57	58	58	58	55	50	46	43	39
1940	56	62	63	63	63	62	58	54	49	45	42
1955 - 59	70	73	72	72	71	70	65	60	55	51	46
1960 - 62	71	74	73	72	71	70	66	61	56	51	46

Ήλικία εις έτη (εις στρογγύλους αριθμούς)

35 40 45 50 55 60 65 70 75 80 85

Θήλεις

1920	35	31	28	24	21	17	14	11	8	6	4
1926 - 30	36	32	29	25	21	17	14	11	8	6	4
1940	38	34	30	26	22	18	14	11	8	6	4
1955 - 59	41	36	32	27	23	17	15	12	9	6	5
1960 - 62	41	37	32	28	23	17	15	12	9	6	5

## Γ'. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

### Στοιχεία της Οικονομικής ζωής του ανθρώπου

Ύπο τὸν ὄρον οἰκονομία νοοῦμεν τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς λήψιν ὅλων τῶν ἀντικειμένων ἐκείνων, τὰ ὅποια εἶναι χρήσιμα διὰ τὴν ζωὴν του. Ταῦτα καλοῦνται γενικῶς οἰκονομικὰ ἀγαθά.



Ἡραῖον Ὀλυμπίας

Βάσις τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ φύσις, ἡ ἐργασία καὶ τὸ κεφάλαιον. Ὁ ἄνθρωπος, ἐκτὸς ὠρισμένων τροφῶν, λαμβάνει ἐκ τῆς φύσεως ἀκατεργάστους ὕλας καὶ ὕλας πρὸς παραγωγὴν ἐνεργείας. Ἐνεργίαν λαμβάνει ἀκόμη ἐκ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων, ἐκ τῶν ἀνέμων καὶ ἐκ τοῦ ἡλίου. Ἡ σύγχρονος οἰκονομία τῶν πεπολιτισμένων λαῶν διέπεται ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς.

Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας προσπαθεῖ, διὰ τῆς λελογισμένης χρησιμοποίησεως τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν ἐπιτευγμάτων αὐτοῦ, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν μεγαλυτέραν καὶ καλυτέραν δυνατὴν παραγωγὴν. Διὰ τῶν μέσων τὰ ὁποῖα διεστέει, διαμορφώνει τὴν φύσιν οὕτως, ὥστε αὕτη νὰ εἶναι προσφορωτέρα διὰ τὴν κάλυψιν τῶν βιοτικῶν αὐτοῦ ἀναγκῶν.

**Οἱ κλάδοι τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.** Ἡ διάκρισις τῶν μορφῶν τῆς οἰκονομίας γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ λαοὶ λαμβάνουν ἐκ τῆς φύσεως τὰ ἐπιτελεῖται διὰ τὴν διαβίωσιν αὐτῶν οἰκονομικὰ ἀγαθὰ. Κατὰ ταῦτα διακρίνονται :

**Οἰκονομία συλλογῆς.** Ὁ ἄνθρωπος συλλέγει καρπούς, ρίζας, χόρτα κ.τ.λ. πρὸς διατροφήν του. Εἰς τὴν οἰκονομίαν συλλογῆς περιλαμβάνεται καὶ τὸ κυνήγιον καὶ ἡ στοιχειώδης ἀλιεία. Οἱ πρωτόγονοι ἄνθρωποι ἤσκουν οἰκονομίαν συλλογῆς.

**Οἰκονομία σκαλεύσεως τοῦ ἐδάφους.** Χαρακτηριστικὸν ταύτης εἶναι ἡ μόνιμος διαμονὴ τῶν ἀνθρώπων εἰς τινὰ τόπον καὶ ἡ στοιχειώδης καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους διὰ σκαλεύσεως. Κατὰ τὴν παλαιολιθικὴν ἐποχὴν ἐγένετο αὕτη διὰ λιθίνων ἐργαλείων. Βραδύτερον ἀντικατεστάθησαν ταῦτα δι' ἐργαλείων ἐκ μετάλλου. Περιοχαὶ τῆς γῆς, ὅπου καὶ σήμερον χρησιμοποιεῖται ἡ σκαπάνη ὡς μέσον καλλιέργειας ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἀφρικὴν (καλλιέργεια σακχαροκαλάμου, δημητριακῶν, πεπνοειδῶν κ.τ.λ.), τὴν Ἰνδονησίαν, τὴν Πολυνησίαν καὶ τὰς Ἰνδίας. Ἡ κτηνοτροφία, ἡ καλλιέργεια κήπων καὶ ἡ ἀροτριώσις ἀνεπτύχθησαν ἐκ τῆς οἰκονομίας σκαλεύσεως τοῦ ἐδάφους.

**Οἰκονομία ἀροτριώσεως.** Αὕτη εἶναι συνδεδεμένη μετὰ τῆς κτηνοτροφίας, διότι διὰ τὴν ἔλξιν τῶν ἐργαλείων ἀροτριώσεως χρησιμοποιοῦνται μεγάλα ζῶα. Μεγάλαι πεδιναὶ ἐκτάσεις ἐκαλλιεργοῦντο καὶ ἐσπεύροντο. Ἡ μεγάλη παραγωγή δημητριακῶν δὲν ἐξησφά-

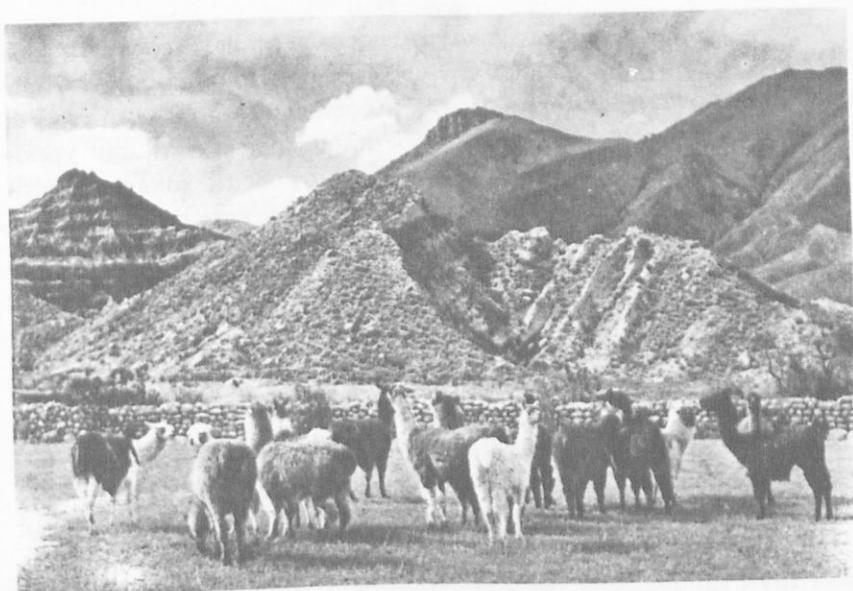
λιζε μόνον τήν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλά ἀπετέλει τήν βάσιν διὰ τήν οικονομικήν καί πολιτιστικήν ἀνάπτυξιν τῶν λαῶν κατὰ τήν ἐποχὴν τῆς οἰκονομίας ἀροτριώσεως, ἣτις συμπίπτει μέ τήν ἐποχὴν τῶν μετᾶλλων.

Ὑπὸ τήν πίεσιν τῶν αὐξανομένων ἀναγκῶν, λόγῳ αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ, ἔπρεπεν ὁ ζωτικὸς χῶρος τούτου νὰ ἐπεκταθῆ. Ἡ ἀροτριώσις τοῦ ἐδάφους ἐγένετο κατ' ἀρχὰς εἰς τήν δυτικήν Ἀσίαν καί τὰς περὶ τήν Μεσόγειον θάλασσαν χώρας. Σὺν τῷ χρόνῳ ἐπεξετάθη αὕτη εἰς τὰς στέππας, αἱ πλεῖσται τῶν ὁποίων ἀπέβησαν σιτοβολῶνες. Διὰ τῆς ἐκχερσώσεως μεγάλων ἐκτάσεων προσετέθη ὠφέλιμος χῶρος διὰ τήν ἀροτριώσιν, καί ἡ ἐκτέλεσις στοιχειωδῶν ἔργων ἀρδεύσεως πεδινῶν ἐκτάσεων ἐκ ποταμῶν ἠύξησε πολὺ τήν γεωργικὴν παραγωγὴν.

**Οἰκονομία μηχανικῆς καλλιέργειας.** Τοιαύτη εἶναι ἡ σύγχρονος τῶν πολιτισμένων λαῶν. Κατ' αὐτὴν τὸ ἄροτρον ἐτελειοποιήθη καί ἀντὶ τῶν βοῶν ἢ τῶν ἵππων, χρησιμοποιοῦνται μηχαναὶ διὰ τήν ἀροτριώσιν, τήν σποράν, τὸν θερισμὸν καί τὸν ἄλωνισμὸν. Παραλλήλως πρὸς τήν μηχανικὴν καλλιέργειαν τοῦ ἐδάφους ἀνεπτύχθη καί ἡ βιομηχανία. Ἐν Εὐρώπῃ ἤρχισεν ἡ ἀνάπτυξις αὕτη κατὰ τὰ μέσα περίπου τοῦ 18ου αἰῶνος.

Αἱ μορφαὶ τῆς οἰκονομίας διαφέρουν μεταξύ των ὄχι μόνον κατὰ τὸν ἐκάστοτε ἐφαρμοζόμενον τρόπον ἐργασίας, ἀλλὰ καί κατὰ τὸν σκοπὸν, τὸν ὁποῖον δι' ἐκάστης μορφῆς οἰκονομίας ἐπιδιώκομεν. Ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ ἱκανοποίησις τῶν ἰδίων ἀναγκῶν τῶν ἐργαζομένων. Πάντοτε ὅμως εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον προστίθεται καί ὁ σκοπὸς τῆς παραγωγῆς προϊόντων διὰ τήν ἀγοράν.

Ἡ οἰκιακὴ οἰκονομία, ἡ ἀσχολουμένη μέ τήν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν εἰς ταύτην ἀπασχολουμένων, καί ἡ οἰκονομία τῆς πόλεως, ἡ ἀσχολουμένη μέ τήν παραγωγὴν ἀγαθῶν διὰ τήν ἀγοράν, περιορίζονται βαθμηδὸν συνεπιεῖα τῆς μεγάλης ὁμαδικῆς παραγωγῆς τῆς βιομηχανίας. Παρὰ ταῦτα ὅμως ἡ μικρὰ οἰκονομία τοῦ χωρίου καί τῆς πόλεως (καλλιέργεια οὐχὶ μηχανικὴ, διατροφή οἰκιακῶν ζώων, ξύλευσις τῶν χωρικῶν ἐκ τοῦ δάσους, βιοτεχνικά ἐργαστήρια τῶν χωρίων καί τῶν πόλεων κ.τ.λ.), ὁμοῦ μετὰ τῶν μεγάλων καί μικρῶν ἐργοστασίων τῆς ὁμαδικῆς παραγωγῆς ἀποτελοῦν ἓν οἰκονομικὸν σύνολον.



Ποίμνιον προβάτων τοῦ εἶδους Λάμα ἐν Αὐστραλίᾳ

## ΜΕΓΑΛΑ ΚΕΝΤΡΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ, ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ, ΑΛΙΕΥΤΙΚΗΣ, ΔΑΣΙΚΗΣ ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

### 1. Ἡ Γεωργικὴ παραγωγή

Εἰς τὸν γεωργικὸν χῶρον περιλαμβάνονται αἱ καλλιεργούμεναι ἐκτάσεις τοῦ ἐδάφους, οἱ βοσκότοποι καὶ τὰ λιβάδια γενικῶς. Αἱ πρῶται εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθοῦν στατιστικῶς, ἐν ᾧ διὰ τοὺς βοσκοτόπους καὶ τὰ λιβάδια ἡ στατιστικὴ ἀπογραφή δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἀκριβής. Ἡ οἰκονομικῶς ἐκμεταλλεύσιμος διὰ τὴν διατροφήν τοῦ ἀνθρώπου ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς ἀνέρχεται περίπου εἰς 75 ἑκατ. τετραγ. χιλιάμ. Ἐκ τῆς ἀροτρίουμένης ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἡ ὁποία φθάνει περίπου εἰς 13 ἑκατομ. τετρ. χιλιάμ., ἀντιστοιχοῦν κατὰ κάτοικον τῆς γῆς 5 στρέμματα περίπου.

Ὁ γεωργικὸς χῶρος τῆς γῆς ἔχει ἐπεκταθῆ διὰ τῶν ἀρδεύσεων, τῆς ἀποξηράνσεως ἐλῶν καὶ δι' ἐκχερσώσεων. Δὲν εἶναι ὅμως δυνατὸν

νά υπερβῆ ὠρισμένα ὅρια, ὁ καθορισμὸς τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸν πλᾶτος καὶ τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους.

Ἄρχαιοτάτη εἶναι ἡ καλλιέργεια ἐδαφῶν, τὰ ὅποια καλύπτονται ὑπὸ ὑδάτων ποταμῶν, ὅταν οὗτοι πλημμυροῦν. Αὕτη δὲν χρειάζεται μεγάλα καλλιεργητικὰ ἐξοδα, ἡ δὲ ἀπόδοσις τοιούτων σπειρομένων ἐκτάσεων εἶναι μεγάλη. Ἐνίοτε ὅμως ἐπέρχονται καὶ καταστροφαὶ εἰς τοιαύτας καλλιέργειας, ἔνεκα ὑπερβολικῆς ἀνυψώσεως τῆς στάθμης τῶν ποταμῶν ἐκ μεγάλων βροχῶν. Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται πλησίον ποταμῶν, ἐκτελοῦνται συστηματικῶς ὑδραυλικά ἔργα, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ λήψις ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας καὶ ἡ ἄρδευσις τῶν ἀγρῶν.

Διὰ τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων, τὰ ὅποια ἐγένοντο ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος, πολλοὶ ἄγρονοι ἐκτάσεις καὶ μεγάλα τμήματα ἐρήμων ἔχουν μεταβληθῆ εἰς προσοδοφόρους ἀγρούς. Τὰ ἀρτεσιανὰ φρέατα, οἱ ὕδατοφράκται, ἡ ἄρδευσις γαιῶν ἐκ τῶν ποταμῶν καὶ ἔργα ἐμποδίζοντα τὰς καταστρεπτικὰς αὐτῶν πλημμύρας συνέβαλον πολὺ εἰς τὴν παγκόσμιον ἀπόδοσιν τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν.

Εἰς τὰ φυτὰ τῆς ἀρδευτικῆς καλλιέργειας ἀνήκει καὶ ἡ ὄρυζα. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὄρυζης γίνεται εἰς τὰς ἐκ τῆς φύσεως εὐνοϊκὰς καὶ πυκνοκατῶκημένους περιοχὰς τῆς γῆς, ὡς εἶναι αἱ Ἰνδία, ἡ Ἰνδοκίνα, ἡ νότιος Κίνα, ἡ Κορέα.

### Ἡ παραγωγὴ ὄρυζης

Χιλιάδες μετρικοὶ τόννοι (ΟΗΕ 1967)

*Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	231.933	235.544	253.490
Ἄφρική	4.187	4.962	5.856
Β. Ἀμερική	2.920	3.547	5.015
Ν. Ἀμερική	5.326	6.511	8.067
Ἀσία	217.509	218.592	232.101
Εὐρώπη	1.649	1.484	1.539
Ὠκεανία	126	158	200
Ῥωσία	216	190	712



## Ο σίτος

Διὰ τὴν εὐδοκιμήσῃ ὁ σίτος, ἀπαιτεῖται πλούσιον εἰς θρεπτικὰς οὐσίας ἔδαφος, ὑγρασία κατὰ τὴν ἀνοιξιν καὶ ξηρασία καὶ μεγάλη θερμοκρασία κατὰ τὸ θέρος. Καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς εὐκράτους καὶ τὴν ὑποτροπικὴν ζώνην. Εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην δὲν εὐδοκιμεῖ.

Ὁ σίτος ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότεραν τροφήν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ δὲ διὰ τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ διατιθεμένη ἔκτασις εἶναι μεγάλη καὶ ἴση σχεδὸν πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς διατιθεμένην διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν λοιπῶν δημητριακῶν. Εἰς τὴν νοτιοανατολικὴν Ἀσίαν ὁμως καὶ τὴν Ἰαπωνίαν ἡ μεγαλύτερα καλλιεργουμένη ἔκτασις διατίθεται διὰ τὴν ὄρυζαν.

Ἐπειδὴ ὁ σίτος εὐδοκιμεῖ καὶ εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια, αἱ ἔσοδεῖαι τούτου διαδέχονται ἀλλήλας. Εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν καὶ τὴν Εὐρώπην λαμβάνεται αὕτη κατ' Ἰούλιον - Αὐγουστον, εἰς τὴν Ἀργεντινὴν κατὰ Νοέμβριον - Δεκέμβριον, εἰς τὴν Αὐστραλίαν κατὰ Δεκέμβριον - Ἰανουάριον, εἰς τὰς Ἰνδίας κατὰ Φεβρουάριον - Μάρτιον.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγήν τοῦ σίτου κατέχει ἡ Ῥωσία. Εἰς τὰς ἀπεράντους καὶ εὐφορωτάτας πεδιάδας αὐτῆς καλλιεργεῖται ὁ σίτος, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον ἔπαρκει διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας ( ὑπερβαίνοντος τὰ 230 ἑκατ. ), ἀλλὰ καὶ ἐξάγεται εἰς ἄλλας, γειτονικὰς ἰδίως χώρας. Κατὰ τὴν στατιστικὴν παραγωγῆς τοῦ 1966 (τελευταῖα στατιστικὴ ΟΗΕ), ἡ Ῥωσικὴ παραγωγή τοῦ σίτου ἀνῆλθεν εἰς 100 περίπου ἑκατομμ. τόννους. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ δευτέρα σιτοπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου, αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, παρήγαγον 36 ἑκατομμ. τόννους. Ἄλλαι χῶραι μεγάλης παραγωγῆς σίτου εἶναι ἡ Κίνα, ὁ Καναδᾶς, ἡ Ἀργεντινὴ, ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, αἱ Ἰνδία. Ἡ Ἑλλάς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παράγει μεγάλην ποσότητα σίτου. Μέρος τούτου διατίθεται διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἐξάγεται εἰς ἄλλας χώρας. Αἱ τιμαὶ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου σίτου ρυθμίζονται εἰς τὸ χρηματιστήριον ἐμπορευμάτων τοῦ Σικάγου καὶ τοῦ Γούνιπεκ τοῦ Καναδᾶ.

## Τὰ γεώμηλα

Διὰ τοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης τὸ γεώμηλον ἀποτελεῖ τὸ σπου-

### Ἡ παραγωγή σίτου

Χιλιάδες μετρικοί τόνοι (ΟΗΕ 1967)

*Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	252.714	242.996	308.695
Ἀφρική	5.439	5.815	4.850
Β. Ἀμερική	51.859	52.189	59.831
Ν. Ἀμερική	9.338	6.876	8.956
Ἀσία	52.610	53.583	58.971
Εὐρώπη	50.944	52.548	62.730
Ὠκεανία	5.956	7.686	12.862
Ῥωσία	76.568	64.299	100.499

### Ἡ παραγωγή κριθῆς

Χιλιάδες μετρικοί τόνοι (ΟΗΕ 1967)

*Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	83.750	89.740	115.065
Ἀφρική	3.583	1.748	1.807
Β. Ἀμερική	15.750	13.734	15.308
Ν. Ἀμερική	2.642	1.426	1.119
Ἀσία	25.747	25.275	27.792
Εὐρώπη	22.562	28.485	39.833
Ὠκεανία	1.509	1.613	1.227
Ῥωσία	12.957	16.021	27.879

### Ἡ παραγωγή ἀραβοσίτου

Χιλιάδες μετρικοί τόνοι (ΟΗΕ 1967)

*Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	183.638	204.642	238.102
Ἀφρική	12.422	13.987	16.066
Ἀμερική Β.	92.913	107.063	117.340
Ἀμερική Ν.	14.657	15.420	21.896
Ἀσία	34.073	32.019	41.299
Εὐρώπη	19.166	26.149	32.861
Ὠκεανία		179	224

δαιότερον μετά τὸν σίτον γεωργικὸν προϊόν, τὸ χρησιμοποιούμενον διὰ τὴν τροφήν τοῦ ἀνθρώπου. Καίτοι τοῦτο δὲν ἔχει τὴν θρεπτικὴν ἀξίαν τοῦ σίτου, διότι ἔχει ὀλιγωτέρας τούτου ἀζωτούχους καὶ λιπαρὰς οὐσίας καὶ περισσότερον ὕδωρ, ἐν τούτοις, ἕνεκα τῆς εὐκόλου καλλιέργειας του, τῆς μικρᾶς τιμῆς του καὶ τῆς μεγάλης αὐτοῦ γεωργικῆς ἀποδόσεως, ἀπέκτησε σπουδαίαν οἰκονομικὴν σημασίαν.

### Ἡ παραγωγή γεωμήλων

Χιλιάδες μετρικοί τόννοι (ΟΗΕ 1967)

*Ετη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	279.468	284.655	293.539
Ἄφρική	1.516	1.705	1.943
Β. Ἀμερική	14.285	14.077	17.025
Ν. Ἀμερική	6.076	6.655	7.124
Ἀσία	38.991	32.998	41.609
Εὐρώπη	131.291	144.060	136.979
Ὠκεανία	782	786	925
Ῥωσία	86.527	84.374	87.853

### ἌΟ καπνός

Ἡ μεγαλύτερα ποσότης τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καπνοῦ διατίθεται διὰ τὴν παραγωγήν σιγαρέττων. ἌΟ καπνός διακρίνεται εἰς δύο κυρίως εἶδη, τὸν κοινὸν καὶ τὸν εἰδικόν. Εἰς τὸν κοινὸν ὑπάγονται ἰδίως τὰ καπνὰ τῆς Ἀμερικῆς, ἐν ᾧ εἰς τὸν εἰδικὸν ὑπάγονται τὰ λεγόμενα ἀνατολικά καπνὰ, εἰς τὰ ὅποια ἀνήκουν καὶ αἱ ἑλληνικαὶ ποικιλίαι καπνοῦ. Εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον διακρίνονται 6 μεγάλαι κατηγορίαι καπνῶν:

1) Βορειοαμερικανικά (Βιργινίας). 2) Δυτικοἰνδικά (Ἀβάνας, Κούβας, Πορτορικού, Δομίνικου). 3) Νοτιοαμερικανικά (Βενεζουέλας, Βραζιλίας, Παραγουάης). 4) Ἀνατολικοἰνδικά (Κεϋλάνης, Νεπάλ). 5) Δυτικοευρωπαϊκά. 6) Ἀνατολικά. Τὸ κλίμα, τὸ ἔδαφος καὶ τὸ εἶδος τοῦ σπόρου εἶναι οἱ τρεῖς κύριοι συντελεσταὶ τῆς ποιότητος τοῦ καπνοῦ.

Γενικῶς ὁ καπνὸς καλλιεργεῖται εἰς τὰ εὐκράτα κλίματα. Ὡς καλύτερα ποιότητος καπνοῦ θεωρεῖται ὁ καπνὸς τῆς Ξάνθης καὶ τῆς Σουμάτρας, λόγῳ τοῦ ἀρώματος αὐτοῦ. Διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ καλλιέργεια καὶ πώλησις τοῦ καπνοῦ ἔχει σπουδαιότητα σημασίαν, διότι οὗτος ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον ἐξαγωγικὸν προϊόν τῆς χώρας μας.

### Ἡ παραγωγή καπνοῦ

Χιλιάδες μετρικοὶ τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	3.439	3.690	4.334
Ἀφρική	179	208	252
Β. Ἀμερική	1.030	1.149	1.120
Ν. Ἀμερική	227	257	368
Ἀσία	1.287	1.408	1.764
Εὐρώπη	500	417	579
Ὠκεανία	8	13	17
Ῥωσία	208	178	235

### Αἱ φυτεῖαι

Ὑπὸ τὸ γενικὸν τοῦτο ὄνομα νοεῖται ἰδιαίτερος ἡ ἐκμετάλλευσις μεγάλων ἀγροκτημάτων εἰς τὰς τροπικὰς καὶ ὑποτροπικὰς χώρας. Ἡ δημιουργία τούτων χρονολογεῖται ἀπὸ τῶν πρώτων χρόνων τῶν ἀνακαλύψεων καὶ τοῦ ἀποικισμοῦ (15ος αἰὼν), ὅτε μεγάλα πεδινὰ ἐκτάσεις γῆς (κτῆματα 40.000 - 100.000 στρεμμάτων) ἐδωρήθησαν ὑπὸ τῶν Κυβερνήσεων εἰς τοὺς συντελέσαντας πολὺ εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν νέων χωρῶν καὶ εἰς ἐξέχοντα πρόσωπα τοῦ ἀποικιακοῦ κράτους.

Ἡ καλλιέργεια τῶν φυτειῶν περιωρίζετο κατ' ἀρχὰς μόνον εἰς ἓν εἶδος φυτοῦ, π.χ. σακχαροκαλάμου ἢ καφέ ἢ βάμβακος (μονοκαλλιέργεια). Βραδύτερον ἀνεπτύχθη ἡ καλλιέργεια πολλῶν φυτῶν εἰς τὸ αὐτὸ ἀγρόκτημα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος (πολυκαλλιέργεια). Σπουδαῖα προϊόντα λαμβανόμενα ἐκ τῶν φυτειῶν εἶναι τὸ σακχαροκάλαμον, τὸ κακάον, ὁ καφές, τὸ τέιον, ὁ βάμβαξ, τὸ ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ), αἱ Ἴνες τῶν φύλλων τῆς ἀγαύης καὶ ἄλλα.

## Τὸ σακχαροκάλαμον

Τοῦτο εὐδοκιμεῖ εἰς ὑγρὸν ἔδαφος, ὅπου τὸ ἐτήσιον βροχομετρικὸν ὕψος φθάνει τοῦλάχιστον τὸ ἓν μέτρον καὶ ἡ μέση ἐτησίᾳ θερμοκρασία εἶναι τοῦλάχιστον 20°C. Μεγάλαι φυτεῖαι σακχαροκαλάμου ὑπάρχουν εἰς τὴν Κούβαν, τὸ Πόρτο Ρίκο, τὴν Βραζιλίαν, τὴν Ἰάβαν καὶ ἄλλοῦ. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἡ συγκομιδὴ τοῦ σακχαροκαλάμου γίνεται διὰ μηχανῶν.

Εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν δὲν ὑπάρχουν κατὰ κανόνα μεγάλαι φυτεῖαι, ὡς εἰς τὰς τροπικὰς χώρας, ἀλλὰ ἡ καλλιέργεια τοῦ σακχαροκαλάμου γίνεται εἰς μικρὰς ἐκτάσεις ὑπὸ τῶν ἀγροτῶν, οἱ ὅποιοι εἰς στοιχειώδεις ἐγκαταστάσεις ἐπεξεργάζονται τὸ φυτὸν καὶ λαμβάνουν τὸ σάκχαρον. Ἡ ἀπόδοσις ὁμῶς τῶν ἐγκαταστάσεων τούτων δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὴ.

Αἱ κύριαι χῶραι ἐξαγωγῆς σακχάρου ἐφοδιάζουν, κατόπιν ἐμπορικῶν συνθηκῶν μακρᾶς διαρκείας, ὠρισμένα Κράτη, ἔχουσαι οὕτω ἐξασφαλίσει τὴν πώλησιν τῆς παραγωγῆς. Ὄθεν μικραὶ μόνον ποσότητες σακχάρου ἔρχονται εἰς τὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι καλύπτουν τὸ ἐλλεῖπον ἐκ τῆς παραγωγῆς αὐτῶν σάκχαρον ἐκ τῶν ἀγορῶν τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς νήσου Χαβάης. Ἡ κεντρικὴ καὶ ἡ ἀνατολικὴ Εὐρώπη καλύπτει τὰς ἀνάγκας αὐτῆς εἰς σάκχαρον ἐκ τῶν ἐκεῖ καλλιεργουμένων σακχαροτεύτλων. Εἰς τὴν Ἑλλάδα λειτουργοῦν τρία ἐργοστάσια παραγωγῆς σακχάρου, τῶν ὁποίων ἡ παραγωγή δὲν καλύπτει ἀκόμη τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως.

### Ἡ παραγωγή σακχάρου (κυριωτέρων χωρῶν)

Χιλιάδες μετρικοὶ τόννοι (ΟΗΕ 1967)

*Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος (ἀνευ τῆς Κίνας)	46.135	51.040	61.655
Αὐστραλία	1.378	1.441	2.447
Βραζιλία	3.004	3.319	3.852
Κούβα	5.784	5.964	4.867

Έτη	1958	1960	1966
Γαλλία	1.486	2.267	1.856
Γερμανία Δυτική	1.763	1.877	1.917
Ίνδία	2.166	2.814	3.633
Μεξικόν	1.210	1.530	2.252
Ένωμ. Πολ. Αμερικῆς	2.033	2.213	2.570
Ρωσία	5.702	5.761	9.013

### Τὸ κακάον

Τὸ κακαόδένδρον εὐδοκιμεῖ εἰς ὑγρὸν μαλακὸν ἔδαφος, ἀλλὰ δὲν ἀντέχει εἰς τοὺς ἰσχυροὺς ἀνέμους. Εἶναι ἰθαγενὲς φυτὸν τῆς περὶ τὸν ἰσημερινὸν Νοτίου Ἀμερικῆς. Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου (1914 - 1918) εἰσήχθη ἡ καλλιέργεια τοῦ κακαοδένδρου εἰς τὴν Δυτικὴν Γαλλικὴν Ἀφρικὴν, ἰδίως δὲ εἰς τὴν Νέαυ Γουινέαυ, ἡ ὁποία παράγει σήμερον τὰ δύο τρίτα τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς.

Ἐγκαταστάσεις πρὸς ἐπεξεργασίαν τοῦ καρποῦ δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ, ἀλλὰ εἰς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα καταναλώσεως τῆς Εὐρώπης, Ἀμερικῆς καὶ Ἀσίας. Ὑπάρχει ὁμως κρατικὴ ὀργάνωσις, ἡ ὁποία διαφωτίζει τὸν ἰθαγενῆ πληθυσμὸν περὶ τῶν καλυτέρων τρόπων καλλιέργειας τοῦ φυτοῦ καὶ τῆς προστασίας αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων καὶ μικροοργανισμῶν.

### Ἡ παραγωγή τοῦ κακάου

Χιλιάδες μετρικοὶ τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Έτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	905	1.174	1.328
Ἀφρικὴ	567	868	961
Ἀμερικὴ Β.	80	84	82
Ἀμερικὴ Ν.	242	202	251
Ἀσία	6	7	8
Ὠκεανία	10	12	26

## Ὁ Καφές

Ἡ καφέα εὐδοκιμεῖ εἰς ἔδαφος εὐφορον, καλῶς διαβρεχόμενον, ἀλλὰ οὐχὶ πολὺ θερμόν. Εἶναι ἰθαγενές φυτὸν τῆς περὶ τὸν ἰσημερινὸν νοτίου Ἀμερικῆς, τῆς Κεϋλάνης καὶ τῆς Ἰάβας. Ἡ παραγωγὴ ἐτησίως ὑφίσταται μεγάλας διακυμάνσεις ἔνεκα τῆς ἐπιδράσεως ἀποτόμων κλιματολογικῶν μεταβολῶν καὶ τῶν ἐπιβλαβῶν ἐντόμων.

Τὸ ἡμισυ περίπου τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς καφέ προέρχεται ἐκ τῆς Βραζιλίας καὶ τῆς Κολομβίας.

### Ἡ παραγωγὴ Καφέ

Χιλιάδες μετρικοὶ τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	3.559	4.238	3.927
Ἀφρική	621	809	1.061
Ἀμερικὴ Β.	507	549	633
Ἀμερικὴ Ν.	2.295	2.696	2.019
Ἀσία	133	185	238

### Τὸ τείιον

Εἶναι φυτὸν τῶν ὑποτροπικῶν χωρῶν. Εὐδοκιμεῖ κυρίως εἰς τὰ κράσπεδα τῶν Ἰμαλαίων, εἰς τὴν νότιον Κίναν, τὴν κεντρικὴν καὶ νότιον Ἰαπωνίαν, τὴν Φορμόζαν καὶ τὴν Κεϋλάνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσεται καὶ εἰς ὄρεινὰ ἔδαφη μέχρι ὕψους 2500 μ. Εἰς τὴν Εὐρώπην προτιμᾶται τὸ τείιον τοῦ Ἀσσάμ, τῆς Κεϋλάνης καὶ τῆς Ἰάβας. Τὸ ἡμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς τείιου διατίθεται εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ Λονδίνου.

### Τὰ φυτικὰ ἔλαια

Ταῦτα ἀποτελοῦν τὸ μὲν σπουδαίαν τροφήν, τὸ δὲ πρῶτην ὑλὴν πολλῶν βιομηχανιῶν (σάπωνες, γλυκερίνη κ.ἄ.). Εἰς ταῦτα ὑπάγονται τὸ ἔλαιον τῆς ἐλαίας, τὸ βαμβακέλαιον, τὸ ἀραχιδέλαιον, τὸ ἔλαιον σόγιας κ.τ.λ. Ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα ἔχει τὸ ἔλαιον τῆς ἐλαίας. Τούτου γίνεται καὶ ἐξαγωγή, ἀφοῦ καλύπτου-

ται αἱ ἀνάγκαι τῆς ἐγχωρίου καταναλώσεως. Μεγάλη παραγωγή καὶ κατανάλωσις ἐλαίου σόγιας γίνεται εἰς τὴν Κίναν καὶ τὰς Ἠνωμένους Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ ἀραχιδέλαιον παράγεται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, χρησιμοποιεῖται ὅμως ὑπὸ τῆς βιομηχανίας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

### Ὁ οἶνος

Εἶναι προϊόν τῆς ἀμπέλου, ἡ ὁποία εὐδοκιμεῖ ἰδίως εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλίμα μεσογειακόν. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἡ καλλιέργεια ταύτης ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ῥήνου. Ὁ οἶνος καὶ ἡ σταφίς ἀποτελοῦν σπουδαῖα εἶδη τοῦ ἑλληνικοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου. Αἱ σπουδαιότεραι χῶραι παραγωγῆς οἴνου εἶναι ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ἰσπανία, σταφίδος δὲ ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία, καὶ αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι. Ἡ Ἑλλάς ἐξάγει οἶνον εἰς Γαλλίαν σταφίδα δὲ εἰς Ἠνωμένον βασιλεῖον (Ἀγγλίαν), Γερμανίαν, Γιουγκοσλαβίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Ὀλλανδίαν, Γαλλίαν, Αὐστρίαν, Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Δανίαν, Ἑλβετίαν, Φινλανδίαν.

### Τὸ ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ)

Τοῦτο εἶναι γαλακτώδης πυκνόρρευτος χυμὸς (κόμμι) λαμβανόμενος ἐκ τῆς ἐκκρίσεως τροπικῶν φυτῶν. Μεγάλην σημασίαν ἀπέκτησε τὸ κόμμι τοῦτο ἀπὸ τοῦ 1910 περίπου, ὅτε ἤρχισεν ἀναπτυσσομένη ἡ βιομηχανία τῶν αὐτοκινήτων. Αἱ σπουδαιότεραι χῶραι παραγωγῆς φυσικοῦ ἐλαστικοῦ κόμμιος εἶναι ἡ Μαλαισία, ἡ Ἰνδονησία, ἡ Κεϋλάνη, ἡ Ἰνδοκίνα καὶ ἡ Βραζιλία. Ἡ παραγωγή τῶν χωρῶν τούτων δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς βιομηχανίας, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖ καὶ συνθετικὸν ἐλαστικὸν κόμμι, παραγόμενον διὰ τῆς ἐπεξεργασίας γαιάνθρακος καὶ πετρελαίου. Αἱ μεγαλύτεραι ποσότητες συνθετικοῦ προϊόντος παρασκευάζονται ὑπὸ τῆς βιομηχανίας τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ῥωσίας.

### Ὁ Βάμβαξ

Ἐκ τῶν φυσικῶν ὑφαντικῶν ὑλῶν, ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν, σπουδαιοτάτην σημασίαν διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἔχει ὁ βάμβαξ.



Τό φυτόν τοῦτο εὐδοκιμεῖ εἰς τήν τροπικήν καί ὑποτροπικήν ζώνην, ὡς καί εἰς τήν γειτονικήν πρὸς ταύτην περιοχὴν τῆς εὐκράτου ζώνης ( περίπου μεταξύ 36<sup>0</sup> -41<sup>0</sup> Γ.Π. ). Ἀπαιτεῖ 6 - 7 μῆνας πρὸς ἀνάπτυξιν καί ὠρίμασιν, καί ξηρασίαν κατὰ τήν συγκομιδὴν. Εἶναι ἰθαγενές φυτόν τῆς Ἀσίας (περιοχῆς τῶν μουσῶνων), τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν καί τοῦ Μεξικοῦ.

Ἡ χρῆσις τοῦ βάμβακος ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀνάγεται εἰς τήν προϊστορικήν ἀκόμη ἐποχὴν ( Ἰνδίας, Κίναν ). Ὅτε ἀνεπτύχθησαν αἱ ὑφαντικαὶ μηχαναί, ἡ παγκοσμία κατανώλιωσις βάμβακος ἠῤῥησε καταπληκτικῶς.

Αἱ ἴνες αὐτοῦ χρησιμοποιοῦνται ὡς πρώτη ὕλη εἰς τήν ὑφαντουργίαν καί τήν χημικὴν βιομηχανίαν, ὃ δὲ σπόρος του εἰς τήν κτηνοτροφίαν καί τήν παραγωγὴν βαμβακελαίου. Διακρίνονται πολλαὶ ποικιλίαι καί ποιότητες βάμβακος ( στιλπνός, μακρόινος, βραχύινος κ.τ.λ.). Σπουδαιότερα χῶρα παραγωγῆς τούτου εἶναι αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, αἱ Ἰνδία, ἡ Ῥωσία ( Τουρκεστάν, νοτίως τῆς Ἀράλης λίμνης ), ἡ Κίνα, ἡ Βραζιλία, ἡ Αἴγυπτος καί ἄλλαι.

Τὴν μεγαλυτέραν ζήτησιν εἰς τήν παγκόσμιον ἀγοράν ἔχει εἶδος τι βάμβακος, τοῦ ὁποίου αἱ ἴνες εἶναι μαλακαί, ἀνθεκτικαὶ καί τὸ μῆκος αὐτῶν ἀνέρχεται εἰς 2,1 ἑκατοστόμ. περίπου. Ἀκριβώτερος καί ἀρίστης ποιότητος εἶναι ὁ αἰγυπτιακός, τοῦ ὁποίου τὸ μῆκος τῶν ἰνῶν ἀνέρχεται εἰς 3,8 ἑκατοστόμ. Ὅμοιος βάμβαξ καλλιεργεῖται εἰς τήν Βραζιλίαν καί τὸ Περού.

Αἱ τιμαὶ τοῦ βάμβακος ῥυθμίζονται εἰς τὰ χρηματιστήρια ἐμπορευμάτων τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀγγλίας καί τῆς Αἰγύπτου. Ὁ βάμβαξ φέρεται εἰς τὸ ἐμπόριον, ἀφοῦ ἀφαιρεθῇ ὁ σπόρος αὐτοῦ δι' ἔκκοκκιστικῶν μηχανῶν ( ἔκκοκκισμένος βάμβαξ ). Ὁ βαμβακόσπορος χρησιμοποιεῖται εἰς τήν κτηνοτροφίαν καί διὰ τὴν ἐξαγωγήν τοῦ βαμβακελαίου.

### Ἡ παραγωγή συσπόρου βάμβακος

Χιλιάδες μετρικοὶ τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	18.409	19.018	19.987
Ἀφρικὴ	1.557	1.751	2.083

Έτη	1958	1960	1966
Β. Αμερική	5.470	6.322	4.935
Ν. Αμερική	1.362	1.561	1.831
Ασία	6.913	6.252	6.795
Ευρώπη	263	323	368
Ρωσία	2.843	2.804	3.936

## 2. Η κτηνοτροφική παραγωγή

Η έκτροφή ώρισμένων ζώων υπό του ανθρώπου συνδέεται στενότερα προς την οικονομικήν ζωήν αυτού. Έκ τούτων λαμβάνεται τὸ κρέας, τὸ γάλα, τὸ βούτυρον, ὁ τυρός, τὸ ἔριον, τὰ ὀστά. Μεγάλη κτηνοτροφία ἀναπτύσσεται εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἑκτεταμένας πεδιάδας καὶ λιβάδια. Τοιαῦται εἶναι αἱ Ἠνωμ. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς, ἡ Ῥωσία, ἡ Γερμανία, ἡ Γαλλία, ὁ Καναδάς, ἡ Ἀργεντινή, ἡ Βραζιλία, ἡ Αὐστραλία, ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Ν. Ἀφρική καὶ ἄλλαι.

Εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ἐξέχουσιν θέσιν μεταξύ τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων κατέχει τὸ ἔριον. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων σπουδαία ὑφαντικὴ ὕλη.



Έκτροφή ἀγελάδων ἐν Ἀνατολικῇ Αὐστραλίᾳ

Ἡ θεμελιώδης διαφορά τῶν ἰδιοτήτων τούτου ἀπὸ τοῦ βάμβακος ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι τὸ ἔριον εἶναι κακὸς ἀγωγὸς τῆς θερμότητος. Κατὰ συνέπειαν, τὰ ἐκ τοῦ ἔριου ἐνδύματα καὶ λοιπὰ ὑφαντικὰ προϊόντα χρησιμοποιοῦνται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, κατὰ τὸν χειμῶνα. Εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς εὐκράτου ζώνης ἐκτρέφεται τὸ πρόβατον, παρὰ τοῦ ὁποίου λαμβάνεται καὶ τὸ ἔριον. Εἰς τὰ μεγάλα ὁμως ὑφαντουργικὰ κέντρα προμηθεύονται τὸ ἔριον ἐξ ὠρισμένων χωρῶν, εἰς τὰς ὁποίας διατρέφονται μεγάλα ποίμνια προβάτων.

Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μικρὸν ἀριθμὸν προβάτων, χρησιμοποιεῖται τὸ ἐκ τούτων ἔριον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν καὶ δὲν ἔρχεται εἰς τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον. Εἰς πολλὰ μάλλινα ὑφαντικὰ προϊόντα τὸ ἔριον εἶναι ἀναμεμιγμένον μετὰ βάμβακος ἢ τεχνητοῦ ἔριου. Ἡ σπουδαιότερα χώρα παραγωγῆς τοῦ ζωικοῦ ἔριου εἶναι ἡ Ὠκεανία. ( Αὐστραλία καὶ Νέα Ζηλανδία ), μετ' αὐτὴν δὲ ἡ Νότιος Ἀμερικὴ. Αἱ μεγαλύτεραι ἀγοραὶ ἔριου εἰς τὴν Ὠκεανίαν γίνονται ὑπὸ ἀγγλικῶν ἐργοστασίων, τὰ ὁποῖα ἐξάγουν μεγάλας ποσότητας ἐκλεκτῶν μαλλίνων ὑφασμάτων. Αἱ διεθνεῖς τιμαὶ τοῦ ἔριου ρυθμίζονται εἰς τὰ χρηματιστήρια τῆς Ν. Ὑόρκης καὶ τοῦ Λονδίνου.

### Ἡ παραγωγή ἔριου

Χιλιάδες μετρικοὶ τόνοι ( ΟΗΕ 1967 )

Ἔτη	1958	1960	1966
Πάγκοσμιος	2.430	2.533	2.657
Ἀφρική	175	175	178
Β. Ἀμερικὴ	138	151	199
Ν. Ἀμερικὴ	347	347	388
Ἀσία	229	237	231
Εὐρώπη	256	269	279
Ὠκεανία	967	1.004	1.120
Ῥωσία	318	352	372

### 3. Ἡ ἀλιευτικὴ παραγωγή

Ἀπὸ ἐπόψεως οἰκονομίας καὶ γεωγραφίας αἱ θάλασσαὶ μετὰ τῶν

άκτων θεωρούνται και εξετάζονται όμου. Το σύγχρονον έμποριον ίχθύων εκτείνεται πολλάκις εις μέγα βάθος εις τήν ξηράν και φέρει εις τούς εκεί πληθυσμούς εύθηνήν λαϊκήν τροφήν. ( 3% τής παγκοσμίου άγορᾶς τροφίμων καλύπτονται εκ του έμπορίου τών ίχθύων. Εις τήν Ίαπωνίαν όμως και τήν Νορβηγίαν 10% τών τροφών προέρχονται εκ τής θαλάσσης ).

Ίχθύες οίκονομίας θεωρούνται ό βακαλάος, ή άρίγγη, ό σολωμός, ή σαρδίνη, ό άστακόσ, ή σηπία, ό θύννος και άλλα. Ούτοι φέρονται εις τό έμποριον είτε νωποί είτε κατά τινα τρόπον έπεξεργασμένοι ( έντός κυτίων, ήλατισμένοι κ.τ.λ.). Πολλοί εκ τούτων ξηραίνόμενοι και κονιοποιούμενοι χρησιμοποιούνται ως τροφή ζώων και ως λίπασμα. \*Εκ τινων ειδών ίχθύων λαμβάνεται έλαιον χρήσιμον εις τήν φαρμακευτικήν και τήν βιομηχανίαν ( έλαιον όνίσκου - μουρουνέλαιον —, έλαιον φαλαίνης κ.τ.λ. ).

Μεγάλης οίκονομικής σημασίας είναι επίσης ό άκιπήσιος ό όξύρρυγχος, εκ τών ώων του όποίου παρασκευάζεται τό μαύρο χαβιάρι. Ούτος άλιεύεται εις τήν Άζοφικήν θάλασσαν, εις τήν Κασπίαν θάλασσαν και εις τούς ποταμούς, οί όποιοί εκβάλλουν εις αυτάς. Διά τούς κατοίκους τών περιοχών τούτων ό άκιπήσιος άποτελει πηγήν πλούτου.

Εις τήν θαλασσίαν οίκονομίαν κατατάσσονται και οί παραλιακοί χῶροι, εκ τών όποιών λαμβάνεται τό μαγειρικόν άλας ( άλυκαί ), ως και τά κοράλια και οί μαργαρίται.

Θαλάσσιαι περιοχαί τής γῆς, πλούσιαι εις ίχθύς, είναι εκείναι όπου θερμά θαλάσσια ρεύματα συναντώνται με ψυχρά τοιαύτα. Η αύξησις και ό πολλαπλασιασμός τών ίχθύων παρατηρούνται εις άβαθεις θαλασσίας περιοχάς κειμένας πλησίον τών άκτων. Εις τόν βόρειον Άτλαντικόν ώκεανόν άλιεύονται μεγάλαι ποσότητες ίχθύων έτησίως, ιδίως εις τήν θάλασσαν περι τήν Ίσλανδίαν, εις τήν νοτίαν και νοτιοανατολικήν παραλίαν τής Γροιλανδίας, εις τά παράλια τής Νορβηγίας και Άγγλίας και εις τήν θάλασσαν του Λαβραδόρ.

Εις τόν Ειρηνικόν ώκεανόν, ή πλησίον τών άκτων άβαθής θαλάσσια λωρίς, εις τήν όποιαν εύνοείται ή συγκέντρωσις και ό πολλαπλασιασμός τών ίχθύων, δέν είναι τόσον πλατεία, όσον είναι εις τās περιοχάς του βορείου Άτλαντικού ώκεανου. Τό μήκος όμως τής άβαθούς παρακτίου περιοχής τών χωρών του βορείου Ειρηνικού ώ-

κεανού είναι αρκετά μεγάλο και ένεκα τῆς μίξεως ψυχρῶν καὶ θερμῶν ὑδάτων ἐκ τῶν ἐκεῖ θαλασσίων ρευμάτων πολὺ πρόσφορον διὰ τὴν συγκέντρωσιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν ἰχθύων. Ἡ Ἰαπωνία ἀλιεῖ εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην 5 ἑκατομμύρια περίπου τόνους ἰχθύων ἐτησίως καὶ κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον ἀλιείαν.

Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον, παρ' ὅτι ἡ θαλασσία ἔκτασις τούτου εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα τῆς τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, ἡ ἀλιεία εἶναι περιωρισμένη, καίτοι ἡ θάλασσα τοῦ ἡμισφαιρίου τούτου εἶναι πλουσία εἰς ἰχθῦς. Τοῦτο ὀφείλεται τὸ μὲν εἰς τὸ ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀκτῶν εἶναι μικρὸς καὶ συνεπῶς ἡ ζήτησις ἰχθύων ὡς τροφῆς δὲν εἶναι μεγάλη, τὸ δὲ εἰς τὰ μεγάλα ἔξοδα, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦνται, ἵνα οἱ ἐκεῖ ἀλιευόμενοι ἰχθύες μεταφερθοῦν εἰς τὰς ἀγορὰς τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου. Λίαν προσοδοφόρος ὁμως εἶναι ἡ ἀλιεία τῆς φαλαίνης εἰς τὰς ἀνταρκτικὰς θαλάσσας, καίτοι τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς καὶ ἀλιείας εἶναι μεγάλη.

Ἡ ἐξέλιξις τῶν μεθόδων ἀλιείας συμβαδίζει μὲ τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ.

Οἱ ἀλιευόμενοι ἰχθύες τίθενται εἰς ψυγεῖα τῶν πλοίων μὲ πολὺ χαμηλὴν θερμοκρασίαν ( περίπου 30°C ὑπὸ τὸ μηδὲν ) καὶ φέρονται εἰς τὸ ἐμπόριον εἰς εὐθηνὴν τιμὴν, ἀποτελοῦντες σπουδαίαν τροφὴν τῶν λαῶν. Ἡ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς συνεπιφέρει καὶ αὐξησιν τῆς καταναλώσεως τῶν ἰχθύων. Διὰ τὰς τοπικὰς ἀγορὰς ἔχει μεγάλην σημασίαν ἡ ἀλιεία τῶν ἀκτῶν ἐκάστης χώρας. Ἡ ἐφαρμογὴ μεθόδων ἀλιείας, αἱ ὁποῖαι εἶναι λίαν καταστρεπτικαὶ διὰ τὸν πλοῦτον τῶν θαλασσῶν εἰς ἰχθῦς, ἠνάγκασε τὰ πεπολιτισμένα Κράτη νὰ προβοῦν εἰς συμφωνίας, διὰ τῶν ὁποίων προστατεύεται ὁ θαλάσσιος πλοῦτος.

Προκειμένου, π.χ., διὰ τὴν ἀλιείαν τῆς φαλαίνης, εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐπὶ τοῦ πλοίου διαρκὴς παρουσία τριῶν ἐπιθεωρητῶν, ὀριζομένων διὰ διεθνοῦς συμφωνίας. Οὗτοι μεριμνοῦν ὅπως ἡ ἀλιεία τῆς φαλαίνης γίνεται μόνον κατὰ τοὺς τρεῖς θερινοὺς μῆνας, εἰς ὠρισμένας θαλασσίας περιοχὰς μόνον καὶ ὅπως ρίπτωνται ἐτησίως τὸ πολὺ 30.000 βλήματα κατὰ φαλαινῶν. Διὰ διεθνοῦς συμφωνίας ἐπίσης ἔχει καθορισθῆ καὶ τὸ μέγεθος τῶν δικτύων ἀλιείας.

## Ἡ παραγωγή ἄλειας

Χιλιάδες μετρικοί τόννοι (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	33.200	40.000	56.800
Ἀφρική	2.100	2.300	3.100
Β. Ἀμερική	3.990	4.090	4.400
Ν. Ἀμερική	1.630	4.430	11.080
Ἀσία	14.940	17.890	21.180
Εὐρώπη	7.750	8.090	11.530
Ὠκεανία	110	130	170
Ῥωσία	2.621	3.051	5.349

### 4. Ἡ δασική παραγωγή

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἢ καλυπτομένη ὑπὸ δασῶν περιλαμβάνει τὰ 30% τῆς ἐπιφανείας τῆς ξηρᾶς. Τὰ δάση τῶν τροπικῶν χωρῶν κατέχουν 22 - 25 ἑκατομ. τετρ. χιλίομ. Ἡ ἔκτασις καὶ τὸ εἶδος τῶν τροπικῶν δασῶν καθορίζονται ἐκ τοῦ ἐτησίου βροχομετρικοῦ ὕψους καὶ τῆς διαρκείας τῆς ξηρᾶς ἐποχῆς. Εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας τὰ δάση κατέχουν 15 - 18 ἑκατομ. τετρ. χιλίομ. Τὰ βόρεια σύνορα τῆς εὐρωπαϊκῆς δασικῆς ζώνης ἐκτείνονται μέχρι τῆς 65<sup>0</sup> περίπου, ἀκολουθοῦντα σχεδὸν τὴν ἰσόθερμον γραμμὴν τοῦ Ἰουλίου (10<sup>0</sup> C).

Τὰ νότια σύνορα τῆς ζώνης αὐτῆς δὲν εἶναι καθωρισμένα. Ἡ ἐκχέρσωση μεγάλων δασικῶν ἐκτάσεων, ἵνα αὐταὶ δοθοῦν εἰς τὴν γεωργίαν, ἔχει μετατοπίσει τὰ νότια σύνορα τῆς εὐρωπαϊκῆς ζώνης ὀλίγον βορειότερον. Πολλὰ δασικὰ νησίδες ἔχουν ἐδῶ διατηρηθῆ εἰς πлагιάς ὀρέων καὶ ὄρη, ὅπου ἡ ἐκχέρσωση δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποδώσῃ καλλιεργήσιμον ἐπιφάνειαν. Ὅπου ὁμως γίνεται ἐντατικὴ ἐκχέρσωση, ὡς αὕτη παρατηρεῖται εἰς τὰς περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν χώρας, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικής, ἐκεῖ ἡ ὀλικὴ ὠφέλιμος ἀξία τοῦ ἐδάφους μειοῦται ἔνεκα τῶν πλημμυρῶν ἐκ τῶν βροχῶν καὶ ἔνεκα τῆς μειώσεως τοῦ ὕδατος τῶν πηγῶν.

Δι' ἐκάστην περιοχὴν τῆς ξηρᾶς ὑπάρχει κρίσιμὸν τι ὄριον ἐκχέρσεως, πέρα τοῦ ὁποίου δὲν ἐπιτρέπεται ἐκχέρσωση. Εἰς τὴν

Ευρώπην καὶ τὴν νότιον Ἀσίαν τὸ ὄριον τοῦτο ἔχει ἤδη ἐπιτευχθῆ. Μεγάλαι ἐκτάσεις πρὸς καλλιέργειαν εἶναι δυνατὸν σήμερον νὰ ληφθοῦν δι' ἐκχερσώσεως τῶν δασῶν τροπικῶν τινων περιοχῶν καὶ τῶν δασῶν τῶν νοτίων περιοχῶν τοῦ Καναδᾶ καὶ τῆς Σιβηρίας.

Τὸ δάσος περιέχει οἰκονομικὰ ἀγαθὰ: Ξύλα πρὸς καῦσιν, διὰ τὴν ἐπιπλοποιῖαν, τὴν οἰκοδομικὴν, ῥητίνας, δεψικὰς καὶ χρωστικὰς οὐσίας. Εἰς τὰ δάση διαβιοῦν κυρίως τὰ ζῶα παρὰ τῶν ὀποίων λαμβάνονται τὰ γουναρικά, τὰ ὅποια ἔχουν σημαντικὴν οἰκονομικὴν ἀξίαν. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος, τὸ ξύλον τῶν δασῶν χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ χάρτου καὶ τῶν τεχνικῶν ὑφαντικῶν ὑλῶν. Ὅθεν ἡ ἀξία τοῦ δάσους ὁσημέραι γίνεται μεγαλυτέρα, ἐφ' ὅσον τοῦτο παρέχει πρῶτας ὕλας διὰ σπουδαίας βιομηχανίας.

Ἡ παγκόσμιος ἐτησία κατανάλωσις ξύλου ὑπολογίζεται εἰς 1,5 δισεκατομμ. κυβικὰ μέτρα περίπου. Ἐκ τούτου, τὸ ἡμισυ διατίθεται πρὸς καῦσιν, τὸ ἓν τρίτον διὰ τὴν οἰκοδομικὴν, 8% δι' ὑφαντικὰς ὕλας, 5% διὰ δοκοὺς ποικίλης χρήσεως καὶ μόνον 1% διὰ τὴν ἐπιπλοποιῖαν. Ἡ πολύτιμος αὐτὴ πρώτη ὕλη, ἡ ὅποια εἶναι περιζήτητος εἰς ὅλας τὰς βιομηχανικὰς χώρας, δὲν ὑφίσταται ὀρθολογιστικὴν ἐκμετάλλευσιν. Εἰς τὰς περισσοτέρας δασικὰς περιοχὰς τῆς γῆς ἡ κοπὴ τῶν δένδρων δὲν γίνεται ἐπὶ τῇ βάσει προγράμματος ἐπιτρέποντος τὴν ἐν ὠρισμένῳ χρόνῳ ἀναδάσωσιν τῶν ἀποψιλουμένων περιοχῶν.

Ἡ ξυλεία τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου προέρχεται κυρίως ἐκ τοῦ Καναδᾶ, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Φινλανδίας, αἱ ὅποια ἐξάγουν τὸ ἡμισυ περίπου τῆς παραγωγῆς των. Κύριοι ἀγορασταὶ τούτου εἶναι αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς κατὰ 40% καὶ ἡ λοιπὴ Εὐρώπη ἐπίσης κατὰ 40%.

Ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ), διάφοροι ῥητίνας, ἰνδικόν, καμφορὰ κ.τ.λ. λαμβάνονται ἐξ ὄλων τῶν τροπικῶν χωρῶν. Εἰς τὰς δασικὰς περιοχὰς τῶν βορείων χωρῶν τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας, αἱ ὅποια εἶναι πλούσιαι εἰς ἄγρια ζῶα, κυνηγοὶ θηρεύουν ζῶα ἔχοντα πολύτιμον δέρμα, εἴτε τῇ παραγγελίᾳ κρατικῆς ὀργανώσεως εἴτε διὰ λογαριασμὸν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Κατ' ἔτος ἀποστέλλονται περίπου 25 ἑκατομμύρια ἀκατέργαστα δέρματα εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην, τὸ Λονδίνον καὶ τὴν Λιψίαν, ὅπου εἰδικὰ ἐργο-

στάσια έπεξεργάζονται αυτά και τὰ καθιστοῦν πολύτιμα γουναρικά.

Ἡ μεγάλη σημασία τοῦ δάσους ἠνάγκασε τὰ πολιτισμένα Κράτη νὰ λάβουν δι' αὐτὸ διάφορα προστατευτικὰ μέτρα. Αὐστηρότατοι ποινὰί ἐπιβάλλονται εἰς τοὺς ἐμπρηστάς τῶν δασῶν ἢ δὲ ξύλευσις ῥυθμίζεται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἐπέρχεται ἀναπλήρωσις τῶν κοπτομένων δένδρων. Τὰ αὐτὰ μέτρα ἐφαρμόζονται τώρα καὶ εἰς τὰς τροπικὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι προμηθεύουν τὸ ξύλον διὰ τὰ πλοῖα, διὰ τὰ καθίσματα, διὰ τὰ πολύτιμα ἐπιπλα (μαόνι) κ.τ.λ. Μεγάλοι ποσότητες κορμῶν δένδρων μεταφέρονται ἀδαπάνως σχεδὸν διὰ τῶν ποταμῶν, καὶ εἰς ὠρισμένα σημεῖα τούτων διαχωρίζονται ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ διὰ τὸν ὁποῖον προορίζονται.

Πλησίον μεγάλων ποταμῶν, διὰ τῶν ὁποίων μεταφέρονται ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ περιοχῆς τινος κορμοὶ δένδρων, ἐγκαθιδρύονται ἤδη ἐργοστάσια ἐπεξεργασίας τοῦ ξύλου, τὸ ὁποῖον δέν ἐξάγεται πλέον ἐκεῖθεν ὡς πρώτη ὕλη, ἀλλὰ ὡς ἔτοιμον βιομηχανικὸν προϊόν. (Πολτὸς χάρτου ἢ χαρτομαῆζα, χάρτης, κυτῖα κ.τ.λ.). Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία χάρτου χρησιμοποιεῖ πολτὸν χάρτου ἐκ τῆς Φινλανδίας, τῆς Σουηδίας, Αὐστρίας καὶ τῆς Γερμανίας, διότι οὗτος καθίσταται εὐθηνότερος τοῦ πολτοῦ τῆς Ἀμερικῆς, ὁ ὁποῖος ἐπιβαρύνεται μὲ μεγαλύτερα μεταφορικὰ ἐξοδα.

### Ἡ παραγωγή ξυλείας ἀκατεργάστου

Ἑκατομύρια κυβικά μέτρα (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1953	1962	1966
Παγκόσμιος	1.667	1.909	1.056
Ἀφρική	165	200	215
Β. Ἀμερική	407	437	137
Ν. Ἀμερική	166	195	195
Ἀσία	330	373	283
Εὐρώπη	283	325	140
Ὠκεανία	21	24	18
Ῥωσία	292	352	66



## 5. Ἡ μεταλλευτική παραγωγή

**Μεταλλευτική ἢ μεταλλεία** ὀνομάζεται ὁ κλάδος ἐκείνος τῆς οἰκονομίας, ὁ ὁποῖος λαμβάνει τὰς πρῶτας ὕλας ἐκ τοῦ ὑπεδάφους (ὄρυκτά). Ἡ ἐπεξεργασία τῶν ὑλῶν τούτων ὀνομάζεται μεταλλουργία (διὰ τὸ πετρέλαιον ὀνομάζεται αὕτη διύλισις). Ἡ μεταλλεία, ἢ μεταλλουργία καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν ἐκ τῆς γῆς λαμβανομένων ὄρυκτῶν (μετάλλων, πολυτίμων λίθων, πετρελαίου, διαφόρων ἀερίων κ.τ.λ.) συνιστοῦν τὴν μεταλλευτικὴν καλουμένην οἰκονομίαν.

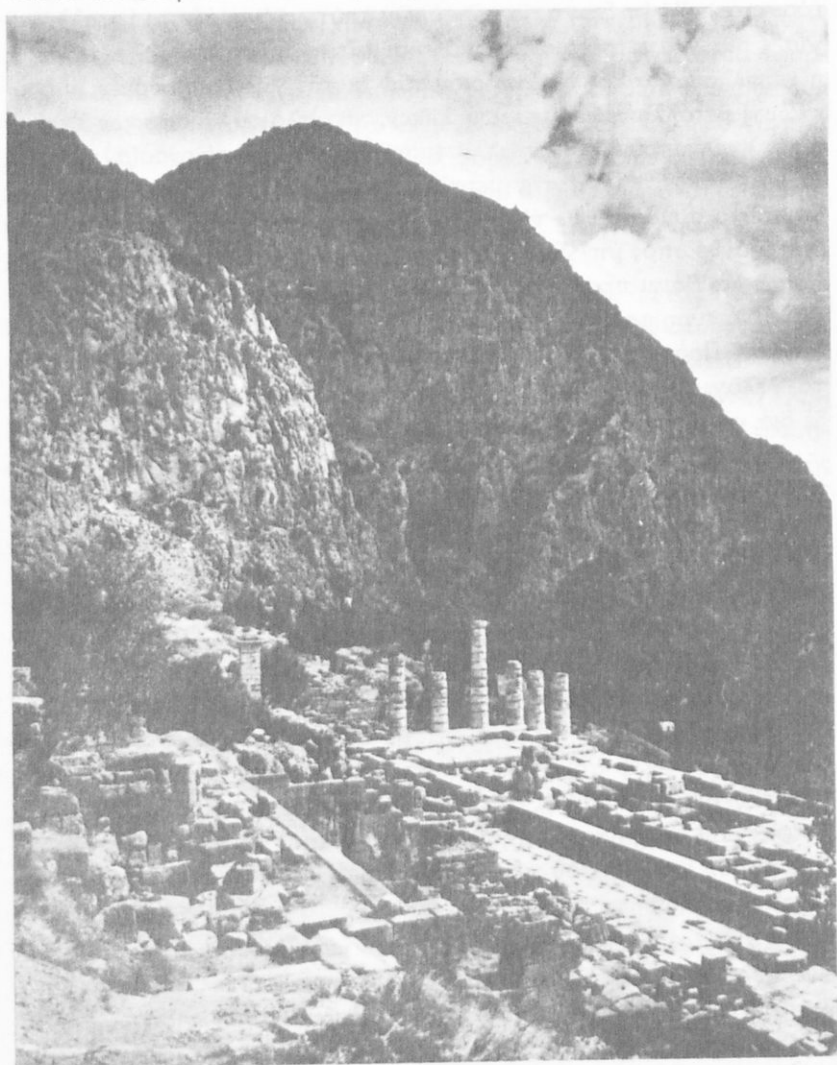
Αἱ πρῶται ὕλαι τῆς μεταλλευτικῆς δὲν ἀνανεοῦνται κατ' ἔτος ὡς τοῦτο συμβαίνει μὲ τὸν σῖτον, τὸν βάμβακα κ.τ.λ. Ἔνεκα τούτου ἔχει ὁ ἄνθρωπος ὑπ' ὄψει του ὅτι τὰ κοιτάσματα τῆς γῆς, ἐκ τῶν ὁποίων λαμβάνει πρῶτας ὕλας, ἡμέραν τινὰ θὰ ἐξαντληθοῦν καὶ προσπαθεῖ νὰ εὕρη τρόπον ἀντικαταστάσεως αὐτῶν, ὅσον τοῦτο θὰ εἶναι ἐπιφικτόν. Πρὸς τοῦτο καταβάλλεται προσπάθεια, τὸ μὲν διὰ νὰ γίνεταὶ λελογισμένη ἐκμετάλλεσις τοῦ ὑπογείου πλοῦτου τῆς γῆς, τὸ δὲ διὰ νὰ εὕρεθῶν νέαι ὄρυκτωρυχικαὶ πηγαί.

Ἡδὴ ἀπὸ τῶν προϊστορικῶν χρόνων, ὁ ἄνθρωπος ἐλάμβανε μέταλλα καὶ πολυτίμους λίθους ἐκ τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὴν Κύπρον, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἡ μεταλλουργία ἦτο γνωστὴ χιλιάδας τινὰς ἔτη π.Χ. Ὁ Ὅμηρος ἐξ ἄλλου μᾶς πληροφορεῖ ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον μεταλλουργίαν (Ἰλ. Σ. 468). Ἰδιαιτέραν ἀνάπτυξιν ἔλαβεν ἡ μεταλλευτικὴ οἰκονομία ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος. Ἡ ἀνάπτυξις αὕτη συνδέεται πρὸς τὴν ὑπαρξιν γαιάνθρακος, πετρελαίου ἢ ὕδατοπτώσεων.

Μέχρι τοῦ 1914 τὰ 3/4 πάσης ἐνεργείας ἐλαμβάνοντο ἐκ τοῦ γαιάνθρακος, ἐν ᾧ σήμερον ἢ ἐκ τοῦ γαιάνθρακος λαμβανομένη ἐνέργεια δὲν φθάνει τὰ 50% τῆς παγκοσμίου καταναλώσεως ἐνεργείας. Τούναντίον, ἡ χρησιμοποίησις τοῦ πετρελαίου ἔχει ἀπὸ τότε πενταπλασιασθῆ καὶ ἡ ἐκ τοῦ πίπτοντος ὕδατος λαμβανομένη ἐνέργεια ἔχει τετραπλασιασθῆ.

**Τὰ μέταλλα.** Ἐκ τοῦ πλήθους τῶν μετάλλων τὸ σπουδαιότερον εἶναι ὁ σίδηρος. Ἐκ τούτου κατασκευάζονται παντὸς εἶδους μηχαναὶ καὶ ἐργαλεῖα. Ἡ λήψις τοῦ σιδήρου γίνεται ἐκ τῶν σιδηρούχων μεταλλευμάτων, ἀφοῦ ταῦτα ὑποστοῦν κατεργασίαν διὰ θερμάνσεως εἰς τὰς ὑψικαμίους. Διακρίνονται πολλὰ εἶδη μεταλλευμάτων σι-

δήρου, αναλόγως τῆς εἰς σίδηρον περιεκτικότητος αὐτῶν. Ἡ περιεκτικότης εἰς σίδηρον τῶν μεταλλευμάτων αὐτοῦ ἔχει σημασίαν διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ χάλυβος. Ὅταν αὕτη εἶναι κατωτέρα τῶν 25%, ταῦτα δὲν θεωροῦνται οἰκονομικῶς ἐκμεταλλεύσιμα.



Δελφοί. Ναός τοῦ Ἀπόλλωνος

Ἐπί τοῦ παρόντος αἱ ποσότητες μεταλλευμάτων σιδήρου, αἱ λαμβανόμεναι ἐκ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου, εἶναι πολὺ περισσότεραι τῶν τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Παρὰ ταῦτα, διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἀναγκῶν τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν κέντρων εἰς σίδηρον ( Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς, Δυτικῆς Εὐρώπης, Ῥωσίας ) εἰσάγονται εἰς ταῦτα σιδηρομεταλλεύματα ἐκ τῆς βορείου Ἀφρικῆς, τῆς Κούβας καὶ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἡ κατασκευὴ τῶν διαφόρων ποιότητων τοῦ χάλυβος ἀπαιτεῖ ἀνάμιξιν καὶ ἄλλων μετάλλων εἰς μικρὰν ποσότητα, ὡς εἶναι τὸ χρῶμιον, τὸ νικέλιον κ.τ.λ. Ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου ἡ βιομηχανία τοῦ χάλυβος ἐξαρτᾶται καὶ ἐκ τῆς παραγωγῆς τῶν μετάλλων τούτων.

Ἐκτὸς τοῦ σιδήρου, ἄλλα μεταλλεύματα σπουδαίας σημασίας διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι : τοῦ χαλκοῦ ( Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς, Χιλή, Καναδᾶς ), τοῦ μολύβδου ( Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς, Μεξικόν, Αὐστραλία ), τοῦ ψευδαργύρου ( Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς, Αὐστραλία, Καναδᾶς ), τοῦ ἀργιλίου ( Γαλλία, Ἑλλάς, Οὐγγαρία, Γιουγκοσλαβία ), τοῦ κασιτέρου ( Μαλαισία, Ἰνδονησία, Βολιβία ), τοῦ νικελίου ( Καναδᾶς ), τοῦ χρωμίου ( Ν. Ἀφρική, Τουρκία, Ῥωσία ), τοῦ μαγγανίου ( Ῥωσία, Ἰνδία, Ν. Ἀφρική ), τοῦ ὑδραργύρου ( Ἰταλία, Ἰσπανία, Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς ).

## 6. Ἡ Βιομηχανικὴ παραγωγή

Ἡ βιομηχανία εἶναι ὁ κλάδος τῆς οἰκονομίας, ὁ περιλαμβάνων τὴν διὰ μηχανῶν ἐπεξεργασίαν τῶν πρώτων ὑλῶν τῶν λαμβανόμενων ἐκ τοῦ φυτικού καὶ ζωϊκοῦ βασιλείου ὡς καὶ ἐκ τῶν ὀρυκτῶν. Ἀπὸ ἐπόψεως χρηματικῆς ἀξίας τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας εἶναι ἀνώτερα τῶν προϊόντων οἰασδήποτε ἄλλης μορφῆς τῆς οἰκονομίας ( γεωργικῆς, δασικῆς κ.τ.λ. ). Ἡ βιομηχανία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν, ἔχει τὴν τάσιν νὰ συγκεντροῦται εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μικροτέραν περιοχὴν.

Ἡ βιομηχανία χρησιμοποιεῖ ποικίλας πρώτας ὑλᾶς διὰ τὴν παραγωγὴν ἡμιετοιμῶν ἢ ἐτοιμῶν εἰδῶν. Ἡμιέτοιμα εἶδη εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα χρῆζονται περαιτέρω ἐπεξεργασίας, ἵνα δώσουν εἶδη δυνάμενα νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀμέσως ὑπὸ τῶν ἀγοραστῶν διὰ τὰς ἀνάγκας των. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρομεν ὡς ἡμιέτοιμον εἶδος τὰ διά-

φορα νήματα και τὸν πολτὸν τοῦ χάρτου (χαρτομάζαν). Ὡς ἔτοιμον εἶδος ἀναφέρομεν τὰ ὑφάσματα, τὸν χάρτην τὰ φάρμακα, τὰ λιπάσματα, τὰ ἐργαλεῖα κ.τ.λ.

**Ἡ ἐνέργεια.** Ὁ ἄνθραξ, τὸ πετρέλαιον τὸ γαιαέριον, τὰ ξύλα καὶ ἡ πτώσις τῶν ὑδάτων παρέχουν τὴν ἐνέργειαν, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ βιομηχανία. Αἱ συγκοινωνίαι, ὁ φωτισμὸς καὶ ἡ θέρμανσις ἐξαρτῶνται ἐπίσης ἐκ τῆς διατιθεμένης ἐνεργείας.

Ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια δὲν ἔχει ἀκόμη τεθῆ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου εἰς εὐρείαν κλίμακα. Ἡ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια παρουσιάζει πλεονεκτήματα ἔναντι τῶν ἄλλων μορφῶν ἐνεργείας καὶ γίνεται διαρκῶς ἀπαραίτητος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Εὐθηνὸν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ὑποβοηθεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας.

Αἱ σπουδαιότεραι χῶραι παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐκ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων εἶναι αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, ὁ Καναδάς, ἡ Ἰαπωνία, ἡ Ῥωσία, ἡ Ἰταλία καὶ ἡ Ἑλβετία. Ὑπολογίζεται ὅτι συντόμως θὰ λαμβάνεται εὐθηνὸν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα ἐκ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας.

### Ἡ παραγωγή ἐνεργείας

Ἐκπεφρασμένη εἰς ἑκατομμύρια μετρικῶν τόννων γαιάνθρακος  
εἰς στρογγύλους ἀριθμοὺς (ΟΗΕ 1967)

(Σημ. 1 kg γαιάνθρακος = 7000 kcal, 1 kg πετρελαίου = 10 000 kcal).

Ἔτη	1963	1964	1965	1966
Παγκόσμιος	4.792	5.087	5.326	5.620
Ἀφρικὴ	123	159	197	235
Β. Ἀμερικὴ	1.625	1.701	1.767	1.872
Ν. Ἀμερικὴ	346	357	367	366
Ἀσία	640	705	751	824
Δυτ. Εὐρώπη	576	585	574	553
Ἀνατ. Εὐρώπη	1.449	1.547	1.624	1.722
Ὠκεανία	35	38	43	46
Η.Π. Ἀμερικῆς	1.513	1.576	1.633	1.727
Ῥωσία	807	870	928	990

## Ἡ παραγωγή ηλεκτρικῆς ἐνεργείας

Ἐκατομύρια ὥριαίων Κιλοβάτ, kWh (ΟΗΕ 1967)

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	1.908.400	2.303.600	3.602.200
Ἀφρική	33.700	39.100	62.300
Β. Ἀμερική	839.800	978.800	1.441.900
Ν. Ἀμερική	44.300	53.300	78.200
Ἀσία	154.500	227.300	362.100
Εὐρώπη	574.000	682.300	1.060.300
Ὠκεανία	26.700	32.400	52.800
Ῥωσία	235.400	292.300	544.600
Η.Π. Ἀμερικῆς	645.098	755.374	1.248.232

**Ἡ βαρεῖα βιομηχανία.** Ὑπὸ τὸ ὄνομα βαρεῖα βιομηχανία νοεῖται ἡ βιομηχανία τοῦ σιδήρου (μεταλλουργία τούτου, χυτήρια, ἐπεξεργασία, κατασκευὴ μηχανημάτων καὶ ἐργαλείων). Αὕτη συνδυάζεται πάντοτε μετ' ἄλλων κλάδων βιομηχανίας, ὡς εἶναι ἡ λήψις ἄλλων μετάλλων ἐκ τῶν συναφῶν μεταλλευμάτων, ἡ ὑφαντουργία, ἡ ὑαλουργία, ἡ παρασκευὴ λιπασμάτων καὶ ἡ χημικὴ βιομηχανία ἐν γένει, διότι οἱ κλάδοι αὗτοι χρησιμοποιοῦν παντὸς εἶδους σιδηρᾶ μηχανήματα.

Ἐπειδὴ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, αἱ δύο πρῶται ὕλαι διὰ τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν, ὁ λιθάνθραξ καὶ τὸ σιδηρομετάλλευμα, δὲν εὐρίσκονται εἰς τὰς αὐτὰς περιοχάς, ἠναγκάσθησαν οἱ ἐνδιαφερόμενοι βιομηχανοὶ νὰ ἐνεργοῦν μεγάλας μεταφοράς, ἰδίως δι' ἀτμοπλοίων, σιδηρομεταλλεύματος.

Περὶ 50% τῶν μεταφορῶν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου ἀνήκει εἰς τὰς μεταφοράς τὰς συναφεῖς πρὸς τὴν βαρεῖαν βιομηχανίαν. Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ παραγωγή χάλυβος (ἐκ τοῦ ἀκατεργάστου σιδήρου, τοῦ χυτοσιδήρου) δὲν ἱκανοποιεῖ μόνον τὰς γεωργικὰς, ναυπηγικὰς καὶ πάσης φύσεως δι' εἰρηνικοὺς σκοποὺς μηχανικὰς ἀνάγκας ἑνὸς μεγάλου Κράτους, ἀλλὰ ἀποτελεῖ καὶ στοιχεῖον ἰσχύος αὐτοῦ, διότι τὸ μέταλλον τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον διὰ πᾶσαν κατασκευὴν ἀεροπλάνου, αὐτοκινήτου, πλοίου, πυραύλου, τηλεβόλου κ.τ.λ.

## Ἡ παραγωγή χάλυβος τῶν κυριωτέρων χωρῶν

Χιλιάδες μετρικαὶ τόννοι ( ΟΗΕ 1967 )

Ἔτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	263.000	327.700	459.300
Ἑνωμ. Πολ. Ἰαμερ.	77.342	90,067	121.654
Ῥωσία	54.920	65.294	96.900
Ἰαπωνία	12.118	22.138	47.784
Δυτ. Γερμανία	26.270	34.100	35.316
Ἀνατ. Γερμανία	3.459	3.786	4.539
Ἀγγλία	19.880	24.695	24.705
Γαλλία	14.616	17.281	19.585
Ἰταλία	6.271	8.229	13.639
Πολωνία	5.663	6.681	9.850
Τσεχοσλοβακία	5.509	6.768	9.128

**Ἡ ὕφαντουργία.** Αὕτη καλύπτει τὰς εἰς ἐνδύματα ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην εἶναι πολὺ μεγάλαι. Ὡς πρώτη ὕλη χρησιμοποιεῖται ὑπ' αὐτῆς τὸ ἔριον τῶν ζώων, ἴνες φυτῶν καὶ ἴνες παρασκευαζόμεναι ὑπὸ τῆς χημικῆς βιομηχανίας. Ἡ κλωσσις, ἡ ὕφανσις, ἡ πλέξις καὶ ἡ πύλησις εἶναι εὐκολοὶ σχετικῶς ἐπαγγελματικαὶ ἐνασχολήσεις, εἰς τὰς ὁποίας ἀπὸ παλαιοτάτων χρόνων ἐπεδίδοντο αἱ γυναῖκες κατ' οἶκον, καὶ δὲν ἀπαιτοῦν μακρὰν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν.

Αἱ μακρόρινοι ὕφαντικαὶ ὕλαι, ὡς τὸ λίνον, ἡ κάναβις, τὸ ἔριον καὶ ἡ μέταξα, αἱ ὁποῖαι μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος κατανηλίσκοντο κυρίως ὑπὸ τῆς ὕφαντουργίας, παρεχώρησαν τὴν θέσιν των ἀπὸ τοῦ αἰῶνος τούτου εἰς τὰς βραχυρίνας, ἀλλὰ εὐθηνῶς ὑπὸ τῶν κλωστικῶν καὶ ὕφαντικῶν μηχανῶν ἐπεξεργαζόμενας ἴνας τοῦ βάμβακος ( αἱ πρῶται κλωστικαὶ ἐπενοήθησαν τῷ 1769, αἱ δὲ ὕφαντικαὶ τῷ 1786 ). Συνήθως κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν ἀναμιγνύονται μετὰ τοῦ βάμβακος ( ὡς καὶ μετὰ τοῦ ἔριου ) τεχνηταὶ ὕφαντικαὶ ὕλαι εἰς ποικίλον ποσοστόν. Ἡ κατανάλωσις τεχνητῶν ὕφαντικῶν ὕλων ( νάυλον κ.λ.π. ) γίνεται διαρκῶς μεγαλυτέρα.

## 7. Πηγαί ένεργείας

**Ό γαιάνθραξ.** Όυτος περιέχει 90% άνθρακα περίπου και έσχηματίσθη εις διαφόρους γεωλογικάς περιόδους, κατά τὸ πλείστον ὁμως κατά τήν λιθανθρακοφόρον γεωλογικήν περίοδον. Ό λιγνίτης είναι επίσης γαιάνθραξ, ὅστις έσχηματίσθη εις πολύ νεωτέραν γεωλογικήν περίοδον ( κατά τήν τριτογενή ), περιέχει δέ 45 - 65% άνθρακα και είναι συνεπῶς κατωτέρας ποιότητος. Ό γαιάνθραξ άπαντᾶ εις βαθύτερα στρώματα τῆς γῆς, έν ᾧ ὁ λιγνίτης συνήθως εις τὰ άνώτερα.

Ό γαιάνθραξ χρησιμοποιεῖται εις άτμομηχανάς δια τήν θέρμανσιν τοῦ ὕδατος και παραγωγήν τοῦ άτμοῦ, εις τήν λήψιν ηλεκτρικῆς ένεργείας, εις τήν παραγωγήν βενζίνης, χρωμάτων, φαρμάκων, τεχνητῶν ὕφαντικῶν ὕλῶν κ.τ.λ. Η βορειοδυτική Εὐρώπη, ἡ Ῥωσία και αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ὀφείλουν τήν πολιτικήν και βιομηχανικήν αὐτῶν ἰσχύν κατά μέγα μέρος εις τὰ κοιτάσματα άνθρακος, τὰ ὅποια διαθέτουν. Έν Ἑλλάδι δέν υπάρχουν κοιτάσματα γαιάνθρακος, υπάρχουν ὁμως πλούσια κοιτάσματα λιγνίτου.

### Ἡ παραγωγή γαιάνθρακος (κυριωτέρων χωρῶν)

Χιλιάδες μετρικοί τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Έτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	1.815.300	1.981.800	2.076.800
Κίνα	270.740	420.000	—
Γαλλία	57.721	55.960	50.338
Δυτ. Γερμανία	150.005	145.255	126.290
Ἰαπωνία	49.674	51.067	51.347
Πολωνία	94.981	104.438	121.979
Ῥωσία	353.030	374.925	439.170
Ἀγγλία	219.285	196.711	177.388
Ἀμερική (ΗΠΑ)	389.355	391.526	492.548

**Τὸ πετρέλαιον.** Τοῦτο ὑπάρχει εἰς διάφορα ὑπόγεια στρώματα τῆς γῆς, ἀνεύρισκεται δὲ διὰ γεωτρήσεων, αἱ ὁποῖαι διενεργοῦνται πολλακίς εἰς μέγα βάθος. ( Εἰς τὰς Ἴνδωμ. Πολιτείας ὑπερέβησαν τὰ 6.500 μ. βάθος κατὰ τὴν ἀναζήτησιν πετρελαίου ). Τὸ πολύτιμον τοῦτο ὑγρὸν, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται καὶ μαῦρος ὑγρὸς χρυσός, εἶναι σπουδαιότατον διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου.

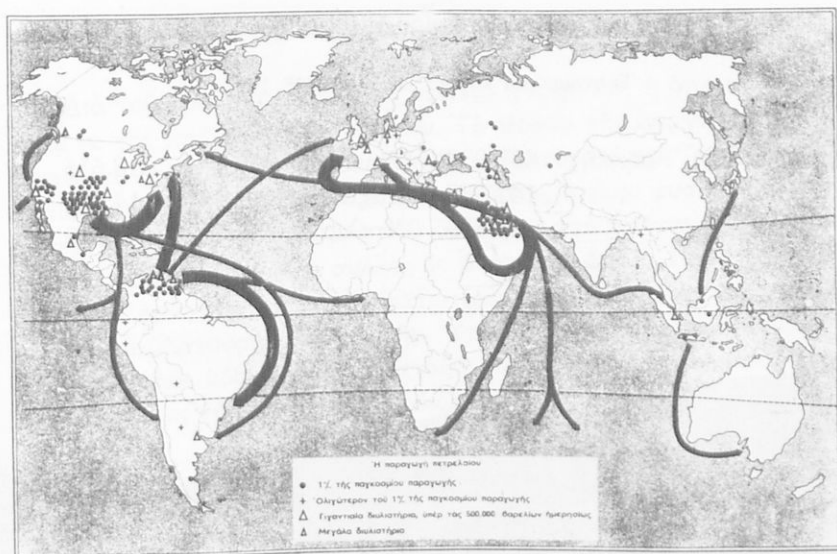
Χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν χημικὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὴν κίνησιν τῶν αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων, ἀφοῦ, ἐννοεῖται, ὑποστῆ κατάλληλον καθαρισμόν καὶ ἐπεξεργασίαν, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν διυλιστηρίων. Τοιαῦτα διυλιστήρια ἀπέκτησε καὶ ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τοῦ 1958 ( Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης ).

Τὸ πετρέλαιον παρουσιάζει μεγάλα πλεονεκτήματα ἔναντι τοῦ γαιάνθρακος. Ἡ μεταφορὰ του εἶναι εὐκόλος, ἡ φόρτωσις καὶ ἐκφόρτωσις εἰς τὰ πλοῖα καὶ τὰ φορτηγὰ αὐτοκίνητα ταχεῖα καὶ εὐκόλος, γίνεται δὲ διατηρουμένης πολλῆς καθαριότητος. Εἰς τὴν Ἑγγύς Ἀνατολήν καὶ τὴν Λιβύην μετὰ τὸν δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον εὐρέθησαν μεγάλα ποσότητες πετρελαίου, τὰς ὁποίας ἐκμεταλλεύονται ἀμερικανικαὶ καὶ ἀγγλικαὶ ἑταιρεῖαι.

Ἡ μεταφορὰ τοῦ πετρελαίου ἐκ τῶν τόπων ἀντλήσεως εἰς τοὺς τόπους τῶν διυλιστηρίων ἢ τῆς καταναλώσεως γίνεται ἰδίως διὰ μεγάλων δεξαμενοπλοίων. Διὰ τὴν ταχείαν καὶ εὐθηνὴν μεταφορὰν τοῦ πετρελαίου ἐκ τῶν φρεάτων ἀντλήσεως εἰς τοὺς λιμένας φορτώσεως, ἔχουν ἐγκατασταθῆ ὑπὸ τὸ ἔδαφος ἀγωγοὶ μήκους πολλῶν ἑκατοντάδων χιλιομέτρων. ( Εἰς Συρίαν - Λίβανον - Παλαιστίνην, Καύκασον, Ἴν. Πολιτ. Ἀμερικῆς κ.τ.λ. ).

Ἀπὸ πετρελαιοπηγὰς ἡ πλησίον αὐτῶν ἐκλύεται εἰς τεράστια ποσὰ τὸ γαιαέριον ἢ φυσικὸν ἀέριον, τὸ ὁποῖον περιέχει περίπου 90% μεθάνιον. Ἡ κατανάλωσις γαιαερίου γίνεται διαρκῶς μεγαλυτέρα, ἡ δὲ μεταφορὰ του εἰς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα γίνεται διὰ σωληνώσεων ἐκτεινομένων εἰς μήκος πολλῶν χιλιομέτρων. Τὰ παγκόσμια ἀποθέματα γαιαερίου ὑπολογίζονται εἰς 400 τρισεκατομμύρια (4·10<sup>14</sup>) κυβικὰ μέτρα. Ἐκ τοῦ ἀερίου τούτου λαμβάνεται καὶ ἐνέργεια. Τὰ 25% περίπου τῆς καταναλισκομένης ἐνεργείας εἰς τὰς Ἴνδωμ. Πολιτ. Ἀμερικῆς προέρχεται ἐκ τοῦ γαιαερίου. Καὶ εἰς τὴν Ῥωσίαν ὑπάρχουν τεράστια ἀποθέματα τοῦ ἀερίου τούτου.





Η παραγωγή πετρελαίου

### Η παραγωγή πετρελαίου (κυριωτέρων χωρών)

Χιλιάδες μετρικοί τόνοι (ΟΗΕ 1967)

Έτη	1958	1960	1966
Παγκόσμιος	906.700	1.053.900	1.641.000
Ην.Πολ. Αμερικής	318.535	347.975	409.170
Ρωσία	113.216	147.859	265.125
Βενεζουέλα	135.636	194.372	176.418
Σαουδική Αραβία	50.131	54.163	119.456
Κουβέιτ	70.226	69.536	114.354
Ιράκ	35.817	47.467	68.010
Ιράν	40.903	52.392	105.445
Καναδάς	22.383	25.634	43.470
Λιβύη	—	—	72.645

(Σημείωσις : Κατά τὸ 1968 ἀνεκαλύφθησαν κοιτάσματα πετρελαίου εἰς τὴν Ἀλάσκαν, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ αὐξηθῆ ἡ παραγωγή τῶν ΗΠΑ κατὰ 50 περίπου ἑκατομμύρια τόνους ἑτησίως).

## Ἡ παραγωγή φυσικοῦ ἀερίου (κυριωτέρων χωρῶν)

Ἑκατομμύρια κυβικά μέτρα (ΟΗΕ 1967)

Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς	487.239	Ῥουμανία	18.616
Ῥωσία	142.962	Μεξικόν	14.985
Καναδάς	43.829	Ἰταλία	8.825



Τὸ φράγμα Ταυρωποῦ (ΔΕΗ)

## Λευκός άνθραξ

Διά του ὄρου λευκός άνθραξ νοεΐται ἡ ἐνέργεια, ἡ ὁποία λαμβάνεται ἐκ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων. Τὸ ποσὸν τῆς ἐνεργείας ταύτης ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ πίπτοντος ὕδατος καὶ τοῦ ὕψους ἐκ τοῦ ὁποίου τοῦτο πίπτει. Ἡ πτώσις τοῦ ὕδατος ἢ εἶναι φυσικὴ (καταρράκται) ἢ εἶναι τεχνητὴ. Διά τοῦ ὄρου τεχνητὴ νοεΐται ἡ πτώσις ἢ ὁποία προέρχεται ἐκ τῆς συλλογῆς ὕδατος ἢ ὁποία ἐπιτυγχάνεται διὰ τινος φράγματος. Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ἀναφέρονται οἱ μεγαλύτεροι ὑδατοφράκται τῆς γῆς. Ὑπὸ κατασκευὴν εὐρίσκονται καὶ ἄλλοι μεγάλοι ὑδατοφράκται μεταξύ τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν τοὺς ὑδατοφράκτας τῆς Κίνας, τῶν Ἰνδιῶν.

### Μεγάλοι ὑδατοφράκται τῆς γῆς

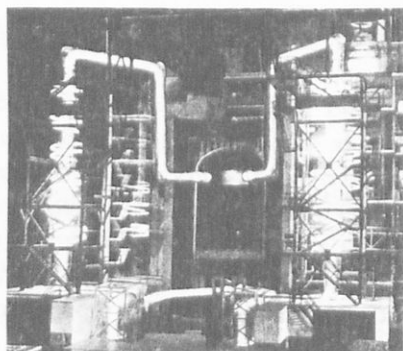
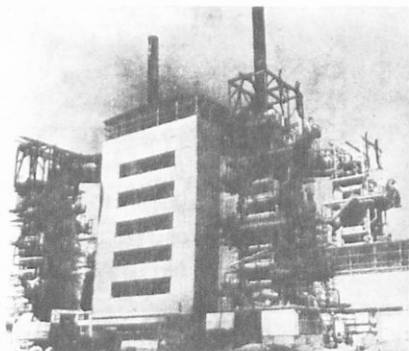
Όνομα	Ποτάμιος περιοχή	Ύψος	Ὑδατοφράκτης		
			Πλάτος	Σκοπὸς	
Χοῦβερ	Κολοράντο Ἀμερικῆς	223	380	A.H.	1936
Φόρτπεκ	Μισσουρή »	76	6400	N.	1939
Μέγα Κούλη	Κολούμπια »	168	1271	A.H.	1942
Κέντακυ	Τεννεσῆ »	63	2570	H.N.	1944
Σιάστα	Σακραμέντο »	171	1067	H.	1944
Γκατοῦν	Διώρ. Παναμά »	35	2350	N.	1912
*Ασσουνάν	Νείλου	45	1950	A.H.	1902
Δνειπέρου	Δνειπέρου	61	760	H.N.	1932
Σουκούρ	Ἰνδοῦ	58	1600	H.	1929
Σεννάρ	Κυανοῦ Νείλου	—	3025	H.	1926
*Έντερ	*Έντερ Γερμ.	48	400	H.N.	1914

\* (A = Ἀρδευσίς, H = Ἡλεκτρικὴ ἐνέργεια, N = Ναυσιπλοΐα).

Σημ. Ἀπὸ τοῦ 1968 λειτουργεῖ ὁ νέος μεγάλος ὑδατοφράκτης τοῦ Ἀσσουνάν.

### Πυρηνικὴ Ἐνέργεια

Ἡ ἐνέργεια ἡ ὁποία λαμβάνεται ἐκ τῆς διασπάσεως τῶν πυρηνῶν τῶν ἀτόμων (ἰδίως τοῦ οὐρανίου) ὀνομάζεται πυρηνικὴ ἐνέργεια. Αἱ συσκευαὶ διὰ τῶν ὁποίων λαμβάνεται ἡ πυρηνικὴ ἐνέργεια καὶ



Ἄγγλικός πυρηνικός ἀντιδραστήρ πρὸς παραγωγὴν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος

κατόπιν μετατρέπεται αὕτη εἰς ἠλεκτρικὴν ἐνέργειαν ὀνομάζονται πυρηνικοὶ (ἢ ἀτομικοὶ) ἀντιδραστήρες. Ὁ πρῶτος πυρηνικός ἀντιδραστήρ ἐκ τοῦ ὁποίου ἐλήφθη ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια πρὸς φωτισμὸν καὶ κίνησιν κατεσκευάσθη καὶ ἐλειτούργησε εἰς τὴν Ἀγγλίαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν (1958).

### Παραγωγή πυρηνικῆς ἐνεργείας (κυριωτέρων χωρῶν)

Ἐκατομύρια kWh

Χῶραι	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
Ἑνωμένον Βασιλεῖον (Ἀγγλία)	305	1201	2079	2399	3659	6470	8346	15836	21009
Ἑνωμ. Πολιτεῖαι Ἀμ.	165	188	518	1692	2270	3212	3343	3657	5221
Γαλλία	4	41	130	243	423	419	580	897	1395
Ἰταλία	—	—	—	—	—	323	2402	3510	3863
Ἰαπωνία	—	—	—	—	—	3	2	25	584
Δυτ. Γερμανία	—	—	—	24	99	56	104	117	265

### 8. Συγκοινωνία. Μέσα ἐπικοινωνίας

Ἡ συγκοινωνία ἐκπληροῖ τοὺς ἐξῆς σκοπούς: μεταφέρει ἀνθρώπους, οἰκονομικὰ ἀγαθὰ καὶ ἐν γένει ἀντικείμενα παντὸς εἴδους καὶ διαβιβάζει εἰδήσεις. Συνδέει τοὺς τόπους τῆς παραγωγῆς μὲ τοὺς τό-

πους τῆς καταναλώσεως. Τὰ μεταφορικά μέσα εἶναι ποικίλα καὶ ἀνάλογα πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ ἐκάστου Κράτους καὶ τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους του. Ὡς τοιαῦτα χρησιμοποιοῦνται ζῶα, ἀμάξια κινούμενα ὑπὸ ζώων ἢ ἀνθρώπων ( ἰδίως εἰς τὴν Κίναν ὑπὸ τῶν καλουμένων κοῦλις ), ἄμαξαι κινούμεναι ὑπὸ ζώων, αὐτοκίνητα, σιδηρόδρομοι, πλοῖα παντὸς εἶδους καὶ ἀεροπλάνα.

Διὰ τὴν μετάδοσιν τῶν εἰδήσεων χρησιμοποιεῖται, ἐκτὸς τῶν ἄλλων συνήθων μεταφορικῶν μέσων ( ταχυδρομεῖον, ἐνσύρματος καὶ ἀσύρματος τηλεγράφος ), τὸ τηλέφωνον, τὸ ραδιόφωνον, ἡ τηλεόρασις. Ὁ κινηματογράφος, ναὶ μὲν δὲν εἶναι καθ' αὐτὸ μέσον διαβίβασεως εἰδήσεων ὡς τὰ συνήθη μέσα, ἐν τούτοις ὁμως φέρει εἰς ἐπικοινωνίαν τοὺς διαφόρους λαοὺς καὶ συνεπῶς εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρῶμεν καὶ τοῦτον ὡς μέσον ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν σημασίαν τοῦ ὅρου ἐπικοινωνία.

Τὸ δίκτυον τῶν ὁδικῶν, σιδηροδρομικῶν, ναυτιλιακῶν καὶ ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ μιᾶς χώρας, τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς ἑδαφικῆς μορφολογίας αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς ἀναπτύξεώς της. Αἱ συγκοινωνιακαὶ κατασκευαὶ χαρακτηρίζουν τὴν ὄψιν παντὸς οἰκονομικοῦ χώρου. Μεγάλοι, εὐθεῖς ἢ μὲ καμπύλας ἢ ἐλικοειδεῖς δρόμοι μὲ τὰ ἀναλήμματά των καὶ τὰς γεφύρας των, μὲ τὰς ἀνόδους καὶ καθόδους εἰς λόφους καὶ ὄρη, σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εὐθύγραμμοι ἢ ὄφιοειδεῖς εἰς τὰς πεδιάδας ἢ τὰς προσβάσεις τῶν ὀρέων μὲ τὰς γεφύρας των καὶ τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμούς των, μικροὺς ἢ μεγάλους, διατέμνουσιν τὴν ξηρὰν καὶ συμπληροῦσιν τὸ τοπικὸν χρῶμα της.

Οἱ καλοὶ καὶ εὐρεῖς ἀσφαλτοστρωμένοι δρόμοι τῆς συγχρόνου ἐποχῆς ἐπιτρέπουσιν μεγαλυτέραν ταχύτητα τῶν ὀχημάτων καὶ διευκολύνουσιν πολὺ τὰς μεταφοράς. Προσοδοφόρος καὶ ἀνεπτυγμένη περιήγησις (κ. τουρισμὸς) δὲν εἶναι δυνατὴ ἄνευ καλῶν δρόμων. Μεγάλαι γεφύραι ἐπιτρέπουσιν τὴν διάβασιν μεγάλων ποταμῶν καὶ καλύπτουσιν τὰ χάσματα μεγάλων καὶ ἀποτόμων κοιλάδων. Ἡ αὐξησις τῶν μεταφορῶν δημιουργεῖ καὶ νέα συγκοινωνιακὰ προβλήματα, ἢ λύσις τῶν ὁποίων διευκολύνει τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομίας ἐνὸς τόπου.

Διὰ πολλὰς περιπτώσεις ἢ ταχεῖα μεταφορὰ ἀνθρώπων καὶ ἐμπορευμάτων εἶναι ἀποφασιστικῆς σημασίας (μεταφορὰ ἀσθενῶν

ἐκ κωμοπόλεων εἰς μεγάλα νοσηλευτικά κέντρα, μεταφορὰ νωπῶν λαχανικῶν ἐκ τῶν ἀγροκήπων εἰς τὰ κέντρα καταναλώσεως ἄνευ φθορᾶς κ.τ.λ.).

Πάντοτε καταβάλλεται προσπάθεια, ὅπως ἡ συγκοινωνιακὴ πολιτικὴ ἐκάστου Κράτους εἶναι τοιαύτη, ὥστε ὅλα τὰ μέσα τῶν μεταφορῶν νὰ ἐναρμονίζονται μεταξύ των καὶ οὕτω ἡ οἰκονομία τοῦ τόπου νὰ ἔχη τὴν μεγαλυτέραν δυνατὴν ὠφέλειαν. Τὸ ἀεροπλάνον ἔχει φέρει τοὺς διαφόρους λαοὺς τῆς ὑδρογείου πολὺ πλησίον μεταξύ των καὶ ἔχει μεταβάλλει ἐπὶ τὸ ταχύτερον τὸν ῥυθμὸν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.

### Αἱ μεταφοραὶ γενικῶς

Παρὰ τὴν ἀλματώδη ἀνάπτυξιν τῶν διὰ ξηρᾶς καὶ ἀέρος μεταφορῶν, ἡ θάλασσα ἐξακολουθεῖ νὰ κατέχη τὰ πρωτεῖα τούτων ἀπὸ ἐπόψεως εὐθνηοῦ κόστους τῶν μεταφορῶν καὶ ποσότητος τῶν μεταφερομένων ἐμπορευμάτων. Τὰ 4/5 τῶν συνολικῶν μεταφορῶν τοῦ κόσμου ἐνεργοῦνται διὰ θαλάσσης. Τὰ μέγεθος τῶν πλοίων παρακολουθεῖ πάντοτε τὴν ἐξέλιξιν τῆς τεχνικῆς ἀναπτύξεως. Αἱ ταχύτητες τῶν ἀτμοπλοίων ἔχουν πολὺ βελτιωθῆ.

Ἐν ᾧ ὁ Κολόμβος διέπλευσε τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἐντὸς 70 ἡμερῶν, καὶ τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον Σαβάννα, ἀπὸ Σαβάννας (Η ΠΑ) εἰς Λίβερπουλ, κατὰ τὸ 1819, ἐντὸς 26 ἡμερῶν, τὰ σημερινὰ ταχεὰ ἀτμόπλοια διανύουν τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἐντὸς 5 - 6 ἡμερῶν. Τὸ ποσὸν τῶν διὰ θαλάσσης μεταφερομένων ἐτησίως ἐμπορευμάτων εἶναι ἤδη ὑπὲρ διπλάσιον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον μετεφέρετο κατὰ τὸ 1914.

Τὸ μέγεθος τῶν θαλασσίων μεταφορῶν μιᾶς χώρας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ, ἐκ τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς βιομηχανικῆς του ἀναπτύξεως. Διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ διεξάγεται τὸ ἡμισυ περίπου τῶν παγκοσμίων θαλασσίων μεταφορῶν. Εἰς τοὺς λιμένας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καταλήγουν 3 μεγάλαι θαλάσσιαι ἀρτηρίαι: ἡ διερχομένη διὰ τοῦ Σουέζ καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἡ διὰ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς καὶ ἡ διὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Καναδά.

Τὸ μέγεθος τῶν ἀεροπορικῶν μεταφορῶν σὺν τῷ χρόνῳ γίνε-

ται διαρκῶς μεγαλύτερον. Ἡ ἔτησία ἀεροπορική αὔξησις τῶν μεταφορῶν προσώπων ἀνέρχεται κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἰς 10% ἐπὶ ἐκάστης προηγούμενης ἔτησις μεταφορᾶς. Ἐμπορεύματα μεγάλης ἀξίας καὶ μικροῦ βάρους μεταφέρονται κατὰ προτίμησιν ἀεροπορικῶς, ἐφ' ὅσον εἰδικαί συνθῆκαι καταναλώσεως ἀπαιτοῦν τοῦτο (π.χ. φάρμακα, ἰατρικά εἶδη, ἄνθη, ἐφημερίδες, ἐπιστολαὶ κ.τ.λ.).

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ν. Ἀμερικῆς, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας ὀφείλει πολλὰ εἰς τὰς ἀεροπορικὰς συγκοινωνίας, αἱ ὁποῖαι καθιστοῦν προσιτὴν τὴν ἐπικοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν χωρῶν τούτων πρὸς τοὺς λιμένας των. Ἡ διάπτησις ὑπὲρ τὰς ἐρήμους καὶ τοὺς μεγάλους ὄρεινους ὄγκους διευκολύνει τὰ μέγιστα τὰς συγκοινωνίας τῶν ἠπείρων τούτων.

Ἡ ἐσωτερικὴ ναυτιλία ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τῆς στάθμης τῶν ὑδάτων καὶ τῆς τυχόν πήξεως αὐτῶν. Οἱ πλωτοὶ ποταμοὶ ὅπου εἶναι δυνατὸν, συνδέονται διὰ διωρύχων. Εἰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ στάθμη τῶν ποταμῶν τούτων δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ, κατασκευάζονται κατάλληλοι ὑδατοφράκται, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ σύνδεσις. Πολλοὶ διώρυχες συνδέουσαι ποταμοὺς ὑπάρχουν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἀγγλίαν, Ἡνωμ. Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς καὶ Ῥωσίαν. Αἱ μεταφοραὶ διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ τῶν διωρύχων εἶναι πολὺ εὐθηνότεραι τῶν λοιπῶν θαλασσιῶν μεταφορῶν, ἀπαιτοῦν ὅμως πολὺ περισσότερον χρόνον. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου μεταφέρονται ἐκεῖ ἔμπορεύματα εὐθηνά, εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἐπέρχεται βλάβη, ὅταν ἡ μεταφορὰ των καθυστερήσῃ κατὰ λογικὸν τι χρονικὸν διάστημα.

Ὁ σιδηρόδρομος ἀποτελεῖ ἀκόμη τὸ σπουδαιότερον μεταφορικὸν μέσον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.

Αἱ μεταφοραὶ ἔμπορευμάτων διὰ φορτηγῶν αὐτοκινήτων συναγωνίζονται τὰς σιδηροδρομικὰς μεταφορὰς. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς 12% τῶν συνολικῶν μεταφορῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ διενεργοῦνται δι' αὐτοκινήτων. Αἱ ἐπιμηκέστεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τοῦ κόσμου εἶναι:

Ὁ ὑπερσιβηρικὸς ἔχων μῆκος 10.000 χιλιομ., πέντε ἀμερικανικαὶ γραμμαὶ συνδέουσαι τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ, καὶ ἔχουσαι ἐκάστη μῆκος 4.500 χιλιομ., ἡ ὑπὲρ τὰς Ἄνδεις γραμμὴ, ἡ συνδέουσα τὸ Μπουένος Ἀῦρες πρὸς τὸ Βαλπαραιζο, μήκους 1500

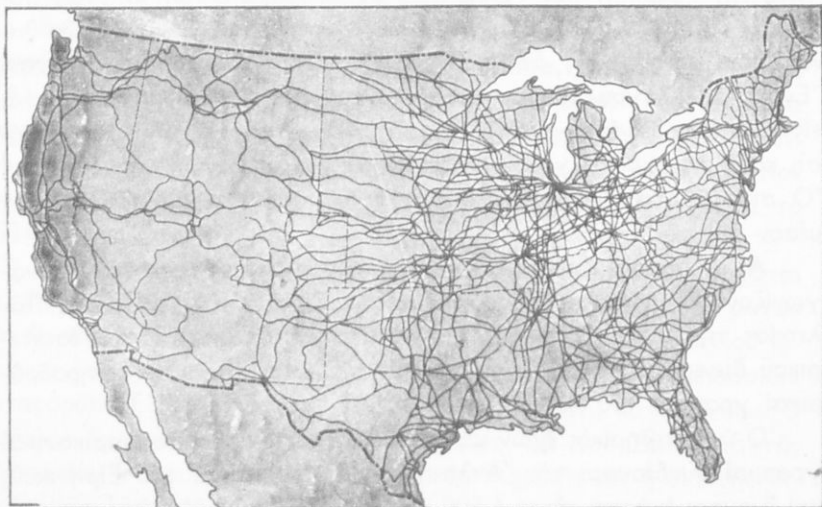
χιλιόμ. και ὁ ὑπεραυστραλιακὸς σιδηρόδρομος, ἔχων μῆκος περίπου 3000 χιλιόμ.

Ἦδη εὐρίσκονται ὑπὸ κατασκευὴν μεγάλαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἰς τὴν Σιβηρίαν, τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Κίναν, τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ἀλάσκαν. Παρὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δι' αὐτοκινήτου καὶ ἀεροπλάνων μεταφορῶν, ὁ σιδηρόδρομος θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ πολὺ ἀκόμη νὰ κατέχη τὰ σκῆπτρα τῶν ἡπειρωτικῶν μεταφορῶν, διότι παρουσιάζει μεγάλην ἀσφάλειαν καὶ αἱ δι' αὐτοῦ μεταφοραὶ δὲν ἐπηρεάζονται ἐκ τῶν καιρικῶν μεταβολῶν.

### Αἱ μεγάλαι ὁδοὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας

Αὗται διακρίνονται εἰς σιδηροδρομικάς, ὁδικάς, ποταμίας, θαλασσίας καὶ ἑναερίους.

**1. Σιδηροδρομικαί.** Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Σπουδαιότεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν εἶναι: 1) Χάλιφαξ - Μόντρεαλ - Γούνιπεκ - Βανκούβερ (Καναδᾶς). 2) Νέα Ὑόρκη - Ντητρόιτ - Σικάγον - Σηάτλ. 3) Νέα Ὑόρκη - Ἅγιος Φραγκίσκος ἢ Λὸς Ἀντζελες. (Ἡνωμ. Πολιτεῖαι).



Σχ. 24. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς



Εἰς τὴν Εὐρώπην σπουδαία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶναι ἡ συνδέουσα τοὺς Παρισίους, τὸ Βερολῖνον, τὴν Μόσχαν καὶ τὸ Βλαδιβοστόκ (ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος), μήκους περίπου 10.000 χιλίωμ.

**2. Ὀδικαὶ συγκοινωνίαι.** Τὸ σπουδαιότερον δίκτυον ὀδικῶν συγκοινωνιῶν ὑπάρχει εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν.

Εἰς τὴν Εὐρώπην δι' ὀδικοῦ δικτύου συνδέονται ὅλαι σχεδὸν αἱ πρωτεύουσαι τῶν Κρατῶν. (Τὸ Λονδῖνον, τὸ Ὁσλο, ἡ Κοπεγχάγη καὶ ἡ Στοκχόλμη συνδέονται δι' αὐτοκινήτου ἢ σιδηροδρόμου μέσῳ πορθμείων πρὸς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην)

**3. Ποτάμια συγκοινωνίαι.** Εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν ὁ ποταμὸς τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, αἱ παρ' αὐτὸν λίμναι, ὁ Μισσισιπῆς καὶ πληθὸς διωρύχων ἀποτελοῦν σπουδαῖον μέσον διὰ τὰς μεταφοράς.

Εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν ὁ Ἀμαζόνιος μετὰ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ καὶ ὁ Ῥίο ντέ-λά-Πλάτα, ἐπίσης μετὰ τῶν παραποτάμων του, ἀποτελοῦν σπουδαῖα μέσα διὰ τὰς μεταφοράς. Εἰς τὴν Εὐρώπην, ὁ Ῥήνος, ὁ Βόλγας καὶ ὁ Δούναβις ἀποτελοῦν σπουδαῖα δίκτυα ἐμπορικῶν μεταφορῶν.

Εἰς τὴν Κίναν ὁ Γιάνγκ-τσέ-Κιάγκ καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας ὁ Γάγγης καὶ ὁ Ἰνδὸς μετὰ τῶν παραποτάμων αὐτῶν ἀποτελοῦν σημαντικώτατα δίκτυα διὰ τὰς μεταφοράς. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ὁ Νεῖλος ποταμὸς ἐξυπηρετεῖ σπουδαίως τὸ ἐμπόριον τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὸ Ἐξωτερικόν.

**4. Αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι.** Πυκνοτάτη θαλασσία ἐπικοινωνία ὑπάρχει μεταξὺ Εὐρώπης - Ἀμερικῆς.

Ἡ διώρυξ τοῦ Παναμᾶ ἐξυπηρετεῖ σπουδαίως τὰς μεταφοράς τῆς δυτικῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικὴν.

Πυκνοτάτη ἐπίσης εἶναι ἡ θαλασσία ἐπικοινωνία τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ Ὠκεανίαν μέσῳ τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ.

Ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1967 ἡ διώρυξ αὕτη ἔκλεισεν ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου, ἕνεκα τοῦ πολέμου πρὸς τὸ Ἰσραήλ, καὶ ἔκτοτε παραμένει κλειστή. Τὰ πλοῖα ἀναγκάζονται νὰ περιπλέουν τὴν Ἀφρικὴν, διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ ἐμπορεύματά των ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην.

5. **Ἐναέριοι συγκοινωνία.** Ἡ ὁσημέραι ἐπιτυγχανομένη τελειοποίησις τοῦ ἀεροπλάνου συνεπιφέρει αὐξησιν τῶν ἐναερίων μεταφορῶν. Αὗται ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀπασχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν μεταφορὰν ἐπιβατῶν καὶ ταχυδρομείου. Ἐκ τῶν ἐμπορευμάτων μεταφέρονται μικραὶ μόνον ποσότητες, διότι τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς εἶναι πολὺ ἀκριβώτερα τῶν διενεργουμένων μεταφορῶν διὰ τῶν λοιπῶν μεταφορικῶν μέσων.

6. **Ἡ πνευματικὴ ἐπικοινωνία.** Οἱ ἄνθρωποι μιᾶς Ἐπικρατείας, ἐκτὸς τοῦ προφορικοῦ λόγου, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπικοινωνοῦν μεταξύ των, χρησιμοποιοῦν διὰ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ἐπικοινωνίαν καὶ τὰς ἐφημερίδας, τὰ βιβλία, τὰς ἐπιστολάς, τὸ τηλέφωνον, τὸν τηλεγράφων, τὸ ραδιόφωνον καὶ τὴν τηλεόρασιν. Εἰς πολλὰ ἀκόμη Κράτη δὲν ἔχει εἰσαχθῆ ἡ τηλεόρασις. Διὰ τῶν αὐτῶν μέσων ἐπικοινωνοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ τῶν διαφόρων Ἐπικρατειῶν.

Ἡ βελτίωσις τῶν μέσων τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας μεταξύ ἀνθρώπων διαφόρων ἔθνοτήτων εἶναι συντελεστικὴ τῆς προαγωγῆς τοῦ πνεύματος τῆς συνεργασίας μεταξύ τούτων καὶ τῆς εὐημερίας τῆς ἀνθρωπότητος. Τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα καὶ ἡ ὀργάνωσις διεθνῶν ἐπιστημονικῶν συνεδρίων συντελοῦν σπουδαίως εἰς τὴν πνευματικὴν ἐπικοινωνίαν μεταξύ τῶν διαφόρων λαῶν. Ὁ κινηματογράφος φέρει ἐπίσης εἰς γνωριμίαν μεταξύ των τοὺς λαοὺς.

## 9. Τὸ ἐμπόριον

Ὁ χῶρος εἰς τὸν ὅποιον κατοικεῖ εἷς λαὸς δὲν παρέχει εἰς αὐτὸν ὅλα τὰ μέσα τῆς διαβιώσεώς του. Πάντοτε οἱ λαοὶ εἶχον καὶ ἔχουν ἀνάγκην, εἰς μικρὸν ἢ μεγαλύτερον βαθμὸν, οἰκονομικῶν ἀγαθῶν παραγομένων ὑπὸ ἄλλων λαῶν. Ὅθεν ἐδημιουργήθη ἀπὸ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν προϊόντων μεταξύ τῶν λαῶν, ὅπως τοῦτο ἐγένετο μεταξύ τῶν κατοίκων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐθνότητος, οἱ ὅποιοι ἤσκουν διάφορα ἐπαγγέλματα.

Μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ ἡ ἀνταλλαγή τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν μεταξύ τῶν λαῶν ἔγινε ζωηροτάτη. Οὐδεὶς λαὸς εἶναι δυνατὸν νὰ ζήσῃ ἐν ἀπομονώσει στήριζόμενος μόνον εἰς τὰ μέσα διαβιώσεως, τὰ ὅποια παρέχει εἰς αὐτὸν ὁ τόπος, ὅπου οὗτος διαβιοῖ.

Ἡ κοινωνικὴ λειτουργία τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἀγαθῶν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὀνομάζεται ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον διακρίνεται εἰς δύο εἶδη. Εἰς ἐσωτερικὸν καὶ εἰς ἐξωτερικόν. Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν προϊόντων μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Ἐπικρατείας, ἐν ᾧ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ὑποδιαιρεῖται εἰς εἰσαγωγικὸν καὶ εἰς ἐξαγωγικόν.

Ὅταν μίᾳ χώρᾳ κατορθῶνῃ, νὰ εἰσπράττῃ ἐκ τῶν πωλουμένων εἰς ἄλλους λαοὺς προϊόντων τῆς τόσα χρήματα, ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν προϊόντων τὰ ὁποῖα εἰσάγει αὕτη ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, λέγομεν ὅτι αὕτη ἔχει ἰσοζύγιον πληρωμῶν καὶ εὐημερεῖ οἰκονομικῶς. Ἀκόμη καλύτερον βεβαίως εἶναι ὅταν τὰ εἰσπραττόμενα χρήματα ἐκ τῶν ἐξαγωγῶν εἶναι περισσότερα τῶν δαπανωμένων διὰ τὰς εἰσαγωγάς. Τοῦτο παρατηρεῖται μόνον εἰς ὀλίγα Κράτη.

### Τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον (κυριωτέρων χωρῶν)

Ἑκατομύρια δολλάρια (ΟΗΕ 1967)

#### α. Εἰσαγωγὰ ἐκ C.I.F. (τσιφ) (1)

*Ἔτη	1963	1964	1965	1966
Παγκόσμιαι	162.400	181.900	197.500	215.800
Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς	25.110	27.760	31.820	37.890
Καναδᾶς	6.085	6.926	7.986	9.316
Εὐρωπ. Κοινὴ Ἀγορὰ(2)	40.430	44.920	49.160	53.630
Ἀγγλία	13.523	15.415	15.619	16.107
Γαλλία	8.727	10.069	10.339	11.843
Γερμανία Δυτικὴ	13.019	14.613	17.472	18.023
Ρωσία	7.059	7.736	8.058	7.919
Ἰαπωνία	6.736	7.938	8.170	9.524
Βέλγιον + Λουξεμβούργον	5.128	5.931	6.497	7.174
Ὀλλανδία	5.967	7.057	7.472	8.018
Ἰταλία	7.592	7.252	7.378	8.571

β. Έξαγωγαι F.O.B. (φόμπ)(<sup>3</sup>)

Έτη	1963	1964	1965	1966
Παγκόσμιον	63.640	71.200	79.030	86.300
Ήνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς	23.104	26.280	27.149	30.013
Καναδάς	6.466	7.681	8.109	9.551
Εὐρωπ. Κοινὴ Ἀγορὰ	37.550	42.580	47.920	52.630
Ἀγγλία	11.791	12.353	13.238	14.132
Γαλλία	8.082	8.993	10.051	10.889
Γερμανία Δυτικὴ	14.616	16.215	17.892	20.134
Ρωσσία	7.272	7.683	8.175	8.841
Ἰαπωνία	5.452	6.674	8.452	9.777
Βέλγιον + Λουξεμβούργον	4.840	5.601	6.382	6.829
Ὀλλανδία	4.962	5.808	6.393	6.750
Ἰταλία	5.054	5.958	7.200	8.032

(1 = Ὁ πωλητὴς πληρώνει τὰ ἐξοδα τῆς φορτώσεως, τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς μεταφορᾶς μέχρι τοῦ λιμένος προορισμοῦ. 2 = Γαλλία, Δυτικὴ Γερμανία, Βέλγιον, Λουξεμβούργον, Ὀλλανδία, Ἰταλία. 3 = Ὁ πωλητὴς πληρώνει τὰ ἐξοδα μεταφορᾶς τοῦ ἐμπορευμάτος μέχρι τοῦ πλοίου).

Ἡ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία

Χιλιάδες τόνοι ὀλικῆς χωρητικότητος (ΟΗΕ 1967)

Έτη		1960	1966	1967
Παγκόσμιος	Σ	129.770	171.130	182.200
	A	73.722	75.469	74.812
	B	56.048	95.661	07.288
	Γ	41.465	60.200	64.198
Ήνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς	Σ	24.837	20.797	20.333
	Λιμνῶν	2.496	1.942	1.892
	Γ	4.634	4.418	4.544
Ἀγγλία	Σ	21.131	21.542	21.716
	Γ	7.050	7.987	7.845
Νορβηγία	Σ	11.203	16.421	18.382
	Γ	6.373	8.841	9.900

Έτη		1960	1966	1967
Ίαπωνία	Σ	6.931	14.723	16.883
	Γ	1.569	5.058	5.850
Έλλάς	Σ	4.529	7.163	7.433
	Γ	916	1.894	1.958

ΣΗΜ. Α = ατμοκίνητα πλοία. Β = πετρελαιοκίνητα, Σ = Α + Β. Γ = πετρελαιοφόρα.

Περί τής Έμπορικής Ναυτιλίας τής Έλλάδος ίδε: Τά οικονομικά επίτευγμاتا τής Έθνικης Κυβερνήσεως εις τόν οικονομικόν τομέα.

### Δ'. ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Υπό τόν ὄρον Έθνική Οικονομία νοεΐται τὸ σύνολον τῶν πρὸς ἀλλήλας συνδεομένων Οικονομιῶν ἑνὸς λαοῦ, ὁ ὁποῖος συμβιοῖ ὑπὸ μορφὴν Κράτους προηγμένου. Ἡ ἔννοια τῆς ἑθνικῆς οἰκονομίας περιλαμβάνει τὴν οἰκονομίαν τοῦ Κράτους (δημοσίαν οἰκονομίαν), τῶν προσώπων δημοσίου δικαίου (Νομῶν, Δήμων, Κοινοτήτων, Ὑργανισμῶν), ὡς καὶ ὅλας τὰς ἰδιωτικὰς οἰκονομίας (Έταιρειῶν, Συνεταιρισμῶν, οἰκογενειῶν, ἀτόμων).

Έκ τῆς προόδου τῆς ἑθνικῆς οἰκονομίας ἑνὸς λαοῦ ἐξαρτᾶται καὶ ἡ ἔκτασις τῶν οἰκονομικῶν αὐτοῦ ὀργανισμῶν, οἱ ὁποῖοι ἀναπτύσσονται μὲ βᾶσιν τὴν κατωτάτην βαθμίδα τῆς μεμονωμένης ἀτομικῆς ἐπιχειρήσεως. Ἀφετηρία τοῦ οἰκονομικοῦ κύκλου τῆς ἑθνικῆς οἰκονομίας, ὁ ὁποῖος δημιουργεῖται διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν σχέσεων καὶ ἐξαρτήσεων μεταξὺ τῶν μεμονωμένων μονάδων, εἶναι ἡ ἑθνικὴ παραγωγή καὶ ἡ κατανάλωσις διὰ τῆς κυκλοφορίας καὶ διανομῆς τοῦ παραγομένου ἑθνικοῦ εἰσοδήματος.

Χαρακτηριστικὸν τῆς ὀργανώσεως τῆς Έθνικῆς Οἰκονομίας εἶναι ἡ διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς μεταξὺ τῶν ἀτομικῶν οἰκονομικῶν ἐκδηλουμένη ἀλληλεξάρτησις καὶ ἀλληλεπίδρασις.

Πολλοὶ παράγοντες εἶναι οἱ ἐπιδρῶντες εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἑθνικῆς οἰκονομίας. Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρομεν: τὴν ποιότητα καὶ διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους, τὸ μορφωτικὸν καὶ τεχνικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ, τὰς συγκοινωνίας, τὴν ναυτιλίαν, τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν τῆς παραγωγῆς, τὴν χρηστὴν διοίκησιν. Ἡ τεχνικὴ πρόοδος καὶ ἡ προσπάθεια πρὸς ἐκβιομηχάνισιν τῆς χώρας μας

δημιουργεί προβλήματα, τῶν ὁποίων ἡ ἐπιτυχὴς ἀντιμετώπισις γίνεται ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως.

### Οἱ διάφοροι κλάδοι τῆς οἰκονομίας

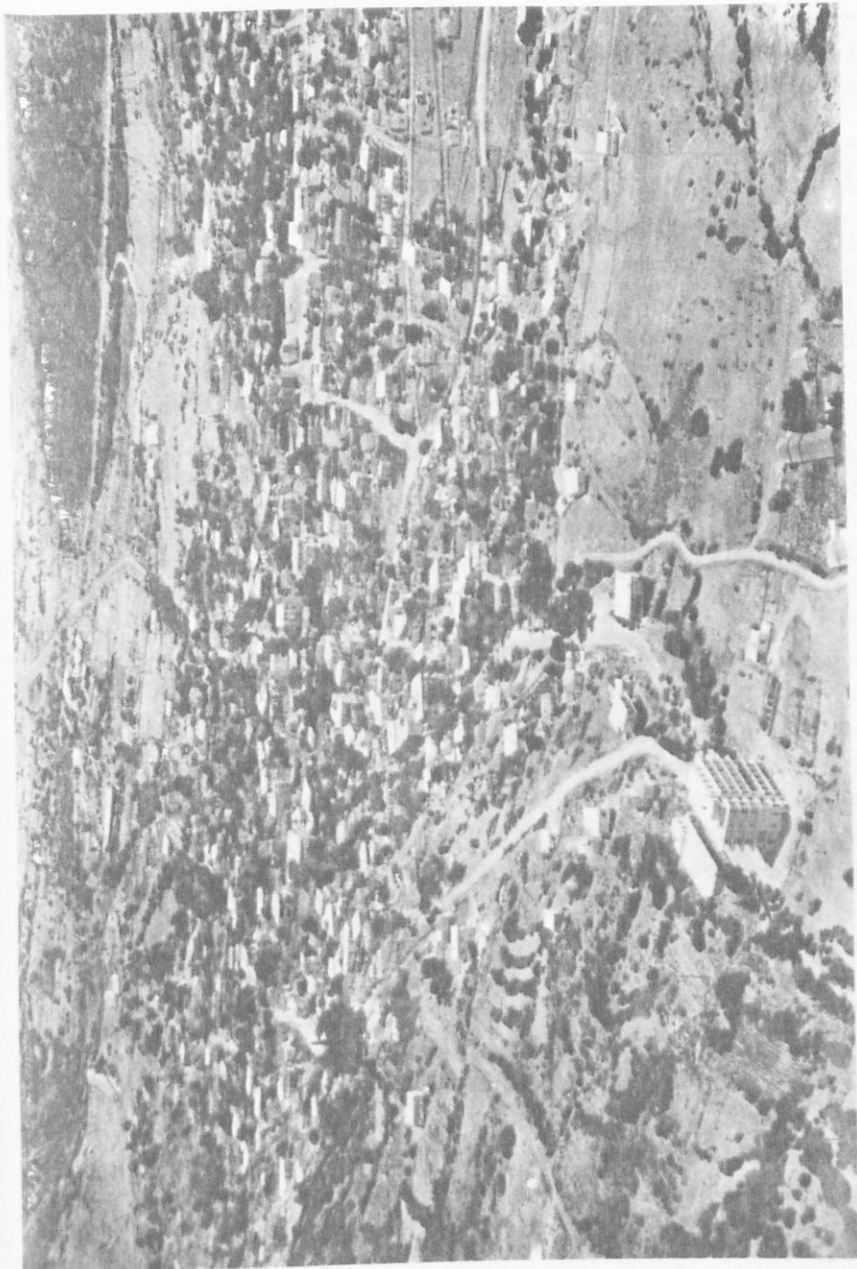
1. Ἡ γεωργία. Πρὸ πεντήκοντα περίπου ἐτῶν ἡ γεωργία ἐν Ἑλλάδι ἡσκεῖτο διὰ πρωτογόνων σχεδὸν μέσων. Ὑπῆρχον ἀκόμη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας πολὺ μεγάλα κτήματα (τσιφλίκια) εἰς χεῖρας ὀλίγων ἀνθρώπων. Ἐκτοτε κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ Κράτους ἔντονος προσπάθεια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς εἰρηνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1909, μετὰ τὴν ὁποίαν τὰ μεγάλα κτήματα ἀπηλλοτριώθησαν καὶ ἐδόθησαν εἰς τοὺς χωρικοὺς, οἵτινες προηγουμένως εἰργάζοντο εἰς αὐτὰ ἐπὶ πολὺ μικρᾷ ἀμοιβῇ.

Μετὰ τὸ εὐτυχὲς πέρασ τῶν πολέμων 1912 - 13, ἰδρύθη τὸ Ὑπουργεῖον Γεωργίας, τὸ ὁποῖον διὰ τῶν ἀόκνων αὐτοῦ προσπαθειῶν κατάρθρωσε νὰ ἀνταποκριθῇ πλήρως εἰς τὰς προσδοκίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας μας εἶχε καταστήσει τὸ πρόβλημα τῆς προμηθείας τοῦ ἄρτου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὀξύτατον. Ὁ παραγόμενος ἐν Ἑλλάδι σίτος ὄχι μόνον δὲν ἐπῆρκει διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ ἦτο καὶ πολὺ ἀκριβώτερος τοῦ σίτου, ὅστις ἠδύνατο νὰ ἀγορασθῇ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν (Ἀργεντινὴν, Ῥωσίαν, Ἀμερικὴν (ΗΠΑ), Καναδᾶν, Ῥουμανίαν). Τοῦτο ὠφέλιμο εἰς δύο λόγους:

Πρῶτον, εἰς τὸ ὅτι ἡ στρεμματικὴ ἀπόδοσις τῶν ἑλληνικῶν ἀγρῶν ἦτο πολὺ μικροτέρα τῆς τῶν ἀγρῶν τῶν μεγάλων σιτοπαραγωγῶν χωρῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ 2) διότι τὰ ἔξοδα καλλιέργειας ἐν Ἑλλάδι ἦσαν περισσότερα, ἐπεὶδὴ δὲν ἐφηρμόζετο ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια. Πρὸς προστασίαν τῶν γεωργῶν, ἀλλὰ καὶ δι' αὔξησιν τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν καὶ ἰδίως τοῦ σίτου, αἱ κατὰ καιροὺς Κυβερνήσεις ἔλαβον διάφορα νομοθετικὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἀπεδείχθησαν μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου πολὺ ὠφέλιμα.

Ἐν πρώτοις τὸ Κράτος προέβαινε καὶ προβαίνει κατ' ἔτος εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ εἰς ἕκαστον γεωργὸν πλεονάζοντος σίτου, καθορίζον καὶ τὴν τιμὴν τῆς ἀγορᾶς. Αὕτη εἶναι συνήθως ἀνωτέρα τῆς τιμῆς τοῦ σίτου τοῦ ἐξωτερικοῦ, εἶναι ὁμως βασικὴ ἔθνικὴ ἀνάγκη ὅπως



‘Αεροπορική άποψη τής Κομοπόλεως Βύλλια τής ‘Αττικής. ‘Εκεί πλησίον κατά τοπικήν παράδοσιν ἐγκατελείφθη ὁ Οἶδος ὑπὸ τοῦ πατρὸς του, βασιλέως τῶν Θηβῶν Λαίου

προστατεύονται οί γεωργοί, διότι οὔτοι ἀποτελοῦν τήν σπονδυλικήν στήλην τοῦ ἔθνους μας. "Όταν οί γεωργοί εὐημεροῦν, εὐημερεῖ καί ὀλόκληρος ὁ ἑλληνικὸς λαός.

Τὰ ἄλλα μέτρα πρὸς αὐξησιν τῶν καλλιεργειῶν, εἶναι :

- 1) ἀποξήρανσις ἑλωδῶν ἐκτάσεων.
- 2) ἄρδευσις πεδιάδων.
- 3) χρησιμοποίησις ἐκλεκτῶν σπόρων.
- 4) εἰσαγωγή τῆς μηχανικῆς καλλιεργείας εἰς τήν ἄροσιν, καί μηχανῶν διὰ τὸν θερισμὸν καί ἄλωνισμὸν.
- 5) καταπολέμησις τῶν ἀσθενειῶν τῶν φυτῶν.
- 6) χορήγησις πιστώσεων εἰς τοὺς γεωργοὺς διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς ποιότητος τῶν παραγομένων εἰδῶν καί αὐξησιν τῆς παραγωγῆς.
- 7) Ἴδρυσις γεωργικῶν σχολῶν παντὸς τύπου.
- 8) ὀργάνωσις τῶν γεωργῶν εἰς συνεταιρισμούς.
- 9) ἡ ἴδρυσις τοῦ Ἀυτονομίου Σταφιδικοῦ Ὁργανισμοῦ.
- 10) ἡ ἴδρυσις τοῦ Ὁργανισμοῦ Βάμβακος.
- 11) ἡ ἴδρυσις τοῦ Ὁργανισμοῦ Καπνοῦ.
- 12) ἡ ἴδρυσις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς κ.τ.λ. "Όλα τὰ μέτρα ταῦτα εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι αἱ καλλιέργειαι γενικῶς ἐβελτιώθησαν καί ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν ἔγινε μεγαλυτέρα. Διὰ τὸν σῆτον εἰδικῶς ἡ παραγωγή ἦτο τοιαύτη κατὰ τὸ 1958 - 1968, ὥστε νὰ ὑπάρχη διαθέσιμος ποσότης αὐτοῦ πρὸς ἐξαγωγήν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Γεωργικὴ παραγωγή. Ἐθνικὴ Στατιστ. Ὑπὴρ. 1967

(Χιλιάδες τόνοι)

Ἔτος	Σῖτος	Σίκαλις	Κριθῆ	βρώμη	Ἀραβό- σιτος	Βάμ- βαξ	Ὀρυζα	Γεώ- μηλα	Καπνὸς
1963	1.417	18	207	127	253	233	77	57	147
1964	2.090	18	242	139	249	141	107	58	143
1965	2.072	16	338	150	249	136	104	56	132



## Γεωργική Παραγωγή

(Χιλιάδες τόνοι)

Έτος	Στα- φίς Κο- ριν.	Στα- φίς Σουλ- ταν.	Έπι- τραπ. στα- φυλαί	Γλεῦ- κος	Έπι- τρα- πέζιοι ελαίαι	Έλαιό- λαδον	Έσπε- ριδο- ειδή	Σῦκα	Λαχα- νικά νωπά
1963	74	69	126	279	81	251	438	78	108
1964	90	73	153	359	36	151	556	77	108
1965	81	96	188	406	65	255	570	78	105

**2. Ἡ κτηνοτροφία.** Αὕτη δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, δι' ὠρι-  
σμένα ἰδίως ζῶα, τὰ ὁποῖα εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, εἴτε ζῶντα  
εἴτε ὡς σφάγια. Ἡ πτηνοτροφία ἀνεπτύχθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη,  
ὥστε αἱ εἰσαγωγαὶ πουλερικῶν καὶ ὠῶν νὰ εἶναι ἐλάχιστα. Ἡ  
παραγωγή μέλιτος εἶναι ἐπαρκὴς διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου.

**3. Ἡ ἀλιεία.** Διὰ ταύτης προσφέρεται εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν  
τροφή λίαν ἀξιόλογος καὶ εὐθηνή. Τὰ μέσα ὅμως καὶ ὁ τρόπος τῆς  
ἀλιείας δὲν εἶναι ἐκ τῶν νεωτέρων. Ἔνεκα τούτου ἐπέρχονται βλά-  
βαι εἰς τὸν ἐνάλιον πλοῦτον τῆς χώρας ἡμῶν, συνεπεία τῶν ὁποίων  
ὑπάρχει φόβος νὰ μειωθῇ οὗτος εἰς τὸ μέλλον σημαντικῶς. Γίνονται  
ὁμως διαρκεῖς προσπάθειαι βελτιώσεως τῶν μέσων ἀλιείας καὶ συγ-  
χρονισμοῦ τῶν μεθόδων αὐτῆς. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ ἀλιεία δὲν  
περιορίζεται εἰς τὰ παρὰ τὴν χώραν μας ὕδατα, ἀλλὰ διεξάγεται  
καὶ εἰς τοὺς ὠκεανούς διὰ πλοίων ἐφωδιασμένων διὰ ψυγείων, εἰς  
τὰ ὁποῖα οἱ ἰχθύες διατηροῦνται εἰς θερμοκρασίαν 20-30° ὑπὸ τὸ  
μηδέν. Οὗτοι εἶναι πολὺ εὐθηνότεροι τῶν νωπῶν ἰχθύων.

**4. Ἡ δασοκομία.** Ἡ Ἑλλάς δὲν εἶναι χώρα πλουσία εἰς δάση,  
ἔνεκα τῶν κατὰ καιροὺς καταστροφῶν τούτων. Ἐκ τῆς ἐπιφανείας  
τῆς χώρας 14% περίπου καλύπτονται ὑπὸ δασῶν, ἤτοι περὶ τὰ 19  
ἐκατομμύρια στρεμμάτων. Καταβάλλεται ὅμως συστηματικὴ προσ-  
πάθεια ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου Γεωργίας πρὸς ἀναδάσωσιν πολλῶν  
ἀποψιλωθεισῶν ἐκτάσεων. Τὰ δασικὰ προϊόντα δὲν ἐπαρκοῦν διὰ  
τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας μας καὶ εἰσάγονται τοιαῦτα ἐκ τοῦ ἐξωτερι-  
κοῦ. Μεταξὺ τῶν εἰσαγομένων δασικῶν εἰδῶν εἶναι ὁ πολτὸς ἐκ  
ξύλου (χαρτομάζα) διὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι λειτουργοῦσαν βιομηχανίαν  
τοῦ χάρτου.

**5. Ἡ μεταλλευτική ἢ μεταλλεία.** Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἑλλάδος ἔχει ποικίλα ὄρυκτά. Μεταξὺ τούτων ἀναφέρονται τὰ ὄρυκτά τοῦ σιδήρου (σιδηροπυρίτης κ.τ.λ.), τοῦ μολύβδου (γαληνίτης), τοῦ νικελίου, τοῦ μαγνησίου (λευκόλιθος) τοῦ ἀργιλίου (βωξίτης), τὴν σμύριδα τῆς Νάξου κ.τ.λ. Τὸ πλεῖστον τῶν ἐκ τῶν ὄρυχείων λαμβανομένων μεταλλευμάτων δὲν χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, ἀλλὰ ἐξάγεται ὡς πρώτη ὕλη εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἔνθα ὑφίσταται κατεργασίαν εἰς τὰ ἐργοστάσια διὰ τὴν παρασκευὴν βιομηχανικῶν εἰδῶν.

Μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἐπόψεως ὑπαρχούσης ποσότητος ὄρυκτῶν παρουσιάζουν τὰ ὄρυκτά τοῦ σιδήρου, τοῦ νικελίου, τοῦ μαγνησίου, τοῦ ἀργιλίου, χρωμίου, θειοῦχα μικτὰ μεταλλεύματα, ἢ σμύρις τῆς Νάξου, τὰ μάρμαρα καὶ ὁ λιγνίτης. Μερικὰ ἐκ τῶν ὄρυκτῶν τούτων εἶναι ἀπὸ ἐπόψεως ποιότητος ἐξαιρετικά, ὅπως εἶναι, π.χ. ἡ Ναξία σμύρις καὶ τὰ λευκὰ μάρμαρα. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἄφθονον λιγνίτην. Οὗτος, διὰ καταλλήλου ἐπεξεργασίας, εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπληρώσῃ κατὰ μέγα μέρος τὸν ἐλλείποντα γαιάνθρακα. Μεγάλον ποσὸν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας παράγεται ἐκ τῶν ἐργοστασίων, Πτολεμαΐδος καὶ Ἀλιβερίου, ὅπου χρησιμοποιοῦν πρὸς παραγωγὴν ταύτης ἑλληνικὸν λιγνίτην. Καὶ τὸ νέον ἐργοστάσιον Μεγαλοπόλεως θὰ χρησιμοποιῆ λιγνίτην.

Αἱ σπουδαιότεραι ἀνθρακοφόροι καὶ μεταλλοφόροι περιοχαὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι: **Λιγνίτου:** Ἀλιβέριον, Πτολεμαΐς, Μεγαλόπολις Ὠρωπὸς, Σέρραι, Κύμη. **Σιδήρου:** Σέριφος, Κύθνος, Λάρυμνα. **Μολύβδου:** Λαύρειον, Σίφνος. **Χαλκοῦ:** Ὀθρυς. **Νικελίου:** Λάρυμνα, **Μαγνησίου:** Εὐβοία, Χαλκιδική. **Χρωμίου:** Χαλκιδική, Θεσσαλία. **Ἀργιλίου:** Παρνασσός, Οἶτη, Εὐβοία.

Ἡ μεταλλευτικὴ παραγωγή. Ἔθν. Στατ. Ὑπ. 1967, εἰς τόννους

Ἔτη	1963	1964	1965
Σιδηρομετάλλευμα	35.032	—	6.000
Μολυβδοῦχα ὠξειδωμένα	2.160	2.434	6.752
Μεταλλεύματα μαγνησίου	92.972	70.318	73.644
Βωξίται	1.276.503	1.047.000	1.270.495
Μεταλλεύματα Νικελίου	—	—	39.117

*Έτη	1963	1964	1965
Χρωμίτης	51.179	40.099	42.395
Σμύρις	7.590	7.600	7.600
*Αμίαντος	67	63	—
Βαρυτίνη	144.563	118.587	131.361
Θειομεταλλεύματα	—	—	—
Μαγνησίτης	267.219	360.202	315.204
Λιγνίται	3.525.771	3.858.752	5.080.295

### 6. Η ηλεκτρική ενέργεια

Πρὸς συντονισμόν τῶν ἐνεργειῶν διὰ τὸν ἐξηλεκτρισμόν τῆς Ἑλλάδος ἰδρύθη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὄργανισμός κρατικός ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν Δημοσία Ἐπιχειρήσεις Ἡλεκτρισμοῦ (ΔΕΗ). Ὁ ὄργανισμός οὗτος ἐργάζεται ἐντατικῶς, ἵνα ἡ χώρα ἀποκτήσῃ εὐθηνὸν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα. Τοῦτο δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσας ὡς πρῶτης ὕλης τοῦ λιγνίτου καὶ διὰ τῆς πτώσεως τῶν ὑδάτων, ἀφοῦ κατασκευασθοῦν εἰς ποταμοὺς ὑδατοφράκται.

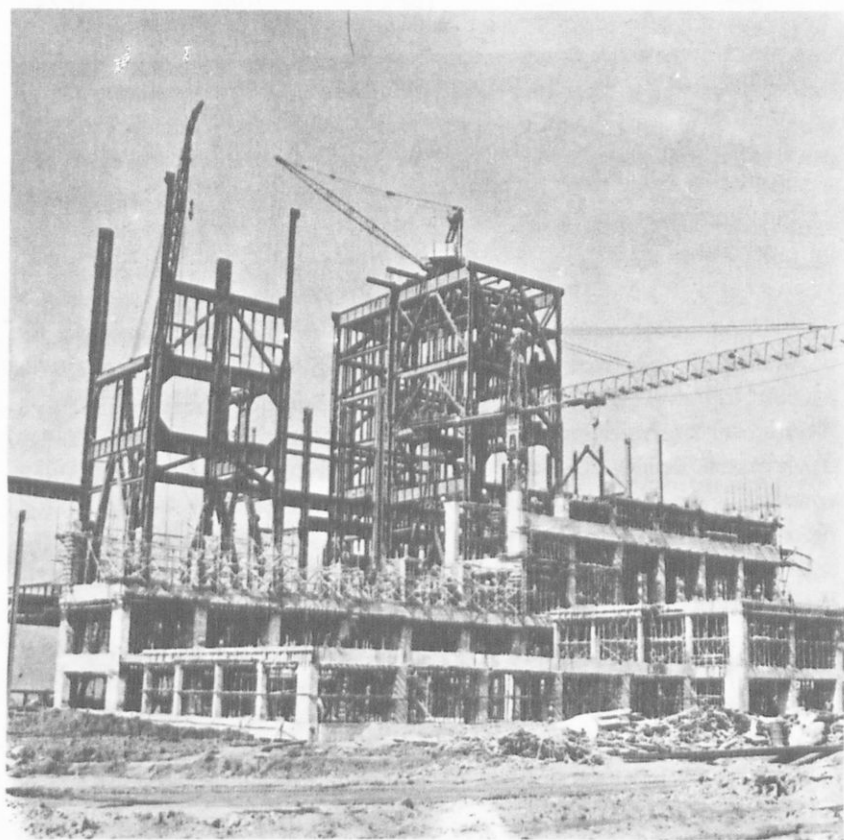
Ποταμοί, εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι ἐξυπηρητικὴ ἡ κατασκευὴ ὑδατοφρακτῶν, εἶναι πολλοί, μεταξύ τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν τὸν Ἀχελῶον, τὸν Ἀλιάκμονα, τὸν Νέστον, τὸν Λοῦρον, τὸν Λάδωνα, τὸν Ταυρωπὸν (παραπόταμος Ἀχελῶου, καλούμενος Κύμπυλος κατὰ τὴν ἀρχαιότητα) κ.τ.λ.

ὑπὸ τῆς Δημοσίας Ἐπιχειρήσεως Ἡλεκτρισμοῦ ἐξετελέσθησαν τὰ ἐξῆς ἔργα διὰ τὴν παραγωγὴν ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας

1. Ἀτμοηλεκτρικὸν Ἀλιβερίου	ἰσχύος	80.000	kW
2. Ὑδροηλεκτρικὸν Λάδωνος	»	70.000	kW
3. Ὑδροηλεκτρικὸν Ἄγρα	»	50.000	kW
4. Ὑδροηλεκτρικὸν Λούρου	»	9.000	kW
5. Ὑδροηλεκτρικὸν Ταυρωποῦ	»	80.000	kW
6. Ἀτμοηλεκτρικὸν Πτολεμαΐδος	»	195.000	kW

Κατὰ τὴν διετίαν 21-4-1967 ἕως 21-4-1969 ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τῆς ΔΕΗ τῆ πρωτοβουλία καὶ ἐνισχύσει τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως τὰ ἐξῆς ἔργα παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας:

1. Ἀτμοηλεκτρ. ἐργοστάσιον Ἀλιβερίου Γ' μονὰς ἰσχύος 150.000 kW
2. Η' μονὰς τοῦ Ἀτμ. ἐργοστασίου Κερατσινίου ἰσχύος 160.000 kW
3. Δ' μονὰς τοῦ Ὑδρ. ἐργοστ. Κρεμαστῶν ἰσχύος 109.000 kW



Ἀτμοηλεκτρικὸν ἐργοστάσιον Μεγαλοπόλεως (ΔΕΗ)

Διὰ τὰ ἔργα τῆς ΔΕΗ τοῦ προσεχοῦς μέλλοντος γίνεται μεία εἰς τὸ οἰκείον κεφάλαιον τῶν Ἐπιτευγμάτων τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν διετίαν 21-4-67, 21-4-1969 εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα.

**7. Ἡ βιομηχανία.** Ἡ Ἑλλὰς στερεῖται βαρείας βιομηχανίας καὶ εἶναι ἠναγκασμένη νὰ εἰσάγη τὰ ἐκ σιδήρου ἀντικείμενα (παντὸς εἶδους μηχαναί, ἐργαλεῖα κ.τ.λ.) ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Διὰ τὴν ὑπαρξιν βαρείας βιομηχανίας ἀπαραίτητοι πρῶται ὕλαι εἶναι ὁ γαϊάνθραξ καὶ τὰ σιδηρομεταλλεύματα. Ὁ ἑλληνικὸς λιγνίτης, ὕφιστάμενος κατάλληλον ἐπεξεργασίαν, δύναται νὰ χρησιμοποιηθῆ διὰ τὴν ἐκκαμίνευσιν τοῦ σιδήρου, ἀντὶ τοῦ καλῆς ποιότητος γαϊάνθρακος,

καί εἰς τὴν χημικὴν βιομηχανίαν. Οἱ κυριώτεροι κλάδοι τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας εἶναι: ἀλεύρων, μαργαρίνης, ζύθου, οἰνοπνεύματος. σιγαρέττων, νημάτων, ὑφασμάτων, μολύβδου, οἰκοδομικῶν ὑλικῶν, χάρτου, φωσφορικῶν λιπασμάτων, φαρμακευτικῶν προϊόντων, σάπωνος. Μέγα καὶ ζωτικὸν πρόβλημα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας (ἰδίως σιδήρου καὶ χημικῶν προϊόντων). Εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας μας δέον νὰ συγκαταλεχθῇ ἡ γενομένη ἔρευνα πρὸς ἀνεύρεσιν πηγῶν πετρελαίου καὶ ὀρυκτῶν τοῦ οὐρανοῦ, ἅτινα εἶναι τὰ πολυτιμότερα τῶν ὀρυκτῶν. Βαθμιαίαν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουσιν οἱ ἑξῆς κλάδοι τῆς βιομηχανίας: Τροφίμων, ποτῶν, οἰνοπνεύματος, καπνοῦ, κλωστοῦφαντουργίας.

Ἡ βιοτεχνία καὶ ἡ οἰκοτεχνία ἀναπτύσσονται ἐπίσης ἱκανοποιητικῶς παρέχουσαι οὕτω ἐπαγγελματικὴν ἀπασχόλησιν εἰς πολλὰς ἐργατικὰς χεῖρας καὶ εἰσαγωγὴν συναλλάγματος.

**8. Αἱ μεταφοραὶ καὶ ἐπικοινωνίαι.** Ὁ ὀριζόντιος καὶ κάθετος διαμελισμὸς τῆς χώρας μας δὲν εὐνοεῖ τὰς χερσαίας συγκοινωνίας. Ἡ διάταξις τῶν ὁρέων τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου εἶναι τοιαύτη, ὥστε αἱ ὀδικοὶ συγκοινωνίαι νὰ εἶναι δυνατὰ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Αἱ ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς ὀδικοὶ συγκοινωνίαι εἶναι δύσκολοι. Τὸ μειονέκτημα τοῦτο ἐξουδετεροῦται διὰ τῶν θαλασσιῶν καὶ τῶν ἑναερίων συγκοινωνιῶν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον τῆς χώρας δὲν εἶναι μέγα. Ἐξυπηρετεῖ ὁμως καλῶς τὰς μεγάλας μεταφορὰς τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας. Αἱ Ἀθῆναι συνδέονται σιδηροδρομικῶς πρὸς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην διὰ τῆς γραμμῆς Ἀθηνῶν - Θεσσαλονίκης - Γευγελῆς - Νύσσης - Βελιγραδίου. Διὰ τῆς Θεσσαλονίκης συνδέονται σιδηροδρομικῶς, μέσφ Ἀνατολικῆς Μακεδονίας - Θράκης, πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τοῦ ἐσωτερικοῦ γίνονται διὰ μικρῶν πλοίων παντὸς εἶδους. Διὰ δὲ τῶν πορθμείων ἐβελτιώθησαν ἀρκετὰ πολλὰ ἐσωτερικὰ συγκοινωνίαι, ὡς καὶ αἱ μετὰ τῆς Ἰταλίας (Ὠρωπὸς - Ἐρέτρια, Ῥίον - Ἀντίρριον, Κέρκυρα - Ἡγουμενίτσα, Πάτραι - Βρινδῆσιον, Κέρκυρα - Βρινδῆσιον). Σημαντικώτεραι ἔναντι τῶν τῆς ξηρᾶς, εἶναι αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τῆς χώρας ἡμῶν πρὸς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ ἐμπορικὴ μας ναυτιλία εἶναι ἰσχυροτάτη.

Αύτη διαθέτει πλοία έπιβατικά, μεταφορᾶς πετρελαίου καί παντός είδους έμπορευμάτων. Ἡ χωρητικότης τῶν πλοίων τῆς ἑλληνικῆς ναυτιλίας, ἅτινα διατελοῦν ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν, ἀνέρχεται εἰς 7.433.000 τόννους (ΟΗΕ 1967). (Διὰ τὴν διετίαν 1967 - 1969 ἴδε οἰκείον κεφάλαιον εἰς «Τὰ ἐπιτεύγματα τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα»). Ἐκτὸς τούτων, ἑλληνικά πλοία χωρητικότητος ὀλίγων ἑκατομμ. τόννων εὐρίσκονται ὑπὸ ξένην σημαίαν. Αἱ Ἀθῆναι εἶναι κέντρον διεθνῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν ἐξ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς πρὸς Ἀφρικὴν - Ἀσίαν - Αὐστραλίαν καὶ τὰν ἀπαλιν. Αἱ ἀεροπορικαὶ συγκοινωνίαι τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐξυπηρετοῦνται δι' ἀεροσκαφῶν ἑλληνικῆς ἐταιρείας, τῆς Ὀλυμπιακῆς, ἡ ὁποία ὁμως ἐξυπηρετεῖ καὶ τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν τῆς χώρας μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Εἰς τὸν κατωτέρω παρατιθέμενον πίνακα ἐκτίθενται τὰ σπουδαιότερα εἰσαγόμενα καὶ ἐξαγόμενα ἔμπορεύματα (1966).

#### Ἐθνικὴ Στατιστικὴ Υπηρεσία 1967

	Εἰσαγωγαὶ		Ἐξαγωγαὶ	
	Ἐκατομμύρια δραχμαὶ	%	Ἐκατομμύρια δραχμαὶ	%
Σύνολον	36.685	100	12.180	100
Τρόφιμα καὶ ζῶα ζῶντα	4.908	13,4	3.868	31,8
Ποτὰ καὶ καπνὸς	40	0,1	3.562	29,2
	Εἰσαγωγαὶ		Ἐξαγωγαὶ	
	Ἐκατομμύρια δραχμαὶ	%	Ἐκατομμύρια δραχμαὶ	%
Πρῶται ὕλαι μὴ ἐδώδιμοι πλὴν καυσίμων	4.018	11	2.276	18,7
Ὅρυκτὰ καύσιμα καὶ συναφῆ	2.709	7,4	104	0,9
Ἐλαια καὶ συναφῆ	66	0,2	186	1,5
Χημικὰ προϊόντα	3.458	9,4	220	1,8
Βιομηχανικὰ εἶδη	6.727	18,3	1.517	12,5
Μηχανήματα	13.524	37	211	1,7
Διάφορα βιομηχανικὰ	1.235	3,3	237	1,9

## Σχέσις τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος μέ τὴν διεθνῆ ἀγορὰν

Ἡ σχέσις τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος μέ τὴν διεθνῆ ἀγορὰν ἐμφαίνεται κυρίως ἐκ τοῦ εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου, καὶ ἐκ τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας μας. Ἐπηρεάζεται ὁμως ἡ σχέσις αὕτη καὶ ἐξ ἄλλων παραγόντων, ὅπως εἶναι π.χ. τὰ ἐμβάσματα τῶν εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν ἐργαζομένων Ἑλλήνων, τὸ ἐκ τῶν περιηγητῶν εἰσρέον συνάλλαγμα καὶ γενικῶς τὰ ἐκ τῶν ἀδήλων καλουμένων πόρων ἐμβάσματα.

Σήμερον ἡ Ἐθνικὴ Οἰκονομία τῆς Ἑλλάδος διὰ τῶν μέτρων τὰ ὁποῖα λαμβάνει ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις εὐρίσκεται εἰς μεγάλην πρόοδον.

### Ε'. ΚΟΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕ ΑΥΤΗΝ

Ὁ δεῦτερος παγκόσμιος πόλεμος ἐπέφερε μεταβολὰς εἰς τὰ παγκόσμια οἰκονομικὰ κέντρα καὶ ἀνακατάταξιν τῶν οἰκονομικῶν δυνάμεων τῆς ἀνθρωπότητος. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἡ πρώτη οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ κόσμου. Παραλλήλως ὁμως ἀνεπτύχθη καὶ ἀναπτύσσεται ἡ Ῥωσία, ἡ ὁποία ὑπεσκέλισε τὴν ἀγγλικὴν οἰκονομίαν.

Ἡ Κίνα ἔχει ἀρχίσει νὰ ὀργανοῦται καὶ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ὑπολογίζεται ὅτι ἐντὸς τῶν προσεχῶν 20 ἐτῶν ἡ Κίνα μέ πληθυσμὸν τότε 800 περίπου ἑκατομμυρίων ψυχῶν καὶ τὰς πολλὰς ὕλας τὰς ὁποίας διαθέτει θὰ ἔχη ἀποβῆ σπουδαία οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ κόσμου. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ Ῥωσία, ἡ Πολωνία, ἡ Ῥωσικὴ Ζώνη ἐν Γερμανίᾳ, ἡ Οὐγγαρία, ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ Βουλγαρία καὶ ἡ Ῥουμανία ἱδρυσαν οἰκονομικὸν συγκρότημα συνεργαζόμενον στενωτάτα ὑπὸ τὴν Ῥωσικὴν ἐποπτείαν καὶ καθοδήγησιν.

Αἱ πρῶται ἀρχαὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς συνεργασίας ἐτέθησαν ὑπὸ τῶν τριῶν Κρατῶν, Βελγίου - Ὀλλανδίας καὶ Λουξεμβούργου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου

καὶ ἐν ᾧ αἱ χῶραι αὐταὶ εὐρίσκοντο ὑπὸ γερμανικὴν κατοχὴν, καὶ αἱ Κυβερνήσεις των ἐφιλοξενοῦντο εἰς τὸ Λονδίον.

Ἡ μεταξὺ των ὑπογραφεῖσα τότε σύμβασις ἐφέρετο ὑπὸ τὸ ὄνομα, σύμβασις τῶν χωρῶν Benelux. Ἡ λέξις αὕτη ἐσχηματίσθη ἐκ τῶν τριῶν πρώτων συλλαβῶν τῶν λέξεων τῆς ὀνομασίας ἐκάστου τῶν τριῶν τούτων Κρατῶν Be-lgique, Ne-derland (= Κάτω Χῶραι), Lux-eburg).

Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ πολέμου καὶ μὲ τὴν πρωτοβουλίαν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, αἱ ὁποῖαι ἐπεθύμουν τὴν οἰκονομικὴν ἀποκατάστασιν τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου, ὠργανώθη ὑπ' αὐτῶν καὶ μὲ τὴν συμμετοχὴν τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ὁ οἰκονομικὸς ὀργανισμὸς βοηθείας τῆς Εὐρώπης, ὁ ὁποῖος ἔφερε τὸ ὄνομα Ὁργανισμὸς Σχεδίου Μάρσαλ.

Μάρσαλ ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ ἀμερικανοῦ στρατηγοῦ καὶ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀμερικῆς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ ὁποῖος ἐξήγγειλε τὴν βοήθειαν τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην κατὰ λόγον τοῦ ἐκφωνηθέντα τὴν 5ην Ἰουνίου 1947 εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Χάρβαρτ. Τὴν 12 Ἰουλίου 1947 συνεκλήθη τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Ἀμερικῆς εἰς Παρισίους διάσκεψις 14 χωρῶν, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὴν 16 Ἀπριλίου 1948 ὑπέγραψαν σύμβασιν ἐκ τῆς ὁποίας βραδύτερον προέκυψεν ὁ Ὁργανισμὸς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας (ΟΕΟΣ).

Ὁ ὀργανισμὸς οὗτος ἀνέλαβε τὴν κατανομὴν τῶν πιστώσεων καὶ δωρεῶν, αἱ ὁποῖαι διετέθησαν ὑπὸ τῆς Ἀμερικῆς διὰ τὴν Εὐρώπην, αἱ ὁποῖαι ἀνῆλθον εἰς τὸ ποσὸν τῶν 15 δισεκατομ. δολλαρίων. Τὸ σχέδιον Μάρσαλ ἔληξεν ἐπισήμως τὴν 30ὴν Δεκεμβρίου 1957. Ὁ ὀργανισμὸς ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται καὶ ὀνομάζεται τώρα Ὁργανισμὸς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως.

Ἐκτὸς τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ἡ πρωτοβουλία τῆς Ἀμερικῆς περιέλαβεν εἰς τὰ μεταπολεμικὰ σχέδια ἀνορθώσεως τῶν οἰκονομικῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου τοῦ κόσμου καὶ Κράτη ἄλλων ἡπείρων. Ἡ συναφὴς σύμβασις συνεργασίας οἰκονομικῆς ὑπεγράφη ὑπὸ 23 χωρῶν εἰς τὴν πόλιν Ἀνεσὺ τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ ἔτος 1947 καὶ ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1948.

Ἡ σύμβασις αὕτη φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα ΓΚΑΤΤ (ἐκ τῶν ἀρχικῶν



γραμμάτων τῆς ἀγγλικῆς ὀνομασίας). Σκοπὸς τῆς συμβάσεως ΓΚΑΤΤ εἶναι κυρίως ἡ ρύθμισις τῶν δασμῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου τῶν μετεχόντων αὐτῆς Κρατῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν Κρατῶν τούτων ἀνῆλθεν ἤδη εἰς 40. Τὴν 18 Ἀπριλίου 1951 τὰ ἑξ Κράτη: Γαλλία, Δυτικὴ Γερμανία, Ἰταλία, Λουξεμβούργον, Ὀλλανδία, Βέλγιον ὑπέγραψαν συνθήκην οἰκονομικῆς συνεργασίας διὰ τὸν ἄνθρακα καὶ τὸν χάλυβα

### **Ἡ ἴδρυσις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος**

Τὰ ἑξ προηγουμένως ἀναφερθέντα Κράτη συνεχίζοντα τὴν οἰκονομικὴν συνεργασίαν των ὑπέγραψαν τὴν 25 Μαρτίου 1957, εἰς τὴν Ῥώμην, δύο συνθήκας. Μίαν διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος (ΕΟΚ) καὶ ἄλλην διὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος Ἀτομικῆς ἐνεργείας (ΕΚΑΕ).

Ἡ Μεγάλῃ Βρετανία καίτοι προσεκλήθη νὰ λάβῃ μέρος καὶ εἰς τὴν κοινοπραξίαν γαιάνθρακος καὶ χάλυβος καὶ εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος ἠρνήθη νὰ συμμετάσχη καὶ ὠργάνωσεν εἰς ἀντιπερισπασμὸν τὴν οἰκονομικὴν ἔνωσιν τῶν 7 κρατῶν (Μ. Βρετανίας, Δανίας, Σουηδίας, Νορβηγίας, Ἑλβετίας, Αὐστρίας, Πορτογαλίας). Ἡ ὀργάνωσις αὕτη ἀπέτυχε καὶ ἤδη ἡ Μ. Βρετανία καταβάλλει προσπάθειάς ὅπως μετάσχη τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος συναντῶσα διαρκῶς τὴν ἀντίδρασιν τῆς Γαλλίας (1969).

Πρωταρχικὸς σκοπὸς τῆς Κοινότητος εἶναι ἡ βελτίωσις τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως καὶ ἀπασχολήσεως διὰ τῆς καταργήσεως τῶν φραγμῶν, οἱ ὅποιοι διαιροῦν τὴν Εὐρώπην.

Ἐξ ἄλλου ἐκδηλοῦται ἡ ἐπιθυμία ὅπως διὰ κοινῆς ἐμπορικῆς πολιτικῆς γίνῃ προοδευτικὴ κατάργησις τῶν περιορισμῶν εἰς τὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς καὶ διακηρύσσεται ἡ διαβεβαίωσις ἀλληλεγγύης τῆς Εὐρώπης μὲ τὰς ὑπερποντίους χώρας καὶ ἰδίως ἐκείνας, αἱ ὅποια δὲν εὐρίσκονται εἰς μεγάλην οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν.

### **Ἡ γεωργικὴ πολιτικὴ τῆς Κοινότητος**

Συμφώνως πρὸς τὴν ἰδρυτικὴν συνθήκην ἱδρύεται Κοινὴ Ἀγορά, ἣτις ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Γεωργικὰ προϊόντα νοοῦνται τὰ προϊόντα τοῦ ἐδάφους

(άνευ τῶν ὀρυκτῶν), τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς ἀλιείας, ὡς καὶ τὰ προϊόντα τῆς πρώτης μεταποίησεως, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἄμεσον σχέση μετὰ τὰ προϊόντα τὰ ἀναφερόμενα προηγουμένως.

Ἡ λειτουργία τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς καὶ ἡ ἀνάπτυξις ταύτης ἀπαιτοῦν τὴν καθιέρωσιν κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς.

### Ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν Κοινὴν Ἀγοράν

Ἡ σύνδεσις τῆς ἑλληνικῆς Οἰκονομίας μετὰ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς πραγματοποιεῖται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συνθήκης τῶν Ἀθηνῶν τῆς 9 Ἰουλίου 1961.

Εἰς τὸ προοίμιον τῆς συνθήκης δηλοῦται ἐκ μέρους τῶν συμβαλλομένων μερῶν ὅτι σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ δημιουργία στενωτέρων δεσμῶν μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐξ Κρατῶν μελῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος διὰ τῆς ἐπιταχύνσεως τῆς οἰκονομικῆς προόδου καὶ τῆς ἀρμονικῆς διευρύνσεως τῶν συναλλαγῶν, προσέτι δὲ ἡ μείωσις τῆς ἀποστάσεως μετὰ τῆς Οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Οἰκονομίας τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος. Ἀφοῦ διὰ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Κοινότητος, τονίζεται ἀκολούθως, ἐνισχυτῆ ἢ προσπάθεια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου αὐτοῦ, ὑπολογίζεται ὅτι θὰ διευκολυνθῆ ἡ μεταγενεστέρα προσχώρησις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Κοινότητα.

Πρὸς ἐπίτευξιν τῶν ἀναφερομένων σκοπῶν, ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος συνεπάγεται 1) Τὴν σύστασιν τελωνειακῆς ἐνώσεως. 2) Τὴν ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων μερῶν ἀνάπτυξιν κοινῆς δράσεως καὶ ἐναρμόνισιν τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἐπὶ τῶν πεδίων, τὰ ὁποῖα προβλέπονται εἰς τὴν συμφωνίαν. 3) Τὴν διάθεσιν ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς Οἰκονομίας πόρων προοριζομένων νὰ διευκολύνουν τὴν ἐπιτάχυνσιν τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς.

### Ἐλευθέρα κυκλοφορία ἐμπορευμάτων

Ἡ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς βασίζεται ἐπὶ τελωνειακῆς ἐνώσεως, ἡ ὁποία, ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν ὑπὸ τῆς Συμφωνίας προβλεπομένων ἐξαιρέσεων, ἐκτείνεται εἰς τὸ σύνολον τῶν συναλλαγῶν ἐμπορευμάτων καὶ συνεπάγεται τὴν ἀπαγόρευσιν τελωνειακῶν δασμῶν εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς μετὰ τῶν Κρατῶν μελῶν τῆς Κοινότητος καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ μεταβατική περίοδος πρὸς πραγματοποίησιν τῆς τελωνειακῆς ἐνώσεως ὀρίζεται εἰς δώδεκα ἔτη, ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τῶν εἰς τὴν συμφωνίαν προβλεπομένων ἐξαιρέσεων. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου ταύτης τὰ συμβαλλόμενα μέρη προβαίνουν κατὰ τὸ ἀναγκαῖον μέτρον, εἰς προσέγγισιν τῶν νομοθετικῶν, κανονιστικῶν καὶ διοικητικῶν διατάξεων αὐτῶν, τελωνειακοῦ περιεχομένου.

Τὰ Κράτη τῆς Κοινότητος καὶ ἡ Ἑλλάς καταργοῦν ἐναντι ἀλλήλων τοὺς ἐξαγωγικούς δασμούς καὶ τοὺς φόρους ἰσοδυνάμου ἐπιδράσεως.

Ἡ εὐθυγράμμισις τοῦ τελωνειακοῦ δασμολογίου τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ Κοινὸν τελωνειακὸν δασμολόγιον πραγματοποιεῖται ἐντὸς ὠρισμένης μεταβατικῆς περιόδου, μὲ ἀφετηρίαν τοὺς πράγματι ἐφαρμοζομένους δασμούς ἐναντι τρίτων χωρῶν κατὰ τὸν χρόνον ἰσχύος τῆς συμφωνίας.

Τὸ καθεστῶς τῆς συνδέσεως ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν γεωργικῶν προϊόντων. Ἡ λειτουργία καὶ ἀνάπτυξις τῆς συνδέσεως μετὰ τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς ὡς πρὸς τὰ γεωργικά προϊόντα, δεόν νὰ συνοδεύηται ὑπὸ προοδευτικῆς ἐναρμονίσεως τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς τῆς Κοινότητος καὶ τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ τὸν καθορισμὸν τῆς γεωργικῆς πολιτικῆς, ἡ Εὐρωπαϊκὴ Οἰκονομικὴ Κοινότης λαμβάνει ὑπ' ὄψιν, κατὰ τρόπον ἀποτελεσματικόν, τὴν ἰδιομορφίαν, τὰς δυνατότητας καὶ τὰ συμφέροντα τῆς ἐλληνικῆς γεωργίας.

Εὐθύς ὡς ἡ Κοινότης καθορίσει ἐφαρμογὴν κοινῆς γεωργικῆς πολιτικῆς, ἡ δὲ Ἑλλάς δηλώσει ὅτι εἶναι ἐτοίμη νὰ προβῆ εἰς ἐναρμόνισιν, τὸ Συμβούλιον Συνδέσεως ἀποφασίζει περὶ τῶν ὄρων τῆς ἐναρμονίσεως, τῶν ὄρων τῆς καταργήσεως τῶν περιορισμῶν καὶ τῶν ὄρων ἐφαρμογῆς ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος κοινοῦ τελωνειακοῦ δασμολογίου.

Διὰ τῆς συνδέσεως τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος καὶ βραδύτερον διὰ τῆς συμμετοχῆς ταύτης ὡς τακτικοῦ μέλους τῆς Κοινότητος ἐλπίζεται βασίμως ὅτι θὰ ἀνέλθῃ κατὰ πολὺ τὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

## ΣΤ'. ΜΕΓΑΛΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΧΩΡΑΙ ΠΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ

### Μεγάλοι οικονομικοί δυνάμεις

#### 1. 'Ηνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς (ΗΠΑ)

**Γεωργία - Κτηνοτροφία.** Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Εὐρώπην, ὅπου αἱ διατιθέμεναι ὑπὸ ἐκάστου γεωργοῦ ἐκτάσεις διὰ τὴν καλλιέργειαν εἶναι μικραὶ (πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων), εἰς τὰς Ἡν. Πολ. τῆς Ἀμερικῆς αἱ ὑπὸ ἐκάστου ἀγρότου καλλιεργούμεναι ἐκτάσεις εἶναι μεγάλαι. Εἰς πολλὰς ἐκ τῶν ἐκτάσεων τούτων καλλιεργεῖται μόνον ἓν εἶδος φυτοῦ (μονοκαλλιέργεια), ὅπου ὁμως καθίσταται τοῦτο δυνατὸν, τῇ βοήθειᾳ λιπασμάτων, καλλιεργοῦνται περισσότερα εἶδη.

Τὸ ἥμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς ἀραβοσίτου συγκομίζεται δυτικῶς τῶν Ἀππαλαχίων ὀρέων καὶ διατίθεται ὀλόκληρον σχεδὸν διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἔνεκα τοῦ λόγου τούτου εὐρίσκονται ἐκεῖ αἱ μεγάλαι ἀγοραὶ ζώων, μεγάλα σφαγεῖα καὶ ἐργοστάσια ἐπεξεργασίας κρέατος.

Πρὸς τὰ νότια μέρη τῆς χώρας ἐκτείνεται ἡ εὐρεῖα ζώνη καλλιέργειας τοῦ βάμβακος. Σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς προέρχεται ἐκ τῶν Πολιτειῶν Τέξας, Μισσισιππῆ, Γεωργίας καὶ Ἀλαμπάμας. Πρὸς τὰ βορειοανατολικά τῆς περιοχῆς ταύτης, εἰς τὰς Πολιτεῖας Βιργινίαν, Κέντακυ καὶ Καρολίαν, ὑπάρχουν ἐκτεταμέναι φυτεῖαι καπνοῦ, αἱ ὁποῖαι παράγουν τὸ 1/3 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Περὶ τὸν Μισσισιππὴν καὶ εἰς τὸ δέλτα αὐτοῦ καλλιεργεῖται ἡ ὄρυζα καὶ τὸ σακχαροκάλαμον.

Ἡ γεωλογικὴ σύστασις τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ εὐνοϊκὸν κλίμα καθιστοῦν τὴν περιοχὴν τῆς Καλιφορνίας σπουδαιοτάτην. Χρυσός, πετρέλαιον καὶ ἀρίστη γεωργικὴ παραγωγή εἶναι τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἡ περιοχὴ τῆς Καλιφορνίας ὀνομάζεται ἡ χρυσῆ χώρα.

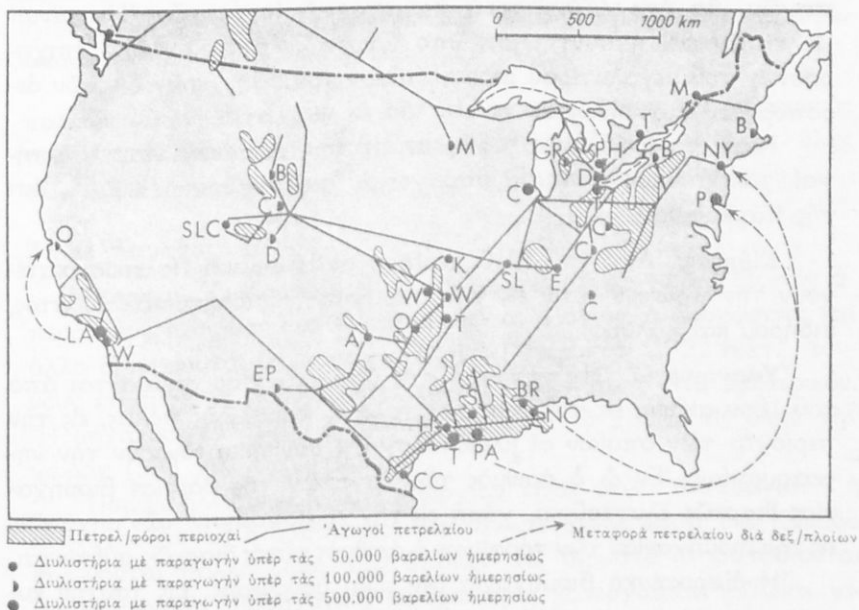
Γενικῶς τὰ ἀγροκτήματα καὶ αἱ μεγάλαι φυτεῖαι τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καλλιεργοῦνται ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιστημονικῶν μεθόδων καὶ παρέχουν τὸ μέγιστον τῆς ἀποδόσεως.

Ἡ ἐντατικὴ καλλιέργεια τοῦ ἐδάφους προκαλεῖ ἐξάντλησιν τῶν

θρεπτικῶν οὐσιῶν αὐτοῦ καὶ κινδύνους ἀχρηστεύσεώς του ἐπὶ πολ-  
 λά ἔτη. Καὶ ἐνταῦθα ἐπεμβαίνει τὸ κράτος διὰ τῶν συμβουλῶν καὶ  
 ὑποδείξεών του πρὸς τοὺς ἀγρότας, ὥστε τοιοῦτοι κίνδυνοι νὰ ἀπο-  
 τρέπωνται ἐγκαίρως.

**Μεταλλευτικὴ ἢ Μεταλλεία.** Ἀπὸ τοῦ πρώτου ἤδη παγκοσμίου  
 πολέμου (1914 - 1918), αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς κατέ-  
 χουν τὰ σκῆπτρα εἰς τὴν παραγωγὴν πετρελαίου, ἀνθρακος, σιδη-  
 ρομεταλλεύματος, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου. Ἢδη ἐκ τῆς  
 παγκοσμίου παραγωγῆς πετρελαίου παράγουν τὸ ἓν τέταρτον,  
 σιδηρομεταλλεύματος τὸ ἓν ἕκτον, φωσφόρου τὸ ἡμισυ, ἀνθρακος τὸ  
 ἓν τέταρτον, ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας περισσότερον τοῦ ἑνὸς τρίτου,  
 τοῦ χαλκοῦ τὸ ἓν τρίτον, ἐκ δὲ τοῦ μολύβδου καὶ τοῦ ψευδαργύρου  
 τὸ ἓν τέταρτον.

Ἄνευ τοῦ μεγάλου ὀρυκτοῦ πλοῦτου αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι  
 τῆς Ἀμερικῆς δὲν θὰ ἦτο δυνατόν τόσον ταχέως νὰ καταστοῦν ἡ  
 πρώτη βιομηχανικὴ χώρα τοῦ κόσμου. Αἱ ἀνάγκαι τῆς ἀμερικανι-



Ἡ μεταφορὰ πετρελαίου ἐν ΗΠΑ

κῆς βιομηχανίας εἶναι τόσοσ μεγάλαι, ὥστε αὐτῆ ἀναγκάζεται νά εἰσάγη πρώτας ὕλας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ὡς ψευδάργυρον, νικέλιον, μαγγάνιον, γραφίτην, χρώμιον, ὑδράργυρον, βωξίτην, πετρέλαιον, ἀκόμη καί σιδηρομετάλλευμα.

**Γαιάνθραξ.** Ἡ ὄρυξις γαιανθράκων γίνεται ἐντατικῶσ, ἐν ᾧ ἐλαχίστη εἶναι ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν κοιτασμάτων λιγνίτου, τὰ ὁποῖα ὑπάρχουν εἰς τὴν ἀνατολικὴν περιοχὴν τῶν βραχωδῶν ὀρέων.

**Πετρέλαιον.** Αἱ σπουδαιότεραι πετρελαιοπηγαὶ τῶν ἀμερικανικῶν πετρελαίων εὐρίσκονται εἰς τὰς Πολιτείας Τέξασ, Καλιφόρνιαν καὶ Ὀκλαχόμα, αἱ ὁποῖαι παρέχουν τὰ 80% τῆσ πετρελαιοπαραγωγῆσ τῆσ Χώρασ. Ἀπὸ τοῦ 1900 καὶ ἐξῆσ αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι τῆσ Ἀμερικῆσ παρῆγον τὸ 1/4 περίπου τῆσ παγκοσμίου παραγωγῆσ πετρελαίου.

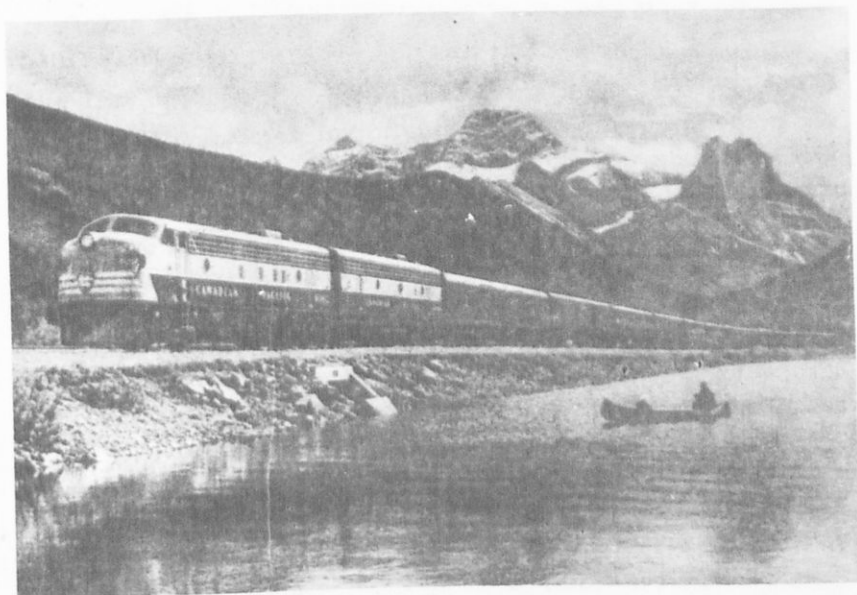
Αἱ συστηματικαὶ γεωτρήσεισ πρὸσ ἀνακάλυψιν νέων πηγῶν πετρελαίου ἀποφέρουν πάντοτε σχεδὸν εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα. Ἄνευ τῆσ συνεχοῦσ αὐξήσεωσ τῆσ παραγωγῆσ πετρελαίου διὰ νέων πηγῶν θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ βιομηχανικὴ ἰσχύσ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἡ συντήρησις ὑπὸ ἰδιωτικῶν ἀμερικανικῶν ἐπιχειρήσεων τοῦ μεγαλυτέρου μέρουσ (πλέον τοῦ 50%) τῶν διεθνῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν.

Κατὰ τὸ 1968 ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὴν Ἀλάσκαν πετρελαιοπηγαὶ, τῶν ὁποῖων ἡ ἐτησῖα παραγωγή ὑπολογίζεται εἰσ 2,5% ἐπὶ τῆσ παγκοσμίου.

**Σίδηροσ.** Ἀπὸ τοῦ 1910 περίπου αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παραγωγήν σιδηρομεταλλεύματοσ, σιδήρου καὶ χάλυβοσ.

**Ὑφαντουργία.** Ἡ ἀνάπτυξις τῆσ ὕφαντουργίασ σημειοῦται ἀπὸ τοῦ 18ου αἰῶνοσ εἰσ τὰσ βορειοανατολικὰσ παραλίουσ πόλεισ, εἰσ τὴν περιοχὴν τῶν ὁποῖων αἱ κλιματολογικαὶ συνθηκαὶ εὐνοοῦν τὴν νηματοουργίαν. Ἐν ᾧ ὁ ἀριθμὸσ τῶν ἐργατῶν τῆσ βαρεῖασ βιομηχανίασ διαρκῶσ ἐλαττοῦται, χάρισ εἰσ τὴν τελειοποίησιν τῶν μηχανῶν, εἰσ τὴν βιομηχανίαν τῶν τροφίμων ὁ ἀριθμὸσ οὗτοσ διαρκῶσ αὐξάνεται.

Ἡ ἀμερικανικὴ βιομηχανία δὲν εἶναι μονομερῆσ. Εἰσ ταύτην κυριαρχοῦν τεράστιοι οἰκονομικοὶ ὀργανισμοὶ (ὀνομαζόμενοι συνδικάτα, τράστ). Οὔτοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν παραγωγήν καὶ πώλησιν



‘Ο ὑπερκαναδικὸς σιδηρόδρομος, ὁ συνδέων τὸν Ἀτλαντικὸν μὲ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν

πολλῶν εἰδῶν. Κατέχουν μεταλλεῖα, φυτεῖας, δάση, πλοῖα παντὸς τύπου καὶ ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα ἐπεξεργάζονται πρῶτας ὕλας τῶν συνδικάτων μεταφερομένας δι’ ἰδίων μεταφορικῶν μέσων.

## 2. ‘Ο Καναδᾶς

**Γεωργία.** ‘Ο Καναδᾶς εἶναι κυρίως γεωργικὴ χώρα. Εἰς τὰς ἀπεράντους πεδιάδας αὐτοῦ καλλιεργεῖται ὁ σῖτος, ὁ ἀραβόσιτος καὶ ἄλλα δημητριακά. Ἡ παραγωγή σίτου ἀνέρχεται εἰς 22 ἑκατ. τόννους ἑτησίως, ἐξ ὧν 18 ἑκατ. τόννοι ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια ἐξαπλοῦται σὺν τῷ χρόνῳ εἰς ὅλην τὴν χώραν (500 χιλ. ἑλκυστήρες).

Παραλλήλως πρὸς τὴν γεωργίαν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ δασοκομία. Εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση τοῦ Καναδᾶ θηρεύονται πολλὰ ζῶα, τῶν ὁποίων τὰ δέρματα ἀποστέλλονται εἰς τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα πρὸς κατεργασίαν. Ξυλείας γίνεταί μεγάλη ἐξαγωγή, ὡς καὶ πολτοῦ ἐκ ξύλου πρὸς κατασκευὴν χάρτου.

**Βιομηχανία.** "Ενεκα του μεγάλου όρυκτου πλούτου της χώρας, ό Καναδάς έξελίσσεται και εις βιομηχανικόν Κράτος. Εις τας δυτικάς έπαρχίας αυτού άνεκαλύφθησαν πηγαί πετρελαίου, τών όποίων ή έκμετάλλευσις ήρχισεν ήδη. Τα άμερικανικά κεφάλαια και ό τεχνικός έξοπλισμός έξ 'Αμερικής ύποβοηθοϋν πολύ την οικονομικήν ανάπτυξιν του Καναδά, ή όποία θα γίνη πολύ μεγαλυτέρα, όταν κατορθωθή διά μεταναστεύσεως ή συγκέντρωσις εκεί ειδικευμένου τεχνικού προσωπικού, εργατών όρυχείων και γεωργών. Εις τόν Καναδάν λειτουργεί τό μεγαλύτερον έργοστάσιον παραγωγής άλουμινίου του κόσμου.

### 3. 'Η Νότιος 'Αμερική

**Γεωργία - Κτηνοτροφία.** Τό μεγαλύτερον μέρος του πληθυσμου άσχολείται με την καλλιέργειαν του έδάφους και τας γεωργικάς εκμεταλλεύσεις. 'Η παραγωγή σίτου και όρύζης κατ' έτος αύξάνεται περισσότερο. 'Ηδη ή Βραζιλία παράγει 3% της παγκοσμίου παραγωγής όρύζης. 'Επίσης και ή παραγωγή βάμβακος αύξάνεται κατ' έτος. 'Εκτός της παντός είδους παραγωγής ξυλείας και έλαστικού κόμμεος, καλλιεργείται εις μεγάλας έκτάσεις ή καφέα, τό σακχαροκάλαμον και ή βανανέα.

'Η καλλιέργεια της καφέας εκτείνεται μέχρι ύψους 1800 μ. Αί περιοχαι της Παραγουάης και της 'Αργεντινής ευνοοϋνται υπό πολλών βροχών και είναι λίαν άποδοτικά εις τας γεωργικάς καλλιεργείας. 'Αραβόσιτος, σίτος και λίνον παράγονται έν περισσειά και διατίθενται και διά την έξαγωγήν.

'Η κτηνοτροφία εις την 'Αργεντινήν είναι ιδιαίτερος άνεπτυγμένη. Πολύάριθμοι άγέλαι βοών και πολυπληθής ποίμνια προβάτων παρέχουν άφθόνους πρώτας ύλας διά την βιομηχανίαν του κρέατος, τό πλείστον της όποίας είναι συγκεντρωμένον παρά τόν κόλπον 'Ρίο - ντε - λα Πλάτα. Τό 1/3 της βιομηχανίας τών περισσοτέρων Κρατών της Νοτίου 'Αμερικής άποτελεί ή βιομηχανία τών τροφίμων.

**Μεταλλευτική - Βιομηχανία.** 'Η περιοχή τών "Ανδεων είναι πλουσία εις όρυκτά τών ευγενών καλουμένων μετάλλων, τα όποια έξάγονται ως πρώτη ύλη εις τό έξωτερικόν, και εις κοιτάσματα νικελίου, χρωμίου, μολύβδου, ψευδαργύρου κ.τ.λ., ως και εις πηγάς



πετρελαίου. Σιδηρομετάλλευμα ορύσσεται εις τὴν Βενεζουέλαν καὶ τὴν Βραζιλίαν. Ἐκ τῆς Χιλῆς ἐξάγεται νιτρικὸν κάλιον καὶ νιτρικὸν νάτριον, τὰ ὅποια συναγωνίζονται τὰ ἄζωτουχα λιπάσματα, τὰ παρασκευαζόμενα μὲ πρῶτην ὕλην τὸ ἄζωτον τῆς ἀτμοσφαιρας.

#### 4. Ῥωσία (Σοβιετικὴ Ἑνωσις)

**Δασικὴ καὶ γεωργικὴ οἰκονομία.** Ἡ οἰκονομία τῆς Ῥωσίας ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὸ κλίμα τῆς χώρας καὶ τὴν μεγάλην ἔκτασιν αὐτῆς (22,3 ἑκατ. τετρ. χιλ.). Ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τῆς χώρας κατὰ τὸν Ἰανουάριον ἔχει μέσην θερμοκρασίαν  $-20^{\circ}$  C καὶ 200 ἡμέρας τὸ ἔτος μὲ παγετὸν καὶ χιόνιας.

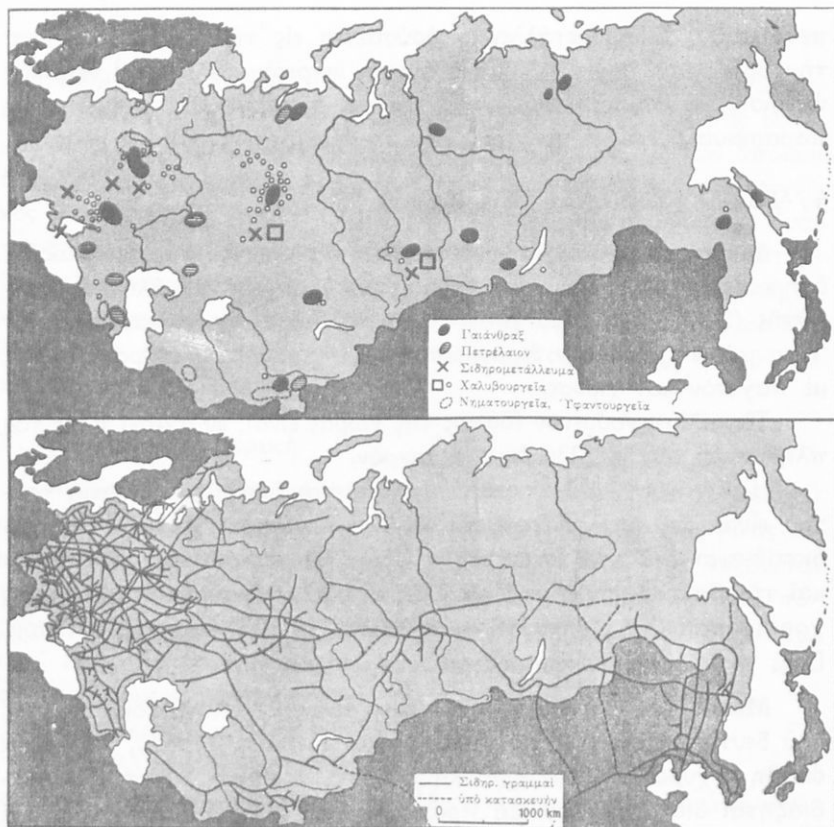
Τὸ καλλιεργούμενον ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι, ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς (236 ἑκατ.), μικρόν.

Ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια ἀναπτύσσεται διαρκῶς. Συνέπεια τούτου εἶναι ὅτι ἀπελευθεροῦνται πολλοὶ ἐργατικαὶ χεῖρες, αἱ ὅποια διατίθενται διὰ τὴν κατασκευὴν ὁδῶν, παντοίων τεχνικῶν ἔργων καὶ τὴν δασοκομίαν. Κατὰ τὸ 1966 οἱ ὑπὸ τῆς γεωργικῆς οἰκονομίας χρησιμοποιηθέντες ἔλκυστήρες ἔφθασαν τὸ 1,5 ἑκατομμ. (Ἡνωμ. Πολ. Ἀμερικῆς 4,5 ἑκατομμ.).

**Μεταλλευτικὴ - Βιομηχανία - Συγκοινωνία.** Ἀπὸ τοῦ πέρατος τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καὶ ἐντεῦθεν (1945), ἡ Ῥωσία ἀπέβη ἰσχυροτάτη βιομηχανικὴ δύναμις, ἡ ὅποια δύναται νὰ ἐφοδιάζηται διὰ τροφίμων καὶ πρώτων ὑλῶν ἐκ τοῦ ἑδάφους τῆς. Ἡ συστηματικὴ ἐξαγωγή καὶ ἐκμετάλλεσις τοῦ ὀρυκτοῦ πλοῦτου συνέβαλε πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βαρείας βιομηχανίας καὶ τῆς βιομηχανίας τῶν μετάλλων γενικῶς.

Εἰς τὴν νοτιᾶν καὶ τὴν βορείαν περιοχὴν τῆς Σιβηρίας ἀνεκαλύφθησαν τεράστια κοιτάσματα γαιάνθρακος καὶ διαφόρων ὀρυκτῶν. Τὰ εἰς τὸ ὑπέδαφος ἀποθέματα πρώτων βιομηχανικῶν ὑλῶν εἶναι ἐπαρκῆ διὰ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὴν νὰ εἶναι αὐτάρκης καὶ νὰ μὴ ἐπηρεάζεται ἐκ τῆς παγκοσμίου Οἰκονομίας.

**Πετρέλαιον.** Ἡ παραγωγή πετρελαίου τῆς Ῥωσίας κατὰ τὸ 1966, ἔφθασε τὰ 17 % τῆς παγκοσμίου. Αἱ νέαι ῥωσικαὶ πετρελαιοπηγαὶ (ἐκτὸς τῆς περιφερείας Βακοῦ) εὐρίσκονται περὶ τὰ βόρεια



Ῥωσία. Βιομηχανία καὶ συγκοινωνία

κράσπεδα τοῦ Καυκάσου, περὶ τὸν μέσον ῥοῦν τοῦ Βόλγα, πλησίον τῆς Κασπίας θαλάσσης, εἰς τὸ Τουρκεστάν, εἰς τὴν Σαχαλίνην καὶ παρὰ τὸν ποταμὸν Πετσόραν. Ἡ παραγωγή συνθετικῆς βενζίνης ἤρχισε μετὰ τὴν ὀλοκληρωτικὴν μεταφορὰν εἰς Ῥωσίαν τῶν δύο μεγάλων γερμανικῶν ἐργοστασίων Λόινα καὶ Παϊλιτς (μετὰ τὸ 1945).

**Βαρεῖα Βιομηχανία.** Αὕτη ἀποτελεῖ τὴν βάσιν διὰ τὴν ἐκβιομηχάνισιν τῆς Ῥωσίας. Καίτοι μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον ἀνεπτύχθη αὕτη σπουδαίως, ἐν τούτοις δὲν κατορθώνει ἀκόμη ν' ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Ὁ χάλυψ εἶναι περιζήτητος διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατιωτικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ διὰ τὴν

ἐξέλιξιν τῆς βιομηχανίας. Πᾶσα κατανάλωσις χάλυβος, μὴ ἐξυπηρετοῦσα στρατιωτικὰς ἀνάγκας καὶ ἀνάπτυξιν συναφῶν πρὸς τὸν ἐξοπλισμὸν βιομηχανιῶν, ἐμποδίζεται.

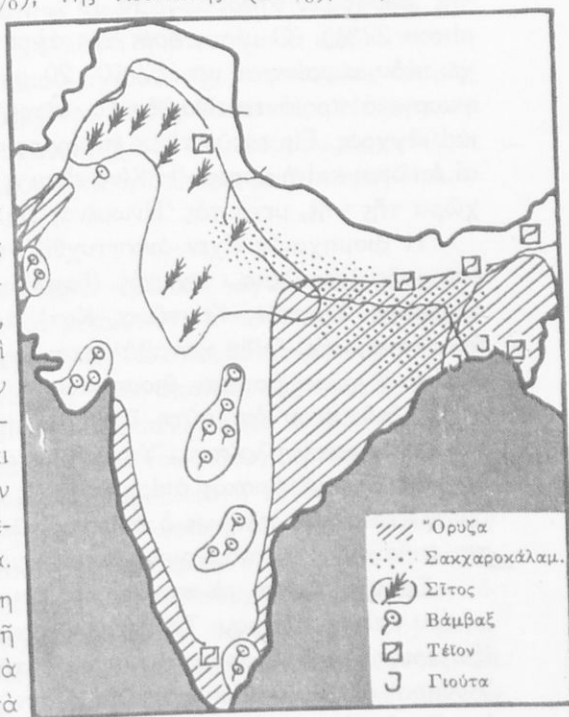
**Συγκοινωνία.** Τὸ πρόβλημα τῶν συγκοινωνιῶν εἶναι δύσκολον καὶ πολύπλοκον λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῆς χώρας, τῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν καὶ τῆς ποικίλης ἐδαφικῆς κατανομῆς τοῦ ὀρυκτοῦ πλοῦτου καὶ τῶν παραγωγικῶν κέντρων.

## 5. Αἱ Ἰνδίαί

Αἱ Ἰνδίαί ἐκ φύσεως εἶναι χώρα εἰς τὴν ὁποίαν εὐνοοῦνται αἱ γεωργικαὶ καλλιέργειαι. Μεγάλοι ποταμοί, μεγάλαι πεδιάδες καὶ κλίμα εὐκρατον πρὸς τὸ θερμὸν εἶναι οἱ παράγοντες τῶν μεγάλων γεωργικῶν ἀποδόσεων. Αἱ ἀρδεύσεις ὁμῶς τῶν πεδιάδων, τῶν κυρίως Ἰνδιῶν (15%), ὑπολείπονται πολὺ τῶν ἀρδεύσεων τῶν πεδιάδων τοῦ Πακιστάν (37%), τῆς Κεϋλάνης (27%), τῆς Κίνας (30%), τῆς Ἰαπωνίας (56%) καὶ τῆς Αἰγύπτου (100%).

Ἡ καλλιεργουμένη ἐπιφάνεια εἶναι μικρὰ καὶ οὐχὶ ἐπαρκῆς διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ, ὃ ὁποῖος αὐξάνεται ἐτησίως πολὺ. Εἰς τὰς Ἰνδίας οἱ ἀγρόται καλλιεργοῦν κέγχρον, λαχανικά, ἐλαιώδη φυτὰ, ὄσπρια καὶ πρὸ παντὸς ὄρυζαν, σίτον καὶ σακχαροκάλαμον. Τὰ ἀγροκτήματα αὐτῶν δὲν εἶναι μεγάλης ἐκτάσεως. Ἐκαστον τούτων ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὄρον εἰς 20 στρέμματα.

Πρὸς τὰ βόρεια μέρη τῆς χώρας ἔχουν διανοιγῆ πολλὰ φρέατα καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγιναν ἄρκετὰ ἔργα δι' ὕδατοφράκτας. Ἡ



Ἰνδίαί. Γεωργικαὶ καλλιέργειαι.

καλλιέργεια τείου έπιτελείται κυρίως εις φυτείας του 'Ασσάμ και τής Κεϋλάνης.

Τò έξωτερικόν έμπόριον και τών τριών κρατών τών 'Ινδιών χαρακτηρίζεται εκ τών έξαγωγών πρώτων ύλδων και τών εισαγωγών βιομηχανικών ειδών. 'Η ύφαντουργική βιομηχανία έχει έπιτελέσει μεγάλας προόδους, κατόπιν εισαγωγής νεωτάτων μηχανών νηματουργικής και ύφαντουργίας. Αί 'Ηνωμένοι Πολιτεΐαι, ή 'Αγγλία και ή 'Ιαπωνία είναι τὰ τρία σπουδαιότερα Κράτη τὰ έχοντα μεγάλας οικονομικάς σχέσεις μετά τών 'Ινδιών.

## 6. 'Η Κίνα

'Η Κίνα είναι κατ' έξοχήν γεωργική χώρα. Τὰ σπουδαιότερα καλλιεργητικά κέντρα εύρίσκονται περι τούς μεγάλους ποταμούς Χοανχό, Γιανκτσεκιάνγκ και Σικιάνκ. 'Η καλλιεργουμένη έπιφάνεια τής χώρας δέν ύπερβαίνει τò 15% τής έκτάσεως αϋτής ('Ελλάς περίπου 22%). 'Ο μέσος όρος τής άγροτικής ιδιοκτησίας δι' έκαστον χωρικόν κυμαίνεται μεταξύ 10 - 20 στρεμμάτων. Τὰ σπουδαιότερα γεωργικά προϊόντα είναι όρυζα, σίτος, άραβόσιτος, βάμβαξ, σόγια, και κέγγρος. Εις τὰς νοτίους έπαρχίας τής χώρας εύδοκιμεί τò τέιον, αί όπωραι και ή μορέα. 'Η Κίνα είναι ή δευτέρα βαμβακοπααραγωγός χώρα τής γής, μετά τὰς 'Ηνωμένας Πολιτεΐας τής 'Αμερικής.

'Η βιομηχανία ειχεν άναπτυχθή ύπό τήν έπίδρασιν έξωτερικής έπιρροής (κεφάλαια, τεχνικός έξοπλισμός) εις τὰς μεγάλας πόλεις Σαγκάην, Τιεντσίν, Καντώνα. Κατ' άρχάς ιδρύθησαν έργοστάσια ύφαντουργικής. 'Ηδη καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια όπως άποκτήση ή χώρα βαρείαν βιομηχανίαν, κατὰ τò πρότυπον τής ρωσικής, δεδομένου ότι αϋτη διαθέτει έπαρκή κοιτάσματα γαιάνθρακος και όρυκτου πλούτου. 'Υπολογίζεται ότι τὰ άποθέματα τών κοιτασμάτων γαιάνθρακος άνέρχονται εις 250 δισεκ. τόννους. Δέν έχει όμως έξερευνηθή πλήρως ό όρυκτός πλούτος τής χώρας και θεωρείται πιθανόν, ότι ύπάρχουν πλουσιότερα κοιτάσματα γαιάνθρακος.

Σπουδαία είναι τὰ κοιτάσματα όρυκτών του βολφραμίου, άντιμονίου και κασσιτέρου. Τὰ μεταλλεύματα τούτων διατίθενται εις τò έξωτερικόν. Τò έξωτερικόν έμπόριον τής χώρας δέν είναι μεγάλο. 'Αθηραι οικονομικά σχέσεις ύπάρχουν μετά τών μεγάλων Κρατών εκ τών όποίων εισάγονται βιομηχανικά είδη, ιδίως μηχαναί και έρ-

γαλεΐα. Υπολογίζεται ότι εντός τῶν 10 προσεχῶν ἐτῶν (ἀπὸ τοῦ 1969) ἡ Κίνα θὰ καταστῆ μεγάλη βιομηχανικὴ δύναμις.

## 7. Ἡ Ἰαπωνία

Καίτοι ἡ Ἰαπωνία δὲν διαθέτει μεγάλας ἐκτάσεις οὔτε ἄφθονον ὀρυκτὸν πλοῦτον, ἐν τούτοις ἔχει καταστῆ μεγάλη βιομηχανικὴ χώρα. Τὰ ἀποθέματα κοιτασμάτων γαιάνθρακος ὑπολογίζονται εἰς 6 δισεκατ. τόννους. Διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βαρείας βιομηχανίας αὐτῆς εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ γαιάνθραξ καὶ σιδηρομεταλλεύματα.

Ἡ ποιότης τῶν βιομηχανικῶν Ἰαπωνικῶν προϊόντων δὲν ὑπολείπεται τῆς τῶν ἀντιστοίχων εὐρωπαϊκῶν. Τὰ Ἰαπωνικὰ ὅμως εἶναι πολὺ εὐθηνότερα τούτων, διότι τὰ ἐργατικά ἡμερομίσθια ἐν Ἰαπωνίᾳ εἶναι εἰς πολὺ χαμηλὸν ἐπίπεδον. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1952 ἡ Ἰαπωνία ἐξάγει εἰς τὴν Εὐρώπην ἀκατέργαστον σίδηρον καὶ χάλυβα. Ἰδιαιτέραν ἀνάπτυξιν ἔχει λάβει ἡ βιομηχανία εἰδῶν προερχομένων ἐκ τῆς ἀλιείας. Τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς παγκοσμίως ἀλιευομένης ποσότητος ἰχθύων προέρχεται ἐκ τῆς Ἰαπωνίας. Ἡ Ἰαπωνία ἔχει καταστῆ ἡ τρίτη βιομηχανικὴ χώρα τοῦ κόσμου εἰς πολλοὺς τομεῖς παραγωγῆς. Εἰς μερικοὺς εἶναι ἡ δευτέρα μετὰ τὰς Η.Π.Α.

## 8. Ἡ Αὐστραλία

Ἡ Αὐστραλία εἶναι χώρα κατὰ πρῶτον λόγον γεωργικῆ. Μέχρι τοῦ 1939 τὰ γεωργικὰ καὶ μεταλλευτικὰ προϊόντα τῆς χώρας ἀπετέλουν τὰ 90% τῶν ἐξαγωγῶν. Τὸ σπουδαιότερον ἐξαγόμενον εἶδος εἶναι τὸ ἔριον ἐκ προβάτων, τοῦ ὁποῦ ἡ ἐξαγωγή ἀνέρχεται ἐτησίως εἰς τὸ 1/4 περίπου τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Τὰ 3/4 τῶν ὑπαρχόντων προβάτων εἶναι τοῦ εἶδους μερινός.

Ἡ παραγωγή σίτου εἶναι μεγάλη. Εἶναι ἡ τετάρτη χώρα τῆς γῆς εἰς τὴν ἐξαγωγήν σίτου μετὰ τὴν Ῥωσίαν, τὸν Καναδᾶν καὶ τὴν Ἀργεντινὴν. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου (1939 - 1945) ἡ Αὐστραλία ἐξάγει κρέατα, σάκχαρον, βούτυρον, οἶνον καὶ μέλι. Εἰς τὴν γεωργίαν ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τῆς μονοκαλλιεργείας, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐνίοτε ἐγκλείει πολλοὺς κινδύνους διὰ τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν, ἐνεκα καταστροφῶν προκαλουμένων ἐκ κλιματολογικῶν μεταβολῶν.

την μορφήν αὐτὴν τῆς ἐξαρτήσεως πρὸς τὴν Ἀγγλίαν περιελήφθη καὶ ἡ ἑλληνικὴ Κύπρος.

Εἰς τὸν κατωτέρω πίνακα ἐμφαίνονται τὰ Κράτη τῆς ἀγγλικῆς Κοινοπολιτείας (ΟΗΕ 1967).

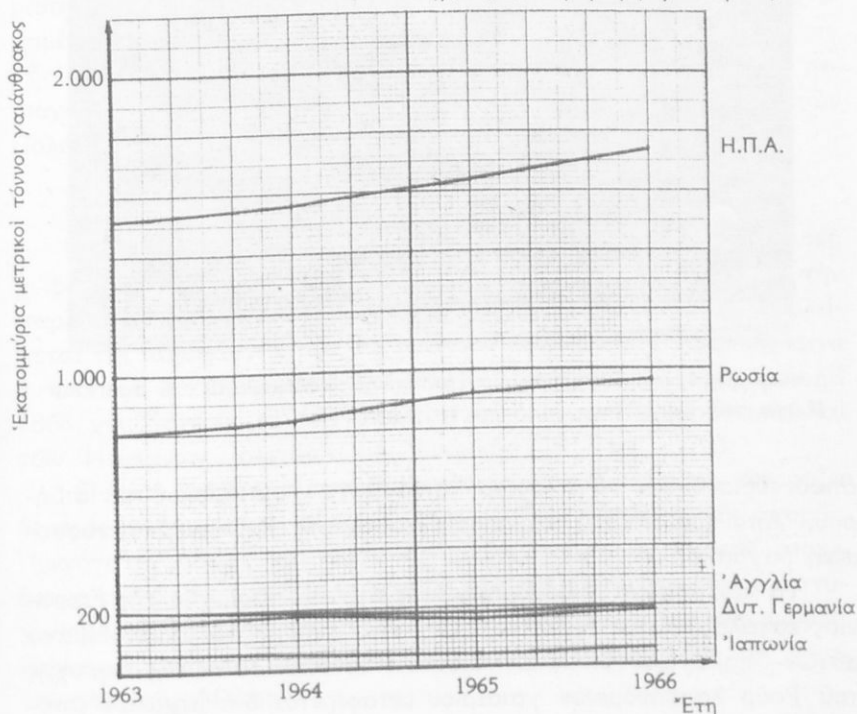
Χώρα	*Ἑκτασις	Κάτοικοι εἰς ἑκατομύρια
Μεγάλη Βρεταννία (Ἀγγλία)	244.030	55,68
Καναδᾶς	9.976.139	20,44
Αὐστραλία	7.686.810	11,75
Νῆσοι Κοκκὸ (Κόλπος Βεγγάλης)	14	0,001
Νῆσοι Νόρφολκ (Ἀνατολικῶς Αὐστραλίας)	36	0,001
Νῆσοι Χριστουγέννων (Κεντρικὸς Εἰρηνικὸς Ὦκεανὸς)	135	0,003
Παπούα (Εἰς Νέαν Γουϊνέαν)	222.998	0,62
Νέα Γουϊνέα	238.693	1,6
Ναουροῦ (ἀνατολ. Ν. Γουϊνέας)	21	0,006
Περιοχὴ Ἀνταρκτικῆς Ἠπείρου	6.044.000	—
Νέα Ζηλανδία	268.676	2,72
Νῆσοι παρὰ τὴν Ν. Ζηλανδίαν	502	0,03
Ρόσσ - Ντεπέντενσν (νῆσοι παρὰ τὴν Ἀνταρκτικὴν).	414.400	—
Δυτικὴ Σαμόα (Νῆσος Εἰρηνικοῦ)	2.934	0,13
Ἰνδία	3.268.090	511,11
Πακιστάν	946.716	107,25
Κεϋλάνη	65.610	11,74
Γκάνα	238.537	8,14
Μαλαισία	332.633	8,58
Νιγηρία	923.768	62,45
Σιέρρα Λεόνε	71.740	2,43
Τανσανία	939.701	12,7
Ἰαμάικα	10.962	1,87
Τόμπακο (νῆσοι βορείως Ν. Ἀμερικῆς)	5.128	1,01
Νουασαλάντ (Μαλαβί, Ἀφρικῆς)	117.800	4,13
Ζαμβία (Βόρειος Ῥοδεσία)	752.614	3,94
Κύπρος	9.251	0,61

## 10. Ἡ Γερμανία

Καί εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἤρχισε περὶ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος, ἀλλὰ μὲ βραδύτερον ῥυθμὸν. Πολὺ παλαιαὶ εἶναι αἱ βιοτεχνίαι τοῦ λίνου, μετάξις, ἔριου, σιδήρου καὶ ξύλου. Αἱ πρῶται ὕλαι λίνου, ἔριου, ξύλου καὶ μεταλλευμάτων ἐλαμβάνοντο ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ. Ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Γερμανίας ὑπέστη τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀγγλικῆς βιομηχανίας. Γερμανοὶ τεχνικοὶ ἐξεπαιδεύθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ εἰσήγαγον εἰς Γερμανίαν τὰς μεθόδους μεταλλουργίας τοῦ σιδήρου καὶ κατασκευῆς μηχανῶν.

Ὅτε, κατὰ τὸ 1800, ὁ Ναπολέων Βοναπάρτης ἐνήργησε τὸν ἡπειρωτικὸν ἀποκλεισμὸν τῆς Ἀγγλίας ἡ ἀνάπτυξις τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας ἔλαβε ταχύτερον ῥυθμὸν, ἰδίως εἰς τὴν περιοχὴν Ῥούρ,

Ἡ παραγωγή ἐνεργείας τῶν μεγαλύτερων οἰκονομικῶν δυνάμεων ἀνηγμένη εἰς παραγωγὴν γαιάνθρακος





Δυτικόν Βερολίον. Συγχρόνου αρχιτεκτονικῆς οἰκοδόμημα εἰς τὴν συνοικίαν Hansa τοῦ Tiergarten

ὅπου εὐρίσκονται τὰ πλούσια κοιτάσματα γαιάνθρακος καὶ σιδήρου. Ἀπὸ τοῦ 1870 ἡ γερμανικὴ βιομηχανία ἤρchiσεν ἀναπτυσσομένη ῥαγδαίως.

Τὰ κοιτάσματα γαιάνθρακος τῆς δυτικῆς περιοχῆς τῆς Γερμανίας καταλαμβάνουν ἕκτασιν 3.000 τετρ. χιλιομ., τὰ δὲ ἀποθέματα αὐτῶν ὑπολογίζονται εἰς 220 δισεκατ. τόννων. Τὸ ἐκ τῆς περιοχῆς τοῦ Ῥούρ λαμβανόμενον γαιαέριον μεταφέρεται διὰ μεγάλων ὑπο-



γείων αεραγωγῶν εἰς τὴν βόρειον καὶ νότιον Γερμανίαν καὶ χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῶν ἐκεῖ συναφῶν βιομηχανιῶν.

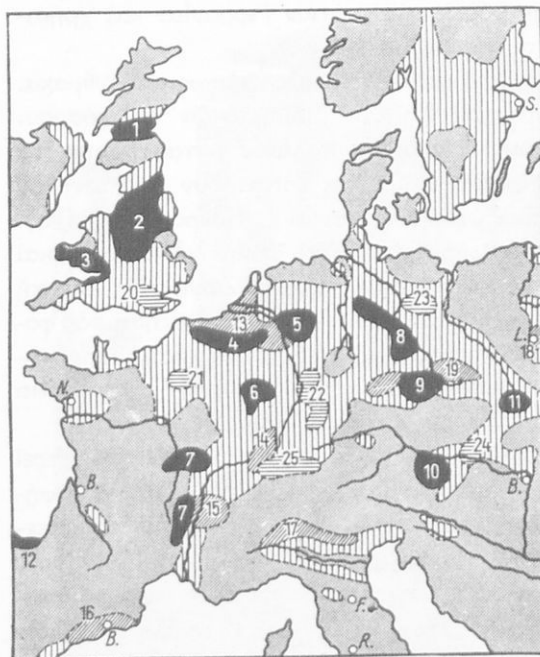
Ἡ χημικὴ βιομηχανία χρησιμοποιεῖ ποικιλοτρόπως τὸν ἄνθρακα. Ἐχει καταστῆ ἕκ τῶν πρώτων χημικῶν βιομηχανιῶν τοῦ κόσμου. Μετὰ τὴν ἕκ τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου καταστροφὴν, τὰ δύο τρίτα περίπου τῆς παλαιᾶς Γερμανίας ἀποτελοῦν ἀνεξάρτητον κράτος ὁμοσπονδιακόν, τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν (10 μικρότερα Κράτη). τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἔν τρίτον εὐρίσκεται ὑπὸ ῥωσικὴν κατοχὴν καὶ ἀποτελεῖ τὴν Ἀνατολικὴν Γερμανίαν (Ῥωσικὴ Ζώνη). Ἡ Δυτικὴ Γερμανία κατῶρθωσεν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν νὰ ἀποκαταστήσῃ τὰς φοβερὰς ἕκ τοῦ πολέμου καταστροφὰς καὶ νὰ δημιουργήσῃ ζωηροτάτην οἰκονομικὴν ἀνθησιν, τοιαύτην, ὥστε νὰ χορηγῆ καὶ δάνεια εἰς Μεγάλας Δυνάμεις, ὡς ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία.

Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας ὑστερεῖ πολὺ τῆς παραγωγῆς τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, διότι οἱ Ῥῶσοι ἀφῆρσαν τὸ ἥμισυ ὅλων τῶν βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων τῆς κατεχομένης ζώνης καὶ μετέφερον αὐτὰς εἰς τὴν Ῥωσίαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ῥωσικῆς βιομηχανίας, αἱ δὲ ἀνατολικαὶ γαιανθρακοφόροι περριοχαὶ εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν κατοχὴν καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν Πολωνῶν.

## 11. Ἡ Γαλλία

Ἡ Γαλλία εἶναι συγχρόνως μεγάλη γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ χώρα. Παράγει σίτον, περί τὰ 12 ἑκατομμ. τόνν. ἐτησίως. Εἰς τὴν παραγωγὴν γεωμήλων, μὲ 11 περίπου ἑκατομμ. τόννους, ὑπολείπεται τῆς παραγωγῆς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κατὰ 3 περίπου ἑκατομμ. τόννους (1967). Ἡ παραγωγὴ σακχάρου μὲ 1866 χιλ. τόννους (1967) ὑπολείπεται ὀλίγον τῆς γερμανικῆς καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς (1917 καὶ 2570).

Εἶναι ἡ πρώτη οἰνοπαραγωγὸς χώρα τοῦ κόσμου, ἀγοράζει δὲ πρὸς ἐπεξεργασίαν καὶ ποσότητος οἴνου ἕκ τῆς ἑλληνικῆς ἀγορᾶς. Πυκνότατον ὄδικόν καὶ σιδηροδρομικόν δίκτυον ἐξυπηρετεῖ σπουδαίως τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας. Ἡ ὑφαντουργία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη, ἰδίως εἰς τὰς κεντρικὰς καὶ βορείους ἐπαρχίας τῆς χώρας. Περίφημα εἶναι τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα τῆς Λυῶν καὶ τὰ νηματοουργεῖα τῆς Λίλλης.



■ Βαρεία βιομηχανία, κυρίως χημική: 1 Νότιος Σκωτία, 2 Κεντρική Ἀγγλία, 3 Νότιος Ουαλία, 4 Βόρειος Γαλλία - Βέλγιον, 5 Περιοχή Ρορ Γερμανίας, 6 Λωραίνη - Σάαρ Γερμανίας - Λουξεμβούργον, 7 Κεντρική και Νότιος Γαλλία, 8 Κεντρική Γερμανία, 9 Βόρειος Βοημία, 10 Στερία Αυστρίας, 11 Ἄνω Σιλεσία, 12 Ἀστούρια.

▨ Βιομηχανικὴ περιοχά, κυρίως θραυστικαί: 13 Φλαμανδία, 14 Ἀλσατία, 15 Κοιλὰς Ροδανού, 16 Καταλωνία, 17 Ἄνω Ἰταλία, 18 Δυτικὴ Πολωνία, 19 Σαξωνία - Βοημία.

▧ Βιομηχανικὴ περιοχά ἐξαιρετικῆς ποιότητος εἰδῶν: 20 Περιοχὴ Λονδίνου, 21 Περιοχὴ Παρισίων, 22 Περιοχὴ Ρήνου - Μάιν - Νέκαρ, 23 Περιοχὴ Βερολίνου, 24 Περιοχὴ Βιέννης, 25 Περιοχὴ Ἐλβετίας.

▩ Λοιπὰ βιομηχανικὰ περιοχά.

Βιομηχανικὰ περιοχά Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εὐρώπης

Ἡ χημικὴ βιομηχανία συναγωνίζεται εἰς ποιότητα τὰς χημικὰς βιομηχανίας ἄλλων μεγάλων βιομηχανικῶν κρατῶν, καίτοι ἡ χώρα δὲν διαθέτει ἄφθονον γαιάνθρακα. Τὰ γαλλικὰ ἀρώματα θεωροῦνται τὰ καλύτερα τοῦ κόσμου.

Ἡ Γαλλία ἔχει πλουσιώτατα κοιτάσματα ὀρυκτῶν σιδήρου. Τὸ ἐτησίως ἐξαγόμενον σιδηρομετάλλευμα εἶναι ὑπερτριπλάσιον τοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐξαγομένου γερμανικοῦ καὶ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς γαλλικῆς βαρείας βιομηχανίας.

#### ΧΩΡΑΙ ΠΡΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΝ

Ὁ ἐξευρωπαϊσμός τῆς γῆς προῆλθεν ἐκ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν μεγάλων γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων (τοῦ 15ου αἰῶνος) πολλοὶ Εὐρωπαῖοι ἐξεχύθησαν κατὰ κύματα πρὸς τὰς νέας ἀνακαλυφθεῖσας χώρας. Ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, ἡ Ὀλλαν-

δία, ή 'Αγγλία, ή Γαλλία, κατ' άρχάς, βραδύτερον δέ ή Γερμανία και ή 'Ιταλία, ίδρυσαν άποικίας εις τās νέας χώρας και ήρχισαν τήν οικονομικήν έκμετάλλευσιν αὐτῶν. Κατά τόν 18ον και 19ον αἰῶνα αἱ Εὐρωπαῖοι ίδρυσαν εις τās άποικίας των και οἰκισμούς και πόλεις ἐξ Εὐρωπαϊῶν και ή οικονομική ανάπτυξις τῶν άποικιῶν ἐγενεν ἐντονωτέρα, ἀκολουθοῦσα τόν ρυθμόν τῆς τεχνικῆς ἀναπτύξεως τῆς Εὐρώπης. Πρῶται ὕλαι διωχετεύοντο ἐκ τῶν άποικιῶν εις τήν Εὐρώπην και βιομηχανικά προϊόντα ἐξ Εὐρώπης ἐπωλοῦντο κατά μεγάλας ποσότητος εις τās άποικίας. Ἀποτέλεσμα τῶν ἀνταλλαγῶν αὐτῶν μεταξὺ Εὐρώπης και άποικιῶν ἦτο ή μεγάλη οικονομική ἀνθσις τῆς Εὐρώπης και ὁ στοιχειῶδης ἐκπολιτισμός τῶν πρωτογόνων λαῶν τῶν άποικιῶν.

Ἡ ἀτμήρης ναυτιλία συνέτεινεν ἔτι περισσότερον εις τήν αὔξησιν τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν και τήν δημιουργίαν τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου. Ὁ πρῶτος και ὁ δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος (1914 - 1918 και 1939 - 1945) εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα και τήν δημιουργίαν πλείστων νέων ἐλευθέρων Κρατῶν εις τήν Ἀφρικὴν και τήν Ἀσίαν.

Τὰ νέα αὐτὰ Κράτη ἐγεναν μέλη τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν (ΟΗΕ). Ἡ οικονομία τῶν Κρατῶν αὐτῶν εὐρίσκεται εις τὸ πρῶτον στάδιον ἀναπτύξεως. Αἱ σύγχρονοι πολιτιστικά ἀπαιτήσεις και αἱ ἀνέσεις τῆς ζωῆς αἱ παρατηρούμεναι εις τήν Εὐρώπην και τήν Ἀμερικὴν (ΗΠΑ) δέν ὑπάρχουν εις τὰ νέα δημιουργηθέντα Κράτη. Τούναντίον εις πολλὰ ἐξ αὐτῶν ή ζωὴ τῶν ἀνθρώπων εἶναι πρωτόγονος πολλὰί ἀσθένειαι μαστίζουν τοὺς κατοίκους και ή πτωχεία εις τās λαϊκὰς μάζας εἶναι ἐκδηλος. Ἐλλειψις στοιχειῶδους κοινωνικῆς προνοίας και ὀργανώσεως οικονομικῆς συντελοῦν, ὡστε ή ζωὴ τῶν κατοίκων τῶν νέων χωρῶν νὰ μὴ εἶναι ἀνετος, ὑπὸ τήν ἐννοιαν κατά τήν ὁποίαν νοεῖ τήν ζωὴν εις Εὐρωπαῖος ή Ἀμερικανός. Ὁ ταχύς ἐξ ἄλλου ρυθμός τῆς τεχνολογικῆς ἀναπτύξεως και ή ἀνάγκη συμμετρίας τινος εις τήν οικονομικήν και πολιτιστικὴν πρόοδον τῶν λαῶν τῆς γῆς και ἐν γένει ή ἐπιθυμία βελτιώσεως τῶν ὄρων ζωῆς τῶν λαῶν τῶν πρώην άποικιῶν ὠδήγησαν τόν Ὁργανισμόν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν νὰ λάβῃ μέριμναν πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν καθυστερημένων εις τήν σύγχρονον πρόοδον λαῶν.

Πρὸς ἀνάπτυξιν χῶραι ὀνομάζονται ὄλαι αἱ χῶραι ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι διακρίνονται διὰ τήν ἐπικρατοῦσαν εις αὐτὰς πτωχείαν, τὸ

μικρόν εισόδημα, τὰς πολλὰς ἀσθενείας, τὴν ἀτελεῖ διατροφήν, τὴν πρωτόγονον ἔνδυσιν, τὴν πρωτόγονον οἰκιακὴν διαβίωσιν, τὴν ἀτελεῖ παιδείαν. \*Ἄλλοτε αἱ χῶραι αὗται ὠνομάζοντο ὑπανάπτυκτοι. Κατόπιν διαμαρτυρίας ὅμως πολλῶν ἐξ αὐτῶν ἡ ἐπίσημος ὀνομασία ἔγινε: «Χῶραι πρὸς ἀνάπτυξιν».

Ἡ ἐμφανὴς διαφορὰ μεταξὺ «ἀνεπτυγμένων χωρῶν» καὶ «πρὸς ἀνάπτυξιν» χωρῶν καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως τοῦ εισοδήματος ἐκάστου ἀτόμου τῶν συγκρινόμενων χωρῶν. Οὕτω, ἐν ᾧ τὸ ἐτήσιον εισόδημα 400 περίπου ἑκατομμυρίων κατοίκων τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀνέρχεται εἰς 18.000 δραχμὰς κατὰ κεφαλὴν, τὸ ἐτήσιον εισόδημα 1600 ἑκατομμυρίων περίπου κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας, Ν. Ἀμερικῆς, καὶ μερικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης δὲν ὑπερβαίνει κατὰ κεφαλὴν τὸ ποσὸν τῶν 5000 δραχμῶν.

Ἄλλαγή τῆς καταστάσεως αὐτῆς χρειάζεται τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Κράτους καὶ ὅπου ἡ ἐπέμβασις αὕτη δὲν εἶναι ἐπαρκὴς χρειάζεται τὴν ἐπέμβασιν Διεθνoῦς Ὁργανισμοῦ, ὅπως εἶναι ὁ Ὁργανισμὸς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια, ἡ χρησιμοποίησις μηχανῶν διὰ τὸν θερισμὸν καὶ τὸν ἀλωνισμὸν, ἡ χρησιμοποίησις λιπασμάτων, ἡ χρησιμοποίησις ἐκλεκτῶν σπόρων καὶ ἡ ἐποπτεία διὰ τὴν ὑγιεινὴν τοῦ ἀγρότου εἶναι τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα λαμβάνει ὁ Ὁργανισμὸς τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τῶν πρὸς ἀνάπτυξιν χωρῶν. Ἐξ ἄλλου ἡ κυρία προσπάθεια πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ἐνὸς ὑπὸ ἀνάπτυξιν εὐρισκομένου λαοῦ εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας του. Ἡ ἀνάπτυξις ὅμως αὕτη ἀπαιτεῖ μεγάλα κεφάλαια καὶ χρόνον μακρόν. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι αἱ πρὸς ἀνάπτυξιν χῶραι τῆς γῆς δὲν εὐρίσκονται εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν ὑπαναπτύξεως. Καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην ἀκόμη, ἂν ἐξαιρέση κανεὶς ὠρισμένα βιομηχανικὰ Κράτη, τὰ ὑπόλοιπα Κράτη εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν τοιαύτην, ὥστε νὰ ἔχουν ἀνάγκην περαιτέρω ἀναπτύξεως. Τὰ Κράτη τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου παραδείγματος χάριν, δὲν ἔχουν τὸ αὐτὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον, τὸ ὁποῖον παρατηρεῖται εἰς τὴν Δυτ. Γερμανίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν. Κατὰ συνέπειαν ἔχουν τὰ Κράτη αὐτὰ ἀνάγκην ἐξωθεν βοηθείας διὰ τὴν ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου των, καὶ πρὸ παντὸς ἔχουν ἀνάγκην διὰ τῆς βοηθείας αὐτῆς, νὰ ἀναπτύξουν τὴν βιομηχανίαν των ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον.

**Ζ'. ΤΑ ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ  
ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΤΟΜΕΑ  
(21 'Απριλίου 1967 — 21 'Απριλίου 1969)**

**Α'. Νομισματική και πιστωτική πολιτική  
'Η νομισματική σταθερότης**

Θεμέλιον τῆς Οικονομικῆς πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως εἶναι ἡ νομισματικὴ σταθερότης ἢτοι ἡ σταθερότης τῆς ἀγοραστικῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς.

Πρῶτον διότι ἡ νομισματικὴ σταθερότης ἀποτελεῖ τὴν βασικωτέραν καὶ ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας μας. Πληθωριστικαὶ θεωρίαι τεθεῖσαι εἰς ἐφαρμογὴν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶχον ὀδηγήσει εἰς ἀνατροπὴν τῆς οἰκονομικῆς ἰσορροπίας, εἰς μεγάλην διαταραχὴν τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν καὶ εἰς ἀπώλειαν τῆς ἐμπιστοσύνης πρὸς τὸ ἔθνικόν μας νόμισμα, τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Δεύτερον διότι ἡ νομισματικὴ σταθερότης συνδέεται εὐθέως μὲ τὴν ἀγοραστικὴν δύναμιν τοῦ χρηματικοῦ εἰσοδήματος τῶν δραχμοβιωτῶν λαϊκῶν τάξεων.

Ἡ ἀξία τῆς δραχμῆς δὲν εἶναι σταθερὰ μόνον ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας. Καὶ εἰς τὰ ξένα χρηματιστήρια διατηρεῖται ἀμείωτος ἡ ἀξία τῆς δραχμῆς, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ξένων ὡς ἓν ἐκ τῶν σταθερωτέρων νομισμάτων τοῦ κόσμου.

**'Η προσφορὰ χρήματος**

Ἀξιοσημείωτον ἐπίτευγμα ἀποτελεῖ ἡ ἐξασφαλισθεῖσα ἰσορροπία μεταξὺ τῆς προσφορᾶς χρήματος καὶ τῶν πραγματικῶν ἐκαστοτε χρηματικῶν ἀναγκῶν τῆς ἀναπτυσσομένης οἰκονομίας τῆς χώρας μας, χωρὶς πρὸς τοῦτο νὰ παραστῇ ἀνάγκη προσφυγῆς εἰς τὴν ἐκδοτικὴν μηχανὴν τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

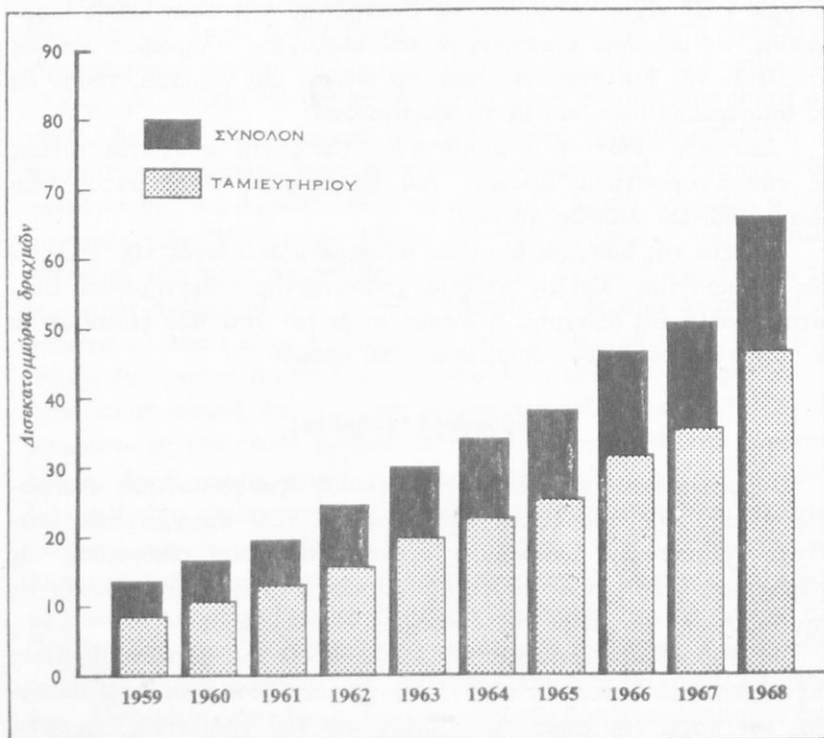
Ἡ σημειωθείσα μείωσις τοῦ κυκλοφοροῦντος χαρτονομίσματος ἐπετεύχθη ὑπὸ καθεστῶς εὐρυτάτης χρηματοδοτήσεως τῆς οἰκονομίας καὶ παρὰ τὴν σημαντικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ χρηματικοῦ ἀγροτικοῦ καὶ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος.

Ἡ αὐξησης τῶν ἀποταμιεύσεων τοῦ λαοῦ εἶναι χαρακτηριστικὴ τῆς οἰκονομικῆς εὐρωστίας τοῦ τόπου μας.

### Ἰδιωτικαὶ Καταθέσεις

Αἱ καταθέσεις τῶν πολιτῶν εἰς τὰ Ταμιευτήρια τοῦ Κράτους (Ταχυδρομικὰ Ταμιευτήρια) καὶ τὰς Τραπεζὰς ἐπηρεάζονται ἐκ τῆς ἐν γένει οἰκονομίας μιᾶς χώρας καὶ ἐκ τῶν ὄρων ἀσφαλείας καὶ εἰρηνικῆς διαβιώσεως τοῦ λαοῦ. Ἀπὸ τῆς 21 Ἀπριλίου 1967 τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας καὶ εἰρηνικῆς διαβιώσεως τοῦ λαοῦ συνετελέσεν εἰς τὴν αὐξησην τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος ἐν γένει. Αἱ ἰδιωτικαὶ καταθέσεις κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶχον ὡς ἑξῆς:

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΙΔΙΩΤΩΝ



*Ετος	Καταθέσεις (εἰς ἑκατομμ.)
1965	3.984
1966	4.160
1967	8.211
1968	15.377

Αἱ καταθέσεις εἰς τὰ Ταχυδρομικά Ταμειυτήρια καὶ τὰς Τραπεζὰς ἐμφαίνονται ἐκ τοῦ ἑπομένου πίνακος.

### Ἡ χρηματοδότησις τῆς Οἰκονομίας

Διὰ τῶν ληφθέντων ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, κατὰ τὸ 1967, πιστωτικῶν μέτρων, ἐπετεύχθη εἰς πρώτην φάσιν, ἡ ἀποδέσμευσις τοῦ πιστωτικοῦ συστήματος ἐκ τῶν ἀναχρονιστικῶν ἐλέγχων, ἡ εἰσαγωγή νέων μορφῶν καὶ συγχρόνων μεθόδων χρηματοδοτήσεως, καὶ ἡ διεύρυνσις τῶν ὀρίων χρηματοδοτήσεως ὄλων τῶν παραγωγικῶν δραστηριοτήτων, ἰδίως εἰς τοὺς τομεῖς τῶν οἰκοδομῶν, τοῦ ἐμπορίου, τῆς γεωργίας, τῶν ἐπαγγελματιῶν καὶ τῆς Περιηγήσεως (κ. Τουρισμοῦ), ἐν ᾧ συγχρόνως ἐλήφθη ἰδιαίτερα μέριμνα ὑπὲρ ὠρισμένων κλάδων στρατηγικῆς σημασίας διὰ τὴν Οἰκονομίαν, τῶν ναυπηγήσεων, τῶν γεωργικῶν βιομηχανιῶν τῆς βιοτεχνίας καὶ τῶν ἐξαγωγικῶν ἐπιχειρήσεων.

### Ὁ ἐντυπωσιακὸς ρυθμὸς ἀνόδου τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς Οἰκονομίας

Τὸ μέγεθος τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀσκηθείσης πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν ἐκφράζει ὁ ἐντυπωσιακὸς ρυθμὸς ἀνόδου τῆς χρηματοδοτήσεως πρὸς τὴν Οἰκονομίαν, τῆς ὁποίας κυρία πηγή ὑπῆρχεν ἡ διοχεττειθεῖσα ὑπὸ μορφὴν καταθέσεων, εἰς τὸ τραπεζιτικὸν σύστημα ηὐξημένη ῥοτὴ ἀποταμιεύσεων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Οὕτω, συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος τὸ συνολικὸν ὕψος τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας ἀνῆλθε κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1968, εἰς 96.574 ἑκατομμύρια

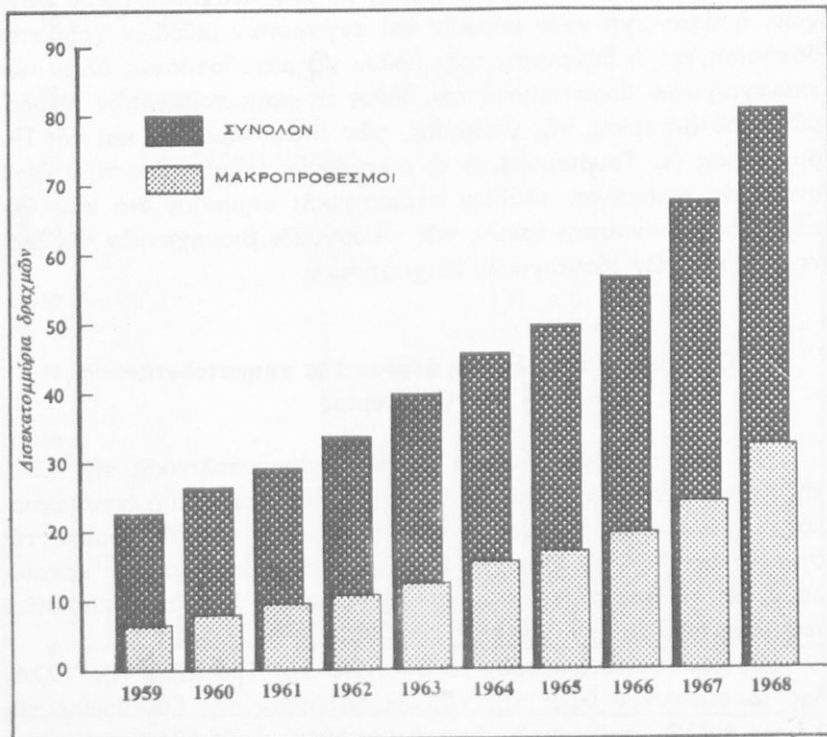
δρχ., συμπεριλαμβανομένου και ποσοῦ 4.900 ἑκατομμυρίων δρχ. ἀφορῶντος εἰς τὸ ἐντὸς τοῦ 1968 διακανονισθὲν μέρος τῶν διαγραφέντων ἀγροτικῶν χρεῶν.

Ἡ σημειωθείσα κατὰ τὸ 1968 καθαρὰ αὐξησις τῆς συνολικῆς χρηματοδοτήσεως ἀνῆλθεν εἰς 17.140 ἑκατομμ. δρχ. ἢ 21%, ἀπὸ δὲ τῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι τέλους τοῦ 1968, τὸ ὕψος τῶν νέων πιστώσεων πρὸς τὴν Οἰκονομίαν, ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἐντυπωσιακὸν ποσὸν τῶν 26.815 ἑκατομμ. δραχμῶν.

### Ἡ χρηματοδότησις τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως

Ἡ συνολικὴ χρηματοδότησις τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως, ἡ ὁποία ἀνῆλθεν κατὰ τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1968 εἰς 80.740 ἑκατομμ. δρχ.,

#### ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΙΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΩΣ





ηύξηθη ἐντὸς τοῦ 1968 κατὰ 13.248 ἑκατομμ. δρχ. ἔναντι αὐξήσεως 10.849 ἑκατομμ δρχ. τοῦ 1967, 6.867 ἑκατομμ. δρχ. τοῦ 1966 καὶ 4.360 ἑκατομμ. δρχ. τοῦ 1965. Κατὰ ταῦτα ἐντὸς τῆς τελευταίας διετίας ἐσημειώθη αὐξησης κατὰ 24.097 ἑκατομμ. δρχ. ἔναντι 11.227 ἑκατομμ. δρχ. τῆς προηγηθείσης διετίας 1965/1966.

Ἡ ἄνοδος αὕτη τῆς συνολικῆς χρηματοδοτήσεως τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως τῆς Οἰκονομίας κατὰ τὸ 1968 ὀφείλεται εἰς τὴν αὐξησην τῶν πιστοδοτήσεων πρὸς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς Οἰκονομίας, ἦτοι τῆς γεωργίας κατὰ 3142 ἑκατ. δρχ. ἢ 21% τῆς μεταποιήσεως κατὰ 4.578 ἑκατ. δρχ. ἢ 16%, τοῦ ἐμπορίου κατὰ 907 ἑκατ. δρχ. ἢ 9%, τοῦ οἰκισμοῦ κατὰ 3.739 ἑκατ. δρχ. ἢ 62% καὶ τῶν λοιπῶν κλάδων τῆς Οἰκονομίας (Ναυτιλίας, Περιηγήσεως κ.τ.λ.) κατὰ 882 ἑκατ. δρχ. ἢ 13%.

### **Αἱ μακροπρόθεσμοι χορηγήσεις**

Ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως καὶ ἐνδεικτικὸν τῆς ἐκτεινομένης ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος εἶναι τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὸ 1968 ἐσημειώθη ὁ ὑψηλότερος, ἔναντι ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν, ρυθμὸς ἀνόδου τῶν μακροπροθέσμων χορηγήσεων πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς ἐπιχειρήσεις, διὰ τὴν χρηματοδότησιν κατὰ κύριον λόγον τῶν νέων ἐπενδύσεών των. Οὕτω, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ διακανονισθέντος ἐντὸς τοῦ 1968 μέρους τῶν διαγραφέντων ἀγροτικῶν χρεῶν ἐκ μεσομακροπροθέσμων δανειῶν, τὸ συνολικὸν ὕψος τῆς μακροπροθέσμου χρηματοδοτήσεως τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως ἀνῆλθε τὴν 31 Δεκεμβρίου 1968 εἰς 32.180 ἑκατ. δρχ. ἦτοι ἐκάλυψε τὸ 42% τῶν πάσης φύσεως χορηγήσεων πρὸς τὸν ἰδιωτικὸν τομέα.

### **Ὁ δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ**

Τὸ μέσον ἐπίπεδον τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ (δηλ. τοῦ τιμαριθμοῦ κόστους ζωῆς) ἐντὸς τοῦ πρώτου τετραμήνου τοῦ 1967 εἶχεν ἐμφανίσει ἄνοδον 4,2% ἔναντι τοῦ μέσου ἐπιπέδου τοῦ ἰδίου τετραμήνου τοῦ 1966. Παρὰ τὴν συνεχῆ καὶ σημαντικὴν κάμψιν τοῦ τιμαριθμοῦ κατὰ τοὺς μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ὅκτῳ ὑπολοίπους μῆνας τοῦ 1967, τὸ μέσον ἐτήσιον ἐπίπεδον αὐτοῦ ηὐξήθη τελικῶς κατὰ 1,7% ἔναντι αὐξήσεων κατὰ 5% τοῦ 1966 καὶ 3% τοῦ 1965.

Ἀπόλυτος σταθερότης τῶν τιμῶν ἐπετεύχθη καὶ κατὰ τὸ 1968, ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὸ μέσον ἐπίπεδον τοῦ τιμαρίθμου ἐνεφάνισεν ἀμελητέαν αὐξησιν κατὰ 0,3% μόνον, ἔναντι προβλεπομένης ὑπὸ τοῦ πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως μέσης ἐτησίᾳς αὐξήσεως ἐκ 2%.

Ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι ἡ σημειωθεῖσα ἐξέλιξις εἰς τὸν εἰδικὸν δείκτην τῆς ὁμάδος «Διατροφή» σχετιζόμενον ἀμέσως μὲ τὸ βιωτικὸν ἐπίπεδον τῶν πολυαριθμῶν λαϊκῶν τάξεων. Ὁ εἰδικὸς αὐτὸς δείκτης ἐσημείωσε, καθ' ὅλην τὴν τελευταίαν διημέριον ἀνεπαίσθητον ἄνοδον 0,7% ἔναντι αὐξήσεως 10,4% τῆς διημέριου 1965 - 1966.

Τὸ διασφαλισθὲν διὰ τῶν μέτρων τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ λαοῦ ὑγιὲς καθεστῶς σταθερῶν τιμῶν συνεχίζεται ἔκτοτε, παρὰ τὴν ἐντεινομένην οἰκονομικὴν δραστηριότητα.

#### Ὁ ἑλληνικὸς τιμάρθμος ἐκ τῶν σταθερωτέρων τοῦ κόσμου

Αἱ εὐνοϊκὰ ἐξελίξεις τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἐνέχουν ὅλως ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὴν ἀνταγωνιστικότητα τῆς Ἐθνικῆς μας Οἰκονομίας, εἰς διεθνή κλίμακα, καθ' ὅσον κατὰ τὴν τελευταίαν διημέριον αἱ ἀνατιμητικαὶ τάσεις εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας τοῦ κόσμου ὑπῆρξαν ἔντονοι. Κατὰ τὸ 1967 ἡ Ἑλλὰς ἐνεφάνισε τὴν μικροτέραν ἄνοδον εἰς τὸ μέσον ἐτήσιον ἐπίπεδον τοῦ δείκτου τιμῶν καταναλωτοῦ (1,7%) μεταξύ ὄλων τῶν χωρῶν - μελῶν τοῦ ΟΟΣΑ (= Ὁργανικὸς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ Ἀναπτύξεως), ἐξαιρέσει τῆς Δυτικῆς Γερμανίας (1,5%). Αἱ αὐξήσεις εἰς τὰς λοιπὰς χώρας ἐκυμάνθησαν μεταξύ 2,5% (Ἀγγλία) καὶ 8,7% (Γιουγκοσλαβία).

Κατὰ τὸ 1968 ὁ ἑλληνικὸς τιμάρθμος, μὲ αὐξησιν μέσου ἐπίπεδου κατὰ 0,3% κατέταξε τὴν Ἑλλάδα πρῶτην, ἐξ ἐπόψεως σταθερότητος τιμῶν καταναλωτοῦ, μεταξύ ὄλων τῶν χωρῶν - μελῶν τοῦ ΟΟΣΑ, εἰς τὰς ὁποίας ἐσημειώθη αὐξήσις κυμαινομένη ἀπὸ 1,3% (Ἰταλία) μέχρι 7,7% (Δανία).

Ἡ σταθερότης τοῦ ἑλληνικοῦ τιμαρίθμου ἐξασφαλίζει εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν πολῦτιμον καὶ προνομιακὸν τίτλον τῆς «εὐθνητοτέρας χώρας διὰ τοὺς ξένους περιηγητάς. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι διὰ πρῶτην φορὰν εἰς τὰς διεθνεῖς στατιστικὰς περιηγήσεως ἡ Ἑλλὰς παρουσιάζει τὸ μικρότερον κόστος διαμονῆς ξένων περιηγητῶν καὶ

μάλιστα με μεγάλην διαφοράν, ἔναντι ὄλων τῶν λοιπῶν χωρῶν, γειτονικῶν τῆς ἢ μή.

### Ἡ αὐξησης τῆς ἀπασχολήσεως

Ἐπακόλουθον τῆς σημειουμένης ἀνόδου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐργατικῆς πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ὑπῆρξεν ἡ αὐξησης τῆς ἀπασχολήσεως εἰς τοὺς περισσοτέρους κλάδους τῆς παραγωγῆς καὶ μάλιστα κατὰ ῥυθμὸν ἰσόρροπον μεταξὺ τοῦ κέντρου καὶ τῶν λοιπῶν διαμερισμάτων τῆς χώρας. Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο συνετέλεσεν:

α'. Ἡ ἐκτέλεσις εἰς ὀλόκληρον τὴν ἑλληνικὴν ὑπαιθρον μεγάλο ἀριθμοῦ ἔργων ἔθνικῆς καὶ περιφερειακῆς κλίμακος, τοῦ πρωτοφανοῦς εἰς ὕψος πληρωμῶν Προγράμματος Δημοσίων Ἐπενδύσεων, ὡς καὶ τῶν προγραμμάτων παραλλήλων ἐπενδύσεων.

β'. Ἡ ἀναπτυχθεῖσα ἔντονος δραστηριότης εἰς τὰς ἐπαρχίας, τοῦ τομέως τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν κατασκευῶν ἐν γένει.

γ'. Ἡ ἐπιτευχθεῖσα διοικητικὴ ἀποκέντρωσις, καί,

δ'. Ἡ ἀθρόα ἐγκατάστασις νέων βιομηχανιῶν καὶ μονάδων περιγηγῆσεως εἰς ὅλα τὰ διαμερίσματα τῆς χώρας.

### Θεαματικὴ κάμψις τῆς μεταναστεύσεως

Τὴν χαρακτηριστικωτέραν ἔνδειξιν τῆς ἐπιταχύνσεως τοῦ ῥυθμοῦ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας μας καὶ τῆς ἐκτῆς ἀναπτύξεως ταύτης αὐξήσεως τῆς ἀπορροφητικότητος εἰς ἐργατικὰς χεῖρας τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, ἀποτελεῖ ἡ θεαματικὴ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, μείωσις τῆς μεταναστεύσεως, τῆς βαθυτάτης αὐτῆς πληγῆς τῆς χώρας, ἡ ὁποία κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, εἶχε λάβει διαστάσεις ἔθνικοῦ κινδύνου.

Πράγματι, κατὰ τὴν τετραετίαν 1963 - 1966, μετηνάστευσαν μονίμως εἰς διαφόρους χώρας τοῦ Ἐξωτερικοῦ 409.704 Ἕλληνες. Ἡ καταστρεπτικὴ αὕτη εἰς ἕκτασιν φυγὴ τοῦ ἀκμαιοτέρου ἐμφύχου δυναμικοῦ τῆς χώρας, ἀνεκόπη ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, με ἀποτέλεσμα νὰ περιορισθῇ ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν μονίμως μεταναστευσάντων ἐντὸς τῆς τελευταίας διετίας (1967 - 1968) εἰς 93.596 ἄτομα

έναντι υπερδιπλασίου αριθμού, ήτοι 204.063 μεταναστευσάντων κατά την προηγούμενη διετία 1965 - 1966.

Παραλλήλως, τὸ αὐξηθὲν ἀντίρροπον ρεῦμα τῆς παλινοστήσεως εἰδικευμένων Ἑλλήνων ἐργατῶν ἐκ τοῦ Ἑξωτερικοῦ, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς, μόνον κατὰ τὸ 1968, ἀνῆλθεν εἰς 18.800, ἐξασφαλίζει ἤδη συνεχῶς πολῦτιμον ἐξειδικευμένον ἐργατικὸν δυναμικόν, πρὸς κάλυψιν τῶν σημερινῶν καὶ μελλοντικῶν ἀναγκῶν τῆς ταχέως ἀναπτυσσομένης ἑλληνικῆς βιομηχανίας.

### **Ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἐργασίας**

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, πιστὴ εἰς τὰς ὑπὲρ τῶν ἐργαζομένων ἐπαγγελίας της καὶ τὴν ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν χαραχθεῖσαν φιλεργατικὴν της πολιτικὴν, δὲν ἠρέκσθη μόνον εἰς τὴν, διὰ τῆς ἐπιτευχθείσης σταθερότητος τῶν τιμῶν, ἀνακούφισιν τῶν λαϊκῶν τάξεων.

Εἶναι ἀναγκαῖον νὰ τονισθῇ ὅτι, διὰ τὴν παντοιοτρόπως ἐπιδειχθεῖσαν μετεπαναστατικῶς στοργὴν πρὸς τὸν Ἕλληνα ἐργαζόμενον καὶ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν μεγαλυτέραν συμμετοχὴν του εἰς τὴν διανομὴν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος, δὲν ἐχρειάσθησαν πιέσεις, ἀπεργαίαι, συγκρούσεις ἢ ἄλλαι παρόμοιαι ἐκδηλώσεις ὀργῆς καὶ βίας, προκαλοῦσαι ἐπικινδύνους διαταραχὰς τῆς κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ζωῆς. Διότι ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀναμένει ἀλλὰ προλαμβάνει, διὰ τῶν φιλεργατικῶν της μέτρων, τὴν προβολὴν τῶν δικαίων ἐργατικῶν αἰτημάτων καὶ διότι πιστεύει ὅτι, ἡ ἀπόδοσις κοινωνικῆς δικαιοσύνης, δὲν ἀποτελεῖ μόνον βασικὸν αἶτημα τῶν ἐργαζομένων, ἀλλὰ πρωτίστως, καθῆκον τῆς Πολιτείας, αὐτεπαγγέλτως ἐκπληρούμενον.

### **Αἱ χορηγηθεῖσαι αὐξήσεις μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων**

Γενικαὶ αὐξήσεις:

Ἐντὸς τῆς διετίας 1967 - 1968, ἐνεκρίθησαν, σταδιακῶς, γενικαὶ αὐξήσεις τῶν κατωτάτων ὀρίων ἡμερομισθίων, κατὰ 35% διὰ τοὺς ἄρρενας καὶ 40% διὰ τὰς θήλεις.

Ἐξ ἄλλου, ἐν συνεχείᾳ τῶν ἐγκριθεισῶν, κατὰ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1967, αὐξήσεων τῶν μισθῶν καὶ συντάξεων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, μὲ ἐτησίαν ἐπιβάρυνσιν τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ κατὰ

2 δισεκ. δρχ., νέα αύξεις τῶν μισθῶν κατὰ 5% ἀνηγγέλθη διὰ τὸ 1969, ἐνῶ αἱ συντάξεις αὐξάνονται, ἀναπροσαρμοζόμεναι εἰς ποσοστὸν 70% ἐπὶ τῶν μισθῶν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ὑπαλλήλων. Διὰ τὰς τελευταίας αὐτὰς αὐξήσεις διατίθεται πρόσθετον κονδύλιον ἐξ 1,5 δισεκ. δρχ. ἐτησίως.

### **Πραγματικὴ αὐξησης τοῦ ἐργατικοῦ εἰσοδήματος**

Ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως ἀποτελεῖ τὸ γεγονός, ὅτι, αἱ χορηγηθεῖσαι ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως αὐξήσεις τῶν ἀποδοχῶν τῶν ἐργαζομένων, εἶναι, διὰ πρώτην φοράν, πραγματικά, διότι χάρις εἰς τὴν ἐπιτευχθεῖσαν νομισματικὴν καὶ τιμαριθμικὴν σταθερότητα, συντελοῦν εἰς τὴν πραγματικὴν αὐξησην τῆς ἀγοραστικῆς ἰκάνότητος τῶν δραχμοσυντηρήτων ἐργατικῶν τάξεων.

### **ΛΟΙΠΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ**

Ἐκ τῶν λοιπῶν μέτρων βελτιώσεως τῶν συνθηκῶν ἐργασίας καὶ διαβίωσης τῶν ἐργαζομένων καὶ γενικώτερον ὄλων τῶν λαϊκῶν τάξεων ἀναφέρονται ἐνδεικτικῶς τὰ ἀκόλουθα:

#### **1. Τομεὺς προστασίας καὶ προνοίας τῆς ἐργασίας**

α.' Ἐναντι ἐνδεχομένων ἐργοδοτικῶν αὐθαιρεσιῶν παρέχεται ἠύξημένη προστασία καὶ πραγματοποιεῖται αὐστηρὸς ἔλεγχος ἐφαρμογῆς τῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας.

β.' Ἐχορηγήθησαν εἰς τοὺς ἀνέργους καὶ τοὺς ἀσκούντας ἐποχικὰ ἐπαγγέλματα ἐπιδόματα συνολικοῦ ὕψους ἄνω τῶν 700 ἑκατομ. δρχ. ἐτησίως.

γ.' Ἐλήφθη νομοθετικῶς μέριμνα διὰ τὴν ἐν γένει προστασίαν τῶν πολεμιστῶν ἐργατοῦπαλλήλων.

δ.' Καθιερώθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ θεσμὸς τῆς προικοδοτήσεως τῶν ἐργαζομένων γυναικῶν.

ε.' Ἐξυγιάνθησαν τὰ διάφορα ἀσφαλιστικὰ ταμεία κ.τ.λ.

## 2. Τομεὺς ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως

α.' Ἰδρύθησαν καὶ λειτουργοῦν 14 σχολαὶ μετεκπαιδεύσεως ἐνηλίκων καὶ 8 σχολαὶ ταχυρρυθμοῦ ἐκπαιδεύσεως, μὲ συνολικὸν ἐτήσιον ἀριθμὸν φοιτούντων 9.500. Ἐξ ἄλλου διετέθησαν 977 ἑκατομμ. δρχ. διὰ τὴν ἀνέγερσιν νέων κέντρων ταχυρρυθμοῦ ἐκπαιδεύσεως ἐνηλίκων εἰς Ἀθήνας, Θεσσαλονίκη, Πάτρας, καὶ Βόλον.

β.' Ἐπερατώθησαν αἱ ὀριστικαὶ μελέται καὶ ἐπιταχύνονται αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν ἀνέγερσιν κτιρίων καὶ τὸν ἐξοπλισμὸν κέντρων μαθητείας συνολικοῦ κόστους 103 ἑκατ. δρχ.

γ.' Ἐλειτούργησαν 12 οἰκοτροφεῖα εἰς τὰ ὅποια διαμένουν 1.685 καὶ σιτίζονται 6.385 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι τῶν ἐργατικῶν σχολῶν.

## 3. Τομεὺς ἐργατικῆς καὶ λαϊκῆς στέγης

α.' Εἰς τὸν τομέα τοῦτον αἱ ἐγκριθεῖσαι πιστώσεις διὰ τὴν χορήγησιν οἰκοδομικῶν δανείων ὑπὸ τῶν οἰκείων ἡμικρατικῶν κ.τ.λ. πιστωτικῶν ἰδρυμάτων ἀνῆλθον εἰς 8 δισεκατομ. δρχ. περίπου.

β.' Πέρα τῶν χορηγηθεισῶν ἐκ τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ πιστώσεων ὕψους 741 ἑκατ. δρχ. διὰ τὴν στεγαστικὴν ἀποκατάστασιν σεισμοπλήκτων, ἕτεροι πιστώσεις ὑπερβαίνουσαι τὰ 300 ἑκατ. δρχ. διετέθησαν εἰς τὸν Αὐτόνομον Ὄργανισμὸν Ἐργατικῆς Κατοικίας, διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἐργατικῶν κατοικιῶν καὶ χορήγησιν στεγαστικῶν δανείων εἰς ἐργαζομένους.

Ἐκ τῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι τέλους Μαρτίου διετέθησαν εἰς τοὺς δικαιούχους ἄνω τῶν 3000 ἐργατικῶν κατοικιῶν.

## 4. Στεγαστικὸν Ταμιευτήριον

Ἐκπληκτικὴν πρόοδον ἐσημείωσεν ὁ θεσμὸς τοῦ στεγαστικοῦ ταμιευτηρίου τῆς Ἐθνικῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποίου οἱ καταθέται ἀνήρχοντο τὴν 31 Δεκεμβρίου 1968 ἐκ 12.844 Ἑλλήνων (τοῦ Ἐσωτερικοῦ 3.073 καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ 9.771), μὲ συνολικὸν ὕψος καταθέσεων 356 ἑκατ. δρχ., ἐκ τῶν ὁποίων 241 ἑκατ. δρχ. ἀντιπροσωπεύουν καταθέσεις Ἑλλήνων ἐργαζομένων εἰς τὸ Ἐξωτερικόν.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ σημειοῦμεν ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἐγένετο ἀναθέρμανσις καὶ ἰσχυροποιήσις τοῦ

ένεργου ενδιαφέροντος τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Ὑδρογείου βιούντων Ὁμογενῶν, διὰ τὴν τύχην καὶ τὴν προκοπὴν τῆς ἀναγεννωμένης μητρὸς Ἑλλάδος. Ἐμπρακτον περὶ αὐτοῦ ἀπόδειξιν ἀποτελεῖ ἡ ἀνταπόκρισις τῶν Ἀποδήμων Ἑλλήνων εἰς τὸ ἔθνικόν προσκλητήριον, ὅπως μετᾶσχουν εἰς τὸ τελευταῖον ἔθνικόν δάνειον Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, εἰς τὸ ὁποῖον ἔσπευσαν νὰ ἐγγραφοῦν διὰ τὸ ποσὸν τῶν 12 ἑκατ. δολλαρίων.

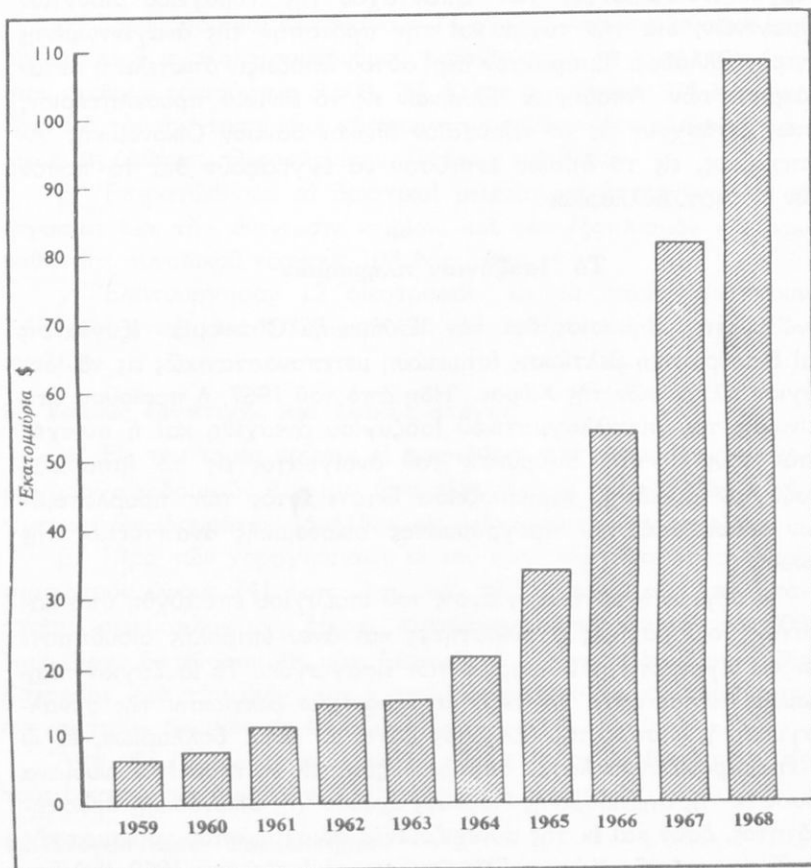
### **Τὸ Ἴσοζύγιον πληρωμῶν**

Ὑψίστης σημασίας διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Οἰκονομίαν ἐξυγίανσις καὶ διαρθρωτικὴ βελτίωσις ἐσημειώθη μετεπαναστατικῶς εἰς τὸ Ἴσοζύγιον πληρωμῶν τῆς Χώρας. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 1967, ἡ προϊοῦσα ἐπιδείνωσις τοῦ συναλλαγματικοῦ ἰσοζυγίου ἀνεσχέθη καὶ ἡ συνεχῆς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος διεύρυνσις τοῦ ἀνοίγματος εἰς τὸ ἐμπορικόν ἰσοζύγιον ἀνεκόπη, περιορισθεῖσα ἕκτοτε ἐντὸς τῶν προβλεπομένων ὁρίων ὑπὸ τοῦ προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας.

Ἡ ὀργανικὴ αὐτὴ ἐξυγίανσις τοῦ ἰσοζυγίου ἐπετεύχθη ὑπὸ καθεστῶς νομισματικῆς σταθερότητος καὶ ἄνευ ἐπιβολῆς οἰουδήποτε μέτρου θίγοντος τὴν ἐλευθερίαν τῶν εἰσαγωγῶν. Τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν ἔκλεισε κατὰ τὸ 1968 μὲ περαιτέρω βελτίωσιν τῆς συναλλαγματικῆς θέσεως τῆς Ἑλλάδος κατὰ 36 ἑκατ. δολλαρίων, ἐν ᾧ αἱ ἐπὶ μέρους συναλλαγαὶ διεμορφώθησαν εἰς ἐπίπεδα ἐνδεικνυόμενα τόσον ἐκ τῆς σημειουμένης διαρκοῦς ἀνόδου τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ὅσον καὶ ἐκ τῆς συνεχιζομένης ἀδιαταράκτου νομισματικῆς σταθερότητος τῆς Χώρας. Εἰδικώτερον, αἱ ἐντὸς τοῦ 1968 ἐξελίξεις εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν ἔχουν ὡς ἀκολουθῶν:

#### **Αἱ ἐξαγωγαὶ**

Ἡ σημαντικὴ διαπίστωσις ἐκ τῶν ἐξελίξεων τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῆς Χώρας κατὰ τὸ 1968 εἶναι ἡ σημειωθεῖσα περαιτέρω ἄνοδος τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν προϊόντων, αἱ ὁποῖαι ἀνῆλθον εἰς 108 ἑκατ. δολλάρια ἤτοι εἰς ὕψος ὑπερτριπλάσιον τοῦ 1965, διπλάσιον τοῦ 1966 καὶ κατὰ 33% μεγαλύτερον τοῦ 1967.



Είναι εξ άλλου αξιον ιδιαιτέρας μνείας ὅτι τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῶν ἐξαχθέντων βιομηχανικῶν προϊόντων, εἰς τὸ σύνολον τῶν ἐξαγωγῶν τῆς Χώρας, ὑπερέβη κατὰ τὸ 1968 τὸ 23%, ἔναντι 18% τοῦ 1967, 13% τοῦ 1966 καὶ 10% τοῦ 1965.

Ἀξιόλογος αὐξησης ἐσημειώθη εἰς τὰς ἐξαγωγὰς κλωστοῦφαν-τουργικῶν προϊόντων κατὰ 28%, τῶν χημικῶν καὶ φαρμακευτικῶν προϊόντων κατὰ 24%, τῶν εἰδῶν λαϊκῆς τέχνης κατὰ 42%, τοῦ ἀλουμινίου κατὰ 23%. Αἱ ἐξαγωγαὶ τῶν λοιπῶν μετάλλων καὶ εἰδῶν μετάλλου ἐδιπλασιάσθησαν, τοῦ νικελίου εἰδικῶς ἐξαπλασιάσθησαν



καί τῶν εἰδῶν ἐκ δέρματος ὑπερεδιπλασιάσθησαν. Σημαντική ἦτο ἐπίσης καί ἡ ἐξαγωγή τοῦ νέου ἑλληνικοῦ προϊόντος τῶν ἀντικρο-  
τικῶν (μονωτικῶν ὑλῶν διὰ τῶν ὁποίων ἐμποδίζεται ἡ μετάδοσις  
τοῦ ἤχου), τὰ ὁποῖα παρασκευάζονται εἰς τὸ Βιομηχανικὸν Συγκρό-  
τημα Θεσσαλονίκης καὶ ἀπέδωσαν διὰ πρώτην φοράν ἀπὸ τῆς χρη-  
σιμοποιήσεώς των ὑπὸ τῆς καταναλώσεως (1968) συναλλαγματικὸν  
ἔσοδον ἐξ 8,5 ἑκατ. δολλαρίων.

Ἐξαιρετικὴν ἄνοδον κατὰ 38% ἐσημείωσεν, ἐξ ἄλλου, καί ἡ ἐξα-  
γωγή ὀρυκτῶν καὶ μεταλλευμάτων, μὲ ἐπικεφαλῆς τὴν δίπτυρον μα-  
μνησίαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐξαγωγή ὑπερεδιπλασιάσθη. Τέλος ἡ ἀξία  
τῶν ἐξαχθέντων πετρελαιοειδῶν ἀνῆλθεν εἰς 10 ἑκατ. δολλ., ἦτοι  
ἐτετραπλασιάσθη, ἔναντι τῶν δύο προηγουμένων ἐτῶν.

Αἱ ἐξελίξεις αὗται εἶναι χαρακτηριστικαὶ τῆς ἐπελθούσης εὐ-  
νοϊκῆς μεταβολῆς εἰς τὴν διάρθρωσιν τῶν ἐξαγωγῶν, ὑπὸ τὴν ἔν-  
νοϊαν, ὅτι ἡ ἄνοδος τῆς ἐξαγωγικῆς δραστηριότητος τῆς Οἰκονομίας  
μας, βασιζέται ἤδη, ὄλον ἐν καὶ περισσότερον, εἰς δυναμικὰ καὶ ἀπο-  
λύτως ἀνταγωνιστικὰ προϊόντα τῶν ἀναπτυσσομένων ἑλληνικῶν  
μεταποιητικῶν, ἐν γένει, ἐπιχειρήσεων. Τοῦτο ἐνέχει τεραστίαν ση-  
μασίαν διὰ τὴν προαγωγήν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Χώρας  
μας.

Ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἀνωτέρω, δύνανται νὰ ἐκτιμηθοῦν καὶ αἱ ἐπι-  
διώξεις τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως τόσον  
πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ταχείας ἐκβιομηχανίσεως τῆς χώρας, ὅσον  
καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς ἀναδιαρθρώσεως τῶν καλλιεργειῶν καὶ τοῦ  
ὀρθολογισμοῦ τῆς παραγωγῆς ὠρισμένων βασικῶν ἑλληνικῶν γεωρ-  
γικῶν προϊόντων, ὡς π.χ. τοῦ καπνοῦ, τῆς σταφίδος καὶ ἄλλων.

## Αἱ εἰσαγωγαί

Ἄνοδον κατὰ 11% ἐνεφάνισαν, κατὰ τὸ 1968, αἱ εἰσαγωγαὶ τρο-  
φίμων, ὀφειλομένην ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ηὔξημένην εἰσαγωγήν  
βασικῶν εἰδῶν διατροφῆς, κυρίως κρεάτων καὶ σακχάρους, ἐνῶ εἰς  
τὰ μὴ βασικὰ εἶδη τῆς ὁμάδος ταύτης, οὐδεμία μεταβολὴ ἐσημειώθη.  
Ἄξια ἰδιαιτέρας προσοχῆς τυγχάνει, ἐν προκειμένῳ, ἡ διαπίστωσις  
ὅτι ἡ πραγματοποιημένη ἐτησίᾳ συναλλαγματικὴ δαπάνη διὰ  
τὴν εἰσαγωγήν κρεάτων, κυμαινομένη ἀπὸ ἐτῶν σταθερῶς μεταξὺ  
65 καὶ 75 ἑκατ. δολλ., καλύπτει τὸ 40% τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν εἰσα-

γομένων, βασικῶν καὶ μὴ, εἰδῶν διατροφῆς. Εἶναι ὡς ἐκ τούτου ἀπολύτως δικαιολογημένη ἢ καταβαλλομένη ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Κυβερνήσεως συστηματικὴ προσπάθεια διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς κρέατος εἰς τὴν Χώραν.

Ἡ εἰσαγωγὴ ἀργοῦ πετρελαίου, βάσει τῶν προσφάτως ὑπογραφεισῶν λίαν συμφερούσων διὰ τὴν Χώραν συμβάσεων, ἀνῆλθεν εἰς 73 ἑκατ. δολλ., ἔναντι 58 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1967. Οὕτω, παρὰ τὰς δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις, ἐκ τοῦ συνεχιζομένου εἰσέτι κλεισίματος τῆς διώρυχος τοῦ Σουέζ κατέστη δυνατὴ ἡ ἀπρόσκοπτος κάλυψις τῶν παραγωγικῶν ἀναγκῶν τῶν διυλιστηρίων μας καὶ τῶν καταναλωτικῶν ἀναγκῶν τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, ἢ διατήρησις σταθερῶν τῶν τιμῶν τῶν καυσίμων καὶ ἡ πραγματοποίησις ἐξαγωγῶν προϊόντων πετρελαίου ἀξίας 10 ἑκατ. δολλαρίων.

### **Τὸ ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον**

Τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῶν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τῆς Χώρας κατὰ τὸ 1968, ὑπῆρξεν ἡ εἰς 772 ἑκατ. δολ. διαμόρφωσις τοῦ ἐλλείμματος τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου, ἥτοι ἐντὸς τῶν καθοριζομένων ὀρίων ὑπὸ τοῦ 5ετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, προβλέποντος μέσην ἐτησίαν αὐξησιν περὶ τὸ 10,5%. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο προέκυψεν ἐκ τῆς αὐξήσεως κατὰ 8% περίπου τῶν εἰσαγωγῶν, ἀνελθουσῶν εἰς 1.237 ἑκατ. δολλ. καὶ κατὰ 3 % περίπου τῶν ἐξαγωγῶν, αἱ ὁποῖαι τελικῶς ἀνῆλθον εἰς 465 ἑκατ. δολλ.

Εἶναι προφανές ὅτι, τὰ τεθέντα ὑπὸ τῆς Ἑθνικῆς Κυβερνήσεως εἰς ἐφαρμογὴν, κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος ἔτους 1968, θεσμικὰ μέτρα, κυρίως δὲ ἡ ἀσφάλισις τῶν πιστώσεων τοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου καὶ τὸ ἐνιαῖον πρόγραμμα προμηθειῶν τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν Κρατικῶν Ὄργανισμῶν, θὰ συμβάλλουν αἰσθητῶς εἰς τὴν περαιτέρω βελτίωσιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῆς χώρας.

### **Σημαντικὴ αὐξήσις τῶν ἀδήλων πόρων**

Αἱ εἰσπράξεις ἐξ ἀδήλων συναλλαγῶν, κατὰ τὸ ἔτος 1968, ἀνῆλθον εἰς 719 ἑκατ. δολλάρια, ἥτοι ἦσαν ὑψηλότεραι κατὰ 60 ἑκατ. δολλ. ἔναντι τοῦ 1967 καὶ κατὰ 83 ἑκατ. δολλ. ἔναντι τοῦ 1966,

Υπερβᾶσαι πᾶν προηγούμενον επίπεδον εἰσπράξεων ὄλων τῶν ἐτῶν. Εἶναι ἐξ ἄλλου, ἄξιον μνείας τὸ γεγονός ὅτι, κατὰ τὸ 1968, ἐπετεύχθη συμπίεσις τοῦ ρυθμοῦ αὐξήσεως τῶν ἀδήλων πληρωμῶν εἰς τὸ χαμηλὸν ποσοστὸν 5,5% ἔναντι 13 - 19% τῶν προηγούμενων ἐτῶν. Ἀποτέλεσμα τῶν εὐνοϊκῶν αὐτῶν ἐξελίξεων ὑπῆρξεν ἡ δημιουργία καθαροῦ πλεονάσματος εἰς τὸ ἰσοζύγιον ἀδήλων συναλλαγῶν ἐκ 524 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 475 καὶ 481 ἑκατ. δολλ. τῶν ἐτῶν 1967 καὶ 1966 ἀντιστοίχως.

Παρὰ τὴν σημαντικὴν, μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν, μείωσιν τῆς μεταναστεύσεως, μὲ ταυτόχρονον αὐξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ παλινοστούντων Ἑλλήνων ἐργαζομένων, τὰ μεταναστευτικὰ ἐμβάσματα ἀνῆλθον, κατὰ τὸ 1968, εἰς 240 ἑκατ. δολλ. ἤτοι εἰς ἐπίπεδον οὐσιωδῶς ὑψηλότερον, ἔναντι καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν μέχρι τοῦ 1966 περιόδων, ὅτε τὸ μεταναστευτικὸν ρεῦμα εἶχε λάβει τεραστίας διαστάσεις.

### **Ἡ εἰσροὴ ξένων κεφαλαίων ὑπερέβη πᾶν προηγούμενον ἐπίπεδον**

Τὸ σύνολον τῶν εἰσρευσάντων εἰς τὴν χώραν κεφαλαίων, κατὰ τὸ ἔτος 1968, ἀνελθὸν εἰς 355 ἑκατ. δολλ. ὑπερέβη πᾶν προηγούμενον ἐπίπεδον καὶ εἶναι κατὰ 104 ἑκατ. δολλ. ἢ 41% ὑψηλότερον, ἔναντι τοῦ 1967. Ὑπογραμμίζεται ἰδιαιτέρως ὅτι ἡ προκύψασα κατὰ τὸ 1968 καθαρὰ εἰσροὴ κεφαλαίων, ἀνελθοῦσα εἰς 270 ἑκατ. δολλ. εἶναι ἀπολύτως ἱκανοποιητικὴ καὶ ἀπὸ πλευρᾶς δυνατότητος ἀπορροφήσεως τῶν εἰσρευσάντων κεφαλαίων, ἐπιτευχθείσης τῆς ὑπὸ τοῦ 5ετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως προβλεπομένης, ὡς ἐπαρκοῦς διὰ τὰς τρεχούσας ἀνάγκας τῆς Οἰκονομίας, εἰσαγωγῆς ξένων κεφαλαίων. Εἰδικώτερον, τὰ εἰσαχθέντα διὰ λογαριασμὸν τῶν ἰδιωτῶν καὶ τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων κεφάλαια, ἀνῆλθον εἰς 217 ἑκατ. δολ. ἔναντι 156 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1967 καὶ 160 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1966. Παραλλήλως ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ τοῦ Δημοσίου καὶ τῶν Δημοσίων Ὄργανισμῶν εἰς τὸ σύνολον τῶν εἰσρευσάντων κεφαλαίων, διεμορφώθη εἰς λελογισμένα ἐπίπεδα, ἤτοι εἰς 68 ἑκατ. δολλ., ἔναντι 70 ἑκατ. δολλ. τοῦ 1967 καὶ 90 ἑκατ. δολ. τοῦ 1966.

## Τὸ συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα

Τελικὸν ἀποτέλεσμα τῶν ἐκτεθεισῶν, ὡς ἄνω, εὐνοϊκῶν ἐξελίξεων, ὑπῆρξεν ἡ περαιτέρω ἰσχυροποίησις τῆς συναλλαγματικῆς θέσεως τῆς Χώρας. Πράγματι, μὴ ὑπολογιζομένου τοῦ εἰς χρυσὸν μεριδίου τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸν Ταμεῖον, οὔτε τοῦ εἰς χρυσᾶς λίρας ῥυθμιστικοῦ ἀποθέματος, τὰ ἐπίσημα εἰς χρυσὸν καὶ ξένον συνάλλαγμα διαθέσιμα τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος ἀνηλθον, τὴν 31ην Δεκεμβρίου 1968, εἰς τὸ ὑψηλότερον μεταπολεμικὸν ἐπίπεδον τῶν 297 ἑκατ. δολλ., ἤτοι ηὔξηθησαν κατὰ 57 ἑκατ. δολλ., ἔναντι τοῦ Ἀπριλίου 1967 καὶ κατὰ 36 ἑκατ. δολλ., ἔναντι τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1967.

Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ ἐπίτευγμα τοῦτο συνετελέσθη εἰς περίοδον διεθνῶν νομισματικῶν διαταραχῶν καὶ κλονισμοῦ τοῦ συναλλαγματικοῦ ἰσοζυγίου πλείστων ἰσχυρῶν Οἰκονομιῶν, δύναται εὐκόλως νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ συναλλαγματικὴ εὐρωστία, εἰς τὴν ὁποίαν ἔφερον ἡ Ἐπανάστασις τὴν πρὸ διετίας αἰμορραγοῦσαν ἔλληνην Οἰκονομίαν.

## Ἐξυγιανσις καὶ χρηστὴ διαχείρισις τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν

Ἡ ἐξυγιανσις τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν ἀπὸ τὸ ἐπικρατήσαν, πρὸ τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967, δημοσιονομικὸν χάος, ἀποτελεῖ ἐν τῶν πλέον ἐντυπωσιακῶν ἐπιτευγμάτων τῆς Ἐθνικῆς Ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως, πραγματοποιηθέν, μάλιστα, ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος, ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως ὑπ' αὐτῆς τῆς εὐθύνης διὰ τὰς τύχας τῆς Χώρας.

Διὰ τὴν πληρεστέραν συνειδητοποίησιν τοῦ ἐπικρατήσαντος προεπαναστατικῶς, εἰς τὸν κυριώτερον τομέα τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῆς Χώρας, χάους, ἀρκεῖ νὰ ἀναφερθῇ ὅτι οἱ Προϋπολογισμοὶ τοῦ Κράτους κατετίθεντο εἰς τὸ τέλος τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους ἢ καί, πολυλάκις, μετὰ τὴν λήξιν αὐτοῦ. Ἡ κατὰ παράβασιν τοῦ Συντάγματος τοιαύτη τακτικὴ, ἐνεθάρρυνε καὶ διηκόλυνε τὰς ἀλογίστους κομματικὰς σπατάλας καὶ τὴν ἀσυδοσίαν εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ ἐκ τοῦ ἰδρωτός τοῦ λαοῦ προερχομένου δημοσίου χρήματος, μὲ ἀποτέλεσμα τὰ γνωστὰ μεγάλα ἑλλείμματα εἰς τὸν δημοσιονομικὸν τομέα.

Ἀντιθέτως, ὡς κύρια χαρακτηριστικά τῆς ἐγκαινισθείσης, μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ὑγιoῦς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, δύνανται νὰ ἀναφερθοῦν: (1) Ἡ ἐντὸς τῶν ὀρίων καὶ πλαισίων, τῶν καθοριζομένων ὑπὸ τοῦ Συντάγματος, σύνταξις καὶ κατάθεσις τῶν Κρατικῶν Προϋπολογισμῶν τοῦ 1968 καὶ 1969, πολὺ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς οἰκονομικῆς χρήσεως τῶν ἐτῶν αὐτῶν. (2) Ἡ ἐξυγιάνσις τῶν δημοσίων δαπανῶν, ἡ φειδῶ τοῦ δημοσίου χρήματος καὶ ἡ μεγαλυτέρα δυνατὴ ἐξοικονόμησις ἐγχωρίων πόρων, πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Προγράμματος Δημοσίων Ἐπενδύσεων, ἄνευ οἰασδῆποτε προσφυγῆς εἰς νέας φορολογίας.

## Γ ε ω ρ γ ί α

### Ἐξασφάλισις συνθηκῶν καλυτέρας ζωῆς διὰ τὸν ἀγρότην

Διὰ πρώτην φοράν ἀντεμετωπίσθησαν τόσον ἐπιτυχῶς, ὅπως μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν, τὰ προβλήματα καὶ αἱ ὀργανικαὶ ἀδυναμιαὶ τῆς ἑλληνικῆς Γεωργίας, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν τὸ σωρευτικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἀπὸ πολλῶν δεκαετιῶν ἀνυπαρξίας ὀρθολογικῆς πολιτικῆς εἰς τὸν βασικὸν αὐτὸν τομέα τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας καὶ τῆς ἐλλείψεως ἀληθοῦς στοργῆς πρὸς τὴν ἀγρότην.

Πρὸς τοῦτο, ἐχρειάσθη ἡ ἐφαρμογὴ μιᾶς νέας ἐξυγιαντικῆς καὶ ἐπὶ ὀρθῶν βάσεων πολιτικῆς, μὲ στόχους, ἄφ' ἐνὸς τὴν μεγαλυτέραν δυνατὴν ἀξιοποίησιν τῶν δυνατοτήτων τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς καὶ ἄφ' ἑτέρου τὴν ἐξύψωσιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου, τῆς πολυπληθεστέρως καὶ τόσον σκληρῶς μοχθοῦσης παραγωγικῆς τάξεως τῆς Χώρας, τῶν ἀγροτῶν μας.

Πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ ἀμερίστου ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν ληφθέντων εὐεργετικῶν, ὑπὲρ τῶν ἀγροτῶν, μέτρων, ἀρκεῖ νὰ ἀναφερθῆ ὅτι μόνον ἐντὸς τοῦ 1968, διετέθησαν τὰ κάτωθι ποσά:

1) Δι' ἐπιδοτήσεις καὶ εἰσοδηματικὰς ἐνισχύσεις τῶν ἀγροτῶν 3.392 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 2.457 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966.

2) Δι' ἔργα ὑποδομῆς εἰς τὴν γεωργίαν 2.374 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 1.893 ἑκατ. δρχ. τοῦ 1966.

3) Διὰ συντάξεις καὶ προστασίαν τῆς ὑγείας τῶν ἀγροτῶν 4 δισεκατ. δρχ. ἔναντι 1.8 δισεκατ. δρχ. τοῦ 1966.

4) Διὰ γεωργικὰ δάνεια πάσης μορφῆς 14,6 δισεκατ. δρχ., ἔναντι 10 δισεκ. δρχ. τοῦ 1955.

5) Ἀποκορύφωμα ὅμως τῆς πρὸς τοὺς ἀγρότας στοργῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ὑπῆρξεν ἡ λήψις τοῦ τολμηροτέρου, εἰς τὴν ἀγροτικὴν μας ἱστορίαν, μέτρου, τῆς διαγραφῆς τῶν ἀγροτικῶν χρεῶν, ὕψους ἄνω τῶν 7.5 δισεκατ. δρχ., διὰ τοῦ ὁποίου, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐνίσχυσις τῆς παραγωγικῆς δραστηριότητος καὶ ἡ ἐπιτάχυνσις τῆς ἀναδημιουργίας εἰς τὴν ὑπαιθρον.

Εἰς τὸν τομέα τῆς ἀγροτικῆς στεγασεως ἐξησφαλίσθη εὐπρεπῆς, σύγχρονος καὶ ὑγιεινὴ στέγη εἰς 58.000 ἀγροτικὰς οἰκογενείας, διατεθέντος πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς ΑΤΕ (Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος) κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968, ποσοῦ 2.320 ἑκατ. δρχ. (870 ἑκατ. τὸ 1967 καὶ 1,5 δισεκατ. δρχ. τὸ 1968) ἤτοι ἀσυγκρίτως μεγαλύτερου τῶν συνολικῶς χορηγηθέντων, καθ' ὅλην τὴν τελευταίαν πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως 20ετίαν, κονδυλίω διὰ τὴν ἀγροτικὴν στέγασιν. Σημειωτέον ὅτι διεγράφησαν ὀριστικῶς καὶ αἱ ὀφειλαὶ ἐκ δανείων ἀποκαταστάσεως μεγάλου ἀριθμοῦ πληγέντων ἐκ διαφορῶν θεομηنيῶν.

### **Εἰδικαὶ προστασίαι καὶ ρυθμίσεις**

Ἰδιαιτέρα μέριμνα ἐλήφθη ἐπίσης διὰ τὴν προστασίαν, βελτίωσιν καὶ ὀρθολογισμόν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, εἰς ὠρισμένας βασικὰς καλλιεργείας, ὡς καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν ειδικωτέρων ἢ ἐκτάκτων ἀναγκῶν τῶν παραγωγῶν. Οὕτω:

α) Ἐνισχύθησαν δι' εἰδικῶν εἰσοδηματικῶν παροχῶν οἱ βαμβακοπαραγωγοὶ (325 ἑκατ. δρχ.), καπνοπαραγωγοὶ (600 ἑκατ. δρχ.), σταφιδοπαραγωγοὶ (628 ἑκατ. δρχ.). Ἐπίσης ἐνισχύθη ἡ ἐξαγωγή τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἐξαγωγίμων γεωργικῶν προϊόντων, τέλος δὲ διετέθησαν ἄνω τῶν 300 ἑκατ. δρχ., διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ καταστραφέντος ἐκ θεομηنيῶν φυτικοῦ καὶ ζωϊκοῦ κεφαλαίου (ἐσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι, ἐλαῖαι, ἀγελάδες κ.τ.λ.) καὶ 260 ἑκατ. δρχ. διὰ δασονομικὰ ἔργα.

β) Ἀντεμετώπισθη κατ' ὀρθολογικόν, ἐνιαῖον καὶ μόνιμον τρόπον τὸ θέμα τῆς προσφόρου χρησιμοποίησεως τῶν λιπασμάτων

παραγωγής της έγχωρίου βιομηχανίας, ως και ή εξασφάλις της παράγωγής τών αναγκαιουσών ποσοτήτων ώρισμένων προϊόντων (σακχαροτεύτλων, τομάτας κ.τ.λ.) διὰ τήν άπρόσκοπτον λειτουργίαν καί πλήρη άπόδοσιν τών έγχωρίων βιομηχανιών.

γ) Σοβαρόν βήμα έγένετο εις τόν τομέα της άναπτύξεως τών γεωργικών βιομηχανιών καί της έγχωρίου παράγωγής κρέατος, διὰ της έντόνου προωθήσεως τών μελετών καί τών άπαραιτήτων έργων ύποδομής, της όργανώσεως προτύπων περιοχών καί της έφαρμογής συστήματος δραστικών κινήτρων. Ήδη, μέγας άριθμός βιομηχανικών μονάδων, έπεξεργασίας γεωργικών καί κτηνοτροφικών προϊόντων, ίδρύθη ή τελει ύπό ίδρυσιν, διατιθεμένων πρός τούτο σημαντικών έγχωρίων καί ξένων κεφαλαίων.

δ) Έγένετο συστηματική έρευνα καί καταπολέμησις τών άσθειών της φυτικής καί ζωϊκής παράγωγής (δάκου, περονοσπόρου, πρασίνου σκόκληκος, έπιζωσιτών). Σημειωτέον, ότι έξησφαλίσθη καί ή έκ κεφαλαίων του ΟΗΕ (Όργανισμού Ένωμένων Έθνών) χρηματοδότησις, διὰ ποσοϋ 2.191.000 δολλ. της καταπολεμήσεως του δάκου.

ε) Κατά τόν 1968, έπερατώθη ή άνέγερσις τριών κέντρων γεωργικής εκπαιδεύσεως καί ένετάθη ή εκπαιδευτική δραστηριότης τών γεωπόνων γεωργικών έφαρμογών καί ύπαλλήλων οικιακής οικονομίας, ό άριθμός τών όποίων ηϋξήθη άντιστοίχως κατά 172 καί 54 νεοδιορισθέντας.

## Βιομηχανία

Ή συντελεσθεΐσα, μετά τήν Έπανάστασιν, πρόοδος εις τόν βιομηχανικόν τομέα, σκιαγραφείται έκ τών κάτωθι στοιχείων:

α) Ό μέσος γενικός δείκτης βιομηχανικής παράγωγής έσημείωσεν άνοδον κατά 5% έντός του 1967 καί κατά 8% περίπου έντός του 1968. Σημειωτέον, ότι ή σημειωθείσα αύτη άνοδος κατά τήν τελευταίαν διετίαν (13% περίπου), κατατάσσει τήν Έλλάδα εις τήν τετάρτην θέσιν, έξ έπόψεως ρυθμοϋ αύξήσεως της βιομηχανικής παράγωγής, μεταξύ όλων τών Χωρών - μελών του ΟΟΣΑ.

β) Κατά τόν 1968, έχορηγήθησαν προεγκρίσεις διὰ τήν είσαγωγήν μηχανικοϋ έξοπλισμοϋ αξίας 950 έκ. δρχ., ήτοι μεγαλυ-

τέρας κατά 60% έναντι του 1967. Έχορηγήθηκαν, επίσης, άδειαι άτελου εισαγωγής μηχανημάτων, αξίας 231 εκατ. δρχ., σημειωθείσης και έν προκειμένω αύξήσεως κατά 72%.

γ) Ή αξία τών έγκριθεισών, κατά τὸ 1968, έπενδύσεων, διά τήν επέκτασιν βιομηχανικῶν και βιοτεχνικῶν μονάδων, ανήλθεν εις 961 εκατ. δρχ. ήτοι εις επίπεδον ύψηλότερον κατά 20% έναντι τών αντιστοιχων έπενδύσεων του 1967.

δ) Έντὸς του 1968, ιδρύθησαν 60 νέα ανώνυμοι βιομηχανικαι εταιρειαι, έναντι 41 του 1967 και 29 του 1966. Έπίσης, τὰ εισενεχθέντα νέα μετοχικα κεφάλαια και αι πραγματοποιηθεισαι νέα αύξήσεις αυτών, ανήλθον εις 1.107 εκατ. δρχ., ήτοι εις ύψος ύπερδιπλάσιον του 1967 και σχεδόν διπλάσιον του 1966.

ε) Κατά τὸ 1968, ύπήχθησαν εις τὰ ληφθέντα εύεργετικά μέτρα ιδιωτικαι έπενδύσεις, κυρίως εις τήν βιομηχανίαν, ύψους 4.261 εκατ. δρχ., έναντι 2.097 εκατ. δρχ. του 1967.

στ) Ή συμβολή τών έπενδύσεων μεταποιήσεως και μεταλλείων, εις τήν συνολικην άκαθάριστον επένδυσιν παγίου κεφαλαίου εις τήν Χώραν, κατά τὸ 1968, έσημείωσεν, έναντι του 1967, αύξησιν κατά 20,3% εις τρεχούσας τιμάς και 18,5% εις σταθεράς τιμάς 1958. Έξ άλλου, τὸ εισόδημα εκ τής βιομηχανίας, τὸ συμβάλλον εις τὸν σχηματισμὸν του άκαθαρίστου έθνικου εισοδήματος, ηύξήθη κατά 10%.

ζ) Ή συνολικη χρηματοδότησις τής μεταποιήσεως, ανελθοῦσα τήν 31ην Δεκεμβρίου 1968, εις 33.668 εκατ. δρχ. έσημείωσε, κατά τήν τελευταίαν διετίαν, αύξησιν έξ 9.5448 εκατ. δρχ. έναντι 5.088 εκατ. δρχ. τής προηγουμενης διετίας 1965 - 1966. Σημειωτέον, ότι αι μακροπρόθεσμοι χορηγήσεις τής ΕΤΒΑ (Έλληνικης Τραπεζης Βιομηχανικης Αναπτύξεως) και τών λοιπών Τραπεζών Έπενδύσεων, διά βιομηχανικας έπενδύσεις, ύπερεδιπλασιάσθησαν, έναντι του 1967.

Ειδικής πιστωτικης μεταχειρίσεως έτυχε, τέλος, ή Βιοτεχνία χρηματοδοτηθεισα και εκ τών ειδικῶν δι' αυτήν κεφαλαίων, διά παγίας έγκαταστάσεις και κεφάλαιον κινήσεως. Ούτω, από τής Έπαναστάσεως μέχρι τέλους του 1968, ενεκρίθη ή εκ τών ειδικῶν αυτών κεφαλαίων χορήγησις, εις 9.131 βιοτέχνιας, χαμηλοτόκων μεσομακροπροθέσμων δανείων συνολικου ύψους 927 εκατ. δρχ., έξ ὧν τὰ 654 εκατ. δρχ., εκάλυφθησαν διά τής έγγυήσεως του Δημοσίου.



η) Το καταναλωθέν διά την κίνησιν τῶν βιομηχανικῶν μονάδων τῆς Χώρας ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα, ἀνῆλθε κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968 εἰς 7,8 δισεκατ. κιλοβατώρας, ἔναντι 4,8 δισεκατ. κιλοβατωρῶν τῆς προηγουμένης διετίας.

θ) Αἱ ἐξαγωγαὶ βιομηχανικῶν καὶ βιοτεχνικῶν προϊόντων, κατὰ τὸ 1968, ἦσαν διπλάσιαι τοῦ 1966 καὶ κατὰ 33% ὑψηλότεραι τοῦ 1967.

### **Τὸ Ἐνιαῖον Πρόγραμμα Κρατικῶν Προμηθειῶν**

Τὸ Ἐνιαῖον Πρόγραμμα Κρατικῶν Προμηθειῶν, τὸ ὁποῖον, παρ-  
ὄλον ὅτι ὑφίστατο σχετικὴ εἰδικὴ νομοθεσία ἀπὸ τοῦ 1947, ἤρχισε,  
διὰ πρώτην φορὰν ἀπὸ τοῦ 1968, ἐφαρμοζόμενον ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς  
Κυβερνήσεως, συνιστᾷ ἐπίσης ἓν ἐκ τῶν πλέον σημαντικῶν ἐπιτευ-  
γμάτων, εἰς τὸν τομέα τῆς ὑπευθύνου ἐκτιμήσεως τῶν συνολικῶν  
ἀναγκῶν τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν, Ὁργανισμῶν καὶ Ἐπιχειρή-  
σεων καὶ τῆς πλήρους ἀξιολογήσεως τῶν κρατικῶν προμηθειῶν,  
ὡς μέσου προωθήσεως τῆς βιομηχανικῆς καὶ οἰκονομικῆς, ἐν γένει,  
ἀναπτύξεως τῆς Χώρας. Διὰ τῆς ἀναπροσαρμογῆς τῆς ὑφισταμένης  
νομοθεσίας καὶ τῆς ἐφαρμογῆς μέτρων ἀπλουστεύσεως τοῦ ὅλου  
μηχανισμοῦ τῶν κρατικῶν προμηθειῶν, ἐπιτυγχάνεται ἡ κατάργησις  
τῶν γραφειοκρατικῶν διατυπώσεων, ἡ μείωσις τοῦ κόστους τῶν  
προμηθειῶν διὰ τῆς προκηρύξεως συγκεντρωτικῶν διαγωνισμῶν  
καὶ ἡ παροχὴ δυνατότητος εὐρυτέρας συμμετοχῆς τῶν φορέων τῆς  
ἐγχωρίου παραγωγῆς εἰς τὰς ἐθνικὰς παραγγελίας.

### **Ἡ Ἐμπορικὴ Ναυτιλία**

Μεγαλόπνοος εἶναι ἡ χαραχθεῖσα καὶ ἀκολουθουμένη, μετὰ πα-  
ραδειγματικῆς συνεπειᾶς, πολιτικὴ τῆς Ἐθνικῆς Ἐπαναστατικῆς  
Κυβερνήσεως εἰς τὸν τομέα τῆς Ἐμπορικῆς Ναυτιλίας, μὲ ἀντικειμε-  
νικὸν σκοπὸν νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν θέσιν, ἡ ὁποία τῆς  
ἀνήκει ὡς Χώρας μὲ μεγάλην καὶ προαιώνιον ναυτικὴν παράδοσιν.  
Ἡ πολιτικὴ αὕτη συνίσταται:

1) Νὰ κυματίσῃ ἡ Κυανόλευκος ἐφ' ὀλοκλήρου, εἰ δυνατόν,  
τοῦ ἑλληνικῆς πλοιοκτησίας ἐμπορικοῦ στόλου. 2) Νὰ καταστή ἡ  
Ἑλλάς διεθνῆς ναυτιλιακὸν κέντρον, διὰ τοῦ ἐπαναπατρισμοῦ τῶν

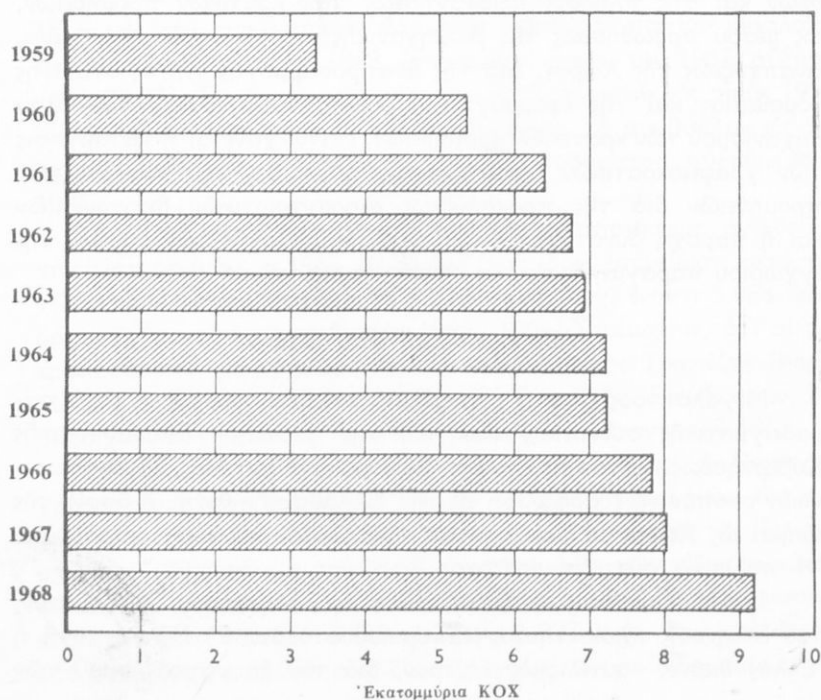
εις τὸ ἐξωτερικὸν ἔδρευουσῶν ἑλληνικῶν ἐφοπλιστικῶν ἐπιχειρήσεων. 3) Νὰ ἀναπτυχθῆ ἡ ἑλληνικὴ ναυπηγικὴ βιομηχανία εἰς μίαν ἀπὸ τὰς πλέον συγχρόνους, δυναμικὰς καὶ ἀνταγωνιστικὰς εἰς τὸν διεθνῆ στίβον.

Εἰδικώτερον, ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἐπιδιώκει νὰ συνδέσῃ τὴν Ἐθνικὴν Ναυτιλίαν, ὅσον τὸ δυνατόν στενώτερον μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Οἰκονομίαν τῆς. Τοῦτο δέ, ὄχι μόνον διότι πιστεύει, ὅτι ἀπεριόριστα θὰ εἶναι τὰ ὀφέλη τῆς Ἐθνικῆς μας Οἰκονομίας ἀπὸ τὴν σύνδεσιν αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ διότι εἶναι βεβαία ὅτι, ἂν ἐξασφαλίσῃ εἰς τὸν ναυτιλιακὸν μας κόσμον μίαν ἔθνικὴν βάσιν ἐξορμήσεως, αὕτη θὰ τοῦ ἐπιστρέψῃ νὰ ἀναπτυχθῆ ἀσφαλέστερα καὶ ἀποδοτικώτερα.

### Μέτρα πρὸς ἐπίτευξιν τῶν στόχων.

Τὰ μέτρα πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν στόχων τούτων εἶναι:

ΔΥΝΑΜΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ



α) ή ανάπτυξης της εθνικής ναυτιλιακής υποδομής, β) ή βελτίωσης της αριθμητικής και ποιοτικής συγκροτήσεως του Σώματος τών Έλλήνων ναυτικών και γ) ή στέγασιν τών πλοίων υπό νομικόν και διοικητικόν καθεστώς, επιτρέπον τήν, άνευ άστόχων γραφειοκρατικών παρεμβάσεων και διαδικασιών, ανάπτυξιν τής άτομικής πρωτοβουλίας και τήν άκώλυτον διακίνησιν τών πλοίων εις τόν διεθνή χώρον τών θαλασσιών μεταφορών.

### **Προσέλκυσις τής ναυτιλιακής δραστηριότητος υπό τήν Κυανόλευκον**

Σταθμόν εις τήν ελληνικήν ναυτιλιακήν ιστορίαν, άποτελοῦν τά θεσπισθέντα βασικά νομοθετήματα. Διά τών νομοθετημάτων αυτών, ή Έθνική Κυβέρνησις έδημιούργησε, διά πρώτην φοράν, ώλοκληρωμένον και άποτελεσματικόν σύστημα κινήτρων, διά τήν προσέλκυσιν υπό τήν Κυανόλευκον τής τεραστίας, ανά τόν κόσμον, ελληνικής ναυτιλιακής δραστηριότητος, ήτοι τών ελληνικής πλοιοκτησίας σκαφών και τών ελληνικών συμφερόντων, ναυτιλιακών επιχειρήσεων και γραφείων.

Η βασική αύτη νομοθεσία, παρέχουσα εις τήν ελληνικήν ναυτιλιακήν δραστηριότητα έθνικήν στέγην και προστασίαν, κατωχρώθη, επιπροσθέτως και διά ρητών διατάξεων του Νέου Συντάγματος τής Χώρας (άρθρον 23).

### **Ό Πειραιεύς καθίσταται διεθνές ναυτιλιακόν κέντρον**

Ίδιαιτέρα έμφασις έδόθη υπό τής Έθνικής Κυβερνήσεως, διά τήν εγκατάστασιν εις τόν Πειραιά, πλήρους και συγχρόνου τηλεπικοινωνιακού δικτύου, προς άποκλειστικήν έξυπηρέτησιν τών ελληνικών και τών άθρόως έγκαθισταμένων έν Έλλάδι ξένων ναυτιλιακών επιχειρήσεων, καθώς και τών συνδεομένων μέ τας ναυτιλιακάς εργασίας λοιπών επιχειρήσεων (Τραπεζών, ναυλομεσιτών, ασφαλιστών, προμηθευτών κ.τ.λ.).

Η τηλεπικοινωνιακή υποδομή του Πειραιώς, εις έξοπλισμόν και ειδικόν προσωπικόν, ώλοκληροῦται και τελειοποιείται εις τρόπον ώστε νά καλυφθοῦν πλήρως αί ανάγκαι τής ναυτιλίας εις έπαρκή και σύγχρονα μέσα διεθνούς έπικοινωνίας.

## Ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἑλληνικῆς ναυπηγικῆς βιομηχανίας

Ἀπολύτως ἐπιτυχῆ ἀπεδείχθησαν τὰ ληφθέντα καὶ συμπληρωθέντα κυβερνητικὰ μέτρα, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς, ἀπασχολούσης πολυάριθμον ἐργατικὸν προσωπικόν, ναυπηγικῆς μας βιομηχανίας, ἥτις, ἐντὸς ὀλίγου μόνον χρόνου, κατατέστη, ἀπὸ ἐπισκευαστικῆ, εἰς κυρίως κατασκευαστικὴν. Ἡδη, εἰς τὰ Ναυπηγεῖα Σκαραμαγκᾶ κατασκευάζονται πλοῖα χωρητικότητος 5000 - 30.000 τόννων, τιθέμενα ὅλα ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν. Λίαν ἀξιόλογον δραστηριότητα ἀναπτύσσουσιν ἐπίσης καὶ αἱ ναυπηγικαὶ ἐπιχειρήσεις Περάματος, μετὴν κατασκευὴν πάσης κατηγορίας πλοίων, μέχρι 5.000 τόννων.

## Ἀνάπτυξις τῆς ναυτικῆς ἐκπαιδεύσεως

Ἡ ἀνάγκη ἐξασφαλίσεως ἐπαρκoῦς καὶ ἱκανοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ, ἀνταποκρινομένου πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀλματωδῶς ἀναπτυσσομένης ἑλληνικῆς ναυτιλίας, ὠδήγησε τὴν Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν λήψιν συστηματικῶν καὶ τελεσφόρων μέτρων, διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς ναυτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ ναυτικοῦ ἐπαγγέλματος, ἰδίως εἰς περιοχὰς τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, στερουμένης ναυτικῆς παραδόσεως.

Οὕτω, μόνον ἐντὸς τοῦ 1968, διετέθησαν 32 ἑκατ. δρχ., διὰ τὴν ἴδρυσιν νέων Δημοσίων Σχολῶν Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ, ὡς τῶν Σχολῶν Μηχανικῶν Ε.Ν. Θεσσαλονίκης καὶ Χανίων (Σούδας), τῆς Σχολῆς Μετεκπαιδεύσεως Ἀξιωματικῶν Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ εἰς Ἄγ. Ἰωάννην Ῥέντην, καθὼς καὶ διὰ τὴν συμπλήρωσιν καὶ βελτίωσιν τοῦ τεχνικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν ὑφισταμένων Δημοσίων Σχολῶν Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ μετὰ σύγχρονα ἠλεκτρονικά, ναυτιλιακὰ ὄργανα καὶ λοιπὰ μηχανήματα. Ἐξ ἄλλου ἐπρογραμματίσθη ἡ ἴδρυσις, διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς λειτουργίας Σχολῶν προπαιδεύσεως κατωτέρων πληρωμάτων εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Πρέβεζαν.

Τέλος, καθιερώθη καὶ ἐπεξετάθη ὁ θεσμὸς τῶν ὑποτροφιῶν διὰ τοὺς φοιτῶντας εἰς τὰς Δημοσίας Σχολὰς Ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ, ἐνῶ παραλλήλως λαμβάνεται πρόνοια διὰ τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῶν προγραμμάτων ναυτικῆς ἐκπαιδεύσεως, συμφῶνως πρὸς τὰς ἠϋξημένας τεχνολογικὰς κ.τ.λ. ἀπαιτήσεις τῶν συγχρόνων πλοίων καὶ τῆς Ναυτιλιακῆς, ἐν γένει, ἐπιχειρήσεως.

## Τὰ ἐπιτεύγματα ἐκ τῶν ληφθέντων μέτρων Ἡ δύναμις τοῦ ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν ἐμπορικοῦ στόλου

1) Ἡ δύναμις τοῦ ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν ἐμπορικοῦ στόλου ἀνῆλθε, τὴν 31ην Αὐγούστου 1969, εἰς 2.051 σκάφη, ὀλικῆς χωρητικότητος 10.293.687 κόρων, αὐξηθεῖσα, οὕτω, ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι 31-8-69, κατὰ 276 πλοῖα, ὀλικῆς χωρητικότητος 2.440.687 κόρων (σημειώσεις: Κόρος = ἐβραϊκὸν μέτρον χωρητικότητος χρησιμοποιοῦμενον ὑπὸ τῶν ναυτικῶν = 2,83 κυβικὰ μέτρα).

\*Ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως καὶ χαρακτηριστικὸν τῆς ἀλματώδους ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως, ἀνόδου τῆς Ἑλληνικῆς Ναυτιλίας, εἶναι τὸ γεγονός ὅτι, ἡ ἐντὸς τοῦ 1968 αὐξησης τοῦ ὑπὸ τὴν Κυανόλευκον ἐμπορικοῦ στόλου, εἶναι ἡ ὑψηλότερα σημειωθείσα, μέχρι τοῦδε, ἐτησία αὐξησης καὶ ὅτι, κατὰ τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ 1969 ἡ αὐξησης ἀνῆλθεν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν 60 πλοίων ὀλικῆς χωρητικότητος 533.577 κόρων.

2) Μέχρι τέλους Μαρτίου 1969, εἶχον ἐγκαταστήσει γραφεῖα τῶν ἐν Ἑλλάδι 126 ναυτιλιακαὶ ἐπιχειρήσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ ἕτεραι 65 ἡμεδαπαὶ ναυτιλιακαὶ ἐπιχειρήσεις.

3) Τὸ σύνολον τῶν ὑπὸ ξένας σημαίας πλοίων, τῶν ὁποίων τὰ ἑλληνικὰ πληρώματα εἶναι ἠσφαλισμένα εἰς τὸ Ν.Α.Τ. (Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν Ταμεῖον) ἀνῆλθον τὴν 31-3-1967 εἰς 1.086, ὀλικῆς χωρητικότητος 15 ἑκατομ. κόρων, σημειωθείσης, οὕτω, ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐντεῦθεν, αὐξήσεως κατὰ 134 πλοῖα ὀλικῆς χωρητικότητος 3 ἑκατομμ. κόρων.

4) Ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐργαζομένων εἰς πλοῖα ὑπὸ ἑλληνικὴν σημαίαν Ἑλλήνων ναυτικῶν ἀνῆλθεν, τὴν 31-12-1968, εἰς 39.835, αὐξηθεῖς, ἐντὸς τοῦ 1968 κατὰ 1.695 ἄτομα. Εἰς τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν δὲν περιλαμβάνονται οἱ ναυτολογούμενοι εἰς πλοῖα ὑπὸ ξένην σημαίαν Ἑλληνες ναυτικοί, ὑπολογιζόμενοι εἰς ἐτέρας 35 - 40 χιλιάδας.

5) Πραγματικὸν ὄργανον παρουσιάζουν αἱ ναυτικαὶ κατασκευαὶ εἰς ὅλας τὰς ἑλληνικὰς ναυπηγικὰς βιομηχανίας. Ἦδη, εἰς διάστημα μικρότερον τοῦ ἑξαμήνου, καθεικύνθη εἰς τὰ Ναυπηγεῖα Σκαραμαγκᾶ τὸ τρίτον πλοῖον τύπου S. D. 14 (φορτηγῶν), ἐνῶ σημαντικὸς εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν κατασκευασθέντων εἰς τὰ λοιπὰ ναυ-

πηγεία τῆς Χώρας νέων σκαφῶν, διαφόρων κατηγοριῶν. Ἐν τῷ μεταξύ παρεσχέθησαν ἐγκρίσεις χρηματοδοτήσεως, διὰ τὴν ναυπήγησιν εἰς Ἑλληνικὰς ναυπηγικὰς βιομηχανίας ἑτέρων 70 πλοίων, διαφόρων τύπων.

6) Τὸ εἰσρεῦσαν εἰς τὴν Χώραν ναυτιλιακὸν συνάλλαγμα ἀνῆλθε κατὰ τὸ 1968 εἰς 243 ἑκατ. δολλ., κατὰ τὴν τελευταίαν δὲ διετίαν εἰς 457 ἑκατ. δολλ. ἔναντι 346 ἑκατ. δολλ. τῆς διετίας 1965 - 1966 (αὔξησις 32%).

7) Τὰ ἐμβάσματα τῶν Ἑλλήνων ναυτιλλομένων διὰ τὰς ἐν Ἑλλάδι καταθέσεις των εἰς ἐλεύθερον συνάλλαγμα, αὐξάνουν μὲ ὄλον ἐπιταχυνόμενον ρυθμὸν.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦντα τὴν ἐπιβράβευσιν τῆς ἐθνικῆς μεγαλοπνύου ναυτιλιακῆς πολιτικῆς τῆς Ἐπαναστάσεως, πείθουν ὅτι αἱ διανοιχθεῖσαι προοπτικαὶ διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐμπορικὴν Ναυτιλίαν καὶ τοὺς παράγοντας αὐτῆς εἶναι λαμπρόταται.

Τὸ ἔτος 1969, καθιερωθὲν ὡς Ἔτος τῆς Ναυτιλίας, ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία τῆς μεγάλης εἰρηνικῆς ἐξορμήσεως τοῦ Ἔθνους, διὰ μίαν πράγματι Μεγάλην Ἑλληνικὴν Ναυτιλίαν ἀντλοῦσαν τὰς δυνάμεις τῆς ἀπὸ τὰ ἀνεξάντλητα ἀποθέματα τῆς βιολογικῆς ἀκμῆς καὶ τοῦ ψυχικοῦ σθένους τῶν Ἑλλήνων.

### **Ἡ Περιήγησις ( κοινῶς Τουρισμὸς )**

Ἡ ταχύτερα δυνατὴ ἀξιοποιήσις τῶν τουριστικῶν δυνατοτήτων τῆς Χώρας διὰ τῆς δραστηριοποιήσεως καὶ ὑποβοηθήσεως τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, ἀποτελεῖ βασικὸν στόχον τῆς περιηγητικῆς πολιτικῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως. Τὰ κατωτέρω παρατιθέμενα στοιχεῖα παρέχουν συνοπτικὴν εἰκόνα τοῦ ἐπιτελεσθέντος τεραστίου ἔργου εἰς τὸν τομέα ὀργανώσεως τοῦ μηχανισμοῦ προσφορᾶς τουριστικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ ἀναπτύξεως τῆς τουριστικῆς ὑποδομῆς τῆς Χώρας.

Τὰ ἐπὶ μέρους ἐπιτεύγματα.

1) Καθιερώθη εὐνοϊκώτατον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ξενοδοχειακοῦ δυναμικοῦ τῆς Χώρας καθεστῶς κινήτρων καὶ αἱ ὑπὸ μορφὴν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν καὶ ἑταιρειῶν περιωρισμένης εὐθύνης λειτουργοῦσαι ξενοδοχειακαὶ τουριστικαὶ ἐπιχειρήσεις ὑπήχθησαν εἰς τὰς εὐεργετικὰς διατάξεις τοῦ Νόμου.

2) Κατά τὸ 1968 ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὁργανισμοῦ Τουρισμοῦ τουριστικά ἔργα καὶ μελέται ὕψους 636 ἑκατ. δολλ., διὰ πρώτην δὲ φοράν προέκυψεν ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν τουριστικῶν του μονάδων κέρδος ἐκ 10 ἑκατ. δρχ. περίπου.

3) Ἐχορηγήθησαν ἐντὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἄδειαι λειτουργίας 189 νέων ἰδιωτικῶν ξενοδοχειακῶν μονάδων δυναμικότητος 10.271 κλινῶν.

4) Ἐνεκρίθησαν μελέται ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων διὰ 520 ξενοδοχεῖα δυναμικότητος 62.607 κλινῶν καὶ συνολικῆς ἐπενδυομένης ἀξίας ἄνω τῶν 3 δισεκ. δρχ.

5) Ἐπερατώθη σοβαρὰ νομοθετικὴ ἐργασία ἀφορῶσα εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τουριστικῶν ζωνῶν εἰς τὰ τουριστικὰ πλοῖα καὶ πλοιάρια ὡς καὶ εἰς τὴν διευκόλυνσιν τουριστικῶν ἐπενδύσεων.

### **Συγκοινωνίαι - Ταχυδρομεῖα**

#### **Σιδηρόδρομοι**

Ἰδιαιτέρα μέριμνα ἐλήφθη ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ βασικοῦ διὰ τὴν οἰκονομίαν τῆς Χώρας τομέως τῶν συγκοινωνιῶν.

Πρὸς ἐκσυγχρονισμόν τῶν σιδηροδρομικῶν μεταφορῶν καὶ προσφορωτέραν ῥύθμισιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συναλλασσομένων ἀνεθεωρήθη καὶ συνεπληρώθη ἡ διέπουσα τοὺς ΣΕΚ (Σιδηρόδρομοι Ἑλλην. Κράτους) νομοθεσία. Ἐνεκαινιάσθη ἡ νέα διεθνὴς ἀμαξοστοιχία «Ἀκρόπολις» μὲ καθημερινὰ δρομολόγια μεταξὺ Ἀθηνῶν - Μονάχου, συντομεύουσα τὸν ἀπαιτούμενον συνήθη χρόνον τῆς διαδρομῆς κατὰ 8 ὥρας. Κατὰ τὸ 1968 διετέθησαν ἐκ τοῦ Προϋπολογισμοῦ Δημοσίων Ἐπενδύσεων 610 ἑκατ. δρχ. διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων βελτιώσεως τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου καὶ τὴν προμήθειαν τοῦ ἀναγκαιούντος πρὸς τοῦτο ὕλικου.

#### **Ὅδικαι συγκοινωνίαι**

#### **Ἐκτεταμένον νέον ὀδικὸν δίκτυον**

Ἐντατικὴ ὑπῆρξεν ἐπίσης ἡ χρηματοδότησις τῶν βασικῶν ἔργων τοῦ ἔθνικοῦ ὀδικοῦ δικτύου πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ταχείας ἀπο-

περατώσεως αὐτῶν. Οὕτω, κατὰ τὸ 1968 ὠλοκληρώθη πρόγραμμα κατασκευῆς νέων ὁδῶν ἐθνικῆς κλίμακος μήκους 1.000 χλμ. περίπου καὶ ἐγένοντο συντηρήσεις καὶ βελτιώσεις ἐπὶ μήκους 8.000 χλμ. Πα-ραλλήλως, διὰ τὴν πληρεστέραν συγκοινωνιακὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν κατοίκων τῆς ὑπαίθρου, ἐξετελέσθη, διὰ πρώτην φοράν κατὰ τὸ ἔ-τος 1968, εὐρύτερον πρόγραμμα περιφερειακῆς ὁδοποιίας, ἀπεδό-θησαν δὲ εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἐπαρχιακαὶ ὁδοὶ μήκους 1.200 χλμ. καὶ ἐπρογραμματίσθησαν συντηρήσεις καὶ βελτιώσεις ἐπὶ ἐτέρων, συνολικοῦ μήκους 26.000 χλμ.

### **Αἱ ὑπεραστικάι συγκοινωνίαι**

Κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν διετέθησαν, ἐκ κεφαλαίων τοῦ Ἐ-θνικοῦ Ταμείου Μονίμων Ὀδοστρωμάτων Ἀθηνῶν, 605 ἑκατ. δρχ., (ἔναντι 336 ἑκατ. δρχ. τῆς προηγούμενης διετίας 1965 - 1966), διὰ τὴν ἐκτέλεσιν πολλῶν καὶ σημαντικῶν ἔργων, ὡς νέων ὁδικῶν κόμ-βων, ἀγωγῶν ὀμβρίων καὶ ἀκαθάρτων ὕδατων, ἠλεκτροφωτισμοῦ καὶ σηματοδοτήσεως λεωφόρων καὶ πλατειῶν, ἐπεκτάσεως ἀνακαι-νίσεως καὶ συντηρήσεως ἡμισιαστικῶν καὶ ὑπεραστικῶν ὁδῶν, συνο-λικοῦ μήκους 150 χιλιομετρων. Ἐξ ἄλλου, καθιερώθησαν νέα δρο-μολόγια ἐπὶ λεωφορειακῶν γραμμῶν, συνδεουσῶν τὰς πρωτεύουσας τῶν Νομῶν τῆς Χώρας μετὰ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ταχυτέραν ἐξυπηρέ-τησιν τοῦ ἐπιβατικοῦ κοινου τῶν ἐπαρχιῶν.

### **Ὁ Σταθμὸς ὑπεραστικῶν αὐτοκινήτων εἰς Ἀθήνας**

Ἐπίσης σπουδαιότητος συγκοινωνιακὸν ἔργον θὰ ἀποκτήσουν αἱ Ἀθῆναι διὰ τῆς ἀποφασισθείσης ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως κατασκευῆς ἀπολύτως συγχρόνου σταθμοῦ ὑπεραστικῶν αὐτοκι-νήτων. Ὁ σταθμὸς αὐτὸς θὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ταχείαν καὶ ἄνετον ἐξυ-πηρέτησιν τῶν ἐπιβατῶν ἀστικῶν καὶ ὑπεραστικῶν γραμμῶν, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Περιηγέσεως, ὡς καὶ εἰς τὴν κυκλοφοριακὴν ἀπο-συμφόρησιν μεγάλου τμήματος τῆς Πρωτεύουσας.

### **Μέτρα βελτιώσεως τῶν χερσαίων καὶ θαλασσίων μεταφορῶν**

Πέρα τῆς καταβληθείσης συντόνου προσπάθειας ἀναπτύξεως τῆς συγκοινωνιακῆς ὑποδομῆς τῆς Χώρας, ἐλήφθησαν βασικῆς ση-



μασίας μέτρα διὰ τὴν ἐπαύξησιν τῶν μέσων καὶ βελτίωσιν τῶν ὄρων διεξαγωγῆς τῶν διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης μεταφορῶν προσώπων καὶ ἐμπορευμάτων. Ἡ ὀλικὴ ἢ μερικὴ ἄρσις τῶν ἀπὸ μακροῦ χρόνου ὑφισταμένων περιορισμῶν εἰς τὴν χορήγησιν ἀδειῶν κυκλοφορίας φορητῶν καὶ ἐπιβατηγῶν αὐτοκινήτων δημοσίας χρήσεως, ἀποδεικνύει τὴν ἐν προκειμένῳ κοινωνικότητα τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Ὡσαύτως, ἀναφέρονται: ἡ θεσμοθέτησις καὶ αὐστηρὰ τήρησις νέων κανόνων ὑψηλοῦ βαθμοῦ ἀσφαλείας εἰς τὰς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας, ἡ κατασκευὴ πλήθους λιμενικῶν ἔργων καὶ ἡ προετοιμασία τῶν κυριωτέρων λιμένων τῆς Χώρας διὰ νὰ ἀνταποκριθοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ νέου συστήματος τῶν δι' ἐμπορευματοκιβωτίων θαλασσίων μεταφορῶν.

### **Ἄκτοπλοῖα - Ἄγονοι γραμμαῖ**

Ἐκ τῶν κυριωτέρων μελημάτων τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ὑπῆρξεν ἡ μετὰ τῆς προσηκούσης προσοχῆς, μελέτῃ τῶν θεμάτων, τῶν σχετιζομένων μὲ τὰς ἀκτοπλοϊκὰς συγκοινωνίας, πρὸς τὸν σκοπὸν, ὅπως ἀνταποκριθοῦν αὗται πληρέστερον εἰς τὰς συγχρόνους συγκοινωνιακὰς ἀνάγκας τῶν νησιωτικῶν συμπλεγμάτων τῆς Χώρας καὶ τοῦ ὅλον ἐν διογκουμένου θαλασσίου τουρισμοῦ. Ἐν τῷ μεταξύ πρὸς πληρεστέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν πληθυσμῶν τῶν ἀκραιῶν καὶ μεμονωμένων νήσων, συνεστήθησαν κατὰ τὸ 1968 καὶ ἐξεμισθώθησαν 29 ἄγονοι ἀκτοπλοϊκαὶ γραμμαῖ, ἔναντι 24 τοῦ 1967.

### **Τομεὺς Πολιτικῆς Ἀεροπορίας**

Εἰς τὸν τομέα τῶν ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν ἐπραγματοποιήθησαν σημαντικὰ ἔργα εἰς ὅλους τοὺς ἀερολιμένας καὶ λοιποὺς ἐπιγείους σταθμοὺς τῆς Χώρας, οἱ ὅποιοι ἐφωδιάσθησαν μὲ τὸν πλέον σύγχρονον μηχανικὸν ἐξοπλισμὸν ἀσφαλείας καὶ τηλεπικοινωνιῶν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξυπηρετηθέντων ἐπιβατῶν ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ φορέως ἐναερίων μεταφορῶν, τῆς «Ὀλυμπιακῆς Ἀεροπορίας», ὑπερέβη, διὰ πρώτην φοράν, τῷ 1967, τὸ ἐν ἑκατομμύριον, κατὰ τὸ ἔτος δὲ 1968 ἀνήλθεν εἰς 1.264.499 ἐπιβάτας, ἐκ τῶν ὁποίων 452.199 ἐταξίδευσαν ἐπὶ τῶν γραμμῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἐξ ἄλλου, συνήφθησαν ἢ ἀνευώθησαν διμερεῖς ἀεροπορικαὶ συμβάσεις μετὰ ὀκτῶ χωρῶν, ἐνῶ νέαι διεθνεῖς καὶ ἐσωτερικαὶ γραμμαὶ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτικῆς Ἀεροπορίας ἐνεκαινιάσθησαν καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἤδη ὑφισταμένων ἐπεξετάθησαν (διηπειρωτικὴ γραμμὴ Ἀθηνῶν - Ναϊρόμπι - Κένυα - Γιοχάνεσμπουργκ, ἀπ' εὐθείας σύνδεσις Λονδίνου - Ῥόδου, Ῥόδου - Λευκωσίας, Ἀθηνῶν - Μόντρεαλ - Σικάγου, Ἀθηνῶν - Πύργου (Ἄνδραβίδας) κ.τ.λ. ).

Ἐπίσης καθιερώθησαν διὰ πρώτην φοράν, τακτικὰ δρομολόγια δι' ἑλικοπτέρων κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ τρέχοντος δὲ ἔτους τίθεται εἰς ἐφαρμογὴν τολμηρὸν σχέδιον διαδόσεως τῶν «ἀεροταξί» εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ χρησιμοποίησεως ἑλαφρῶν ἀεροσκαφῶν καὶ ἑλικοπτέρων. Τὸ νέον τοῦτο σύστημα ἀερομεταφορῶν θὰ ἀποτελέσῃ σταθμὸν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διακίνησιν ταξιδιωτῶν καὶ ἐμπορευμάτων, καθὼς καὶ εἰς τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς Περιηγήσεως εἰς περιοχὰς τῆς Χώρας, ὅπου δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐκτέλεσις δρομολογίων μὲ κανονικὰ ἀεροσκάφη.

### **Ταχυδρομεῖα**

Ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας ἐστέφθησαν αἱ καταβληθεῖσαι προσπάθειαι ἐξυγιάνσεως καὶ ἀναδιοργανώσεως τῶν Ἑλληνικῶν Ταχυδρομείων. Ἡ ἀνακατανομὴ τοῦ προσωπικοῦ, ἡ πύκνωσις τῆς δι' αὐτοκινήτων περισυλλογῆς τῆς ἀλληλογραφίας καὶ ἡ λήψις ὄλων τῶν ἐνδεδειγμένων μέτρων διὰ τὴν ηὔξημένην ἀπόδοσιν μέσων καὶ προσωπικοῦ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν διακίνησιν τῆς ἀλληλογραφίας μὲ παραδειγματικὴν τάξιν καὶ ταχύτητα, ἀντὶ τῆς παροιμιώδους ἀνωμαλίας καὶ καθυστερήσεως τῆς ἀνεπαναλήπτου προεπαναστατικῆς περιόδου. Τέλος, πρὸς ἀρτιωτέραν ἐξυπηρέτησιν ἀπάντων τῶν πολιτῶν, ἰδίως τῆς ὑπαίθρου καὶ τῶν νήσων, ἐτοποθετήθησαν γραμματοκιβώτια εἰς χωρία καὶ συνοικισμοὺς ἕως 50 κατοίκων καὶ διενεργήθησαν διὰ πρώτην φοράν, μεταφοραὶ ταχυδρομείου εἰς νήσους τοῦ Αἰγαίου δι' ἑλικοπτέρων.

### **Τὸ Πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων**

Πλούσιος ὑπῆρξεν ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔργου τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν τομέα τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων κατὰ τὴν διαρ-

ρεύσασαν, από τῆς 21ης Ἀπριλίου 1967 διειτιάν. Δέον νά σημειωθῆ ὅτι τὰ ἐπιτευχθέντα λίαν σημαντικά εἰς τόν νευραλγικόν αὐτόν τομέα ἀποτελέσματα ἀποκτοῦν ἀκόμη μεγαλύτεραν σημασίαν, ἐάν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι τὸ πρόγραμμα Δημοσίων Ἐπενδύσεων εἶχε περιέλθει προεπαναστατικῶς εἰς χεῶδη κατάστασιν καὶ πλήρη ἀποτελεμάτωςιν.

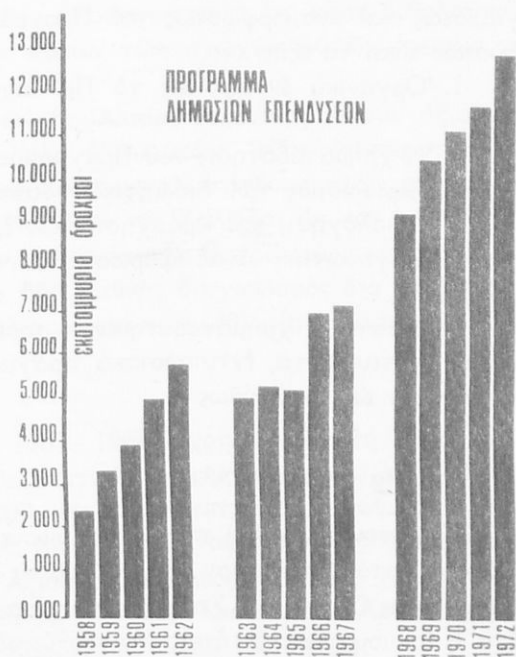
Πράγματι, τὸ Πρόγραμμα εἶχεν ἐπεκταθῆ ἀσυμμέτρως, ἐν σχέσει πρὸς τὰ διατιθέμενα τότε πενιχρὰ μέσα, διὰ τῆς ἐντάξεως εἰς αὐτὸ ἀβασανίστως πλήθους ἔργων βάσει κριτηρίων ξένων πρὸς πᾶσαν ἔννοιαν ἀξιολογήσεως καὶ ἱεραρχήσεως τῶν ἀμέσων μακροχρονιωτέρων ἀναγκῶν τῆς Οἰκονομίας. Ταυτοχρόνως, τὸ ὕψος τῶν πληρωμῶν παρέμενεν, ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, καθηλωμένον εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον, τὸ δὲ πραγματικὸν μέγεθος τῶν ἐκτελουμένων ἔργων ἐμειοῦτο λόγῳ τῶν ὑπερόγκων διοικητικῶν δαπανῶν τοῦ προγράμματος καὶ τῆς ἐν τῷ

μεταξύ ἀλματώδους αὐξήσεως τοῦ κόστους τῶν κατασκευῶν.

### Ἐξυγιάνσεις καὶ ἀναμόρφωσις τοῦ Προγράμματος

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἔλαβεν ὅλα τὰ ἀπαραίτητα μέτρα διὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ Προγράμματος ἀπὸ τὰ ἀρνητικά του στοιχεῖα καὶ ἐπέτυχεν ἐντὸς συντόμου χρόνου, νὰ μεταβάλη τοῦτο εἰς ἓνα τῶν ἀποφασιστικωτέρων παραγόντων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Χώρας.

Τὰ ληφθέντα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ριζικὰ μέτρα ἐξυ-



γιάνσεως και αναμορφώσεως του Προγράμματος Δημοσίων Έπενδύσεων είναι τὰ ἑξῆς:

1. Ὁργανική ἔνταξις εἰς τὸ Πενταετὲς Πρόγραμμα Ἀναπτύξεως.

2. Ἡ χρηματοδότησις τοῦ Προγράμματος.

3. Περιορισμὸς τῶν διοικητικῶν δαπανῶν.

4. Ἀξιολόγησις καὶ ἱεράρχησις τῶν ἔργων καὶ μελετῶν.

5. Ὁργανωτικὴ ἀναδιάρθρωσις καὶ ἀποκέντρωσις τοῦ Προγράμματος.

Οἱ ἔντατικῶς χρηματοδοτηθέντες τομεῖς τοῦ Προγράμματος ὡς καὶ τὰ ἐπιτευχθέντα, ἐντυπωσιακὰ πράγματι ἀποτελέσματα, ἔχουν ἐν συνόψει ὡς ἀκολούθως :

### Γεωργία - Δάση - Ἀλιεία

Ἐξαιρετικῶς ὑψηλαὶ πιστώσεις, ὕψους 1.289.000.000 δρχ., διετέθησαν κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968 εἰς τοὺς βασικοὺς τομεῖς τῆς Ἐθνικῆς μας Οἰκονομίας. Σκοπὸς τῆς ἐντόνου αὐτῆς χρηματοδοτήσεως ἦτο ἡ δημιουργία τῆς ἀπαραιτήτου ὑποδομῆς, διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν συνθηκῶν ἐμπορίας καὶ ἐπεξεργασίας τῶν γεωργικῶν προϊόντων, ἡ ἀνάπτυξις τῆς κτηνοτροφίας, ἡ προστασία τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἐκ τῶν φυτονόσων, ὁ περιορισμὸς τοῦ ὑφισταμένου ἐλλείμματος εἰς προϊόντα ἐκ ξύλου, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀλιείας κ.τ.λ. Οὕτω:

1. Κατεσκευάσθησαν σημαντικὰ ἔργα, περιλαμβάνοντα κέντρα ποιοτικῆς καὶ φυτοϋγειονομικοῦ ἐλέγχου, συσκευαστήρια ὀπωροκηπευτικῶν, σταφυλῶν καὶ βρωσίμων ἐλαιῶν, ψυγεῖα, φυτοπαθολογικοὶ σταθμοὶ γεωργικῆς ἐρεῦνης, πρότυπα βιωσίμων κτηνοτροφικῶν ἐκμεταλλεύσεων κ.τ.λ.

2. Εἰς τὸν τομέα τῶν δασοτεχνικῶν ἔργων ἐξετελέσθησαν καθ' ἅπασαν τὴν χώραν σημαντικὰ ἔργα ἀποσβέσεως χειμάρρων, δασικῆς ὁδοποιίας καὶ ἀναπτύξεως τῶν δασικῶν συμπλεγμάτων Δράμας, Λιτοχώρου, Βορείου Πίνδου καὶ Ἀχελώου, τὰ ὅποια θὰ τροφοδοτοῦν μὲ πρώτην ὕλην τὰς ὑπὸ ἴδρυσιν, εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς, βιομηχανικὰς μονάδας ξύλου.

3. Ἄξια ἰδιαίτερας μνείας εἶναι, ἐπίσης, τὰ ἐγκαινιασθέντα ἔργα καθολικῆς ἀναπτύξεως τῶν ὄρειων περιοχῶν Εὐήνου - Μόρνου καὶ

Ἀρκαδίας, διὰ τῶν ὁποίων ἀποσκοπεῖται ἡ ἐπὶ νέων ὀρθολογικῶν βάσεων ἀξιοποίησις τῶν πόρων τῶν πτωχῶν αὐτῶν ὀρεινῶν περιοχῶν.

4. Διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἀλιείας ἐδημιουργήθησαν ἀξιόλογοι ἐγκαταστάσεις ὑποδοχῆς τῶν ἀλιευμάτων. ἤδη, ἀπεπερατώθησαν αἱ κτιριακαὶ ἐγκαταστάσεις πέντε μεγάλων ἰχθυοσκαλῶν εἰς Πάτρας, Πειραιᾶ, Θεσσαλονίκην, Καβάλαν καὶ Χαλκίδα, ὡς καὶ ὁ ἀλιευτικὸς σταθμὸς Χίου. Ἐξ αὐτῶν, ἡ ἰχθυόσκαλα Πατρῶν εὐρίσκεται ἐν πλήρει λειτουργίᾳ, ἐνῶ ἐγένετο ἤδη διεθνὴς διαγωνισμὸς διὰ τὴν προμήθειαν τοῦ ψυκτικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ τῶν ὑπολοίπων τεσσάρων.

### Ἐγγειοβελτιωτικά

Κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968, ἐχρηματοδοτήθη ἐντατικῶς ἡ ἐκτέλεσις σειρᾶς ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων διὰ ποσοῦ 3.727.000.000 δρχ., ἐναντι 2.667.000.000 δρχ. τῆς διετίας 1965 - 1966. Ἐκ τοῦ σημερινικοῦ τούτου τομέως, ἐνδεικτικῶς ἀναφέρονται τὰ ἀκόλουθα ἐγγειοβελτιωτικά ἔργα: Ἀξιοῦ - Ἀλιάκμονος, Πηνειοῦ, Ἡλείας, Κάτω Ἀχελώου, Ἀλφειοῦ Ἡλείας, Νέστου, Ἰωαννίνων, Ἄρδα, Ἀργολικοῦ πεδίου, Ταυρωποῦ Καρδίτσας, Κάτω Μεσσηνίας.

Σημειοῦται ὅτι διὰ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν βασικῶν αὐτῶν ἔργων ἐξασφαλίζεται ἡ ἄρδευσις 2.500.000 στρεμμάτων, ἡ στράγγισις 2.000.000 στρεμμάτων, ἡ ἀντιπλημμυρική προστασία 1.200.000 στρεμμάτων καὶ ἡ ἀπόδοσις εἰς τὴν καλλιέργειαν νέων γαιῶν 400.000 στρεμμάτων.

### Συγκοινωνίαι.

1. Διὰ τὰ ἔργα τῆς κατηγορίας ταύτης διετέθησαν, κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 68, 5.275.000.000 δρχ., ἐναντι 4.370.000.000 δρχ. τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 66.

Ἀποτέλεσμα τῆς γενομένης ἐντατικῆς χρηματοδοτήσεως διὰ τὴν κατασκευὴν μεγάλων ὁδικῶν ἀρτηριῶν ἦτο ἡ ταχυτάτη πρόοδος τῶν ἐργασιῶν.

2. Μεγάλῃ πρόοδος ἐσημειώθη εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν λιμένων καὶ ἀεροδρομιῶν τῆς Χώρας, πρὸς ἀντιμετώπισιν τόσον τῆς ὀλονὲν αὐξανομένης ταξιδιωτικῆς καὶ ἰδίως τουριστικῆς κινήσεως, ὅσον

καὶ τῶν σημειουμένων ῥαγδαίων τεχνολογικῶν ἐξελίξεων εἰς τοὺς τομεῖς τῶν θαλασσίων καὶ ἑναερίων συγκοινωνιῶν.

3. Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, παραλαβοῦσα τοὺς σιδηροδρόμους τῆς Χώρας εἰς κατάστασιν προΐουσης ἀποσυνθέσεως, κατήρτισε πλήρες πρόγραμμα ἐξυγιάνσεως αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968, ἐχρηματοδότησε γενναίως τὰ ἔργα ἀναπτύξεώς των, διὰ ποσοῦ 841 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 614 ἑκατ. δρχ. τῆς διετίας 1965 - 1966. Σκοπὸς τῆς προσπάθειάς αὐτῆς εἶναι νὰ καταστή τὸ βασικὸν αὐτὸ μεταφορικὸν μέσον οἰκονομικῶς αὐτοδύναμον καὶ πλήρως ἐκσυγχρονισμένον ὄργανον ἐξυπηρετήσεως τῶν συγκοινωνιακῶν ἀναγκῶν τῆς Χώρας.

### **Ὁρυκτὸς πλοῦτος**

Ἰδιαιτέρα ἐπίσης πρόοδος ἐσημειώθη εἰς τὸν τομέα τῆς συστηματικῆς διερευνήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπεδάφους καὶ τῆς ὀριστικῆς ἐξακριβώσεως τοῦ ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομένου πλούτου. Οὕτω, εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ καταρτισθέντος πενταετοῦς προγράμματος μεταλλευτικῶν ἐρευνῶν, ὕψους 500 ἑκατ. δρχ., ἐπραγματοποιήθησαν πάσης φύσεως εἰδικώτεροι ἐρευναι ὡς γεωλογικαί, ὑδρογεωλογικαί, γεωφυσικαί καὶ κοιτασματολογικαί ἀναγνωρίσεις καὶ μελέται, γεωλογικαὶ χαρτογραφήσεις κ.τ.λ. Πρὸς τοῦτο ἐχρησιμοποιήθησαν ὅλα τὰ διαθέσιμα μέσα τῆς συγχρόνου τεχνολογίας. Τὰ κυριώτερα ἀποτελέσματα τῆς ἐπιδειχθείσης, διὰ πρώτην φοράν, ἐντόνου αὐτῆς δραστηριότητος ἦσαν αἱ ἀκόλουθοι ἀνακαλύψεις: α) Σιδηρονικελιούχων κοιτασμάτων εἰς Κεντρικὴν Εὐβοίαν, μὲ πιθανὰ ἕως βέβαια, ἀποθέματα δεκάδων ἑκατομμυρίων τόννων. β) Νέων νικελιούχων κοιτασμάτων εἰς Λάρυμναν. γ) Νέου σημαντικοῦ κοιτάσματος χαλκοῦ εἰς περιοχὴν Σταυροῦ Χαλκιδικῆς. δ) Κοιτάσματος βωξίτου εἰς Ἀνατολικὴν Στερεὰν Ἑλλάδα.

Ἄξιον ἰδιαιτέρας ἐξάρσεως εἶναι, ἐξ ἄλλου, τὸ ἐγκαινισθῆν ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως πρόγραμμα ἐρευνῶν, διὰ τὴν ἐξακριβώσιν τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος, τῶν εἰς τὴν Χώραν μας ὑπαρχόντων ἀποθεμάτων οὐρανιούχων ὀρυκτῶν.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω ἐρευνῶν ἀποσκοπεῖται, κυρίως, ἡ ἐξασφάλισις ἀπεριορίστων ἐγχωρίων ἐνεργειακῶν πηγῶν, διὰ τὴν ταχεῖαν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας.

## Παιδεία

Ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, ἔχουσα πλήρη ἐπίγνωσιν τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ παιδεία καὶ ἡ δι' αὐτῆς ἐπιτυγχανομένη βελτίωσις τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος, ἀποτελεῖ τὸν βασικώτερον συντελεστήν πάσης οικονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς προόδου, δὲν ἐφείσθη προσπάθειών καὶ δαπανῶν διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ, εἰς ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐπαρκῆς καὶ συγχρονισμένη ὑποδομή. Οὕτω, λίαν ὑψηλαὶ πιστώσεις ὕψους 2.221.000.000 δρχ. διετέθησαν κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968 ἔναντι μόνον 1.361.000.000 δρχ. τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 1966, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων ὑποδομῆς εἰς τὴν Ἀνωτάτην, Μέσην καὶ Στοιχειώδη Ἐκπαίδευσιν.

Ἀξιόλογος πρόοδος ἐσημειώθη, εἰδικώτερον, εἰς τὸν τομέα ἀνεγέρσεως διδακτηρίων γενικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως. Κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν ἐδημοπρατήθησαν ἔργα σχολικῆς στέγης ὕψους 574 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 65 μόνον ἑκατ. δρχ. τῆς διετίας 1965 - 1966, κατὰ τὸ ἔτος δὲ 1968 κατεσκευάσθησαν 852 νέα αἴθουσαι διδασκαλίας καὶ ἐπεσκευάσθησαν 1.058 διδακτήρια εἰς ἅπασαν τὴν Χώραν.

## Κοινωνικὸς τομεὺς

Ἡ συνολικὴ χρηματοδότησις τῶν κοινωνικοῦ χαρακτῆρος ἐπενδυτικῶν προγραμμάτων, διὰ τῶν ὁποίων ἀποσκοπεῖται ἡ βελτίωσις τῶν συνθηκῶν διαβιώσεως τῶν ἀσθενεστέρων εἰσοδηματικῶς, τάξεων, ἀνῆλθε κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν εἰς 2.275.000.000 δρχ., ἔναντι 1.417.000.000 δρχ. τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 1966.

Εἰδικώτεροι τομεῖς, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐστράφη ἡ κυβερνητικὴ μέριμνα καὶ στοργή, ἦσαν ἡ λαϊκὴ στέγη, ἡ ταχεῖα ἀποκατάστασις τῶν σεισμοπλήκτων, ἡ ἐργατικὴ κατοικία, ἡ ἴδρυσις νέων Κέντρων διὰ τὴν παροχὴν προστασίας ὑπὲρ τοῦ παιδιοῦ καὶ τῶν ἀναπήρων, τὴν περίθαλψιν γερόντων καὶ ἀνιάτων, τὴν καταπολέμησιν τῆς ἀλητείας καὶ ἐπαιτείας, καθὼς καὶ ἡ ἐκτέλεσις πολλῶν ἄλλων ἔργων, κοινωνικοῦ χαρακτῆρος, τὰ ὁποῖα συμβάλλουν εἰς τὴν ἐξυγίανσιν τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου.

Τέλος, εἰς τὸν τομέα τῆς Ὑγείας, ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις κατήρτισε τὸ ἐκτελούμενον ἤδη μὲ ταχύτατον ρυθμὸν ἐκτεταμένον πεντα-

ετές πρόγραμμα κατασκευής μεγάλων νοσοκομειακῶν μονάδων, συνολικῆς δυναμικότητος 10.000 κλινῶν, ἐκ τῶν ὁποίων 7.000 εἰς ἐπαρχίας, πρὸς τὸν σκοπὸν παροχῆς ὑψηλῆς στάθμης νοσοκομειακῆς περιθάλψεως εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας.

### **Περιφερειακὴ ἀνάπτυξις**

Εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ ἀναδημιουργικοῦ της προγράμματος, ἡ Ἐπανάστασις ἔταξεν ὡς πρωταρχικόν της στόχον τὴν βελτίωσιν τῶν ὄρων διαβιώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὑπαίθρου καὶ τὴν δημιουργίαν τῶν ἀπαραιτήτων προϋποθέσεων διὰ τὴν αὐτοδύναμον, ἰσορροποῦν καὶ ταχεῖαν ἀνάπτυξιν ὄλων τῶν διαμερισμάτων τῆς Χώρας.

Πρὸς πραγματοποιήσιν τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν ἐπιδιώξεων, ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἐξήντησε πᾶν οἰκονομικὸν περιθώριον διὰ νὰ ἐπιτύχῃ γενναίαν χρηματοδότησιν τοῦ αὐτοτελοῦς Προγράμματος Περιφερειακῆς Ἀναπτύξεως. Οὕτω, διὰ τὰ ἔτη 1968 καὶ 1969, διετέθησαν, πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, τὰ πρωτοφανῆ εἰς τὰ ἑλληνικὰ χρονικὰ ποσὰ τῶν 1.280.000.000 δρχ. καὶ 2.478.715.000 ἀντιστοίχως.

Πρὸς ἀκριβεστέραν ἐκτίμησιν τοῦ ὕψους τῶν διατεθέντων ποσῶν κατὰ τὴν διετίαν 1968 - 1969, δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι, καθ' ὅλην τὴν προηγηθεῖσαν τῆς Ἐπαναστάσεως πενταετίαν, εἶχε δαπανηθῆ διὰ τὰ προγράμματα τοπικῆς ἀναπτύξεως, συνολικὸν ποσὸν 1.585.000.000 δρχ. μόνον, ἤτοι δι' ἓν μόνον ἔτος, τὸ 1969, διατίθεται ποσὸν κατὰ 893 ἑκατ. δρχ. ὑψηλότερον τοῦ διατεθέντος δι' ὀλόκληρον τὴν προεπαναστατικὴν πενταετῆ περίοδον 1963 - 1967.

### **Αἱ παράλληλοι ἐπενδύσεις**

Παραλλήλως πρὸς τὴν παρατηρηθεῖσαν σημαντικὴν αὐξήσιν τῶν χρηματοδοτουμένων ἐκ τοῦ Κρατικοῦ Προϋπολογισμοῦ ἐπενδύσεων, θεαματικὴν ἀνοδὸν ἐσημείωσαν καὶ αἱ λεγόμεναι «παράλληλοι» ἐπενδύσεις τοῦ δημοσίου τομέως, ἤτοι τῶν Δημοσίων Ἐπιχειρήσεων καὶ Ὁργανισμῶν, ἀνελθοῦσαι κατὰ τὴν διετίαν 1957 - 1968, εἰς 20 δισεκ. δρχ., ἔναντι 12,3 δισεκ. δρχ. τῆς τελευταίας προεπαναστατικῆς διετίας 1965 - 1966.



Δέον να σημειωθῆ, ὅτι αἱ ἐπενδύσεις τῆς κατηγορίας αὐτῆς, ἀποτελοῦσαι ἄριστον συμπλήρωμα τῆς κρατικῆς ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος εἰς τομεῖς εἰδικῶν ἔργων ὑποδομῆς (ἐνέργεια, ἐπικοινωνία κ.τ.λ.), παίζουν πρωταρχικὸν ρόλον εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐπηρεάζουν ἀμέσως τὴν δρᾶσιν τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας, τὴν ὁποίαν ὑποβοηθοῦν καὶ διευκολύνουν.

Ἐν ὄψει τῆς ἀποφασιστικῆς αὐτῆς συμβολῆς τῶν παραλλήλων ἐπενδύσεων εἰς τὴν δημιουργίαν ἢ συμπλήρωσιν τῆς οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ὑποδομῆς τῆς Χώρας, ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις ἔλαβεν ὅλα τὰ ἐνδεικνύμενα μέτρα, τόσον διὰ τὴν ηὔξημένην χρηματοδότησιν των, ὅσον καὶ διὰ τὸν ὀρθὸν προγραμματισμὸν καὶ ἱεράρχησιν των, βάσει τῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ ὑγιῶν κριτηρίων τῆς κυρίας ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος τοῦ Κράτους καὶ τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, πρὸς τὸ ὁποῖον ἔχουν καὶ αὐταὶ ὀργανικῶς ἐνταχθῆ. Ἐπιπροσθέτως, ἐπετεύχθη καὶ ἡ ἐξυγίανσις τῶν φορέων ἐκτελέσεως τῶν ἐπενδύσεων αὐτῶν, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν θὰ καθίστατο δυνατὴ ἡ πραγματοποιήσις τοιαύτης ἐκτάσεως ἐπενδυτικῶν προγραμμάτων.

### **Δημοσία Ἐπιχειρήσις Ἡλεκτρισμοῦ (ΔΕΗ)**

Ῥαγδαία ὑπῆρξεν ἡ πρόοδος τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Χώρας, ἀπὸ τῆς Ἐθνικῆς Ἐπαναστάσεως μέχρι σήμερον. Χαρακτηριστικὸν τῆς σημειωθείσης θεαματικῆς, πράγματι, ἀνόδου εἰς τὸν νευραλγικὸν αὐτὸν τομέα τῆς Οἰκονομίας, εἶναι τὸ ὕψος τῶν πραγματοποιηθεισῶν, κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν, ἐπενδύσεων τῆς ΔΕΗ, ἀνελθουσῶν εἰς τὸ ἄνευ προηγουμένου ἐπίπεδον τῶν 8.122 ἑκατ. δρχ. ἔναντι 5.444 ἑκατ. δρχ. τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 1966.

Σαφεστέραν, ὁμως, εἰκόνα τοῦ ἐπιτελουμένου σήμερον τεραστίου ἔργου εἰς τὸν τομέα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ, παρέχει τὸ ἐν ἐκτελέσει ἐφετεινὸν πρόγραμμα τῆς ΔΕΗ, βάσει τοῦ ὁποίου θὰ πραγματοποιηθοῦν ἐπενδύσεις εἰς ἐνεργειακὰ ἔργα τῆς τάξεως τῶν 5.840 ἑκατ. δρχ. ἤτοι κατὰ 396 ἑκατ. δρχ. ὑψηλότεραι τῶν πραγματοποιηθεισῶν κατὰ τὴν διάρκειαν ὀλοκλήρου τῆς διετίας 1965 - 1966. Οὕτω, ἐπιτυγχάνεται μὲ γοργὸν ρυθμὸν ἡ κάλυψις τοῦ χάσματος μεταξὺ προσφορᾶς καὶ ζητήσεως ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας, τὸ ὁποῖον εἶχε δημιουργηθῆ, ἐξ

αίτιας τῆς σημειωθείσης, κατὰ τὸ παρελθόν, ἀδικαιολογήτου καθυστερήσεως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἔργων παραγωγῆς. Ἐπὶ πλέον, ἐπιτυχῶνεται ἡ μείωσις τοῦ κόστους παραγωγῆς καὶ ἡ ἐξασφάλισις τῶν ἀναγκαίων διὰ τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Χώρας περιθωρίων διαθεσίμου ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας.

### Ἐξιόλογα ἐπιτεύγματα κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν

Τὰ ἐπιτευχθέντα, κατὰ τὴν διαρρέυσασαν διετίαν, ἀποτελέσματα εἰς τὸν τομέα τοῦ ἐξηλεκτρισμοῦ τῆς Χώρας:

- Ἡ ἐγκατεστημένη ἰσχύς τῆς ΔΕΗ ἀπὸ 1.417.000 Kw τὸ 1966, ἠϋξήθη τὸ 1968 εἰς 1.880.000 Kw, ἦτοι κατὰ 33%.
- Ἡ ἔτησία παραγωγή ἀπὸ 4.448.380.000 κιλοβατῶρας τὸ 1966, ἠϋξήθη εἰς 7.120.000.000 τὸ 1968 (+ 31%).
- Ὁ ἐξυπηρετούμενος πληθυσμὸς ἀπὸ 6.157.000 τὸ 1966, ἀνῆλθεν εἰς 7.400.000 τὸ 1968 (+ 20%).
- Ἡλεκτροδοτήθησαν 2.750 χωρία, ἦτοι 93 ἐπὶ πλέον τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἠλεκτροδοτηθέντων χωρίων, καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῶν, πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως, δώδεκα ἐτῶν.
- Ἡ ἀπορροφηθεῖσα ἀπὸ τὴν βιομηχανίαν ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια ἀνῆλθε, κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν, εἰς 7.821 ἑκατ. κιλοβατῶρας, ἔναντι 4.806 ἑκατομ. κιλοβατῶρῶν τῆς προηγούμενης διετίας 1965 - 1966 (αὔξησις 62%).

Ἡ κατὰ τομεῖς συντελεσθεῖσα πρόοδος :

(ΑΗΣ = ἀτμοηλεκτρικὸς σταθμὸς. ΥΗΣ = ὕδροηλεκτρικὸς σταθμὸς)

### 1. Τομεὺς παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας

Τόσον εἰς τὸ ὑπὸ ἐκτέλεσιν πρόγραμμα ἔργων ἐξηλεκτρισμοῦ, ὅσον καὶ εἰς τὸ ἐκπονηθὲν μεγαλόπνοον πενταετὲς ἐνεργειακὸν πρόγραμμα τῆς ΔΕΗ, τὴν πλέον σημαντικὴν θέσιν καταλαμβάνουν τὰ ἔργα παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας. Ἡ συντελεσθεῖσα εἰς τὸν τομέα αὐτόν, κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν ἐξαιρετικὴ πρόοδος ἔχει ἀναλυτικώτερον ὡς ἀκολούθως:

Ἐτέθησαν εἰς λειτουργίαν: α) Ἡ Γ' μονὰς ΑΗΣ Ἀλιβερίου (ἐγκατεστημένης ἰσχύος 150.000 Kw). β) Ἡ μονὰς Η' τοῦ ΑΗΣ Ἀγίου Γεωργίου - Κερασινίου (ἐγκατ. ἰσχύος 160.000 Kw), γ) ἡ Δ' μονὰς τοῦ ΥΗΣ Κρεμαστῶν (ἰσχύος 109.000 Kw).



Ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Γεώργιος Παπαδόπουλος θεμελιώνει τὸ ἀτμοηλεκτρικὸν ἐργοστάσιον Μεγαλοπόλεως (ΔΕΗ)

Ἡ μέση ἔτησίᾳ παραγωγικὴ ἰκανότης τῶν τριῶν αὐτῶν, τεθεισῶν εἰς λειτουργίαν μονάδων ἀνέρχεται εἰς 2,5 δισεκ. κιλοβατῶρας. Ἐθεμελιώθησαν: α) Ὁ λιγνιτοθερμικὸς Σταθμὸς Μεγαλοπόλεως (ἐγκατεστ. ἰσχύος 250.000 Kw). Σημειοῦται ὅτι διὰ τοῦ ἔργου τούτου θὰ ἀξιοποιηθῆ τὸ ἐκτεταμένον λιγνιτικὸν πεδίου Μεγαλοπόλεως καὶ θὰ ἐξοικονομηθῆ συνάλλαγμα ὕψους 5.500.000 δολλ. ἔτησίως. β) Ἡ Δ' μονὰς τοῦ ΑΗΣ Ἀλιβερίου (ἐγκατεστ. ἰσχύος 150.000 Kw). γ) Ἡ Θ' μονὰς τοῦ ΑΗΣ Ἀγίου Γεωργίου (ἰσχύος 200.000 Kw). δ) Ὁ Σταθμὸς ἀεροστροβίλων Χανίων (ἰσχύος 16.200 Kw),

ώς και δύο ἕτεροι Σταθμοὶ ἠλεκτροπαραγωγῆς εἰς Λινοπεράματα Κρήτης (συνολικῆς ἰσχύος 30.000 Kw). Ἡ μέση ἔτησίᾳ παραγωγικὴ ἰκανότης τῶν θεμελιωθεισῶν νέων μονάδων ἀνέρχεται εἰς 4 δισεκ. κιλοβατῶρας περίπου.

Προωθήθη ἡ κατασκευὴ: α) τοῦ ΥΗΣ Καστρακίου (ἰσχύος 320.000 Kw), β) τοῦ ΥΗΣ Ἐδεσσαίου (ἰσχύος 16.000 Kw). Ἡ μέση ἔτησίᾳ παραγωγικὴ ἰκανότης τῶν δύο αὐτῶν Σταθμῶν θὰ ἀνέλθῃ εἰς 1.100 ἑκατ. κιλοβατῶρας περίπου.

Τέλος, ἐγένοντο αἱ δέουσαι προεργασίαι διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς κατασκευῆς: α) τοῦ ΥΗΣ Πολυφύτου - Ἀλιάκμονος (ἰσχύος 360.000 Kw). β) Τῆς Α' μονάδος τοῦ νεοδημιουργομένου μεγάλου ἀτμοηλεκτρικοῦ κέντρου Λαυρείου (ἰσχύος 150.000 Kw). γ) Τῆς πρώτης πυρηνικῆς μονάδος (ἰσχύος 300.000 Kw), ἣτις καὶ θὰ ἀποτελέσῃ τὴν πρώτην μονάδα τοῦ προγραμματισθέντος Πυρηνικοῦ Κέντρου Λαυρείου (συνολικῆς ἰσχύος 1.000.000 Kw).

## 2. Τομεὺς μεταφορᾶς καὶ διανομῆς

Μεταξὺ τῶν κυριωτέρων ἔργων τῆς τελευταίας διετίας, περιλαμβάνονται: α) Ἡ κατασκευαζομένη, διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν Χώραν μας, γραμμὴ ὑπερυψηλῆς τάσεως τῶν 380 κιλοβόλτ Ἀχελώου - Ἀθηνῶν κ.τ.λ. β) ἡ ἀποπερατωθεῖσα καὶ τεθεῖσα ὑπὸ τάσιν γραμμὴ τῶν 150 κιλοβόλτ Ἀλιβερίου - Ἀγίου Στεφάνου - Νέας Χαλκηδόνας, καὶ γ) ἡ ὑπὸ ἐγκατάστασιν γραμμὴ μεταφορᾶς 150 κιλοβόλτ Μεγαλοπόλεως - Κορίνθου - Κέντρου Κουμουνδούρου.

Εἰς τὸν τομέα τῆς διανομῆς, κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 69 ἐπετεύχθη πράγματι πρωτοφανῆς ἄθλος μὲ τὴν ἐγκατάστασιν λίαν ἐκτεταμένου δικτύου, μέσης καὶ χαμηλῆς τάσεως, μήκους 19.396 χιλιόμετρων, ἔναντι 10.861 χιλιόμετρων τῆς διετίας 1965 - 1966.

## Λιγνιτωρυχεῖα Πτολεμαίδος (ΛΗΠΤΟΛ)

Ἡ διαρρεύσασα διετία ὑπῆρξεν ἐξ ἴσου ἀποφασιστικὴ καὶ διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ ἐλληνικοῦ λιγνίτου. Οὕτω, πέρα τῶν ἐγκαινιασθέντων ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἔργων ἀξιοποιήσεως τῶν λιγνιτῶν Μεγαλοπόλεως, ἐπιτυχεῖς προσπάθειαι κατεβλήθησαν, διὰ τὴν οἰκονομικὴν - διοικητικὴν ἐξυγίανσιν καὶ αὐξήσιν τῆς παραγω-

γικής ικανότητας τῆς Ἀνωνύμου Ἑλληνικῆς Μεταλλευτικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Ἑταιρείας Λιγνιτωρυχείων Πτολεμαίδος (ΛΙΠΤΟΛ), φορέως τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ λιγνίτου τῆς ἐκεῖ περιοχῆς καὶ ἀποκλειστικοῦ προμηθευτοῦ λιγνίτου διὰ τὸ εἰς Πτολεμαίδα ἀτμοηλεκτρικὸν κέντρον τῆς ΔΕΗ.

Διὰ τῶν πραγματοποιηθεισῶν σχετικῶν ἐρευνῶν, ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὸ νότιον πεδίον τῆς περιοχῆς Πτολεμαίδος, ἀποθέματα ἐκμεταλλεύσιμου λιγνίτου, ὑπολογιζόμενα εἰς 400 ἑκατ τόννους, ἀναβιβάζοντα τὸ σύνολον τῶν ἀποθεμάτων τοῦ κυρίου πεδίου Πτολεμαίδος εἰς 750 ἑκατ. τόννους. Ἐπίσης, ἐμελετήθη ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ νέου λιγνιτικοῦ πεδίου Καρδιάς, ἐτησίας παραγωγικῆς ικανότητος 5 ἑκατ. τόννων καὶ προωθήθη ἡ διαδικασία προμηθείας τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς τοῦτο μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ.

Οὕτω, ἡ ΛΙΠΤΟΛ, μίᾳ ἀπὸ ἐτῶν χωλαίνουσα καὶ μὲ τεράστιον παθητικὸν ἐπιχείρησις, ἐξελίσσεται χάρις εἰς τὴν δραστηρίαν ἐπέμβασιν τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως εἰς ἀνθοῦσαν οἰκονομικὴν μονάδα καὶ θετικὸν παράγοντα ἐξηλεκτρισμοῦ καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας.

### **Ὁργανισμὸς Τηλεπικοινωνιῶν Ἑλλάδος (ΟΤΕ)**

Πλούσιος εἰς ἐπιτεύγματα εἶναι ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ ἔργου τοῦ Ὁργανισμοῦ Τηλεπικοινωνιῶν Ἑλλάδος, κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς Ἑπαναστάσεως καὶ ἐντεῦθεν περίοδον.

Πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ ἐπιτελεσθέντος καὶ εἰς τὸν ἐθνικὸν αὐτὸν φορέα τῶν τηλεπικοινωνιῶν, ἐξυγιαντικοῦ ἔργου, ἀρκεῖ νὰ ἀναφερθῆ, ὅτι ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 1967 κατετέθη ἀρχικῶς, πρὸ τῆς Ἑπαναστάσεως, ἐλλειμματικὸς κατὰ 150 ἑκατ. δρχ. καὶ μὲ τὴν πρότασιν ὅπως, πρὸς κάλυψιν τοῦ ἐλλείμματος, ἐπιβληθῆ αὐξήσις τῶν ἀστικῶν τελῶν κατὰ 25%, ἄλλως τὸ ἀνοιγμα θὰ ἔφθανε, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1967, εἰς τὰ 500 ἑκατ. δρχ.

Τοιαύτην κατάστασιν παραλαβοῦσα ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, ὄχι μόνον ἐξυγίανε πλήρως τὰ οἰκονομικὰ τοῦ ΟΤΕ, ἀλλὰ, ἐπὶ πλεόν, ἀντὶ αὐξήσεως, προέβη εἰς μείωσιν τῶν προαστικῶν τηλεφωνικῶν τελῶν, ἐσχάτως δὲ καὶ τῶν ἰσχυόντων τηλεγραφικῶν τελῶν, κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτάς. Προσέτι, κατήρτισε καὶ πραγματοποιεῖ τεράστιον πρόγραμμα ἐπενδύσεων, οὕτως ὥστε νὰ προσδοκᾶται

βασίμως, ότι μέχρι τέλους του 1971, πᾶσα αίτησις διὰ παροχήν τηλεφωνικῆς συνδέσεως θά ἱκανοποιῆται, τὸ πολὺ ἐντὸς μηνός.

### **Ὁργανισμὸς Λιμένος Πειραιῶς (ΟΛΠ)**

Πρωτοφανές εἰς κλίμακα πρόγραμμα ἐπενδύσεων, διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Λιμένος Πειραιῶς, ἐνεκαίνιασεν ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις. Οὕτω, μόνον κατὰ τὸ 1968, ἐπραγματοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ ΟΛΠ ἐπενδύσεις ὕψους 200 ἑκατ. δρχ. εἰς ἔργα καὶ μηχανικὸν ἐξοπλισμὸν. Ὡς κυριώτερα ἐκ τῶν ἐκτελεσθέντων ἔργων ἀναφέρονται: α) Ἡ ἔναρξις τῆς κατασκευῆς τῶν ἐμπορευματοκιβωτίων. β) Ἡ ἀποπεράτωσις τῆς κατασκευῆς προβλήτου μήκους 340 μέτρων. γ) Ἡ κατασκευὴ Ναυτικοῦ Ἐπιβατικοῦ Σταθμοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς περιοχὴν Ἀγ. Νικολάου Λιμένος Πειραιῶς, μήκους 250 μέτρων, καὶ δ) ἡ προμήθεια μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἀξίας 35 ἑκατ. δρχ.

Διὰ τὸ 1969, προβλέπονται τριπλάσιαι σχεδὸν ἐπενδύσεις ὕψους 520 ἑκατ. δρχ. πρὸς ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν ἀναμορφώσεως καὶ ἐξοπλισμοῦ, κυριῶς τοῦ μείζονος λιμένος Πειραιῶς. Σημειωτέον ὅτι, τὰ προγραμματισθέντα διὰ τὸ ἄμεσον καὶ ἀπώτερον μέλλον ἔργα τοῦ λιμένος, προβλέπεται νὰ ἀπορροφήσουν πληρωμὰς κλιμακουμένας εἰς 20 ἔτη ὕψους 8 δισεκ. δρχ.

### **Μακροπρόθεσμοι χορηγήσεις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος (ΑΤΕ)**

Σημαντικὸν τμῆμα τῶν παραλλήλων ἐπενδύσεων καλύπτουν αἱ μακροπρόθεσμοι χορηγήσεις τῆς ΑΤΕ, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ αὔξησις τοῦ παγίου ἀγροτικοῦ κεφαλαίου, ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τῶν γεωργικῶν ἐκμεταλλεύσεων καὶ ἡ ἐξασφάλισις ἀνέτου καὶ ὑγιεινῆς στέγης διὰ τοὺς ἀγρότας. Αἱ χορηγήσεις αὗται ἀνῆλθον, κατὰ τὴν διετίαν 1967 - 1968, εἰς 7.582 ἑκατ. δρχ., ἔναντι 3.430 ἑκατ. δρχ., τῆς προηγουμένης διετίας 1965 - 1966.

Ἡ σημειωθείσα πρωτοφανὴς αὕτη αὔξησις (121%) τῶν μακροπρόθεσμων χορηγήσεων, παρέχει τὸ μέτρον τῆς στοργῆς, καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τοὺς ἀγρότας καὶ ἀποτελεῖ τὸ ἐπιστέγασμα τῶν ληφθέντων ὑπὲρ αὐτῶν ἀποτελεσματικῶν μέτρων.

Ἐκ τῶν χρηματοδοτηθέντων, διὰ τῶν μακροπροθέσμων χορηγήσεων τῆς ΑΤΕ, ἐπενδύσεων τοῦ γεωργικοῦ τομέως κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν, ἀναφέρονται, ἐνδεικτικῶς, αἱ ἀκόλουθοι: α) Ἀγροτική στέγασις, 2.320 ἑκατ. δρχ. β) Γεωργικαὶ οἰκοδομαὶ καὶ ἐγκαταστάσεις 1.404 ἑκατ. δρχ. γ) Ἐργαλεῖα - ἐφόδια - μηχανήματα, 915 ἑκατ. δρχ. δ) Ἀρδευτικὰ ἔργα, 710 ἑκατ δρχ. ε) Γεωργικαὶ βιομηχανίαι, 496 ἑκατ. δρχ. στ) Ἀγορὰ γαιῶν, 395 ἑκατ. δρχ. ζ) Παραγωγικὰ Ζῶα, 345 ἑκατ. δρχ. η) Ἀντικατάστασις πληγέντων ἐλαιοδένδρων, 68 ἑκατ. δρχ. κ.τ.λ.

### **Γενικὴ Γραμματεία Ἀθλητισμοῦ**

Ἐκπληκτικῶν διαστάσεων Πρόγραμμα Ἐπενδύσεων εἰς ἐγκαταστάσεις διὰ τὴν ἄθλησιν τῆς Ἑλληνικῆς Νεότητος ἐπραγματοποίησεν ἡ Γενικὴ Γραμματεία Ἀθλητισμοῦ, ἀπὸ τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἐντεῦθεν. Οὕτω κατὰ τὴν γόνιμον αὐτὴν εἰς ἔργα περίοδον, αἱ χορηγηθεῖσαι ὑπὸ τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ πιστώσεις ἀνῆλθον εἰς 678 ἑκατ. δρχ., ἔναντι ἀντιστοιχῶν συνολικῶν πιστώσεων 637 ἑκατ. δρχ. ὁλοκλήρου τῆς προηγουμένης, ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1959 μέχρι 21 Ἀπριλίου 1967, ὀκταετίας.

Ἄμυδρὰν μόνον εἰκόνα τῆς σημειωθείσης ἐντόνου δραστηριότητος τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ, δίδουν τὰ ἐκτελεσθέντα ἀνὰ τὴν Χώραν ἔργα, κατὰ τὸ 1968. Οὕτω, ἰδρύθησαν καὶ ἀπεπερατώθησαν 20 ἔθνικα στάδια, 2 κολυμβητήρια, 2 σκοπευτήρια, 7 κέντρα νεότητος καὶ 89 ἄλλα μικρότερα ἀθλητικὰ κέντρα. Πέρα δὲ τούτου, ἐπροχώρησαν μὲ ταχὺν ῥυθμὸν αἱ ἐργασίαι διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Σταδίου Καραϊσκάκη πρὸς ἄνετον διεξαγωγὴν τῶν Πανερωπαϊκῶν ἀγώνων, διατεθέντων πρὸς τοῦτο, κατὰ τὸ 1968, 160 ἑκατ. δρχ. ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ Δημοσίων Ἐπενδύσεων καὶ 15 ὑπὸ τῆς Γενικῆς Γραμματείας Ἀθλητισμοῦ. Ἐπίσης, ἐξεπονήθησαν ὀριστικαὶ μελέται καὶ προωθήθησαν αἱ ἐργασίαι κατασκευῆς 38 ἐτέρων ἔθνικῶν σταδίων, 3 κολυμβητηρίων, 7 κέντρων νεότητος, 45 γυμναστηρίων ἀθλητικῶν σωματείων, 30 Δημοτικῶν καὶ 45 Κοινοτικῶν γυμναστηρίων.

### **Ἡ Οἰκοδομικὴ δραστηριότης**

Ἐν συνεχείᾳ, τῆς ἐπιτευχθείσης, κατὰ τὸ 1967, ἀνακάμψεως τῆς



έμφανισάσης, από τοῦ 1966, κάθετον πτωσιν οἰκοδομικῆς δραστηριότητας, αἱ ἐπενδύσεις, ἔλαβον σημαντικὰς διαστάσεις, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1968.

Οὕτω, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκδοθεισῶν ἀδειῶν ἀνεγέρσεως οἰκοδομῶν καὶ προσθηκῶν ηὔξηθησαν κατὰ 30%, ὁ ὄγκος τῶν οἰκοδομικῶν κατασκευῶν κατὰ 35% καὶ ἡ ἀξία τῶν προβλεπόμενων ἐπενδύσεων εἰς οἰκοδομὰς κατὰ 40%. Ὁ ἀριθμὸς, ἐξ ἄλλου, τῶν δημιουργουμένων νέων κατοικιῶν ηὔξηθη κατὰ 37%. Τέλος, κατὰ τὸ 11μηνον Ἰανουαρίου - Νοεμβρίου 1968, ἡ ἀξία τῶν μεταβιβασθέντων εἰς ὀλόκληρον τὴν Χώραν ἀκινήτων, ἀνελθοῦσα εἰς 12.737 ἑκατ. δρχ., ἐσημείωσεν αὔξησιν κατὰ 15% περίπου, ἔναντι τοῦ 1967. Ἐπίσης, ἡ ἀντίστοιχος αὔξησις εἰς τὰς πωλήσεις διαμερισμάτων ἀνέρχεται εἰς 27,5%.

## ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΕΤΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΠΕΝΤΑΕΤΟΥΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ 1968 - 1972

Θεμελιῶδες ἐπίτευγμα τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἀπετέλεσεν ἡ ἐκπόνησις τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως 1968 - 1972, τὸ ὁποῖον, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους (1968), ἀποτελεῖ τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τῆς Οἰκονομίας τῆς Χώρας. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο, ἐκφράζον τὰς φιλελευθέρως ἀρχάς, ὑπὸ τῶν ὁποίων διαπνέεται ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῆς Ἐπαναστάσεως, διαγράφει τὸ γενικὸν πλαίσιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, ἐνθαρρυνομένη, ὑποβοηθουμένη καὶ ἀπαλλασσομένη ἀπὸ ἀμέσους καὶ λεπτομερεῖς ἐλέγχους δύναται νὰ ἀναπτύξη ἐλευθέρως τὴν ἀποδοτικὴν δι' αὐτὴν καὶ ἐπιθυμητὴν διὰ τὴν οἰκονομικὴν πρόοδον τῆς Χώρας δραστηριότητά της.

Ἡ πραγματικὴ ἐκτίμησις τῶν ὑφισταμένων καὶ μελλοντικῶν δυνατοτήτων, ἀλλὰ καὶ τῶν διαρθρωτικῶν ἀδυναμιῶν τῆς Ἑλληνικῆς οἰκονομίας, καθιστοῦν τὸ Πενταετὲς Πρόγραμμα πρότυπον ἐξ ἐπόψεως ἐπιτυχοῦς συνδυασμοῦ τοῦ «δέον γενέσθαι» μὲ τὸ «δυνατὸν γενέσθαι». Τὸ Πρόγραμμα δὲν εἶναι δογματικὸν εἰς τὰς κατευθύνσεις



του καὶ δύσκαμπτον εἰς τὴν ἐφαρμογὴν του. Ἐπεναντίας, ἡ προσαρμοστικότητα του ἐπιτρέπει ἀναθεώρησιν τῶν ἐπὶ μέρους ἐπιδιώξεων εἰς περίπτωσιν ἐπιγενομένων ἀπροβλέπτων μεταβολῶν εἰς τὸ οἰκονομικὸν περιβάλλον. Ἐπιπροσθέτως, διὰ πρώτην φοράν, προβλέπονται λεπτομερῶς τὰ ἀναγκαῖα νομοθετικὰ καὶ διοικητικὰ μέτρα καὶ κίνητρα, πρὸς ἐπίτευξιν τῶν προγραμματισθέντων στόχων καὶ πραγματοποίησιν τῶν ἐνδεδειγμένων θεσμικῶν μεταβολῶν, συμβαλλουσῶν εἰς τὴν αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος καὶ ἀνταγωνιστικότητος τῆς Οἰκονομίας. Τέλος, δίδει ἔμφασιν εἰς τὴν συμβολὴν τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος εἰς τὴν διαδικασίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

### **Ἐξασφαλισμένη ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ Προγράμματος**

Παραλλήλως ἔχουν ἐξασφαλισθῆ ἔγγυήσεις, ὅτι τὸ Πενταετὲς Πρόγραμμα δὲν θὰ παραμείνῃ, ὡς συνέβαινε κατὰ τὸ παρελθόν, γράμμα νεκρὸν, ἀλλὰ θὰ ἐκτελεσθῆ συμφώνως πρὸς τὰς προβλέψεις. Τοιαύτας ἐγγυήσεις παρέχουν: α) Ὁ ἄρτιος ἀναπτυξιακὸς μηχανισμὸς, διὰ τοῦ ὁποίου εἶναι σήμερον ἐξωπλισμένη ἡ Οἰκονομία τῆς Χώρας. β) Ἡ κατανόησις ἐκ μέρους ὄλων τῶν φορέων τοῦ προγραμματισμοῦ καὶ τῆς ἀσκήσεως τῆς οἰκονομικῆς, ἐν γένει, πολιτικῆς (Δημόσια Ὑπηρεσίαι καὶ Ὁργανισμοί), ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Κυβέρνησις, ἔχουσα τὴν εὐθύνην τῆς ἐξασφαλίσεως ἐνὸς ἀνωτέρου ἐπιπέδου ζωῆς διὰ τὸν Ἑλληνικὸν λαόν εἶναι ἀποφασισμένη νὰ ἐκτελέσῃ τὸ Πρόγραμμα. γ) Ἡ ὑπαρξις ἀρτίως λειτουργοῦντος ὄργανου διὰ τὴν παρακολούθησιν τῆς πορείας τῆς ἐκτελέσεως τοῦ Προγράμματος, τὴν μελέτην τῶν σχετιζομένων μετ' αὐτοῦ θεμάτων, καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν καὶ εἰσήγησιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῶν σταδιακῶς θεσπιζομένων ἐν τῷ πλαισίῳ τοῦ Προγράμματος μέτρων. Πρόκειται περὶ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως (ΚΕΠΟΑ), καὶ τὰς ὑπὸ τὴν αἰγίδα ταύτης συσταθείσας 36 Ὁμάδας Ἐργασίας τῶν ὁποίων τὸ μέχρι τοῦδε ἐπιστημονικὸν καὶ νομοπαρασκευαστικὸν ἔργον εἶναι λίαν ἀξιόλογον.

Σημαντικὴ πρόοδος ἐσημειώθη κατὰ τὸ 1968, πρῶτον ἔτος ἐφαρμογῆς τοῦ Πενταετοῦς Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως,

όσον άφορᾷ εἰς τήν σταδιακήν πραγματοποίησιν τῶν ἐπιδιώξεών του. Οὕτω:

1) Διὰ πρώτην φοράν, οἱ Κρατικοὶ Προϋπολογισμοὶ (Τακτικοὶ καὶ Δημοσίων Ἐπενδύσεων), καὶ τὰ οἰκονομικὰ καὶ ἐπενδυτικὰ προγράμματα τῶν Δημοσίων Ὀργανισμῶν καὶ Ἐπιχειρήσεων, ἐνηρμονίσθησαν πλήρως πρὸς τοὺς στόχους τοῦ Γενικοῦ Προγράμματος Ἀναπτύξεως τῆς Χώρας.

2) Μέχρι τέλους τοῦ 1968, εἶχον νομοθετηθῆ σημαντικαὶ θεσμικαὶ μεταβολαί, ἀναφερόμεναι εἰς τήν ὀργανώσιν τῆς κεφαλαιαγορᾶς, τὰ κίνητρα διὰ νέας ἐπενδύσεις καὶ προσέλκυσιν ξένων ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων, τήν ἀπελευθέρωσιν τῶν κλειστῶν ἐπαγγελματικῶν κεφαλαίων, τήν νέαν πολιτικὴν εἰσοδηματικῆς προστασίας τῶν ἀγροτῶν, τήν μεταρρύθμισιν τῆς φορολογίας τοῦ εἰσοδήματος, τήν νέαν ναυτιλιακὴν πολιτικὴν, τήν ἀσφάλισιν τῶν ἐξαγωγῶν, τὰς ριζοσπαστικὰς ἀπλουστεύσεις εἰς τὸ νομισματικὸν καὶ πιστωτικὸν σύστημα κ.ἄ.

3) Μετὰ μελέτην τῶν πρὸς θεσμοθέτησιν μέτρων, εἶχον ὑποβληθῆ, μέχρι τῶν μέσων τοῦ Μαρτίου 1969, εἰς τήν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν Προγράμματος Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως (ΚΕΠΟΑ), ὑπὸ τῶν Ὁμάδων Ἐργασίας, 56 σχέδια νομοθετικῶν διαταγμάτων, 8 σχέδια διοικητικῶν ἀποφάσεων καὶ 33 ἐκθέσεις. Αἱ ἐργασίαι αὐταὶ θὰ ἀποτελέσουν τὸ βασικὸν ὕλικόν διὰ τὰ οἰκονομικὰ νομοθετήματα τοῦ τρέχοντος ἔτους (1969).

4) Τέλος, ὁ ρυθμὸς τῶν σημειωθεισῶν, κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Προγράμματος, μεταβολῶν εἰς πολλὰ ἐπὶ μέρους οἰκονομικὰ μεγέθη, ἐκινήθη ἐντὸς τῶν προβλέψεων τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως.

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ\*

### Α. Ἀνθρωπογεωγραφία 5

Ἐπίσημοι πληθυσμοὶ καὶ ἡ ζωὴ τοῦ 6. Αἱ ἡλικιαὶ τῆς ἀνθρωπότητος 8. Ἡ ἐποχὴ τῶν μετάλλων 11. Ἡ ἐποχὴ τοῦ σιδήρου καὶ ἡ ἀτομικὴ ἐποχὴ 12. Ἡ γεωγραφικὴ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς 13. Ὁ ἀνθρώπος καὶ ἡ φύσις 16. Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς. Ἡ ἐξέλιξις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς 18. Δημογραφικὰ φαινόμενα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς 22. Συγκέντρωσις τῶν ἀνθρώπων εἰς πόλεις 23. Ζῶναι τῆς γῆς μὲ μικρὰν καὶ μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ 27. Φυλλαὶ τῶν ἀνθρώπων 29. Κυριώτεροι γλῶσσαι τῶν λαῶν τῆς γῆς 32.

### Β. Ὁ πολιτισμὸς 34

Ἡ ἔννοια τοῦ πολιτισμοῦ. Βαθμοὶ τοῦ πολιτισμοῦ διαφόρων συγχρόνων λαῶν 34. Ἀρχαῖαι κοιτίδες τοῦ πολιτισμοῦ. Στοιχεῖα τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ 36. Κυριώτεροι θρησκείαι ἐπὶ τῆς γῆς 41. Ἡ Ἐπιστήμη. Ἡ Τέχνη. Ἡ Οἰκονομία. Ἡ Πολιτεία 43. Σύγχρονα κέντρα τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ 48. Προσοδοκωμένη ζωὴ 51.

### Γ. Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου 53

Ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ 56. Ἡ κτηνοτροφικὴ παραγωγὴ 67. Ἡ ἀλιευτικὴ παραγωγὴ 68. Ἡ δασικὴ παραγωγὴ 71. Ἡ μεταλλευτικὴ παραγωγὴ 74. Ἡ βιομηχανικὴ παραγωγὴ 76. Ἡ βαρεῖα βιομηχανία 78. Πηγαὶ ἐνεργείας. Ὁ γαϊάνθραξ. Τὸ πετρέλαιον. Λευκὸς ἀνθραξ. Πυρηνικὴ ἐνέργεια 80. Συγκοινωνία. Μέσα ἐπικοινωνίας 85. Τὸ ἐμπόριον 91.

### Δ. Ἐθνικὴ οἰκονομία τῆς Ἑλλάδος 94

Οἱ διάφοροι κλάδοι τῆς Οἰκονομίας 95. Σχέσις τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν διεθνή ἀγορὰν 103.

### Ε. Κοινὴ Εὐρωπαϊκὴ Ἀγορὰ καὶ σύνδεσις τῆς Ἑλλάδος μὲ αὐτὴν 104

### ΣΤ. Μεγάλαι οἰκονομικαὶ Δυνάμεις καὶ χῶραι πρὸς ἀνάπτυξιν 109

### Ζ. Τὰ ἐπιτεύγματα τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα 128

Νομισματικὴ καὶ πνευματικὴ πολιτικὴ 128. Λοιπὰ κοινωνικὰ μέτρα τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως 136. Τὰ ἐπιτεύγματα τῶν ληφθέντων μέτρων 152. Τὸ Πρόγραμμα Δημοσιῶν ἐπενδύσεων 157. Ἀξιόλογα ἐπιτεύγματα κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν 165. Τὸ πρῶτον ἔτος ἐφαρμογῆς τοῦ πενταετοῦς προγράμματος οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως 171.

\* Οἱ ἀριθμοὶ δηλοῦν σελίδας.

ΕΛΛΑΣ



21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ



0020557445  
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ Γ', 1971 (VI) - ANT. 55.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2134/15 - 4 - 71  
ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ : ΑΛΕΞ. & ΑΝΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ - ΒΙΒΛΙΟΔ. ΟΚΤΩΡΑΤΟΣ - ΚΟΥΚΙΑΣ



